

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XXVII. De Miraculo Qvinque Panvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

HOMILIA XXVII.

DE MIRACULO QVINQUE PANVM.

Dominica Quarta Quadragesimæ.

Abiit Iesus trans mare Galilee quod est Tiberiadis, & sequebatur eum multitudo magna. Ioan. 6.

Ad conuiuium invitatur hodie: & quia conuiuium est exultationis & lætitiæ, illam demonstrat & celebrat non vulgarem in Misra S. Mater Ecclesia: cunctis illam filiis suis, verbis illis Prophetis offerendo. *Lætare Ierusalem, & conueniunt*

Isa 66. 10. *facite omnes qui diligitis eum: gaudete cum lætitiis, qui in tristitia fueritis, &c.* Vnde Dominicam hanc vocat Dominicam lætatiæ, Organis, & musica ritur alacriori. Hoc nobis conuiuium instruit ex fragmentis, micisque, quæ magifico illi supremoque supersuere conuiuii Christi Saluatoris, quo paucis in deserto quinque solummodo panibus hordeaceis, ac duobus piscibus quinque millia virorum, præter paruulos & mulieres, quæ cum plerumque sint sanctiores, ceteros omnes facile numero superabant. *Quinque millia virorum, & puerorum:* inquit D. Hil. nec illas recenserit Euangelista: cum in more non habeat S. Scriptura numerum recensere mulierum, nec paruulorum: sed virorum tantummodo sicut notarunt D. Hieron. & D. Cyril. Alexandr. Tantâ hoc conuiuium instruxit abundantia, vt omnes inuitati saturarentur, Christi que virtus ita honorè patetceret, vt confouis vocibus illum, vt verum Messiam proclamariunt, vt talem in Regem promouere voluerunt, quod & fecissent, sed eorum conuati locum non dedit Saluator: qui magnâ diligentia, diuinaque prudentia in montem fecellit, importunaque sese subtraxit multitudi-

ni. Conuiuium est hoc indubiè mltò splendidus, multoque magnificentiis, quam vniquam tertenus princeps, aut erexit, aut erectum audiuimus in mundo. Hanc non est conferendum opiparum illud, quod Spiritus S. testatur ab Aduerbo præparatum, quæ centum viginti septem

provincijs impetabat, ad domini sui Maiestatisque instantiam. Sed nec illud adeo celebre, quod mundus stupuit, ab ipso Iose (vt fabulatur) præparatum. D. Hieron. vocat illud famosissimam mensam solis instructam in arena, quæ vt notat eius Scholiastes Marius Victorius) hoc dicit ex historiâ quam narrat Herodotus, Solinus & Pomponius Mela, quæ refert Cælius Rodeginus. Æthiopes, quibus sol præcipue dominatur, vt patet ex colore quo nigri exuntur, solum vt supremum Deum adorabant (quod multis est familiaris gentibus ex relatu D. Cyrilli Alexand.) huic mensam sternebant tanto artificio, atque ingenio, vt ipse sol eam stratisse videretur: nulli etenim apparebant ministri, nullæ videbantur manus, coqui nulli: sed præstito tempore in arena mensa videbatur eibus instructa delicatissimis, quales nemò in terra posset imaginari: huc accedebant quosque volebant, quantumque lubebat comedebant, vt illo præcellentem Phæbi virtutem exponerent, talia qui ferula producebat, vt eo cunctos obligaret, illum tamquam Deum, adorarent, qui tanta ciborum vberitate illos in deserto recreabat, quod ex se non nisi arenam aridumque solum præferebat. Verissimè illud conuiuium optimates & Æthiopia Principes, tanto ingenio secretoque erigebant, vt mundus in eam fidem, quam illi spergebant, taperetur, hoc à sole paratum esse stratumque conuiuium. Tantâ vero percelleretur admiratione huius conuiuii Rex Cambyles, vt suos eo miserit Legatos rei veritatem inspecturos. Ad cuius spectaculum (vt asserit D. Hieron.) malè famosis ille necromanticus Apollonius Thyaneus immensa percutit itinera, Persas, Scythas, Masagetas, Elamitas, Babyloios, Chaldæos, aliasque innumeras provincias gentesque pertrahens: vt famosissimam solis

Esther c. 1.
1.
Quæ fuerit mensa solis.
Epist. ad Pauli.
Lib. 19.
Lect. Art.
Lib. 4.
Lib. 6. de Adorat.

gentesque pertransiens: *vs famosissimam solis mensam videret insubulo*: cum enim ille esset, qui inter gentiles opera fecisset maximè admiranda, capere non poterat qualiter hæc mensa in aroiti solo sterneretur. Multò sanè famosior est illa mensa, quam verus ille Sol hodie sternit in deserto: nec opus est fictionibus, vbi in conspectu omnium ipse proprijs cibum erogat manibus, ipsius ipsæ manus conuiuium instruant, & præparant in omnium oculis inuitatorum.

Grande conuiuium, caeleste conuiuium, hoc esse veneramur, vbi inuitator est ipse Deus, fercula coquunt eius diuinæ omnipotentis manus, qui seruiunt, maximi sunt principes, cæli terræque maghates, ipsi Apostoli: ipsi inuitati, sunt quinque millia hominum exceptis mulieribus & paruulis: cibus appositus sunt quinque panes Hordeacci, & duo pisces, qui cum ex natura sint inspidi, tãhbus tamen potrecti manibus, omne mundi superarunt oblectamentum: nec unquam tam suaviter gustui sapuerunt crassiores Indici panones, perdicæ, capones, mundique deliciae, sed nec ipsum magna manibus præparatum Angelicis: abundantia verò tanta fuit, vt omnes satiarentur, & repleverunt in ventre, sinibus, manicis, penulis & cophinis: Ita vt secum deferrent quidam in peris, in cophinis, abj sub axillis, abj in chlamydibus, & nihilominus duodecim sportas reliquijs impleverunt. Illas Dominus diuino iussit consilio asseruari, vt norant D. Chrylost. a & D. Hieron. b vt ilis nos amittam in Ecclesia sua inuitaret: non enim sunt reliquiæ, quæ perduntur, sed quæ semper in esse remanent, & Ecclesie memoriã, quibus singulis annis suos conuocet filios, tantæque gratiæ faciat esse participes. Ad illas nos hodie prouocat, faxitque Deus nobis sint utilitati, quod absque dubio fiet, si sua nos gratiæ dignetur benedictione: hanc nobis gratiæ mater impetrabit si saluationem illi obtulerimus Angelicam: dicendo: *Aue Maria.*

§. 1. *Electis suis prouidet Deus ambabus manibus, id est, bonis æternis, quæ in monte Thabor ostendit: & temporalibus quæ hodie in monte Hermon exposuit.*

¶ 2
In Ps. 145
In past.
vali part.
3. ad moni.
27.
Cant. 2. 6.
eius sub capite meo, & dextera illius amplexabi-

litate suo conformiter ingenio explicauit, illud Sapientiæ prodigium D. Aug. ex quo postmodum hoc sumpsit D. Greg. illa sponsa diuinæ verba de diuino suo prolata sponso. *Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabi-*

tur me. Prægrandem declarat sollicitudinem, quam de sponsa sponso gererat. Ambabus, inquit, manibus sponsus mihi sua largitur beneficia. *Leua eius sub capite meo* velut puluinar in requiem eius, fulcrumque suavissimum: dextera vero mihi blanditur, me recreat, & amplexu præbet pudicissimos. *Quæ sunt, & oblecto, duæ illæ manus?* duo sunt genera bonorum, inquit D. August. omnia de diuinis profuunt manibus. *Deus, & quæ bona cuncta procedunt, canit Ecclesia.* Sinistra bona designat huius vitæ temporalia, quibus viuimus, corpusque sustentamus; dextera vero cælestia gratiæ, & gloriæ quibus anima uiuit: hoc enim teste D. Greg. indicauit spiritus S. his verbis. *Longitudo in dextera eius, & in In pastor. sinistra illius diuitia, & gloria.* In manu sua dextera bona conuincit æterna & interminata, in sinistra vero diuitias, gloriam, bonaque temporalia. Ita in illud: locum hunc explicat venerabilis Beda in suis C6. *Ne reuoluentarijs quæ attribuntur D. Hieron. eiusque ces me: operibus inseruntur.* Iuxta illud vult sponsa dicere: *Dilectus meus nedum me delinuit, & recreat, 16. bona promittendo futuræ vitæ, gloriæque sempiterna: mihi suæ gratiæ dando spiritualia, sed insuper mihi de sufficienti vitæ præsentis prospicit alimento: Non solum vitam mihi promittit æternam in futuro, sed & in præsentem me sustentat: & de necessarijs mihi prouidet, ne fame deficiens emoriar.* Quosdam inuicias incredulos credentes, quod quàm priuam se diuino dedicarint obsequio, licet illis vitam Deus promittat æternam, fame tamen sit perituri, dam illisque vitæ præsentis transigendæ necessaria fidentia defutura. Obijcit altera, si conuersationi re de Dei nunter inhonestæ, verum quidem est, seam prouident illi Deus gratiam largietur: porro frustum panis quod comedit, & pallium, quo contegatur, non habebit. Arbitratur vsurarius si malè parã restituat, cælo quidem se disponet dignum, verumtamen illi deerit, quo uiuat in solo. Diffidit mundanus, si Deo seruire disponat, licet in futuro sortem possit sperare felicissimam: porro in præsentem aperto ore inanem captabit ætrem, omniaque timer fore melancholica, singultus & lacrymas: nihil quod animum recreet, nihil quod oblectet. Munde cocua est hæc stulta prætentio.

Propheta Ieremias perditos quosdam & idololatrias conuenit peccatores, qui Deo terga verterant: solem autem stellas, syderaque adorabant: prædicat illis, conaturque persuadere talibus abstineant sceleribus adeo sibi perniciosis, & de-

I.
Dux spō-
si manus,
duo defi-
giant
bona.

II.
Quorū
dam dif-
fidentia
de Deo
prouident
tia.

deno Deo servire adlaborent. Cui illi: absit hoc omnino; o vates; dum enim nostris vacamus curis placemusque voluptionibus, noceres vivimus & quies; eibus nobis, vestisque abunde sufficiant: & quo momento hæc omittimus, vobis

Terem. c. 44. 19. *defunt universa. Ex eo tempore, quo cessavimus sacrificare Regina cali, & libare ei libamina indignis omnibus.* Non levis, sponsa respondet, dilecto irrogator sponsa iniuria, quoad hæc de illo distidendo, eum suos nedum amplectatur bonisque dextere manus demulceat, æternis scilicet & spiritualibus: at nisi per illos sinistra sustentat, id est, bonis temporalibus vitæ præsentis necessarijs. Huius occasione notat D. Aug. multa S. Scripturæ loca, quibus hæc nobis veritas assenti: sicut ille, quem habet D. Paulus quod Dei mandatorum observator promissionem habeat honorum non tantum æternorum, sed & huius vitæ temporalium. *Promissionem habens vitæ,*

1^a. Tim. 4. 8 *Mat. 6. 33* *quæ nunc est, & futura.* Et ille, quem Christus protulit. *Quæque primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis;* quod ipse sic explicat: *Habebitis hic divitias, & gloriam: & in futuro sæculo vitam æternam.* Similiter illud, quod suis promittit sequacibus: *Centuplum accipient in hoc sæculo, & in futuro vitam æternam possidebunt.*

D. Aug. *Mat. c. 19.* *30.* Porro præclarus est ille locus Davidis, qui ambobus has manus, fortisque brachia sponsi contemplatur celestis, sponsam suam in duobus montibus Thabor, & Hermon demulcentis. *Thabor, & Hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia.* Conceptus fuit hic antiqui Haymonis Episcopi Albertiadensis Magistri Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt: canit David: in illis etenim, o Domine, brachij tui non vulgaris potentia declarabitur. Thabor, & Hermon montes erant in Galilæa supra modum excelsi sibi proximi, & quasi correspondentes. Thabor, respectu Ierusalem situs erat ad occidentem versus illam partem maris, quod Scriptura vocat maius, nempe Mediterranei. Hermon ad orientem versus mare Galilææ, quod ex aquis confluit Iordanis, qua de causa à Davide vocatur: *Terra Iordanis.* Et ad illud latus vallem habet amantissimam herbis, feno, milleque floribus fecundissimam ex copioso valde ibidem rote decedente: quocirca David illum celebrat ut notissimum, *Sicut ros Hermon.* Hunc describit Masas insigni

Pf. 88. 13. *In Pf. 88.* *III.*

Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt: canit David: in illis etenim, o Domine, brachij tui non vulgaris potentia declarabitur. Thabor, & Hermon montes erant in Galilæa supra modum excelsi sibi proximi, & quasi correspondentes. Thabor, respectu Ierusalem situs erat ad occidentem versus illam partem maris, quod Scriptura vocat maius, nempe Mediterranei. Hermon ad orientem versus mare Galilææ, quod ex aquis confluit Iordanis, qua de causa à Davide vocatur: *Terra Iordanis.* Et ad illud latus vallem habet amantissimam herbis, feno, milleque floribus fecundissimam ex copioso valde ibidem rote decedente: quocirca David illum celebrat ut notissimum, *Sicut ros Hermon.* Hunc describit Masas insigni

Pf. 41. 7. *Pf. 132. 3.* *cut ros Hermon.* Hunc describit Masas insigni

decorum pulchritudine illum appellans montem Saron, ut notat Episcopus Iansenius. In duobus illis montibus, inquit David, potentissimum tuum Domine, ac fortissimum patuit brachium: & sic se res habet, quod, ut ecclesiis suis opiparas instruetet epulas, montem ascenderit Thabor, in quo brachij sui dexteri potentiam, viresque manifestavit, bona demonstrans dextere gloriæ scilicet, claritatis & splendoris, tantique solatij, ut Petrus hæc solummodo cernens, nihil ultra desiderandum esse iudicaret.

Numquid his satis? Nequaquam, inquit David, nam & in monte Hermon ad lævam sinistra propalat brachij potentiam. Hic vetè mons est ille, quem hodie conscendit, de quo D. Ioannes. *Subijt ergo in montem Iesus.* Ex illo turbam viridit se sequentem: ut autem liquido pateat, quod suis succurrat nedum bonis spiritualibus, & alterius vitæ, quæ monstravit in monte Thabor, ad latus montis Hermon vires aperit brachij sui, & bonis partem lævæ replet abundanter, hoc est, cibo & alimento adeo copiose, ut omnes, excepto nemine, ad satietatem implerentur: certo namque certius erat, quod sui sequaces fame non fuere emortuilli, cui sic David. *Aperit tuam manum tuam, & implet omne animal benedictione.* Ille, inquam, de quo idem David. *Quis dat escam esurientibus.* Itaque si in monte Thabor manu suos excipit dextera, declarans & offerens gloriæ bona: in monte Hermon sinistra suos sustentat affectas, eorum subveniens, & alimentato, & necessitati. Ut autem nos de hoc D. Ioannes redderet certiores, præfens descripsit ipse miraculum.

Quærent aliqui in quem finem hoc scripserit? Non enim pro more habebat multa Christi narrare miracula, sed tantummodo eius doctrinam, & ut notat D. August. ex duobus mirum eminentibus, quæ D. Luc. in Salvatore commendat: *Facere, & docere.* Tres alij Evangelistæ exarare conati sunt, illud, *Facere,* unde tot occupantur in enarrandis prodigijs Christi miraculis. D. vero Ioannes aggressus est proponere illud Christi *Docere:* præcipuum etenim eius fuit institutum Christi describere doctrinam: itaque ipse nobis reliquit profundos Christi discursus sublimisque conciones: miracula verò pauca descripsit, aliqua tantum primæ notæ, & quæ pluris referre ad doctrinæ Christi confirmationem, quam volebat exponere, & de eorum non essent numero, quæ tres alij Evangelistæ litteris commendatant. Quæ cum ita sint, cur

Quærent aliqui in quem finem hoc scripserit? Non enim pro more habebat multa Christi narrare miracula, sed tantummodo eius doctrinam, & ut notat D. August. ex duobus mirum eminentibus, quæ D. Luc. in Salvatore commendat: *Facere, & docere.* Tres alij Evangelistæ exarare conati sunt, illud, *Facere,* unde tot occupantur in enarrandis prodigijs Christi miraculis. D. vero Ioannes aggressus est proponere illud Christi *Docere:* præcipuum etenim eius fuit institutum Christi describere doctrinam: itaque ipse nobis reliquit profundos Christi discursus sublimisque conciones: miracula verò pauca descripsit, aliqua tantum primæ notæ, & quæ pluris referre ad doctrinæ Christi confirmationem, quam volebat exponere, & de eorum non essent numero, quæ tres alij Evangelistæ litteris commendatant. Quæ cum ita sint, cur

In Prefat. Ioannem.

Act. c. 1. 1.

1V.

Cur D.

Ioannes hoc scripserit mira-

culum.

litteris commendatant. Quæ cum ita sint, cur

præfens

A 3

præfens descripsit miraculum: cum iam illud
Matth. 24. alij tres fusè descripissent. D. Matth. D. Marc.
Marc. 6. D. Luc. Sic est, quod, vt dixit Dauid, expe-
Luc. 9. diens fuit scribere mirabilia, quæ Deus in suo
 rum operatus est beneficium, & posterorum tra-
 dere memorie, vt ex illis eorum spes fouea-
 tur, eamque discent in Domino collocare. *Nar-*
Psal. 77. *ramus laudes Domini, & virtutes eius, &c. Vt*
Eccl. 2. *ponant in Deo spem suam, & non obliuiscantur o-*
perum Dei. Porro sufficiens huic videbatur esse
 consuetum, scribentibus hoc miraculum tribus
 alijs Euangelistis. Vt quid igitur commemorat
 illud D. Ioannes? Aduertit hic Euangelista rem
 omnino singularem, quam & alij notant Euangeli-
 stæ: cum enim sit hoc miraculum adeo
 stupendum, in conspectu factum Apostolorum,
 ita in proprijs ipsorum manibus vt dicere possi-
 mus, quod illud, & proprijs conspexerunt oculo-
 bus, manibusque contrectarint, quo clarè dig-
 noscere poterunt, qua Christus suis sollicitudi-
 ne subueniat oppressis indigentia: confesum ni-
 hilominus illius sunt obliui: ita vt eadem ipsa
 tempestate non leui iactari, nec huius vel
 semel prodigij meminerint, nec Christi poten-
 tiæ, nec anxie curæ, qua suis inopia pellis
 opitulatur. *Non intellexerunt de panibus: erat e-*
Mat. 6. 52. *nim cor eorum obtusatum:* Insuper & omnem
 spem salutis diffusi abiecerunt. Noluit D. Ioan-
 nes quod si sanctis illud contigerit Apostolis,
 multo magis nobis euenturum: vt necessitate,
 fameque coangustati in querelas effundamur,
 & nobis spes sit defutura, quam iustum est,
 in diuinis eius atque potentissimis manibus con-
 trahamus, & dum non videmus vnde nobis pa-
 nis vestisque proueniat, ne nimis anxie con-
 turbemur. Ideo licet illud ceteri descrip-
 serint, ipse tamen hoc etiam enarrat: vt tuæ,
 ô obarissime, tenacius inligat memorie, diseal-
 que Deo considere, nec non tibi sit firmiter per-
 suasum, quod si illi serueris, nullum tibi ali-
 mentum, aut vitæ huius miseræ transigentæ ne-
 cessaria defutura.

§. 2. Abijt Iesus trans mare Galilææ.
Secessit Dominus in desertum mortem de-
plangens sui Præcursoris, requiem suis tri-
buens Apostolis, & dum oculos suos subleuat,
nostros componit.

4 Pædicabat Dominus in ciuitatibus mari
 Galilææ a iacentibus, quod stagnum erat
 ex fluuio Iordane constatam adeo mag-

num, vt mare diceretur: secessurus autem in de-
 sertum collaterale monti Hermon, qui ad al-
 teram partem maris sinu adiacebat, velut me-
 diaz hinc; nauim cum Discipulis ascendit, eo-
 que proficiscitur. D. Chylostom. a. D. Hie-
 ron. b. D. August. c. Colligunt ex Euangelistis
 Mattheo & Luca, quod eo secesserit ob mortem
 D. Ioannis Baptistæ, quem Herodes decolla-
 uerat in celui sui iustum adulterij reprehensio-
 rem. Molestè tulit Dominus hanc præcursoris
 sui, & fidelissimi amici necem; & quem iuuen-
 tem celebri illo sermone in eius laudem dicto
 honorauerat, dicendo: quod arundo non esset
 ventis agitata, sed Propheta esset & plus quam
 Propheta, Angelus à Deo promissus & missus,
 tandem quod inter natos mulierum ceteris es-
 set superior, & c. Illum quoque iam mortuum
 veluit honorare signis adeo notabilibus doloris,
 quem ex eius morte contraxerat, vt voluerit ip-
 se esse, qui eius funus honoraret. Fuit D. Ioan-
 nes Christi præcursor in vita, & eiusdem esse de-
 bebatur in morte. Res omnino singularis in Chri-
 sti morte futura erat, scilicet: quod licet om-
 nes creaturæ Christi amorem deplangerent de-
 monstrationibus illis, quas etiam singulæ præ-
 ferrent: terra contremiscescet, petre scinde-
 rentur, aperirentur sepulchra; sol tamen, quo
 inter creaturas nulla venustior quem videmus
 sua presentia mundum exhilarare, singulari
 quodam modo Christi lugeret supplicium: vi-
 dete recedendo tribus mundum inuoluit tene-
 bris, seque ab hominum conspectu velut ma-
 rens subtraxit. *Obscuratus est sol,* nigramque
 induit pepulum, clarissimos contraxit radios, à
 mundo secessit, quo pariter & stellæ obtenebra-
 bantur.

Voluit Christus Dominus suum honorare
 præcursorem, & non per illud, quod sol iste ma-
 terialis, stellæque in sensibiles eius morti condo-
 lerent, mareque ostenderent claros suos sub-
 trahendo radios: sed quod ipse Baptistæ funus
 celebraret, qui verus sol est iustitiæ, cum ip-
 sis stellis, sanctissimis inquam suis Apostolis:
 qui in tante tristitiæ signum fulgidissimos do-
 cturæ lux lucisque colligit radios, similes et
 discipulorum, quos stellæ dixit: & cum illis
 defuita petit inuina, quibus liquidò designat
 quam grauius mortem Ioannis Baptistæ patia-
 tur. Si hoc honori tribuitur strenuissimo duci
 Abner, & patuit quam digna fuerit mors eius
 uenijis, eo quod perfidi Ioab occisus insidijs ex
 ambitiosa cupiditate, pheretrum eius lugens
 Dauid sit comitatus pellis indutus, regni sui
 stipatus

Ho. 30.
in Euang.
1 In c. 14.
Matth.
c. 1. de cõ-
sen/su Eu.
c. 45.
 I.
 Christus
 secedit in
 desertum,
 mortem
 lugens
 Baptistæ.

Luc. c. 23.
 45

II.
 Sol Chri-
 sti mortẽ
 luxit, &
 Christus
 sol iusti-
 tiæ D.
 Ioannis.

2. Reg. 3. 5

stipatus optimatibus; nullo magis hoc modo in honorem celsit Baptista; quod proditoris occisus machinis, quas illi Herodes sacrilegus struxerat ob redargutum ab ipso (quod ferre dedignabatur; adulterium: ab i; fo celorum Rege deplangitur, qui trillitia, pulloque vestitus, sui regni stipatus magnatibus honestas celebrat exequias, dum cum illis moerens deserta petit solitaria.

III. Secedit Christus ut Apostoli si à labore requiescerent.

Marc. c. 6. 31.

IV. Deus nō est ut Pharaon, durus Dominus

Exo. c. 14.

Thren. 5. 5.

Ps. 85. 5.

Ps. c. 13. 1.

Aliam eius secessus affligat. D. Marcus rationem, nempe: ut à labore Discipulos suos vel parum recrearet. Illos miserat predicare, in eoque ministerio satis graunter laborarant: vnde ex labore fatigati reuertit; Domino narrant quàm pro'pero cuncta euentu sue cesseraut. Ex hoc, & prodigijs, quæ Dominus operabatur, tanta confluit multitudo, ut comprimerentur, nec locum haberent refectiois. Erant qui veniebant, & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant. Illos ut Christus conspexit labore confraetos, compatiens ait. Venite scorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Sic benedictus Deus in omnia secula, qui tam particularem tuorum getis curam, ut fatigatos illos concipiens & famescientes, præcipias, ut scorsum, pusillum requieturi secedant, vires reparent lapsas, & manum ab opere reuocent iam fatigatam. Opinantur aliqui Deum seruis suis seuerum esse & immitem, quique illis non permittat nec respirare, animoque resumere. Illum considerant ipso Pharaone duritatem, qui adeo continuo miseris Iliælitæ labore fatigabat, ut nec momento temporis à labore requiescerent, in granibus illis operibus colligendilutum; cespites luteos, domosque componendi: postea vem iam absoluto nulla lassus dabatur requies, sed virgæ eadebantur, ut crosi & flagrones increpabantur: quibus omnibus. Ad amaritudinem perducebat vitæ eorum. Illum perpendunt, ut alterum Nabuchodonosor, qui ferreis vinculis constrictum Dei-populum, cætenisque gravatum iniustius opprimebat, sed nec requiem locumque dabat respirandi. Lassus non dabatur requies, plangit Ieremias. Talis autem non est Deus, sed qualis à Dauid describitur, qui eum probè nouerat: Tu Domine suavis & mitis, qui suos labore fractos concipiens ipse præparat, præcipitque manum ab opere tollant & in deserta secedant capturi refrigerium, ubi nullus eos inquietet. Venite in desertum locum & requiescite pusillum. Hoc est quod ait Apostolus Deum à seruis suis requirere. Rationabile sit obsequium vestrum. Ut, quando ieiunas, tuam sumas refectio-

tionem: ita ut carnem ieiunio mortificandâ, vitam conferes incolorem: si quando cruentis, laborque te cruciet, paululum secedas, & requiem totum capias (ecclesiast), ne reipsum inermas.

Quinimo ad hoc festum Dominus instituit Sabbati; ut dum homo per continuos sex septimanæ dies insudet operi, septimum dediceret quieti, non solum animæ, sed & corporis: si statim miter & annum præscripsit septimum quieti nis Sabbati; præcepit enim ut si sex illam annis coelestent, septimo nec occiderent nec ararent, sed sternerent requiescere. Qui hanc curam de terra suscepit, tempusque illi voluit præscribere quietis, hanc multo magis suis vult famulis assignare. Nec credetis eius repugnare voluntati, ut transacto longo ista quoque ieiunio. Quadragesimæ, cum lacrymis mentis que pœnitentine reipsum exhilares, honestamque sumas in Paschate recreationem. Verum illud aduerte quod suis ait A postolis. Requiescite pusillum: non enim tanta debet esse requies, quæ laborem superet, qualein vos capitis; & Iudæus quidam exprobrabat, quod Christianus diem unum ieiunij, triduo compensaret epularum: hodie, quia posttridie est ieiunarius: ipso die ratione ieiunij & sequenti quia rei nant. Quoties contingit, quod ex consideratione vertiginis capitis tui te ipsum trahas seueritæ, & via quidem die, quia tibi dolet caput, & tribus ne tibi doleat, & si x quia tibi doluit, ab operibus vacas pietatis, penitentia, vigiliarum, omnibusque virtutis exercitijs: ieiunium intermitas, & te ipsum excipias quàm potes lauitissimè? Requiescite pusillum, ait Dominus, labore fatigatis. Ex hac igitur ratione cum Discipulis suis secessit, ubi possent pusillum requiescere, eaque mente cum illis iam ascendit desertum ingressurus, quod ab altera parte stagni illius distabat. Ut illos vidit turba vela dare, lo cumque quo tendederent suspicata, terra iter suscepit per oram maris, idque multi tanta diligentia, ut nauis appulsam, qua Christus vehebatur, anteverterunt. Ita D. Marcus. Viderunt eos abeuntes. Et cognouerunt multi, & pedes eorum de omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc, & præueniunt eos. Appulit cū suis Christus, ex nauis descendit, & licet multo edo contemissent, ad montem petrexit, eiusque descendit fastigium, donec sua permotus misericordia, proderit tanta multitudini benefacturus.

Cum subleuasset ergo oculos Iesus, & vidisset quod multitudo maxima uenisset ad eum. Diuinos suos

suos Dominus attollit oculos, totamque conspexit populi turbam, quæ illuc eius desiderio conuenerat, & per omnes secuta fuerat vias infatigabilis. Hinc Saluatoris actioni, quæ oculos suscitavit, inhæret Theophilactus. Actio est illa, quam aliquoties Evangelista specificauit, vt non vulgarem Christi deliquent modestiam, maxime verò in oculis, quos ita communit in terram descedebat, vt aduertere liceret, scribere, & immerare quos illos subleuarit. Cum autem eius actiones nostræ seruiant instructioni (teste D. Gregor.) illa docere nos voluit, quanti referat visus mortificatio, & oculorum compositio, ac retriatio, qui non nisi conuenienti sustollit debent occasione in diuinum obsequium, aut proximi emolumentum. Hoc vnicè curat vir affatim diues, vt fenestras strictim occludantur, per quas ingredi possint latrones, ex arcis furaturum diuitias, ex hortis triticum, ex cellarijs vinum, primumque de domo sua frumentum. Quid credis esse oculos, nisi quasdam fenestras, per quas latrones ingrediuntur, quidquid habet homo boni & virtutis in anima, depredatur? Illac intrat diabolus deuastaturus, & illac mors vitam perditura spiritualem. Hoc (inquit D. August.) indicauit Ieremias his verbis. *Mors ascendit per fenestram nostram.* Quia diabolus intravit, vt tantam diuitiarum raperet abundantiam, quam primæua nostra Mater possidebat in corde suo. Eua: qua mors, vt illi vitam totique humano generi adimeret, nisi per illas fenestras? Appositè hoc descripsit Spiritus S. *Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vscendum, & pulchrum oculus, aspectuq; delectabile.* Ponderes illud, igitur: est etenim notula conclusionis quod si conclusuè scire velis qua mors intrauerit, & quales fuerint eius præmissæ, noueris quod per mulieris oculorum fenestras intrauerit, quæ curiosa conspexit illud, quod illicitum erat ei desiderare, vade hæc secuta conclusio. *A muliere intium factum est peccati, & per illam omnes morimur.* Eleganter loquitur D. Bernard. cum Eua, & in ipsa nobiscum disputatis de damno, quod ex nimia in vltendi oritur curiositate. *Quid tuam mortem tam inerte intueris? Quis illo tam crebro vagantia lumina iactis? Quid spectare libet quod manducare non licet? Oculos, inquit, teno, non manum. Non est interdicitum, ne videam, sed ne comedam. Hoc & si culpa non est, culpa tamen indicium est: te enim intenta ad aliud latenter intueris in cor tuum serpens illabitur, blandè alloquitur, blandiunt rationem, mendacijsi-*

In cap. 6. Iohanni,

VI. Christi oculorum compositio nota-
tio nota-
tio

VII. Oculorum custodia.

Ierem. c. 9. 21. Scrm. 240. de Temp. c. 4.

Gen. c. 3. 6

Ecclesiast. 25. 33. Tract. de grad. hum. in primo, qui est curiosus, D. B. vii.

morem compositi. Qua subingressus est Diabolus, & pes Dauidis immensas ablaturus spirituales, nisi per oculos? Sic enim testatur Spiritus S. *Vidit igitur Dauid mulierem se lauantes ex aduerso.* Quæ patuit ingressus ruina: in pectus seniorum Babyloniae nisi per oculos, quibus Susanna pulchritudinem, vultusque elegantiæ impudicè sunt conspicati? *Videbant eam senes quousque ingredierentem, & de ambulante, & exarserunt in concupiscentiam eius.* Quæ perditio accessum inuenit adeo liberam in pectus Apostoli, nisi per oculos, quibus vidit & varem a, pendit vnguenti à Magdalena effusi, & oculorum eius sibi concupuit, dicens: *Vt quid perditio hæc?* Quæ vnguentum hoc non venis trecentis denarijs, &c. Hinc vates ingemuit Ieremias, *Oculus meus depredatus est animam meam.* Quinimo & tu ingemisceres, si considerares, vnde tanta tibi damna proveniant. Quia diabolus in cor tuum intravit, animamque perdidit, dum te permouit, vt aliam tibi desinires, eius impugnares pudicitiam, nisi quod illam fueris liberis intutus? Quia fatanas cor tuum ingressus est, dum te varijs agit desiderijs, & molestijs machinando qua ratione possis alteram obtinere, nisi quod oculos tuos liberè vagari permisisset illam conspiciendo? Hinc discere quam tibi sit perniciosum quod ais: videamus, spectemus quæ in plateis, forisq; vehunt conspicienda. Quid te credis agere? Animæ tuæ fenestras aperis, quæ liberam habeant accessum illi, qui eam sunt perdituri; illamque perdunt inhoneste cogitationes, turpes imaginationes, alterius figura, notum urbanitas, cordis tui prædones: hic ignis est animam consumens, hic ille diabolus, qui te sæpe numero eius perturbat, quod videris, memorie representatione.

Mat. 13. 8

Mat. 26. 8
Mar. 14. 4
Ioh. 12. 5

Falco avis est rapax & audax, quæ ad illa conuolat quæcumque videt, & quilibet obiecto commouetur, vt autem falco conuolat caput illi inijcitur, quo illi velantur oculi, ne illud videat, ad quod continuo rapax aduolat, & tantummodo illi auferitur, quando videre debet aut columbam, aut perdicem: etenim tunc conuertit, vt illas insequatur, vnguibulque comprehendat. Est cor nostrum falco audax, quidquid videt, appetit, ad omnia conuolat, omnia desiderat. Si Holofernes pulchritudinem Iulith conspiciat, eiusque gressum compositionem, si Achab fertilem Naboth vineam; si Iudas pecuniam, quam potest a Iisapha: Experti venatores hoc vtuntur remedio, vt caput eum oculis inijciant, ne per illos videat nisi feram quam insequatur

7 VIII. Similitudo de falcone.

Zob. 31
IX.
Sancti
expe-
tierunt
oculo-
rū ca-
citācē.
Apud
Saurum
To. 5. 19
Octob.
Apud
Saurum
To. 5. 9
Novēb.
Ho. 29.
31.
X.
Gētilēs
ā culto
dia ocu-
lorum
cōmen-
dantur.
Vult Xe-
nophō-
tem. 1. 7
Pedra
Cyri.
In Apo-
calyp-
s. 46.
TERT.
XI.
Demo-
citus
sibi o-
culos
eruit.
Refert
Varrō.
Abi. m.
31.

feratur; scilicet id quod in pauperum debet esse subsidium, in laborantium quietem, in obsequium & honorem diuine maiestatis. In tibi grale caputium hinc Falcom Iob iniecerit: *Pepergi faceretum oculis meis: ut ne cogitarem quidem de virgine.* Ne scilicet corde precipitaret, nec impudicus ianiam aperiret cogitationibus, oculos conclusi: qualia sunt enim quae vident, tales sunt & cordis cogitationes. Hoc caputium suis volebat iniicere gloriatus Aquilinus Episcopus Ebrjocensis, qui damna formidans, quae ex apertis oculis cordis suo poterant accidere, feruentius & perpetuis orationibus hoc à Domino se consecutus, ut illi oboccarentur, qui postmodum pra gaudio subiciens aiebat: *luteo latere mihi Dominus fenestras occlusit, quibus cor meum egrediebatur; & per quas in animam meam mors proisset introire.* Idem accidit D. Audomaro Episcopo Morinensi de quo dicendum.
Est autem haec doctrina adeo conspicua, ut & gentiles ipsi eam agnouerint, imo & in praxim redegerint. Ita legimus quod Scipio Africanius videre noluerit uxorem equitis nobilissimi hispani, quam bello ceperat, & mulierem ferebant esse venustissimam. Rex Cyrus mundi provincias armis sibi subiugans similiter videre noluit Panthram reginam Susae & uxorem Abadate ciuitatem imperatoris, quam deuicerat. Nec Alexander uxorem admisit coram se regis Darij, quem bello victum superauerat. Prope prodigium est, quod antiquus narrat Tertullianus de celebri Philosopho Democrito. *Democritus excecavit seipsum, quod mulieres sine concupiscentia aspiciere non posset.* Licet autem Tertullianus circa hoc illum impugnet: porro Lactius, qui eius vitam conscripsit ex quo sumpsit Tertullianus, asserit hoc eum fecisse, ne mulierum, quas uiderat, species eius turbarent animam, studiisque Philosophiae forent obstaculo. O facinus admirandum, quod tanti Philosophus studia faceret Philosophiae, ut ne species formosarum mulierum, quae per oculos intrabant, mentem alio deflenderent, illos eruit, quasi occludere uolens luteis portis lateribus per quas rapax inuabat suorum latro studiorum! Quod tibi agere conuenit o Christiane, cernens quod per illos intret illud diuinae fur gratiae, qui dona tibi eripiat celestia, diuitias inestimabiles, vitamque animae deprædetur: vitio versatur illi, quod oculos effoderit: hoc etenim illicitum est homini: porro tenetur Christianus ad imitandum Hieron. Bap. de Lamza, Tom. III.

tionem Christi sues componere, mortificare, refrænare, ne pro uordicato suo desiderio sese distillant, & in occasionibus, in quibus agitur de animae perditione referentur.

XII.
S. Scripturae norunt canidati, quod Spiritus Sanctus narrae de ouibus laceb. Qui contra Allegoria ho. obiectus Angelico, eorum oculis spectandis oblitit diuersorum uirgas colorum: inducium enim erat, quod cor forme fieret illi, quod oculis spectabant, id quod ventre concipiebant, & sic se res habuit: tales enim in anima concipies imaginationes, & tales per illam representationes transuolabant, qualia erunt, quae uideatis, & in quae destiteris oculos: quod ipsa docens experientia: quod enim in tua formatur & concipitur imaginatione, quodque tibi representatur, conformis est huius pulchritudini, & alterius comitati, & illius ueritatati, quam uidisti. Hinc poteris intelligere, quantum tibi referat modesta oculorum compositio, quae quietem in anima consequatur, nec illam impugnet, aut deiciant formae, & figurae, quas ex ipsis, quae uidisti, concepsisti. Denique frequens est, ut per forum ambulando uentis reuoluentibus, paleae, puluisque excitentur, qui tibi oculos excecant: atramen hoc superest remedium, si uel oculos claudas, uel manum superponas; ne in illos id inuolent, quod tibi multis postmodum diebus commoueat lacrymas: haec etenim incuria Dauidis hoc faciendi, sinereque oculos suos liberrime diuagari, materiam, illi praebuit ueritatum toto uirae suae tempore lacrymarum.

§. 3. Cum subleuasset oculos Iesus & uidisset, &c. Oculos suos subleuauit, demonstrans sollicitudinem in sustentando illos, qui eum sequuntur, & offenditur, si quis de illo dubitet: ut ostendit in Anania & Saphira, Moyses & Aaron.

8
E Vangelistae D. Mattheus & D. Marcus hanc scribentes historiam, quaedam annotarunt circumstantias lectu dignissimas: quod egressus Dominus de nauicula, & consistens in deserto, & montes, diuitios suos subleuauit oculos, & omnem hanc populi videns multitudinem, eorum sit miserus. Et primum illis praedicauit, insignia docens illos mysteria regni suarum beneficium animarum, & demum corpus.

corporum subuenit instaurationi, infirmorum, qui aderam, curationi, & omnium proinde sustentationi: quia quo tempore eum fuerant secuti, refectioem non sumperant & modo ciborum premebantur inopia. Exiens vidit turbam multam, & misertus est super eos, & cepit illos docere multa, & curauit languidos eorum, &c. Diuini suis oculis hanc attentè conplexit multitudinem: vt autem illi non sunt superficialles, qui tantum ijs inhæreant, quæ exterius obijciuntur, sicut nostri; sed vsque ad cordis intima, & animæ secretiora penetrantes, illis prægrauis patuit miseria, quam hæc populi multitudo in anima, corporeque patiebatur: erant etenim eorum animæ ignorantis erroribusque densissimis obuolutæ ex Pastorum suorum, Scribarum & Phariseorum damnanda socordia.

D. Mar. c. 6. 34.

Vidit eos (inquit D. Mar.) quod erant sicut oves non habentes Pastorem. Eorum corpora morbis cruciabantur omnigenis: erant omnes deficientes, omnes ex alimenti penuria languiscentes. Has ille vidit calamitates nedum in communi & generali omnibus prepatulas, sed vnusquisque ita in particulari, quasi ille solus adfuisset: Ex hoc etenim suorum excellentia commendatur oculorum: eo quod diuini sint, ita D. Aug.

D. Aug. L. Soliloq. c. 24. To. 9.

Sicut omnia sic vnus, & sicut vnus vt singula, totus simul sine diuisione, vel commutatione, vel diuisione consideras. Omnium hæc calamitates in communi, & singulorum in particulari diuina Christi viscera petinuerunt misericordia plenissima, vt illis omnibus remedium adhiberet efficacissimum: animas docendo, sustentando, curandoque corpora; cum autem id quod animam tangit, sit principale, primum hoc aggressus est illisque maiori dei parte prædicauit, donec occidente sole, videns illis ne essetium esse corporis alimentum, volensque huic consulere, ad D. Philippum se conuertit eum interrogando: Vnde ememus panes, &c. Quam certum erat, o Domine ceterum, quod non solum curam susciperes in te, prospiciendi animabus eorum, quibus seruiunt & sequuntur fideliter, sed insuper & corporis necessaria prouideres abundantissimè? Quam vis nos esse secutos, quod fame perire non permittes, sed super illos cupax reflectens oculos illis de cibo & alimento sis prouidurus: vide sic dicit, vnde ememus panes vt manducant hi?

Verumq; hominem curabat Christus.

Serm. 36. Sap. 1. 1.

Perelegans est ille D. Petri Chrysol. diffusus ad illam Spiritus Sancti dententiam. Sentit de Domino in bonitate & in simplicitate

Similitudo.

cordis quarite illum. Sequimini, & seruite Domino simplici corde curis omnibus, & anxietatibus libero, & hanc saltem de eo habitote opinionem, quam de homine morigero, spectabilique concipitis: hoc quippe significat, Sentit de Domino in bonitate. Quæ enim mihi vitum reperias iustum, & honorabilem, qui scutum habeat, qui tota si felicitate, sollicitudine, & amore seruiat, cuique seruus per omnia satisfaciat: illi nihilominus dicat, mihi seruito, & qui te sustentet inquirito? Quis iustus sit, qui seruum noctu, diuque sibi seruientem, vicam animamque expendentem videat fame languidum; ac præcipiat, ne illi frustulum panis, quod dati potest erogetur? An hoc de vito virtutis posses suspicari? Quis Rex (inquit D. Chrysol.) deuotus militibus debetam non procurat annonam? Quis Dominus fidelibus seruis iusta cibaria non ministrat? Non sit igitur tuum de Deo iudicium inferens, cerroque tibi persuadeas, quod si illi seruieris, cuique seruis pia secutus vestigia, nec non præceptis obtemperaueris, tui curam in se suscipiet, quaretoque vnde ememus panes, vt manducant hi. Hanc correspondentiam in sponso laudat sponsa singularem, vt notat D. Bernard, ad illa verba: Dilectus meus mihi & ego illi. Pariter & ad illa: Ego dilecto meo, & ad me conuerso eius. Non est quod de sponso meo distenda, cum enim meos ad illum reflectam oculos, ille suos super me sua conuertit sollicitudinis.

D.P. Chr.

Serm. 67. In Cant. Can. 2. 16. Cui. 7. 10.

Hyerocephicum lego diuine prouidentie protus singulare, qua Deus suis prospicit in sancto illo Ezechielis animali. Quod quatuor præferebat facies adeo differentes, vt quatuor esse viderentur: Homo, vitulus, Leo, Aquila, cum tamen in substantia, vato ipso declaratore, non nisi vnus esset. Proferrebat quatuor post se videntes trahentis rotas, quæ illud tam præcisè sequebantur, vt de illis sic testetur Ezechiel.

9. III. Allegoria prouidentie Dei. Ezech. 1.

Sicut illis fabant, & cum eleuatis eleuabantur. Ideo rotæ illæ plene erant oculis, quibus sanctum intuebatur animal quod illas deducebat: pariter & ipsum animal multioctulum erat, quibus ipsas rotas intuebatur. Rotæ, quæ oculos non habent nisi quibus suum conspiciant directorem, mesentur, vt eorum director seos in illos dirigat indefinenter, sinque eius scopus. Animal hoc (si interpreti D. Gregor.) Christum præfigurat nostrum Redemptorem, in quo ad miraculum vultus conspiciamus tam differentes; illum nunc videbis inter animalia pauperculum, puerulum, vagientem: nunc facies.

Ezech. 10.

Hom. 4. In Euang. IV. Diuersas habet Christus facies.

nunc instat solis in Thaber monte fulgentissimi
 nunc obnubilatum & in monte Calva-
 riæ mortuum, nunc suos inuicem ad conui-
 uium, nunc alios flagris fudigantem. Scire
 desideras, ad quid uenit: uenit ut hominum
 rotas dirigat, cui uelut rota per mundum dis-
 currunt progrediendo de die in diem, de hora
 in horam, nec unquam à cursu desistendo,
Iob. c. 14. 2 Nunquam in eodem statu permanet. Præcedit, &
Mat. c. 16 ait: *Si quis uult uentre post me, &c. Qui mihi*
24. *ministrat me sequatur.* Felices illas dico rotas,
188. 12. 26 quæ suos in illum dirigunt oculos, quibus hæc
 prima & ultima cura est illi seruiendi, illum se-
 quendi, & illius faciendi uoluntatem: eodem
 quippe casu omnes illius oculos, omnem sollici-
 tudinem in se reflexos esse. Lætabuntur. Multo-
 culum hunc uidit Dominum uates Zacharias
Zach. 3. 9. *Super lapidem unum septem censu.* Phœni S. Scipia-
 turæ septenarius numerus ueritatem signifi-
 cat q. d. Erat lapis ille plenus oculis. Eodem
 modo conspexit illum D. Ioannes in figura ag-
 ni septioctuli, mille habentis oculos apertos,
 dilatatos, quos omnes conuertit, firmat, diri-
Apo. 5. 6. *git in totos illas, quibus ait. Firmabo super te o-*
Pf. 32. 8. *culos meos.* Talem illum uidit Dauid, quando
Pf. 32. 19. cubito nos excitauit, ut illum intueremur. *Ecce*
oculi Domini super meuentes eum, & in eis, qui
spiciant super misericordiam eius: ut eruat à morte
animas eorum, & alat eos in fame. Vide & ad-
 uerte: licet enim Deus millenos habeat oculos,
 & omnia conspiciat, consilique inten-
 dat, nec non omnes uiuentes inspiciat: *De cœ-*
lo respexit Dominus, uidit omnes filios hominum:
de preparato habuit aculo suo respexit super omnes,
qui habitant terram. Veruntamen attende, quod
 omnes illos oculos singulariter desigat super ius-
 tos, suosque assecras, ut illos ab omnibus im-
 munes reddat aduersitatibus, præsertim autem,
Ut alat eos in fame. Specificat in hoc posuit Da-
 uid, quia in hoc plerumque offendunt homines,
 timentes si à peccatis abstinerint, uiam sue-
 riunt ingressi penitentia, Christi que uestigia
 secuti, sibi defutura cibaria, fame se peritu-
 ros, & mille necessitatibus opprimendos. Ab-
 sit hoc (inquit Dauid) etenim hoc singulari-
 ter curat, ut illi necessaria suppetant, qui Deo
 seruiunt: ut autem hoc pateat euidentius, aper-
 tos habet oculos suæ prouidentia, *Ut alat eos in*
Panes pro fame. Alludere uidetur Dauid illi, quod notat
 positionis Origines de mensa panum propositionis. Inter
 Dei signat alia, quæ Dominus Moyse præcepit in taber-
 naculo seu domo sua esse collocanda, mensa
 quædam fuit, quam dicebant mensam propo-

sitionis, in qua uolebat semper panes essent
 maiores, abt, formos, qui appetitum exci-
 tarent: illos præcipiebat singulis hebdomadis re-
 nouari, uocant, *Panes propositionis*, seu ut in He-
brao legitur, *Panes facierum.* Panes octiduum
 Dei, ut magnam suam exponat prouidentiam, &
 sciret ille, qui eius domum ingreditur Deo ser-
 uitorus, domum non esse fordidi alienius cum-
 ni secloris, qui famulos suos fame encicaret, sed
 quod huic sedulo incumberet, ut nunquam pan-
 nis deesset in ea. Domino seruiens bis. Quocir-
 ca uolebat, ut quicumque in domum suam in-
 traret, illico mensam & uideret panibus stram al-
 bis, ac uisificis: uno securus sit ille, qui Deo in
 ea seruit, quod in illa quocumque sit reporturus ali-
 mentum, & quidem tale, tantaque ueritate, ut
 per eam intelligat, quod Deus sibi ministranti-
 bus solum soluit, ut Dominus mercedario, quod
 iustum est, qui debito soluendo non deest, imo
 mercedem ei ex inito compæcto cõplet: sed
 quod tanta superabundantia illi uictum largia-
 tur, & quodquod illi ad uitæ necessarium est ali-
 mentum: insuper & plura conferat beneficia
 liberalis, quam seruis sibi potest ob impentum
 repositere ministerium.
 Præcepit Deus, ut Templum suum mensura
 metirentur sex palmorum & medio ut patet
 apud Ezechuelem. Hærent hic Sancti PP. cur
 uoluerit Dominus sex illis palmis superadde-
 re medium. Et querunt, quæ eius ratio? For-
 sex palmorum non erat mensura sufficiens? Nu-
 merus senarius, numerus est perfectus: eo quod
 in se comprehendere uideatur omnia Dei epera
 facta sex dierum creatione. Quæ igitur necessi-
 tas medium superaddeendi palmum Templi men-
 suræ? Hæc est ratio: quia Deo seruientes, eum
 que sequentes, Deifunt Templum: & de illis
 dicit Apostolus, *Templum Dei sanctum est, quod*
estis uos. Illis autem eo modo disponit ac
 soluit Diuina maiestas: ut non solum tribuat illis
 præmium capitale præsens & beatitudinis per-
 fectissimum, quod numero senario significatur
 sed etiam illis bona tribuit temporalia in huius
 uitæ fulcimentum, cuius Symbolum medius pal-
 mus designat superadditus. Hoc Christus uide-
 tur spectare, dum ait: *Querite primum regnum*
Mat. 6. *Dei, & iustitiam eius: & hæc omnia adiciuntur*
uobis. Vbi patet, quod de huius uitæ bonis lo-
 quatur quasi de superadictis q. d. quod taliter
 Deus famulis suis remuneret & eo modo,
 quo nobilissimus Dominus seruis suis redum
 debitum soluit salarium, sed insuper & etiam
 præparat ad uesperam à labore redemptibus

Exa. 25. 30

VIII. Mensura TE-
 plis ubi-
 ficia vi-
 te præ-
 figurat
 Cor.
 3. 7.
 Mat. 6.
 33.
 opulen-

Iob. c. 14. 2
Mat. c. 16
24.
188. 12. 26
Zach. 3. 9.
 V.
 Christus
 omnes in
 nos ocu-
 los dirigit
Apo. 5. 6.
Pf. 32. 8.
Pf. 32. 19.
Pf. 32. 17.
 VI.
 Ut alat
 nos maxi-
 me in fa-
 me.
Hem. 3. in
Leuit.
 VII.
 Panes pro
 fame. Alludere
 uidetur Dauid
 illi, quod notat
 positionis Ori-
 genes de mensa
 panum propo-
 sitionis. Inter
 Dei signat alia,
 quæ Dominus
 Moyse præcepit
 in tabernaculo
 seu domo sua
 esse collocanda,
 mensa quædam
 fuit, quam dice-
 bant mensam pro-

opulentam; parum est Deo, quod labores famu-
 lorum sibi seruentium, & pro eo laborantium
 gloriae praemio recompenferet: sed & in laborum
 suorum leuamen bona superaddidit temporalia ad
 huius vitae conseruationem necessaria, idque su-
 perfluentur.
 Ser. 6 7
 qui est
 in na-
 tali
 Apoll.
 Petri
 &
 Pauli.
 IX.
 D. Pe-
 tri
 pro-
 batur
 exem-
 plo.
 L. de
 Beatit.
 orat. 4.
 Ait. 6.
 23. 24.
 Ait.
 20. 10.
 Eleganter expendit D. Amb. qua ratione Do-
 minus Petro subueniret. D. Petrus contemplationi
 vacaturus, seque Deo per orationem uirtutus ad
 altiora domus ascendit Simonis Coriatij apud
 quem in Ioppe hospitabatur, ut tanto maiori
 mentis posset in hoc opere Deo vacare tranquil-
 litate. Dum autem huic vacat solitudini, & ora-
 tionis exercitio, tanta premitur Apostolus fame,
 ut ex ea langueret, intusque uideretur ei stoma-
 chus continuis uocibus ocllamare, quia secun-
 dum mentem D. Gregor. Nysl. fames nihil am-
 plius est, quam clamor quidam interior, & uo-
 ces quas natura debilis & infirma mitens instan-
 ter petit per cibum, ne pereat, subsidium: ut autem
 D. Petrus refectionem sumeret, uiresque resta-
 raret. *Voluit gustare.* In Graeco uerbum ponitur,
 quod huic correspondet, quo significamus parum
 comedere, seu bolum sumere, & eo uirtus
 Euangelista Lucas in actibus Apostolorum,
 illos commemorans, qui in necem Apostoli
 Pauli conspirauerant: haec dixisse. *Deuotione*
diuimus nos nihil gusturos, donec occidamus
Paulum, q. d. nec fructum sumemus panis, donec
Paulum occiderimus. Ita quoque, ut Petrus pos-
 set comedere, & necessitati famique, qua labo-
 rat, occurrere, ceperunt Simonis Coriatij
 serui illi, quod comederet praeparare: *Parantibus*
autem illis, cecidit super eum mentis excessus,
& uidit caelum apertum, & descendens uas quod-
dam uelut linteam magnum, quo uor uirtus sub-
mitti de caelo in terram, in quo erant omnia quae
arupedia &c. Et facta est uox ad eum, Surge. Vi-
tre, occide & manduca. Opprimebat Petrum famis
 necessitas: eo quod se Deo modo quodam singu-
 lari in oratione consecraret. Illam forsitan Deus
 dereliquit? Num alijs commisit, ut illi famem
 satiant, praesentique conestim succurrerent
 necessitati: quia se diuini Apostolus dedicarat
 obsequijs? Certè nequaquam. Imo potius, quo
 tempore alij in parando occupantur grandio,
 illos praenit Deus, mensamque offert genia-
 lem. Ad hoc quando Simonis famuli mensam
 sternendo diligenter inuigilant, ad illum à Deo
 mentis rapitur excessum, atque, ut ait D. Chry-
 lost. uelut Deus in illo Petrum, quasi ad cae-
 los attollere, ut ibidem diuitorum gaudio bo-
 norum perfecte saturaretur; & quod Deus ipse

foret, qui hoc in se susciperet tanta mensam pa-
 rare uertate, quanta posset abundantius satiare.
 Considera, monet D. Ambros. D. Petrum hoc
 in actu; eundem & considera alio loco dicen-
 tem. *Argentum & aurum non est mihi.* Modo re-
 ro uas offeritur illi omni argenteo atoque pre-
 tiosius. Et ille, qui Christi amore cunctis renun-
 tiarat opibus, aurique pretijs, modo per Chris-
 tum diues redditur & excellens, maioriore
 splendore, quam omnis auri pretio gloriosus.
 Comesturo Petro & necessitate extrema labo-
 ranti, lances deficiunt & ferula à curiosis ac in-
 geniosis parata coquis, non adsunt ei ministri
 mens adstantes; nullus artamen non desunt
 illi diuini, qui maiori longe dulcedine, ac sa-
 tiate replant illum, & opulenter excipiant.
 Vtiori proflus & caelesti permutatione, pro eo
 quod Apostolo defuit in terris, caelestium suc-
 currit Deus bonorum abundantia: Nam ut ues-
 carit Apostolus, non illi terrenis aperit archi-
 traelinus terrenum ciborum, quibus uescatur,
 archi-traelinum: sed caelum ipsi aperitur, quo
 caelestibus, plena satietate, ferulis excipiantur
 desideratissimis. Nec prandium illi miniatur,
 uelut Eliae uinis anis ministerio limitatum,
 quod illi in cetta mensura deferebat, sed ipsi
 Angeli de caelo prandium illi parant omnibus
 numeris absolutum. Haec omnia D. Ambros. ut
 get Apostolum fame, inhiat refectioni, reme-
 dium quaerit necessitati, moram trahere uide-
 tur prandij paratores. Porro Deus, qui tantam
 suorum gerit sollicitudinem, non ferre posse ui-
 detur, quod seruis suis aliorum expectet obse-
 quium, quam suum: unde ornus praenit, &
 ipse dare festinat Apostolo prandium abundan-
 ter. *Occide, & manduca.*

Hinc ut notat D. Hieron. tam grauitur
 Deus contra Ananiam & Saphiram indigna. *Epist. 8. ad*
 barur. Proponunt ambo maritus & uxor se diui-
 no mancipare seruitijs, & id perficiunt, quod *dem uirg.*
 tales tunc temporis ex more faciebant, scilicet
 bona sua diuendebant eorumque pretium pedi-
 bus anteponebant Apostolorum, ut hoc parper-
 bes pro discretione distribuerent: porro tunc re-
 distidens-
 bant, ne diuini delicati seruitijs, inopiam pa-
 terentur, sibi que uel morbo aliaue occasione la-
 borantibus, aliquid esset defuturum: unde cer-
 punitur,
 tam sibi statunt suarum facultatum clancu-
 lum rese uate proportionem q. d. hac uentu-
 re seruiet necessitati. Singillatim Apostolum
 accedunt Petrum protelati, quod ut Deo tan-
 to seruiant liberiores, & terrenis omnibus so-
 lutiores, sua consecrarent bona distribuenda
 paupe-

Ait. 3. 6.

10

pauperibus. O mente capios, inquit Apostolus, sic eum cum Deo agendum? Sic eum diabólica cedendum tentationi? Cur tentavit satanas cor tuum? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Cur satanas succubuiti suggestioni. Hæc est communior fatanæ tentatio, quâ plurimos proster nit. Cave tibi, si Deo, seruietis, tali nuntium remisit, vlturas defueris, malè parta restitueris, inopia coarctaberis. Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Grauem Deo iniuriam irrogasti. In huius culpæ supplicium singillatim singuli mortui conuertunt.

Quæ, precor, tanta Deo fuit irrogata iniuria, quæ tanto meruit puniri supplicio? Hæc fuit, inquit D. Hieron. Ananias & Saphira dispensatores mundi alienæ substantiæ & idcirco condemnati, quia partem corde duplici reuerentur metuentes famem, quam vera fides non timet. presentem meruerit vindictam non crudelitate sententias, sed correctionis exemplo. Quod si Dominus inultam sibi censcat infamiam, quando quis nisi fecerit, cum siuet panis inopia laborare. Suspendijs sibi militans derogat miles regi, suis sumptibus vivens Dominum servus vacuat: inquit D. Petrus Chrysol. Grauius hoc fert Deus, quam sibi quis imaginatur. Ne tristem hunc Ananias & Saphiræ stupendum licet eventum admiremur, cum multo sit admirabilior, quem nobis refert Spiritus S. quo Deus idem, amicos sibi maxime familiares puniit, Moysen scilicet & Aaron, quos ambo morte puniit violentâ, hoc sensu, quod ex infirmitate non sint mortui, sed robustos sanè quæ realiter Deus occiderit, vnum, in monte Nebo, & alterum in monte Hor. Cum vegeta frueretur Aaron salute, mandat illi Dominus montis Hor ascendat fastigium, ibi vestes suas exuat sacerdotales, isque filium induat Eleazarum: hic enim, inquit, volo vitam suam sumat.

Ab. 5.3.

D. Hier. Tom. I.

D. Petr. Chrysol. Serm. 163. XI. Similiter Moyses & Aaron ad aquas contradictionis.

De. 20. 24.

Deuter. 32. 43.

mortuus est Aaron Frater tuus in monte Hor, &c. Quia pravitatis estis contra me in medio filiorum Israel, ad aquas contradictionis, &c. Et non satisficisti. astus me inter filios Israel. Hoc quoque S. Pat. Deu. &c. gina postmodum testatur. Mortuus est Moyses in monte Domini.

Dubita: hic Saucti PP. & curiosus inquirunt, quæ potuerit esse hæc amorum fratrum essentia, quam Deus tam moleste tulerit, quamque tam leuiter morte punierit? Quid in diuini nominis egerunt ignominiam, vt hoc tam iniquo animo acceperit? Tantus erat amicus Moyses Domino, vt cum eo tam familiariter ageret. Sicut solet homo loqui ad amicum suum. Tanto quoque illum affectu complectebatur, vt dum die quadam Soror eius Mana cum Aaron fratre suo de Moysse mutmuraret (quod inter fratres valde est familiare) illam lepra respexit, illum autem acriter redarguerit, dicens: quod qui Moysi vel capillum læderet, eius tangeret pupillam oculi Aaron similiter cum tanta Deo familiaritate vteretur. Singulariter hoc est notandum, quod cum tantam illi tenuisset offensam, quam in tantam Dei commiserat ignominiam, quæ ovisulum exeret constabilem, quem populus vt Deum suum adorabat: hanc tamen remittere pertinaciter illi recusans, & cum populo publicum illud idololatricæ peccatum sed Moysi preces indulserit, hoc tamen particulare nec nisi Moysi voluerit indulgere. Quinimo amicus post pluribus contigit, vt Moyses cum Deo familiariter agens, & impetrans quicquid pro hoc, aut illo à Deo postularet, tempus vt credebatur, nactus opportunum, quodq; Deus præteriti memoriam delicti perdidisset, atque fratris Aaronis morte iam placatus, esset mitior, quo tantam sibi remitteret offensam, caput de eo Moyses instituit sermone, verum tamen illum Deus repressit, se ostendit commotum, atque, sufficit, ne mihi de hoc amplius loquaris: in die namque multam solues, & simili cum fratre tuo culpam morte lues temporali. Precatus sum Dominum in illo tempore &c. Iratusque est Dominus mihi propter vos, nec exaudiuit me, sed dixit mihi sufficit tibi: nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ignocat mihi Deus: quis ille potuit esse casus, quem Dominus tam ægre tulit, vt tanto rigore vitos illos orbe toto notissimos castigaret? Gestus tantummodo quidam fuit, quem ex animo dubio demonstrant: num Deus aquam largiretur bibendam illi populo, quem in nominis sui selegerat obsequium. Deserta perambulabat populus extrema laborat siti, potum sibi à Moysse & Aaron da-

Exod. 31. 11.

Num. 22.

Deuter. 32.

ron dari exposcit. Accurrunt ambo ad tabernacu-
lum Deo penuriam aquarum proponentes. Non
hoc vos conturbet, ait Dominus. Accedite ad
petram, & in totius Synagoga populi, quatenus
omnibus sit manifestum, qua ratione illis sub-
uentiam, loquimini ad petram, illique dicite,
quod ego illi precipiam, vt populo necessarias
aquas effundat sitienti. Accedunt Moyses &
Aaron ad petram, populum congregant, illam
considerant aridam, & editam, que prius ignis
scintillas emitteret, quam aquarum guttas scatu-
raret.

Et signo quodam dissidentia, non loquendo
ad petram, vt illis Dominus precepit, gemina
illam percussione feriunt. Illic profilit aqua ple-
no gurgite superfluent. Ad se Dominus ci-
tat Moysen & Aaron, atque illis: Ergone ta-
libus dissidentia signis coram populo meo vo-
bis erat procedendum? Eo quod tam vitam, vt
decebat, non habuisti fiduciam, me coram filijs
Israel honorando, in deserto moriemini, terram-
que non ingrediemini promissionis. *Quia non
credidistis mihi, vt sanctificaretis me coram filijs
Israel.* Et. Domine in quo tuo derogarunt hono-
ri? In quo detraxerunt, in quo detragatur? In
eo, quod tam securam, quam honori meo de-
beant, fidem non ostenderunt: cum enim sei-
rent quod ego sim, qui populum illum in me
suspicio, quem & elegi, & in meum suscepi
familiarum, illo modo agendi in dubium ver-
terunt, num illi de necessarijs sim prouisorus.
Quis credat hoc de me quempiam credere: quod
cum illum admiserim populum, & meum, ille-
que fuerit egressus de Agypto, vt mihi seruiret,
profectus meae commissus providentia, & vel le-
uem quis habeat de me suspicionem, quod illum
sim vel fame, vel siti permissurus interire?
Numquid hoc aliquis imaginabitur, me vilis adeo
esse Dominum animi, volens, vt ille populus
meo consecratur seruitio, illi hanc improbam
sollicitudinem, vt sibi victum quazat aliunde?
Hoc mihi non paruo vertitur dedecus. Illa
ex causa tam seuerit intimos sibi puniuit familia-
res.

Insi per aduerte, quod illi de potentia Dei in
educendo aquas non dubitarunt, sed de voluntate,
num populo adeo rebeli, qualis hic, vellet aquam
elargiri: licet enim nomine gauderet potius Dei,
illi tamen non obsequijs debatis, sed offensis res-
pondebat grauilimis: sic quoque illi indicarunt
quando ad petram conuenientes dixerunt. *Audite
rebelles & increduli, Num de petra hac vobis aquam
poterimus egere?* q. d. de diuina non ambigimus

Nu. 20. 11.

12

Nu. 20. 10.

potentia, sed vestram attendentes pernici-
ciam, quodque magis mereamini, vt vobis ignem
vos consumentem, quam aquam vos refrigeran-
tem educamus; Haremus num illam poterimus
elicere. Nihilominus respondet Deus: In meam
hoc dubium insignem cessitignominiam, sufficit
enim, quod ille se populo meae commiserit
providentia, & in mei nominis obsequium e-
gressus sit de Agypto, vt hoc credatur, quod,
licet tam petuiter sit, vt oculis pater, non ego
tamen, in eo sum defuturus, in quo Dominus
non desit nobilissimus: nimirum in prospicien-
do illis, quos suo tenet dicere obsequio: nec
permissurus sum, quod proficiscete illo populo, co-
nomine quod mihi seruiat, obijciatur quod illi
desum in necessarijs. Si tam leuem dissidentiam,
quam tanta populi potuit causare rebellio, fuerit
que ex adeo leuis, vt sicut alias diximus ad mor-
tale peccatum non accesserit, quid vobiscum ager,
qui mille timoribus, & continuis anxiamini disti-
dentis, quod si pro eius seruitio proponatis Aegy-
pto diserte peccati, alia cepaque carni vestrae
grauilissimas deserere, nec non forti constantique
animo per deserti gradi penitentiam, siniturus
sit vos fame, sitique euectari? Ne tantam Deo
impingatis iniuriam, nec talibus illum oculis
consideretis, qui omnes suae sollicitudinis oculos
firmat in eos, qui suos ad illum dirigunt, & illos
dirigit, vt se sequentes & videat eisque prou-
deat. *Ecce oculi Domini, &c. Vt eruat a morte ani-
mas eorum, & aliat eos in fame.* Quam hoc belle
conspicimus in Daniele, vt notat D. Basil. Deus Da-
Ab inimicis capitur, in lacum detritur leonem a-
num, vbi septem aiebantur, vt eorum esca luit in fa-
fuerit dentibus laniandus, ibi sex diebus deto-
me-
ratur. Hoc agit, oculos suos ad Deum dirigit, *Ho. 7. in*
pro cuius gloria huic subiacet periculo. Quid ait illud:
agit Deus? suos in illum respicit. Pimum, il-
lum a morte liberat illa sum: Hoc etenim facit, & squal-
vt liones in agros mutas serui pedibus pro-
lo-
sternantur: *Vt eruat a morte animas eorum.* Sc. Tom. 1.
cundum, medio adeo supernaturali illi de victu
prospicit: erat in Iudea Propheta Abacuc, qui
victum messoribus deferrebat in aluoculo. Mittit
illi Dominus Angelum, qui dicat: O vates
prauitum illud deser Danieli in latu Leonem
apud leonem concluso. O Domine, Babylonem
nescio, multo minus lacum noni leonum. Siste
parumper. Illum Angelus in vno crine capitis
apprehendit, & per aera momento temporis
sistit in Babylone. Danielem videt inter leones
medium, cui sic exclamat. *Daniel serue Det, Dan. 14.*
solle prauitum, quod misit tibi Deus. Vt quid 36.
cum

XII.

eum non prophetam sed seruum appellat Deit
Cur non Vir desideriorum, ut alias, sed serue D. ii
q. d. Amice charissime, Dan. el seruus es Dei, at
que in dubium erat, quod te illi seruentem, tuof
que in illum oculos conuertentem, vt eius obe
dias mandatis fame, non esset occisurus. Tolle
prandium, quod misit tibi Deus. Ipse est, qui
tibi hoc mittit. In gentia procumbens Daniel ait:
Recordatus es mei Domine Deus meus, & non de
reliquisti diligentes te. Lubet audire D. Basilium.
Ne vir S. inopia premeretur, temporis inuincito
tantum penetravit, quomodo in Babilone distat
Iudas. O charissime, vitam dum labore pre
meris mille leonibus circumdatus, vt deuora
te te filij, filia, amici, propinqui, auditores,
debita, inopia, & tames velle videantur:
oculos sustum ad Deum tolles, & in
illum cor tuum defigeres, alique ex animo
seruire proponeres? vt nam tu miserima, quae
tibi periuas, quod te velut tamelici leones
distant auxij timores, curaque vaix, vt
ignores vnde tibi victus, vnde vestitus adue
niat, te recolligeres, tua penitens peccata
contereris, & seruo diuinum interedes obsequium
quam cito periret nescia vnde, vel quomodo,
velut per aeris yacua, qualiter quidam aduolau
it Abacuc, tibi que diceret: Seruus Dei tolle pran
dium, quod misit tibi Deus.

S. 4. Vnde ememus panes? Seruus Dei non
deficiet alimentem, quibus & viliter & ho
norifice succurrit, non sicut diabolus, mun
dus, & caro.

12
I. Deus speculū est.
7. part. Hist. Tir. 23.
1. Pet. 5. 7.
Oculos suos Dominus in illos defigie, qui
tuos in illum defixerant: nec sicut hic,
sed efficaciter agit de prouidendo illis ali
mento, Sapius diximus, speculum, Deum esse lu
cidissimum, Vis vt illud te aspiciat, illud tu aspi
ce: non enim tu oculos tuos maiori ad illud
conuerteris diligentia, quam ipsum ad te. Hoc
diuinus ille spiritus sponx sibi charissimae asser
uit D. Catharinae Senenſi, vt noster refert D.
Antonius Archiepiscopus Florentinus: Filia
cogita de me, & ego cogitabo de te. Numquid
meliori tu, quam ego, lege ducetis? Num
quid meliora tibi, quam mihi, sunt viscera?
Si igitur ad me tu confugeris, credidit quod
ego te tibi derelinquam? Quam apte locutus
est D. Petrus Deo seruientibus: Omnem solici
tudinem vestram proicietes in eum: quia ipsi

cura est de vobis. Fan ulus, qui in campo pro
Domino suo gnaniter laborat, de cibo non an
xiatur: etenim nouit Dominum curam sui sus
cepisse, sibi que prouidere, si talis sit qualem esse
conuenit. Deone seruus & Laboras? lacta cogi
tatum tuum in Dominum: erit eterim ipse
de te sollicitus. Eleganter hoc expressit D. Cy
prianus. Quando saltum est, vt inſo possent
de esse subſtina vita, cum scriptum sit: Non occidet
Dominus fame animam iusti? Elias in solitudine
cornu manistrantibus pascitur, & Daniels in lacu
ad Leonem pradam ipſis regis incliſo, prandium
diuinitus apparatur: & tu metuis, ne operari
tibi, & Dominum promereri desis. Num: num
quando ipſo in Euangelio ad exprobatorem eorum,
quibus mens diebia est, & fides parua, & contem
ſtatur & dicit: Afflicti vultuſia cali, Passibus
alimta praſtantur, nec cibus deſt, in Chriſtiana
ne ius Dei seruo, tu operibus bonis deſitio: in
Domino suo charo putas aliquid deſurium? Vnde
bac incredula cogitatio? Querite inquit Chriſtus,
regnum Dei primum, & omnia iſta apponen ur vo. Mat. 6.
bis: Eis apponi omnia dieis & iradi, qui regnum & 35
iustitia Dei querunt.

Hoc supposito turs in necessitatibus non sit
prima cura, non hoc te maxime sollicitet, vnde
tibi vita subsidia: sed hoc attende, num illi
debit seruius, num in illam cor tuum, an
que reuerteris: Si te reperias Dei immemorem,
si de illo non cogitaueris, si nescias quid sit te
ipsum, vt seruum fidelem, eius sistere praesen
tia, si gressus tui non eius sequantur, sed Saz
nae vestigia, merito tibi timendum; non enim
tuis habebit memoriam, non sollicitudinem. Olim
vidit Zacharias quosdam incurios, Deique im
memores, non vulgaribus oppressos calamita
tibus, intelligit autem vates Deum sic loquentem: Zachar.
Non passam vos. Quod moritur moriatur, & quod
succiditur succidatur, &c. Ne timueris, quod am
plius de te sit sollicitus: si fame langueas, rabie
torquearis, si morbis anxians, necessitate con
sumatis. Vos mei vniuersi immemores, & vt me
mor sim vestri desideretis? In quem expostulas,
quod tibi necessaria deficiant, teque Deo extre
mam pati indigentiam patiar si tu ei vecors ne
gligas inservire? Serui Domino sincere, & confi
lis ob hoc de, quod tibi non deest, nec te perire patietur, nos beato
Nolim omittere praclaram D. Ang. considera
tionem in Hist. de Jacob & Ioseph. Ex matris
consilio Jacob profugus ad auunculum suum La
ban proficiscitur. Erat hic idoleſtata, Dei inu
cus, habebatque domum suam vt inanium fa
nem idolotum. Ingreſſitur illam Jacob, & cum
modi.

D. Cypr.
L. de opor.
& Eleim.
Prou. 10.
II.
Dei de
his pro
uidencia.

Mat. 6.
& 35

Zachar.
12.

III.
Deus ma
lis ob hoc

IV.
Laban
ob me

fira la
modi.

modicis Laban gauderet opibus, quam primum Iacob illam ingreditur, per amplam Deum suam illi superinfundit benedictionem, eiusque domui ob merita Iacob infundit: & cum haec sit adeo efficax, continuo cumulatim accrescunt illi facultates, ut, quod duobus verbis dixerim, Laban euaderet omnium ditissimus: ones etenim & capreae gemellis fratribus abundabant, arua fructum proferebant centesimum. Hoc Iacob postmodum Labano obiecit: *Madicum habuisti, antequam venirem ad te, & non dies effecit, benedixitq; tibi Dominus ad introitum meum.*

Gen. 30. 30.

Considera Ioseph. A Fratribus viginti distrahitur argenteis, ab Immanuelis seruis abducitur, haeret in Aegypto, a Putiphare Pharaonis Eunuchus emittitur, quem in domum suam amat ad mancipium. Quam primum illam Ioseph ingreditur, illi suam Deus largam deponit benedictionem, ex qua breui tempore se cunctis gaudet opibus astitit abundanter. *Benedixit Dominus domui Aegyptij propter Ioseph, & multiplicauit eam in diebus, quam in agris cunctis eius substantiam.*

Putiphari titulo Ioseph.

Gen. 39.

Impius Deo Rex Pharaon cunctis praeribit mandatum obstetricibus Aegyptijs, ut quoties mulieribus Israelitarum partibus assisterent, cunctos mares (horresco referens) in fluium demergerent. Illa pietate permose, nedum tam crudele facinus non patrarunt, sed & recens uatos masculos toto sunt conamine uisa conseruare Pharaoni mendacium imponentes, quod Hebraearum mulieres tanta valent in pariendo industria, ut illis accedens iam partum essent enixa, insistentemque alio transportassent. Deo licet mendacium summo pere displiceat, quod nec ob totius esse mundi salutem proloquendum, illi tamen in tantum placuit obstetricum pia in populum suum misericordia, ut illis propterea supra modum benedixit eamque domos omnigenis bonis impleuerit, ita, ut illis nulli essent in terra ditiores. Circa hoc eleganter discuntur D. August. a & D. Gregor. b Nec hoc S. tacuit Eloquium c *Obstetrices non fecerunt iuxta praecipium Regis Aegyptij sed conseruabant mares.* Valeat igitur, obsecro, inquit D. August. modo ratio. Deus qui Laban inimico suo mortali, & idololatrie tanta prospicit vberitate, ut domum eius bonis impleat, qui illam & idolis & idololatrijs impleuerat, eo solum titulo, quod Iacob illam intrauerat, videri tibi, quod ipsum Iacob fame permittet interire? Nedum hoc non permittit, verum & ipsa de omnibus prouidit toto suo tempore, ut pereuntibus fame Palaestinis, (inter

VI.

Obstetricibus Aegyptij obseruatos mares Israelitarum. a Lib. contra mendaciam. cap. 15. b. Lib. 18. Moral. c. 1. c. 3. c. Exod. 1. 27.

VII.

Quanto magis a suis prouidebit.

quos accola morabatur) ut multa feminantibus paruum tamen messem colligentibus, huic tamen omnia copiose redundarent, & qui parum tenuerat, fructum referret centesimum. Ita ut cum Palaestini illum disilent, uellentque de terra sua profugum eliminare, haec tanta frugum copia illis oculos aperuit, quo liquido constaret a Deo tantam illi prouidisse vberitatem, unde velut tanti Domini seruo humiles se eius pedibus prostiterunt. Qui Aegypto infideli & peccatori plei o sine tanta concessit bona, ut illis domum eius repleuerit eo tantummodo nomine, quod Ioseph illam fuerat ingressus, forte iudicabis, quod ipsum Ioseph inopia languescere patietur? Parum est, quod hoc non fecerit, in super & in eius tribulationibus, seruitute, & carceribus, illi focus adhaesit indiduos, *Venditum iustum non dereliquit &c. Descendit cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum.* Non solum necessaria illi ministrando vitae subsidia, sed ad tantam illum extollendo celsitudinem, ut ille fuerit, qui mundum vniuersum in septenni illa notissima fame tempore Regis Pharaonis, ne periret, prouide sustinuerit. Qui Aegyptijs obstetricibus tam opulenter consulit, eo quod tam diligenter filiorum populi sui seruanda studuerit incolumitatis, cum ita sit, quod nempe fingendo mendacium, displicuerit medium, quo vix sunt, nunquid de eo timendum, quod suos deseret necessarios, victuque destitutos? Absit omnino, quinimo taliter illis succurrit, ut cum deserta perambularent omnis victus mores, illis de caelo praedium emiserit Angelicus manibus preparatum: patiet & de petris non semel porum eduxerit sua uisum: si quando populum appetitus allicit carminum, illi per aera demittit ceteruas corturacum, quas capere, quas liebat comedere ad satietatem. Argumentatur D. August. *Si pascat latronem D. Ayr. non pascat innocentem? Si pascat damnandos, non in Ps. 61. pascat liberandos?*

Sap. 6. 4.

D. Ayr. non in Ps. 61. Tom. 8.

14

Fides nos docet Catholica quod qui Iudaeum, Arabem, Maurum, infidelem, peccatorem, Deique hostem sustentat, ipse idem Deus sit, ipse qui Iudaeum bona largitur, hoc autem agit, quia in hac mundi domo sunt, & morantur serui sibi charissimi boni scilicet Iacob & Ioseph imitatores. Hicne ergo potest, ut ubi peritias deas, quod magnus ille Dominus, qui suis abundanter prospicit inimicis, ad suorum dumtaxat conseruationem amicorum, ipsos sit passurus necessarios indigere? Si sibi contrarios alar, filios non alet? Audi Dauidem: *Unius fui: cre-*

Ps. 136. 23. nim

vim senti: & non vidi in flum derelictum, nec semen eius quarens panem. Præclara sanè verba Domini nostri, quibus ait: Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratia. VIII. Est terebinthus arbor apud profanos celebris Auctores, verum & apud sacros celebrior. Plinius scribit quod licet in quibusdam provincijs arbor sit exigua, in Syria tamen sit maxima: ita ut sub umbra eius, ramisque possit hominum, non parua requiescere multitudo. Et tantam illam describunt Isaias & Oseas, ut idololatras sub umbra ramisque eius, Dijs suis sacra facturi convenirent. Est similiter arbor medicinalis: distillat enim gummi quibuslibet vulneribus curandis (teste Plinio) congruentissimum. Quam egregie se Dominus sub huius arboris figura describit? Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, q. d. eia agite homines ad me cõfugite: omnibus enim locus est sufficiens: hic de refrigerio, medicina, quiete, umbraque latibimini: Venite ad me omnes, qui laboratis, &c. Quas, quæso, umbras, Domine, tui protendunt rami? Rami mei honoris & gratia, q. d. honorem hic invenietis & utilitatem. Verbum hoc, Gratia, significat vitam & alimentum. Qui sub umbram meam confugit, honorem inveniet, vitæque subsidium. Ne quis sibi in animum inducat me sordidum adeo, & esse abiectum, ut illum qui ad me confugerit, patiar interire, fame consumi, perdisque necessitate.

Brel. 24. 22. VIII. Deus se terebintho comparat. Lib. 13. c. 6. Isai. 6. 13. Osa. 4. 13. Lib. 14. 20.

IX. Ad se cõfugientes protegit.

Matth. II. 13.

Gen. 19. 8.

X. Sic Lot, sic Iosue, ad se cõfugientes turti sunt.

Ad se cõfugientes protegit. q. d. eia agite homines ad me cõfugite: omnibus enim locus est sufficiens: hic de refrigerio, medicina, quiete, umbraque latibimini: Venite ad me omnes, qui laboratis, &c. Quas, quæso, umbras, Domine, tui protendunt rami? Rami mei honoris & gratia, q. d. honorem hic invenietis & utilitatem. Verbum hoc, Gratia, significat vitam & alimentum. Qui sub umbram meam confugit, honorem inveniet, vitæque subsidium. Ne quis sibi in animum inducat me sordidum adeo, & esse abiectum, ut illum qui ad me confugerit, patiar interire, fame consumi, perdisque necessitate.

Visum est Lot, quod eo ipso, quo, peregrini sub umbra domus suæ sese receperant, illos rurtari teneretur, filiarum suarum licet castitatis impendio: quocirca dum inaudiam illis vim inferunt Sodomitæ, illis sic respondet: Habec duas filias, qua necdum cognoverunt virum, educam eas ad vos, & abutimini eis, sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis: quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. Fierinè potest, inquit, ut hoc fecerit Lot? utique Domine: erat æquum viri virtutis & honorabilis, qui verò talis est, eius hoc munus est, ut si quis ad eius fugit protectionis umbram illum non deferat indefensum, proprio licet incommodo. Accurrunt Gabaonitæ ad sanctissimi Iosue defensionis umbraculum, & re ipsa illum circumveniunt, dicentes: se illos non esse, cum quibus immortales haberet inimicitias: nihilominus licet hoc postmodum intellexerit, cum ab aliarum premerentur nationum exercitijs, in eorum arma sumit defensionem & conservationem. Quare ratione hoc egit Iosue? Quia vir erat dignitate primarius, & licet illi fraudibus uteretur, ta-

Hieron. Ep. de Lanuza. Tom. III.

men quia vidit quod sub umbram aliarum suarum confugissent, non se decere putavit permittere, ut subsidio destituti succumberent. Igitur venite de Domino in bonitate. De Deo, quod de Lot, hoc fuit: de Deo, quod de quocumque viro iusto, hoc sentite, qui namque ad eius confugit culmen, illique seruit, indecens est, ut illum sinat panis inopiã laborare, improbum est, ut dicat, tuum mihi prosit obsequium, de victu tibi prospiciat alius. Hoc iudicas ab homine dictum quo nullus infamior. Seruito mihi, tibi que subsidia quarito. Num igitur adeo cesses Deum famæ suæ prodigum, ut de illo credas hoc ab eo dicendum, quod vilissimus mundi Dominus suo numquam dixit famulo? Et de illo tibi timeas, quod te graviter seruitentem sinat fame collabescere? Hoc agere non novit Deus: David etenim, cui apprimè nota erat Dei natura, solam hæc allegabat rationem, ut eius sibi deposceret auxilium, quasi iure debitum, eo quod fiducia plenus sub alas divinx confugisset protectionis: Conserva me Domine, quoniam speravi in te.

Imo aliquid huius in præsentem monstrat Evangelio. Referunt tres Euangelistæ, D. Matth. D. Marc. & D. Luc. quod prædiximus, quod Dominus multitudini prædicavit cælestia magnæque illis aperiens mysteria, curansque languidos eorum: Excepit eos (inquit D. Lucas) & loquebatur illis de regno Dei, & eos qui cura indigebant, sanabat. Huic exercitio usque ad vesperam occupabatur. Igitur Apostoli vespere notantes, turbamque fame laborare, Christum omnes conveniunt: Accedentes duodecim dixerunt illi, dimitte turbas, ut euntes in castella, villasque, qua circa sunt, divertiunt, & inveniant escas. Hoc cime mihi suggeritis, inquit Dominus? numquid mihi curam convenire, quod cum toto die gratia sto discipulorum, & quasi mihi in obsequium omnes mihi adhaerint, modo cum dies ad occasum tendat, ei est in illos eiciens, dicam: Quærite qui vobis victum largiatur? Vos date illis. Nosse, inquit, Domine, & conversus ad Philippum ait: Vade emite panes, ut manducetis hi? Sibi dedecori ducere videbatur Dominus, quod sibi ab Apostolis suggereretur: toto die vos populus hic est comitatus, modo, illis dicit, ut sibi conquirent alimentum. Hoc cime mihi propositis? An ergo de me hoc credendum, quod illos perire patiar, qui ex mei sequela necessitatem famemque patiuntur? Hoc ignorat Deus omnino.

Quis diabolo mundo, carneque vilior, quis abie-

C

Pf: 5. t. niam speravi in te.

D. Luc. 9. 11.

XI. Dissidentia de providentia Christi discipulorum, & quærite qui vobis victum largiatur?

ve. Nosse, inquit, Domine, & conversus ad Philippum ait: Vade emite panes, ut manducetis hi?

abie-

XII. Diabolus & caro sibi feruientes fame fiunt in terire. Luc. 15. 15

abiectione, quis infamior, hoc quidem facient, & illorum est hæc consuetudo, fatigant ut illis feruias, te tamen inopia occidit dicuntque, ut qui vos alit, iniquitatis. Exemplo tibi sit miser ille iuuenis, cui in animum venit patrem excedere laribus, ubi quidquid illi necessarium erat, abunde suppetebat, qui Domino illi se tradit abiectissimo, & in eius suscipitur famulatum, Abhæsit vni ciuitum regionis illius. Quem in villam suam ablegauit subulcum, eâ porro conditione, ut illi feruiens victum aliunde sibi conquireret: itaque illi seruitur mortalium insauissimus, ad tantas redactus famis angustias, ut optaret inanem implere ventrem de siliquis, quas porci manducabant: Et nemo illi dabit. In domo quippe diaboli de facili inuenies, qui tibi auferat, non qui det: qui præcipit & deiciat, non qui lapsum erizat. Attende charissime, postquam diabolo seruus adhaesisti, quid tibi precor contulit? Postquam in eius obsequium, annos, salutem, quietem, bonaque dilapidasti, vide quid tibi dederit? Mundus, an quam hic alius? Illi seruito magnam alendo familiam, seruos plurimos, superbam seruando grauitatem, rēdas multas, aulicā plurimā, fictionibus adhaerendo, ut legibus eius obtemperes, paulo post qualem te esse comperis? Consumptæ sunt opes perdita valetudo, anni transacti, dicit illi querulus, quod eius gratia ad tantam sis delapsus inopiam, quam cito tibi responderit id, quod alij Iudæ Christi venditori:

Matt. 27. 4

Quid ad nos? Tu videris. Hinc apage miser, tamen si te præ nimia tristitia suspenderit, medius dirumparis. Amas saculum? inquit D. Aug. abhor-

D. Aug. Ser. 13. de verb. Domini T. 10

betis te, qui amatores suos vorare nouis, non portare. Caro igitur, attende, si te sibi seruientem sit sustentatura. Illam excipe genialiter, laute, martialiter, illi obtempera, illam ut Deum tuum adora, & postquam in hoc sanitate, opesque prodigè consumperis, illi dicit, ut tibi succurrat, prouideatque vitæ subsidium: iam vides, qualem te deserat, morborum colluuiem, apoplexiarum, dolorum, sordium, infamie, paupertatisque turpe spectaculum. Hoc luce clarus nostris spectamus oculis, quam dicere possemus, verbi que latinis exponere. Eia igitur amice, Deum sequere, Deo famulare, Dei perficere voluntatem, Dei sub vmbra confuge in Deum oculos tuos conijce, Dauidem audi te serio exhortantem: Teme Dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & inuenerunt inquireres autem Dominum, non minuentur omni bono.

Pf. 3. 10

me Dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & inuenerunt inquireres autem Dominum, non minuentur omni bono.

§. 5. Vnde ememus panes? Ad Dei spiritus prouidentiam nos alere, seq. credit offensum ab eo, qui de illo in sui diff. lit angustia.

S Ecurus esto, quod si Deo seruietis, fame te non patietur interire. Solidissimam olim Deus per Isaiam, querelam exposuit: Audite Isa. 46. 3. me domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini à meo utero, quia gestamini à mea vulua. Isque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo: ego feci, & ego seram: ego portabo, & saluabo. Cui assimulastis me, & adaquastis, & comparastis me, & fecistis similem. Audite me omnes, (popule meus) & hoc vobis notum sit, quod semper quamdiu mundus mundus erit, sum ego ille, qui de vobis curam gero perpetuam. Primò, quia vos creauit, vosque feci, vosque composui, quocirca ad me vestri pertinet sustentatio: Ego feci, & ego seram. Non est in Deo minor, qua mundum regit prouidentia, quam qua condidit, potentia. Mundum tali creauit potentia, ut illum de nihilo produxerit, & cum in illo tam admirabiles, variisque fecerit creaturas, omnes tamen creauit perfectas, cuique suam dando naturam & inclinationem, huic calidæ complexionis, illi frigide, illi humide, alteri sicca, illi ut eius vita frigeri conueniat, alteri aëri, aqua: visus, terræque alterius: cunctis viuensibus suas iudicij inclinationes, naturamque propriam, qua se diuersis sustentant alimentis, quædam etenim vescuntur carnibus, quædam herbis, quædam terra, quædam tritico. Non est eius virtus inferior prouidentia: sicut enim non deficit in dando cuique creaturæ suum esse, iuxta naturæ suæ proprietatem, ita nec deficit in eam conferuando, cuique secundum suam consulendo inclinationem.

Non iusto æquiparatur Deus homini, qui grandem ædificauit domum, multos assumpsit famulos, currus, equos, mulieri pedessequas, filijs seruos, & videt se totam hanc quam statuit, alere non posse familiam, nec illi vires suppetere: quocirca illam moderatè cogitur, famulorum turbam dimittere, ne pudore confundatur, potestatem, opesque consumat: vnde cā ratione diuina conuenit prouidentia, demum illā sicut condidit ita prouidere, cunctis prospiciendo, ne forsā illi exprobreter, quod maiorem multitudinem, pluresque creaturas in sua mundi huius domo condiderit, quam alere posse videatur.

II. Similitudo. Eadem est Dei prouidentia in mundi conseruatione quæ fuit in creatione.

deatur. Contineri debet eius providentia, qua regit creaturas potentæ, qua illas creavit. Tot tamque innumerabiles, prout omnibus liquido constat, condidit creaturas: & omnes sustentat, omnibusque consultit secundum nature suæ qualitatem.

Aggreditur Pfalteres regius præclaram hæc sæpius diuine providentiæ celebrare magnitudinem, nominationem. Ut autem memoriæ tenacius in hæret, in hebræo versus omnes ordines exorditur alphabetico, quod sacris Scripturis ea de causa est familiaritate: *Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi.* 39. d. Rex potentissime & Deus David meus, tuam propono versibus meis gloriam, nomenque decantare: *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis. Generatio, & generatio laudabit opera tua.* Diuinam extollit potentiam omnium creatricem, quaque totum hunc mundum tantâ condidit varietate pulcherrimum: licet autem in hoc immensam suam ostenderit ipse potentiam, non minorem tamen monstrat in huic consulendo providentiam: ita ut nec minimæ desit formicæ, herbulæ, & insectis improvidus: *Oculus omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & implet omne animal benedictione.* Statuisti Domine donum istam per amplam adeo, plenam, & inhabitatam: porro quæ vires tuas potentiamque nõ excedat: unde siquidem omnia dependeat à te, nec magis esse, vitam, & sustentamentum habeant, quam illud quod illis largiris, omnibus nihilominus subuenis sufficienter.

27. *Aperis tu manum tuam.* Duo his verbis indicat: primum, quod abundantissime provideat, nec cuique suam, concluso pugno, tribuat, portionem sed apertâ manu, dilatatâ, & liberali: quod patet in eo, quod omnia & impleantur, & satientur: *Implet omne animal benedictione.* Secundum: quod prospiciat: infatigabilis, nullo negotio nullo labore deficiens: sic ut cum tot tamque varijs prospicere debeat famulis, & comestoribus, non sit necesse, ut ad diuersas transmigret partes, ut vni hoc, alteri tribuat aliud: nec similiter, ut ad horreum pro tritico mittat, nec ad cellarium pro vino, nec ad castro pro frugibus: omnia quippe tuo palmo concludis, & qua quis manum aperit facilitate, ea tu cunctis provides superfluentem.

Psal. 103. Hoc idem præinerat idem vates. In quo de diuina disputat providentiâ. Hunc Domine mundum creasti, & palatium creasti adeo magni-

ficum, talis autem tua est potentia, ut omnibus, videtur & singulis iuxta suam provideas naturam: ar. à Davide boribus, animalibus, piscibus, auibus: *Omnia & celebrante expectant, ut des illis escam in tempore.* Omnia tur.

suo tempore, suum expectant alimentum, velut in magni Domini familia: quod si ibidem ad œconomum, vel receptorem, vel dispensatorem recurrant, hic præter te alium nouimus esse neminem: *A te expectant.* De manu tua, de tua providentiâ: *Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.* Cunctis provides tuam tantummodo manum, nec plures aperire necesse est, vnus sufficit apertio, *Manum tuam:* non enim aliud tibi incumbit, nisi diuitem illam potentemque manum aperire. Hoc agit Deus illâ manu largitur soli lucem, stellis pulchritudinem, cœlis virtutem, suas elementis qualitates, humores atboribus, piscibus, auibus, animalibus alimentum, ceruo, coruo, elephanti, formicæ, plantæ, herbæ: & hæc omnia plallente David, suo loco congruenter: eo quod *Iustus Dominus in omnibus vijs suis, & Pf. 144. 15*

sanctus in omnibus operibus suis. Iustus est Dominus, & in omnibus operibus suis ijsque quæ facit, irreprehensibilem seruat æquitatem. Diuina sua aggreditur creare mundum potentia, illumque tam vastum condidit, multisque ut videmus repleum: suadebat æquitas, ut eius huic accederet potentia, quæ non deficeret, nec viliissimo terræ vermiculo, nec sordidissimo aëris passerulo, nec maris pisciculo, nec stagnorum sanguisuga. Hoc indicant verba, quæ superius expendite cepimus: *Ijsque ad senectutem ego ipse &c.* Ego ipse idem sum à mundi primordio vsque eius consummationem. Sicut illum creavi, illum sustentabo: non enim vires meæ temporis exhauriuntur interitum, nec contumis meæ facultates expensis: *Ego feci, ego seram.* Hoc concessor: *Cui assimilasti me, & adæquasti me &c.* Modi-
cæ fidei, & increduli? Numquid me talem arbi-
tramin similem ei, qui magnæ molis nec mi-
est im-
monis ingenij machinam erexit, & quia tantum pronidis
ad eius requiritur conseruationem, quantum ad compa-
erectionem, deficientibus medijs, illam non sine raudus,
magna nominis sui ignominia finit interire? Nu-
quid ego comparandus illi, qui domum adificat non præmeditatis suis facultatibus, qui, eo
VI.
quod plures in illa, statuerit, quam commodè Deus
potest alere, singulis necessaria negligit prouidit moleste
ere subsidia: quocirca necessarium est ex prio-
fert de
ri detrabere numero? sua pro-
moleste. Multi erant: cum ex viris bellatori-
diffiden-
bus tuam.

V. *Modi-
cæ fidei, & increduli? Numquid me talem arbi-
tramin similem ei, qui magnæ molis nec mi-
est im-
monis ingenij machinam erexit, & quia tantum pronidis
ad eius requiritur conseruationem, quantum ad compa-
erectionem, deficientibus medijs, illam non sine raudus,
magna nominis sui ignominia finit interire? Nu-
quid ego comparandus illi, qui domum adificat non præmeditatis suis facultatibus, qui, eo
VI.
quod plures in illa, statuerit, quam commodè Deus
potest alere, singulis necessaria negligit prouidit moleste
ere subsidia: quocirca necessarium est ex prio-
fert de
ri detrabere numero? sua pro-
moleste. Multi erant: cum ex viris bellatori-
diffiden-
bus tuam.*

VI. *quod plures in illa, statuerit, quam commodè Deus
potest alere, singulis necessaria negligit prouidit moleste
ere subsidia: quocirca necessarium est ex prio-
fert de
ri detrabere numero? sua pro-
moleste. Multi erant: cum ex viris bellatori-
diffiden-
bus tuam.*

bus præter mulieres paruulos & seniores, sexcenta milia numerarentur, vt ait Moyses. Illos de Ægypto potenti manu in signis & prodigijs, qualia notimus, eduxit perduxitque in solitudinem vel minimis illis deficientibus, Deo co-
 festim obieiebant, quod illos alere esset impotens, vnde illis aqua ad bibendum deficeret, panisque ad comedendum: esto quod ita, quod illis Deus omnia ministraret, quam primum alienius rei inopiã laborabant, non tam ad necessitatem requisita, quam ad voluptatem, iteo dicebant in hanc nos adduxit solitudinem, vt interficeret siuereque fame interire. Hoc Deus, vt mortem ipsam, tulit iniquissimè. Præsertim quando iam proximi terræ promissionis ingressi missis exploratoribus intellexerunt, quod licet quidem terra esset optima, & omnibus votis expectanda, incolas tamen haberet ad bella doctissimos, propter quos etiam tanto foret illis ingressus laboriosior, omnes in vnum in has se diffuderunt increduli querelas: vix nobis miseris, quos Dominus de Ægypto transtulit in hoc desertum, vt morte periremus omnes infaustiore. Numquam vtiã nos Deus de Ægypto eduxisset: quia si mori oportebat, satius ibi, quam hic mortui essemus. Eduxit nos, & modo alere non potest, nec in terram introducere promissionis. Audit illa Deus, vocatque Moysen. *O Moyses vsquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credet mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? Quousque contumacet illa, quæ me denigrat populus, iniuria, quousque grauissima, quæ me prouocat detractio, quando mihi tandem desinent disfidere? Detractio proprie est, quando quis de te murmurat, verbo tibi detrahens, id quod habebas tibi que conueniebat: sicut ille, qui de viro detrahit nobilissimo, eumque vt abiectissimū accusat, & de viro fortissimo, vt imbellem animi fugillando. Fierine potest, inquit Deus, de me spargi talia? Vno ego: *Veriam igitur ego pestilentia, atque cõsumam.**

VII: *Talisne blasphemia? Talisne detractio? Domini pedibus supplex Moyses aduoluit, & misericordiã motus, pro populo feruenter intercedit.*

Q adraginta diebus, totidemque noctibus in precibus perseverat, & hæret Deus in proposito populum perdendi pertinax: donec tandem Moyses hæc illi objiciat. Domine mi, hanc tibi vnicam, saluã veniã, propono rationem. Hoc, mi Domine, pespende, quod si illos occideris, illud ipsum, quod ipsi nunc tam peruersè effurunt postmodum Ægyptij publicè proclamabunt, cum primum intellexerint, & quidem ve-

Num. 24. 11.

Gen. 18.

Proponit Moyses suam Deo promissionem ne populum puniat.

rissimi ratione, quod illos morte consumpseris, eo quod alere nequiveris, nec in terram introduce te promissionis. Proponit quispiam multum colligere serici, multum exponi feminis, nec folia supputat, quæ habet pauo post mulis opprimitur vermibus bombycinis, n. c. sufficientia illis alendis habet mori folia. Quid agit? vermes demergit flumio, sinitque interire. Hoc de te, Domine mi, dicent Ægyptij, quod populum hunc illa prouincia eduxeris: sed nec considerasti, nec tuam mentis es potentiam; quod te multitudine videas optimi, nullo exstente pane ad manum, deficiente subsidio, vniufque impotens, omnes occideris: inopiã laborans alimentum. Hoc idem obiecient Chanaan regionis huius incolæ, quod tibi educendo populum, eò sub nomine vestro proficiscentem sint exhaustæ facultates, & quia tibi deest potestas vterior, manum subtraxeris, perniciterque interire: *Vt audiant Ægyptij de quorum medio eduxisti populum istum, & habitatores terræ huius, qui audierunt, quod tu Domine in populo isto sis &c. Quid occideris tantam multitudinem, tanquam vnum hominem, & dicant: non poterat introducere populum in terram, pro qua iuraueras: idcirco occidit eos in solitudine. Fuit autem hæc ratio tanta apud Deum auctoritatis, vt dixerit: Hoc de me nemo dixerit, hoc de me nullus imaginetur, abit hoc à me quã in Ionissimè: vt deficiam, sinamque in deserto mori illos, quos coadduxi, sicut ille, qui alere non potest omnem illam turbam, quam in suam adscripsit familiã: ait igitur Moysi Dominus: per placeat: *Dimisi uerbum tuum, ne à mille quidem lencis dicenda talia detur occasio. Grauiorem itaque Deo iniurere non potes iniuriam, quàm de illo suspicari, tam impotentem esse, & abiectum, vt illis deficiat, quos in mundo posuit sinamque eos languescere, Vult sciamus, quod ille ipse, qui eos creauit, sit qui & eos gubernet: Vnde viuentia non creauit, vt mori pateretur: proinde aduentus, quod nec passeris, nec vermi, nec sanguisugis, nec vilissimis terræ deficiat hirudinibus. An ergo tibi defuturus est, cuius gratiã totam hanc machinam, & quidquid in ea conspiciamus, potentissimè procreauit?**

Num. 14. 12.

Hoc argumentum Christus assumpt: *Respici. Matth. 6. te voluit in caeli, quoniam non seruit, neque me. 16. sunt neque congregant in horrea, & Pater vester VIII. ea lestis pascit illa. Quot videmus passeres: Quot Argumetur turdorum turmas aëra obnubilantes? Quot sine tũ Chri-numero pipiones? Grues quã innumerabiles? si ab a- Non seruit, neque metuit, illis nulla sunt horrea, & uibus & Pater floribus:*

Pater vester non exiguum habet de illis sollicitudinem. Pater vester celsissimus pater illa. Tantis Dominus, Rex adeo inclutus, cæli scilicet, ipse earum curam habet, ille ipse congruam eis portionem victumque subministrat. Quis vniquam se Rex tantum demisit, ut pedissequis suisque suis proponeret obsequium, quanto minus plis

Luc. 11. 24 a suis iumentisque stolidissimis? Considerate cornos (inquit idem) quoniam non seminatis, neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos. Quis curam explicet, qua Deus pulvis prospicit cornuorum: dum enim ovis excluduntur, parentibus illos delere vobis (nascuntur enim, quod aiunt, albi) & minime agnoscentibus illis prouidet: o deest, subuenitque Deus?

Pf. 146. 9. Fullus cornuorum inuocantibus eum. Numquid igitur tibi in vltro deest, quandoquidem ille tuis, cuius gratia et tum hoc conuictus vniuersum?

Mat. 6. 28 Considerate lilia agri, quomodo cresunt, non laborant, neque nam. Dico autem vobis, quod nec Salomon in omni gloria sua cooperatus est, sicut vnum ex istis. Si autem stercus agri, quod hodie est, & eras in chibatum mittitur, Deus sic vestis: quanto magis vos modica fidei? Lilia ista contemplate, campi flores, aruorumque sanum, quis alibus vestit istas insignibus creaturas? Quis pariter eorum scilia tam pulchra, tamque viuè colorata elaborauit? Quis stator tam prudenter eorum sureculos, cymaque composuit? Quis muscus tales illis odores instidit? Ipse Deus est, qui hæc eundem peragit, eiusque hæc manus operantur omnia, Deus sic vestis. Tanti enim operi manus essent aliorum imbecilles. Et hæc quo fine? Tantummodo ad non leuem oculorum tuorum recreationem, & ut habeat clibanus tuus quod comburat, & quibus coquat, panem, quo tu tuæque iumentis sustententur. Ego ipse, ego feci ego vestram (inquit Dominus) ego portabo, ego saluabo.

IX. Quia tanta tui fecit gratia, qui tanta tamque varia creauit, & propter te conseruat: & ne illa tibi deficiant, eorum ipse minimis non deficit: numquid tibi defuturus est, numquid id te, si talis sis, qualem te esse conuenit, interire patet? Pater deus debet, tam modica esse fidei, & in sperando adeo pusillanimes, dum vel minima premimur aduersitate, cum illud perpetuo in ore linguaque habeamus, quod Deus noster Pater est omnipotens, qui ex ea parte quæ principalior est, indubie nos diligit, & ex ea parte, qua omnipotens est, nobis in nostris valet subuenire necessitatibus.

Huic nostro proposito quadrant accuratè,

memorati digna verba sanctissimi Doctoris Esdræ: Populum suum Deus in suorum criminum multam septuagenaria detinuerat in Babylonia seruitute. Ad finem tandem illius populi miseratus, illum proposuit à captiuitate liberum absoluit, & in terram suam, urbemque Ierusalem illius provincie metropolim reducere possessorum. Ad hoc, ut Dominus, qui corda principum, regumque habet in manu, regis Cyri cor excitauit, ut libens audiret, credere que sibi ab Esdræ proposita: etenim Regi declarauit, quod si reges prædecessores sui populum Israel in Babylonia captiuum adduxerint, non hoc eorum potentia foret virtusque adscribendum, sed diuina hoc peractum esse dispositione, qui populum suum in suorum peccatorum hæc voluit diurna punire seruitute, quæ prius illos, propheta Ieremia declamante terruerat. Qui similiter Dei nomine promiserat, quod euolutis annis septuaginta in terram reuertentur natiuitatis: quodque iam illi exspirassent, Deusque eorum fidelis esset in promissis: unde procul dubio populo suo succurreret auxiliator, donec illum in terram restitueret ob omni periculo liberum: prouide rogabat instanter, ut huic primò daret initia libertatis, concedens plenam populo in terram suam remeandi licentiam. Facit petitio Regi, & obtenta facultate liberalissima, caput populus ille liber Babylonia discedere, versusque Ierusalem proficisci. Ut autem aduertit piissimus Esdras populum huic plures pati inimicos, qui non paruum itinerantis periculis obstaculum, illum conuocat, & hortatur ut ad Deum cum lachrymis, oratione humili, feruentique recurrerent, diuinum contra hostes petentes auxilium: quia verò quis obicere potuisset, quandoquidem illum sciret, Cyrusque Rex se adeo benivolentem ostenderet, plebique propitiū, cui ab illo copias non poposcit auxiliares, quæ plebem in itinere, & comitantur, & tuerentur. Huic tacite objectioni verbis respondit notatu dignissimis: *Erubui petere à Rege auxilium, & equites qui defenderent nos ab inimico in via, quia dixeram Regi: Manus Domini nostri est super omnes, qui quarunt eum in bonitate, & imperium eius, & fortitudo eius, & furor super omnes, qui derelinquunt eum.* Pudet me coram rege, vel minimam ostendere dissidentiam, cum fuisset confessus, quod promissum Dei nostri, verumque teneremus, quod nobis in quacunque subueniret opulatore necessitate, sed nec nobis vllibi deesset, si ei seruiamus, in eumque speremus, qui manu viget præpotenti, quæ, sicut nos

X.
Esdræ
exempli de
fiducia in
Deo.

1. Esdr.
8. 22.

de captiuitate soluit, ostendens se cordium regū esse Dominum, in quibuslibet nobis aderit ne cessariis auxilietur. Summo veteretur dedecori viro illi, qui ex vna parte confirmaret, regem sibi patrem esse vel amicum, qui suam illi pro qualibet necessitate manum adidisset, quique eius curam haberet sedulam: & ex alia parte alterius se committeret ipse sollicitudini. Numquid ergo tu ille, qui ais: talis mihi pater est: talis amicus minimè fucatus: Confundatur & erubescat Christianus; etenim nihil magis ore celebrat, nihil frequentius eloquitur, quam Deus Pater meus est omnipotens, qui confugientibus ad se, non deest beneuolus, & ex alia parte tanto viuitt timore, tantaque diffidentia pusillanimitas.

§. 6. *Vt manducent hi &c. Deus, qui propter bono: creauit mundum, & sustentat malos, & quidquid in eo est: non eos fame fuet interere.*

19 **C**ongrua hæc est ratio, quam Dominus in præmissis Isaie verbis indicauit: effector autem est illa, quam in eorundem principio proposuit. *Audite me, qui portamini à meo vtero, qui gestamini in meo vulua.* Audite, & intelligite, filij mei estis, vos enim meis gesto conclusos penetralibus, vos meis porto viscibus. Nihil instantius urget quempiam, reddiditque sollicitum, quam amor. *Operatur magna, si est: si autè operari renuit, amor nõ est.* asserit D. Gregor. Idcirco igni comparatur, qui inter corporalia maioris cæteris est actiuitatis. Inter amores ille palmam eripit, qui est Matris ad filium: illum etenim Dauid pro summa statuit exaggeratione, dum de sua erga principem Ionathan amore sic testatur: *Sicut mater filium suum amat, ita & ego te diligebam.* Quis vidit vquam, quid animalia pro suorū agant conseruatione pullorum, licet voracissima sint, naturamque habeant crudelissimam, quam anxie illis de victu prospiciant, etiam maximè voracia. quæ in hac materia nullius eorum memoriam abiciunt? Quid canes, feles, lupi, leones, aquilæ, imo & hirundines moluntur. Ipsa gallina, cum tam vorax sit, cum matris glouitantis officio fungitur, quam solcite discurret exscalpendo, querendoque tritici granum, quod cum inuenerit non ipsa deglurit, at pullos conuocat: vnde & ipsi incessanter, ipsa vero offibus emarcida languescit. Licet autem curam

suscipiat mater filij iam progeniti, porro diligentem multo, dum gestat vtero positionem, tunc etenim cum filius sit quid vnum cum matre, filio prospicere, sibi ipsi est prospicere, & eadem cura, qua scipiam nutritæ studet, studet & nutritæ embriationem. Inuenimus matres, quæ natos suos occidere puerulos, eorum oblitæ, vt sibi consulerent. Illa vt pro placito dormiret, filium vberibus suis suspensum præfocauit. Samaritanæ matres, ne fame deficerent extrema, filios enecabant: illos etenim licet diligenter, se ipsas tamen illis in amore præferebant. Verumtamen quando gestat vtero mater filium, cum vnum quid sit cum ea, non potest sui maiorem quam proprij puionis habere sollicitudinem.

Hic amor ille est, inquit Dominus, quo vos omnes amplector filios meos, quos mei gero viscibus amantissimos. *Quis gestamini à meo vtero.* Quæro igitur à vobis: *Namquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Hoccine fieri potest? Non potest,* porro si hoc aliquatenus fieri posset, non ego tui tamen possem obliuisci. *Et si illa solita suo ad nos rit, ego tamen non obliuiscar tui.* Hoc quippe omnem esset mei ipsius obliuisci. Non potest mulier matris infantis quem gestat vtero obliuisci, nisi ipsa superat: sui ipsius obliuiscatur: quod si quædam sit omnis adeo amoris expert, sui que ipsius inimica, vt omnem sui memoriam abiciat, & per consequens filij sui, hoc in me nullatenus erit possibile: non enim ego mei: sius possum obliuisci, *Ego ipse,* inquit Dominus. Attendite vos meis gestari viscibus, & si scire velitis, quis sum, *Ego ipse.* Idem est, quod olim Moysi dixerat: *Ego sum qui sum.* Ego Deus sum, qui non possum omittere, nec quidem momento temporis; quin me ipsum cognoscam, intelligam, contempler & diligam. Quia quidquid in me est, ego ipse sum, & sicut non possum desinere esse ego, ita non possum desinere, quin me ipsum intelligam, de me cogitem, meque amem impensius. Hac eadem cura, dicit Dominus, de vobis sum sollicitus viscerum meorum infantibus; igitur si mater obliuisci potest vteri sui fuctus, quia se plus simplicius potest obliuisci, quando scilicet dormit, aut alijs distracta diuagatur: ego qui nec momento quidem mei possum obliuisci, nec momento quidem vestri quoque possum obliuisci, velti reuocare sollicitudinem, meis abdicare vos oculis viscerum meorum filiolos.

O superteme Deus, quales sunt hæc blanditia, quales

D. Greg. Ho. 30. in Euan. I. Amor parentū potentissimus: 2. Reg. 1. 26.

1. Reg. 1. 16. 4. Reg. 5. 28.

II. Amor Dei ad nos

Exo. 3. 14.

III.
Similitudo.

quales exaggerationes! Absque dubio vidit ipse, qui ista pretulit, nostram illis egere diffidentiam, si demque modicā, & quod infirmus nosse animus, timidusque quo subsisteret, tantis deberet fultis lenimentis diuinique promissionibus. Si Rex duorum principum pater, regni que hereditas, ut vitam suam, habet charissimos, illis palatium, domumque exstrueret, variis instructa aulis ingeniose elaboratis, plurius hortis, fontibus, saltibusque gratissimam: vbi multis mediis canalibus fontes produceret illis rigandis suauissimos: in qua omnigena congregaret animalia: Hic syluā vnam, ibi aliam, alibi tertiā plantaret, millenis excultas arboribus, quo fieri, posset, numquam filij accederent, sed tantummodo, ut dum illis liberet, eo possent accedere. Deinde in eodem palatio multa componeret: cubacula serico auroque fulgentia, in quorum multa forte filij numquam ingrederentur, sed tantummodo, ut si velint, illa possent ingredi. Præterea mille caueas aubibus adaptaret, ut illis musicam canerent auditu gratissimam: lacus deinde constitueret leonum, alios tygridū, elephantū alios, ad familiar suæ celsitudinis iactationem, Præterea, quod multos adferberet seruos, pedisse, quos, nobiles, à cubiculis, ab aubibus, à secretis: videres autem quod omnium curam gereret, magnamque sollicitudinē, ne vel minimo equorum agaloni suum decisset diuinum, nec nō prospiceret, ut victum haberent, & quidē abundantat, passeret, leones, elephantes, cuncta demique animalia. Videturne tibi, quod suorum possit memoriam perdere filiorum? Si verō principes filios videres anxio nimis timore sollicitos, intetque se querulose colloquentes. Heu! nos pater fame filios patietur interire: quid illis obiceret? O principes nobilissimi, cum videatis totā hanc machinam vestri gratiā à parente Rege vestro abundanter enutriti, qui diebus singulis inuigilat, ut vel ipsis animalculis suis erogetur victus, agite ne ut horti & pomaria in vestrum commodum irrigentur: & formidatis increduli, ne vos filios, & heredes fame patietur interire? cuius igitur gratiā tota hæc erigitur machina, illaque oblectamenta? Non vulgari patrem vestrum afficiis contumelia.

L. 14. Mor. Filij Dei (sic interpretatur D. Gregor.) sunt prædestinati: de illis enim intelligit, quod suo nomine dixit Iob. *Filios vteri mei.* Filij sunt hi ab æterno in diuini sui intellectus vtero concepti, quos esse parituros in tempore, hoc in sæculo producendo. In eorum commodū mundi huius fundauit struxitque palatium. *Propter nos creasti*

seculum. (inquit D. Esdras) *residuas autem gentes, IV. ab Adam natus dixisti eas nihil esse: quoniam salua assimilata sunt. Et quasi stillicidium de vase si. electos milaisti abundantiam carum.* Propter prædestinatos tuos creasti mundum, cætera enim tibi sunt, Deus sæculum. ea que tanti facis, quanti saluam ego, quam ore velut excrementum, & quid turpe eicio, quod & dedignor aspicere: & quanti aquæ guttulam de vase stillantem, quam cito ne ex illa madescam & ut ne pedes quidem meos contingat. *Propter nos fecisti seculum.* Hæc prima fuit diuinæ mentis intentio, facere sanctos, quibus se comunicet, est etenim ipsa bonitas, cuius est natura sui communicatiua. Principale non fuit intentum Dei create, quos condemnet. *Non posuit nos Deus in iram:* inquit Apost. id est, non nos creauit ut uobis insignaretur, nosque coudemneret. Quod si vero Deus peccatores, malos, vasaque peccitatis ita, sic expediens fuit in ipsorum salutem prædestinatorum.

Doctrinam habemus D. Thomæ cælestem, vbi disputat, num numerus prædestinatorum sit certus, & responderi nedom esse certum, sed quod eum principaliter, & per se Deus decreuit, & stabiluit. *Non solum certus, sed primo & per se definitus.* Numquid & numerus certus est reproborum: vti que: insuper & decretus & determinatus: potro non per se, sed in ordine ad prædestinatos. *Et certus, & definitus, sed non primo, & per se.* Profunda est hæc Theologia, sed illam manu tanges exemplo proposito. Exstruere proponit princeps sapientissimus palatium, Certus Primò: suo determinauit intellectu, & diuine probatur rat aulas, cubacula, turrelque faciendas, & hæc esse nuprimum sunt eius institutum. Secundo: hæc demeris terminat: ligni, lapidum, calcisque quantitatem, electorum quam similiter nouit, si iustam instituat rationem & reproborum. Hæc potro non per se primoque determinat, sed in ordine ad cubacula, turrelque exstruendas. Quantum ligni, quot arbores istis sunt aulis necessariz? Quot laterum numeri turrelbus illis erigendis? Quot modij calcis, arenæ, gypsi lapidum segmina? Quæ quantaque singulis necessaria cubiculis, quæ edificare determinauit. Cæleste præposuit Deus edificare palatium: huius habracula sunt prædestinati, in quibus semper per consummatam gratiam id est, gloriam est habitaturus. *Ad eum venie. Ioa. 14. 23 mus, & mansionem apud eum faciemus.* Hoc est 1. Cor. quod ait Aposto. de statu differens beatitudinis. 15. 28. *Tunc erit Deus omnia in omnibus.* Hic est quod Angelus ait D. Iocanni, dum cæleste demonstrat hoc illi palatium: *Eccæ tabernaculum Dei 2. Ioc. 22. 3. sum*

caus omnibus, & habitabit cum eis. Illi determinati sunt, & ex primaria Dei institutione decreti: q. d. tot volo in gloria meo collocare, in quibus sempiternum inhabitent: Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ait D. Pau.

Ephes. 1.4

21

VI.

Cur mali scripta nomina.

Quot autem reproborum?

Quot hic viuunt.

quot erunt necessarij, & expediat ad numerum complendum praedestinationum.

Quot erunt crudelissimi tyranni persecutores Ecclesiae?

Quot quot erunt necessarij ad Martyrum numerum, quem Deus decreuit perficiendum?

Quot peccatores, infideles, gentiles, apostatae?

Quot quot conueniens erit, ut stabilitus a Deo praedestinatorum numerus compleatur.

Instant alij seruentius, ut Deus tyrannos dissipet, persecutores in-

florum ferocissimos: quibus responderetur: Ut re-

quiescerent adhuc modicum tempus, donec compleantur consensu eorum & frater eorum, qui interfecit

sunt. Hoc est, quod inquit Apolto. Omnia propter electos, ut & ipsi salutem consequantur.

Notare verba. Cur permisit Deus Herodem seniore?

In tantorum gratiam innocentium, quos reddidit Martyres. Ut quid filium suum Aescalonitam?

Ob inelytum D. Baptistae Martyrum. Quo sine passus est Dacianum? Ob D. Vincentium. Et Decium? Ob gloriam D. Laurentii: Quid de Marcentio? In D. Catharinae laureum. Cur Nero uixit? Et DD. Petrum, & Paulum Martyres consecraret. Aufer tyrannos, & auferes Martyrum gloriam. Perde te persequentes, & coronam tibi demes, quam tibi Deus in patientiae tuae praemium reseruauit. Apaga pauperes, & meritum tolles eleemosynae tuorumque peccatorum remissionem. Sustinuit in multa patientia (testatur Apoltolus) uasa ira apert in interitum: ut ostenderet diuitias gloriae suae in uasa misericordiae, qua preparauit in gloriam. Numquid credis gratatuer, & uoluntarie Deum malis in hoc mundo sustinere? Arbitraris, quod ipsi placeant illi, qui & cum grauitur offendunt, ac bonos filiosque ipsius persequuntur? Multa illi opus est patientia, ut illos sustineat. Sustinuit in multa patientia ad salutem electorum. Boni esse debent uasa pulcherrima in gloriae suae abaco collocanda: mali requiruntur quibus elaborentur. Collocari debent ut expoliti lapides: necessaria sunt dolabra, bipennes, ascia, secures: eo sine malos tolerat.

Rom. 9.22

ynam de patre familias, qui tritum in agro suo seminauit electissimum: dum autem dormirent homines, uenit inimicus, & super seminauit zizania in medio tritici. Elapsis non multis diebus germine tritico apparuerunt & zizania. Accedunt serui Dominum: nomie bonum semen seminasti in agro tuo? Seminaui, porro supereminauit inimicus zizania. Vis imus & colligimus ea? Nequaquam? Ne forte eradicaues zizania eradicaues simul cum eis & triticum. Simite ea crescere usque ad messem. Demissa turba accedunt Discipuli ad Dominum, dicentes. Domine: licet multas nobis proposueris parabolas: illa tamen de zizanijs nobis caeteris est obscurior: obsecramus: Edidicere nobis parabolam zizaniorum agri. Quibus sic Christus: perplacet. Qui seminat Deus est, Bonum semen, hi sunt filij regni, zizania, sunt filij nequam. Deus non seminavit nisi bonum triticum: etenim hoc intendit, reddere sanctos, & praedestinos. Sua diabolus iniquitate peruersus malos superfeminat: non quantum ad naturam: haec namque est opus Dei, sed quantum ad culpam. Ambo pariter in huius mundi agro conuiuunt. Ut quid ergo illos permittis? Illos eradica, (respondet) & sanctos eradicaues: tyrannos extermines, & martyres exterminaueris eliminaues haereticos, & SS. Doctorem eliminaues uigilias: Exstirpa persecutores, & extirpaneris merita patientiae.

Mat. 13. 23

22

VII.

Mundi

tunc enim ait Isaias: Complicabuntur sicut finis

liber eali. Tunc caeli complicabuntur, iam mir-

quandotere cessabunt influentias, iam omnia contices-

futurus. cent, quandoquidem, id quod praetendebatur, sit Isa. 34. 4.

adimpletum. Ea quoque de causa uocantur diuini

fructus. Obaudite me diuini fructus: Qui nam. Eccli. 39.

que tugurium excitat circa uincam, hoc animo il.

facit colligendi fructus, quibus collectis liberè

potest dissipari. Replebis, secundet mihi Deus,

quid; quæso, boni ex tot colligitur Arabibus,

Mantis; infidelibus, ex tot, qui in China con-

demnantur? Hoc inquit D. Augustus, tu non capis,

uerum intelligit hoc Deus huius uasae molis artifex.

Officinam ingrederis horologiferae, tot ibi conspicias linas, rotas, cochleas, stylos, forcipes.

Quibus ista seruiunt? Hoc tu ignoras: facto igitur nihil hic esse, quod suam non habeat rationem quam nouit horologifera. Horum omnium nouit Deus rationem, illamque in die Iudicij declarabit: quia licet non esset, nisi hoc, erat dies

Quodam die coram numeroso populi caetu uarias Christus proposuit parabolas, & inter has

die iste iudicij necessarius. Ne modo curiosè
percontetis, cur hoc, cur aliud permittat Deus,
cur tot Arabes, tot sceleratos, torque sustineat
infideles? Vt quid tot muscas, tot passerè,
tot herbas creauerit. *Non est dicere, quid est hoc,
aut quid est illud: omnia in tempore suo quæven-
tur.* ait Spiritus S. Hoc tantum noueris, quid-
quid est in retum natura, creauit Deus prop-
ter filios suos prædestinatos. *Propter nos seculi
seculum.* Propter ipsos, illud tam uenustum
huius mundi palatium ædificauit, hoc inaura-
tum caeli lectum composuit, tot lucidissimas stel-
larum facibus ardentissimum in eorum gratiam
terram fundauit, abyssos creauit marium fon-
tes eduxit, produxitque plantas. Quid cogitas,
quod pro te Deus hæc produxit nequissime mor-
taliū?

Notat D. Chrysol. illum loquendi modum
Saluatoris: *Quis solem suum orti facit super bo-
nos & malos: & pluit super iustos, & castos.* Pri-
mo nominat bonos & iustos. Si namque Deus
solem mane producit, illuminatque peccatorem:
hoc est, quia iustum illuminat: & si pluias
prodeat iniustus: hoc est, quia illas iustus præ-
parauit. Eodem modo phrasim illam perpendit.
*Recordatus est Deus Noe, cum foris animalium
animantium &c.* Primo Noe, & deinde animalia si nam-
que eorum est recordatus, propter Noe est re-
cordatus. In istorum filiorum beneficium cre-
auit Deus hoc palatium tot excultum saltibus,
defertis, fontibus: tot inhabitatum animalibus
magnis, & paruis ferocibus, & domesticis, au-
ibus, passerulis & piscibus. Sæpenumero confi-
derari, cur Deus tot condiderit sylvas tam præ-
cellis arboribus fecundas, quæ cælum uique
pertingere uidentur, tot in istis montibus, &
saltibus umbracula ut talia non sint in ipso Chi-
narum occidente; quo uix aliquis accessit mor-
taliū. Domine quo sine tantam condidisti pul-
chritudinem, qua uix ullus hominum potuit,
sed nec illam intuetur? Hæc est ratio: nemo
licet huc accedat: accedere tamen potest: uult
autem Deus res adeo spatiosas iusto, quales
uidentur, præparare, & in hoc palatio omnibus
in eo uiuentibus, & esse habentibus abunde pro-
uidere. Contemplare, qualiter sylvarum consu-
lar arboribus. *Saturabimur ligna campi. & ce-
dri Libani quas plantauit.* Quis tot prospicit ar-
boribus, tamque abunde, cum nullus sit, qui
earum gerat curam, sed nec illas conspiciat?
Quis uellit arua floribus? Quis fontibus ac-
urit, ut perpetuo fluant gurgite? Huc igitur adeo
me dicat fidei. Si Deus hoc filiis suis erexit

palatium, & in eorum sustentat commodum,
nec minus deest arboribus, nec exiguis plan-
tulis, nec mutilibus passerulis, nec animalibus
minus pteficiis. Mauro non deest, non Turca,
non Æthiopi, non malo, non scelerato, illo om-
nes pascit, etiam dum illum offendunt, & om-
nia amore tui, ut illi seruias, ut te salues an-
ergo te fame sinet intetire, si filius eius per gra-
tiam fueris, eumque ut patrem sis reueritus a-
mantissimum? Cum omnibus tui gratia pro-
uideat creaturis qua, quæso, ratione credideris, il-
lum tibi defuturū. Pulcherrima pariter & dul-
cissima, sunt illa Christi uerba, quæ prius expendi-
mus. *Considerate cornos, quoniam non seminant,
neque metunt &c.* Et pater uester caelestis pascit
illa.

Notat D. Pet. Chrysol. huius uerbi energiam, 23
Pater uester, & eius quod adiungitur. Considerate Ser. 163.
cornos: diuino namque consilio hæc Dominus X
aem comprehendit: quæ uoluerim omnium Si cornos
est voracissima, rapidissima, inutilissima, & cru-
delissima, quæ nec illi parcat, qui illam enutrit: cit quan-
hæc quippe de caula sic ais: Cornos enutrit & ti- to magis
bi oculos effodit; nec pauperi teo damnato, filios
membratimque diuiso, cui quando nec ipse In-
dex, nec ipse gladius habet quod inferat mali;
Aduolat illi mortuum laceratur, & ut bellu-
nes voratur: viuunt autem annum centuriis.
Illos Dominus alit, tamque superfluentur, ut
cum sint innumera illes, nullum tamen eorum
fame reperias interisse, vel qui cura seminandi,
arandi, occædi, colligendique messem sit anxia-
tus. Tales Deus creaturas liberali, liberaque
nutrit manu: quid ergo tibi filio suo faciet, quo-
modo prouidebit? *Pater uester caelestis.* Patrem uide-
deres qui pro filij sui recreatione cornos aleret,
graculos, picas, grues, passeres, turdos absque nu-
mero, quibus ipse mane propria manu victum
singulis abunde ter erogaret, & uespert illis de
cuietis loco prospiceret solūmodo, quia hoc in
filij sui non paruum uergit obiectamentum?
Quis hoc de tali crederet patre, quod tantarum
aunum, idque inutilium curam gerendo sedu-
lam, tantummodo filij sui gratiâ, fame sineret
illum intetire? Filium, de substantia sua geni-
tum animæ dimidium, cordisque gaudium, nec
non bonorum omnium suorum heredem ex esse
legitimum.

Considerate charissimi, mouet Saluator, qui
tot sustinet passeret, tot animalcula, tot piscicu-
los, tot hirundines, & hoc agit solummodo in
gratiam uestri, qui filij eius estis. *Pater uester ca-
lestis pascit illa.* Ipse nutrit illa, cibum admini-

D Rm

Ro. 13. in
imperf.

Mat. 5. 45. not

VIII.

Deus iu-

stis pri-

mo, dein-

de malis

propter

eos bene-

facit.

Gen. 8. 1.

IX.

Similitu-

do.

Pf. 103. 16

lar arboribus.

Saturabimur

ligna campi.

& cedri

Libani quas

plantauit.

Quis tot

prospicit ar-

boribus,

tamque abunde,

cum nullus sit,

qui earum

gerat curam,

sed nec illas

conspiciat?

Quis uellit

arua floribus?

Quis fontibus

acurit, ut

perpetuo

fluant gurgite?

Huc igitur

adeo me

dicat fidei.

Si Deus hoc

filiis suis

erexit

Hieron. Bapt. de Lanuzza Tom. III.

strat, vt pūquā fame intereant, quia igitur ratione, quod tibi deficiet, poteris imaginari? Quanto magis vos modica fides? Insuper illa verba petendamus: Pater vester caelestis. Qualis, oblecto, est inter terrenum patrem, caelestemque differentia? Quod bonitatis ad bonitatem, curae ad curam, misericordiae ad misericordiam discrimen? Quis pater terteltris pro filio suo fecit, quod Pater ille caelestis? Qui proprio filio suo non pepererit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Hic autem pro te sanguinem suum, vitam, animam, carnem, meritaque tradidit. Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de caelo dabit etc. Mirabilis est illa fiducia, qua puer patri imititur, qui incurtus recumbit, indit, dormit. Si ab illo quara: corculū meum, num tibi triticum est? Non. Num vestis alia? Non. Num alij caleci? Non. Si quando illa tibi defecerint, quid ages? Pater meus omnia mihi procurauit. Paternae curae suam omnem committit, numquam sollicitus, quis sit illi prospiceturus, si patrem habeat: ipsa naeque natura illi hanc spem induit, quod pater à quo sum esse suscepit, de victu sit illi prospiceturus quotidiana, ei que omnibus, quae huius sunt futura necessaria. Ea igitur Christiani, vestros respicite oculis: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli etc. Perueniens vos diligit Pater ille caelestis quam terrenus, & quid magis habet in vobis, cum vobis dederit animam, corpus formauerit, vos aliat, suoque sit regno praematurus. Si tantum, tantaque ratione patri suo pulso confidit. Quanto magis vos modica fidei. Vos, inquam, quibus sanguinem suum, animam, corpus, gratiam, suaque sacramenta quoniam seipsum erogauit. O quam liberū ab omni foret cor vestrū timore ac sollicitudine, si puteros imitaremini.

Ro. 8. 32.

Luc. 11. 13.

XI. Similitudo fiducia filij ad patre.

Mat. 18. 5.

XII.

Fiducia reddit dispositione, vt si quando laborem quemdam hominem viderit, aut necessitatem, r'ico manum illi iuuic'iat. Hoc ex Dauide discimus. Paratum cor eius sperare in Domino (legit Symmachus: Firmū cor eiu expers sollicitudinis in Domino) confirmatum cor eius: scribit D. Hiero. Firmatum cor eius, non timebit. Agit Deus, quemadmodum Pater cum filio, securum sit cor tuum, perpende quid pro te fecerit, & hoc nam exciabit fiduciam: hoc namque fuit prudensissimum Moysi consilium, quod expendit D. Cyril. Alex. vt in difficillimis periculis, quae terrae promissionis ingressui occurrerant, vna in Deum spe consideret. Si dixeris in mente tua: Maior est numero gens hac quam

Ps. 11. 7.

Lib. 4. de adorati ad finem.

Deuter. 7. 37.

ego: quomodo potero exterminare eos? Non timebas illos: memoria memor eris omnium quae fecit Dominus Deus tuus Pharaoni, & omnibus Aegyptiis, tentationumque omnium, quas viderunt oculi tui, signorum, prodigiorumque, magiorum illorum, & manus illius potens: & brachij exco'se, & eduxit te Dominus Deus tuus: sic faciet Dominus Deus vester omnibus gentibus, quas tu times à facie ipsorum. Ita legit D. Cyril. O fidei defectum, exclamat Hieron. Famen vera fides non timet. O te modice fidei Christianum, dignus es quem Deus Demet. ob tuam permutat perire diffidentiam, omittere piaculum esset, pulcherrima D. Chrysoft. verba quibus hoc prosequitur argumentum. Magni nos Deus diligit quam qui nos genuerunt, & quanto magis interest inter prauitatem & bonitatem, ad Ephe. tanta est differentia dilectionis à dicitione patrum cir. med. nostrorum. Neq; hac verba sunt mea, sed ipsius Christi. Tom. 4. fti, qui nos diligit. Audi eum dicentem: Quis ex vobis homo, qui se filius ab eo peccerit panem, cum la. Luc. 11. 12. pitem dabit ei: Si autem vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui est in caelo, bona dabit iis, qui ab ipso petunt? Et vos sum alibi: Non obliuisceris: mulier misereri filiorum veri sui: si autem obliuiscatur mulier, ego tamen vestrum non obliuiscar, dicit Dominus. Nam si non diligit, cur nos fecit? Num sunt illi necessi? Num aliquid facimus, quod ei sit opus, & ei fingimus ministerio? Nā aliquis agit ex nostris etc. Tota fidas: nimo tali patri, & attende diligenter, quo! si hoc pro debito compleueris, sufficienter erit tuius vt tibi Deus in quibuscumque succurrat necessitatibus, verborum David is remimiscere. Salus iustorum à Domino, & protector eorum Pf. 36. 39. in tempore tribulationis, & adiunabit eos Dominus, & liberabit eos: quia sperauerunt in eo. Ideo liberabit quia sperauerunt.

§. 7. Subiit sn montem &c. Et cum vidisset quia multitudo maxima, &c. Christus in sublimi illos inuener, qui sunt in declini: hoc diues faciat, & miserabitur pauperis, sibi que pariet tranquillitatem.

S Aluator noster in montis vertice consistes, atollit oculos, tui amque in valle consistentem inuener, cuique miseris, agit de succurrendo extremae eius necessitati, qua supra D. Bass. modum premechar. Ingeniosus est, dignus. Ho. 7. in que D. Basilij spiritu discursus quo conulit diuinitibus, quatenus suae quieti prospiceret, ter auauit aliquoties oculos suos in tantos, tamque ros. To. 1. innu.

Epif. 8. ad Demet.

Ho 19. in Epif.

ad Ephe. cir. med.

Tom. 4. D. CHR.

Luc. 11. 12. Ioh. 49. 39.

Pf. 36. 39.

24

I. Diues semper pauper & anxius. Immemerabiles defecterent pauperes, Christum in hoc imitari quo sine dubio cor suum releuarent. Vt quid arripitis tot curis diuites, tot tumultibus anxii? Quia non nisi sursum aspiciunt ad illos, qui ipsi sunt opibus abundantiores, nec oculos in ea, quæ ipsi possident reflectunt, sed in id, quod alter habet, & quo ipsi carent. Non ea quæ possident inueniunt, sed quæ ipsi desunt: defectus autem appetitum, curamque prouocat: hinc illa nascitur molestia, quæ premuntur, vt id quod alter habet, & ipsi similiter habeant. *Non tantum eos ob sam partem non exultant, sed ob ea, quæ desunt videntur cupiditate, potius anxi: ex quo anima curis continuis premuntur, dum alios superare contendunt.* Aliquem inuenire, qui si viginti millia possideat, alter vero quadraginta: & si ille decem aureis sit diues, alter vero quinquaginta, non ea quæ habet attendit, sed quod sibi deficit: vnde se ipsum vt pauperem considerat, & qui indigeat. Accedimus (inquit D. Basil.) à diuitibus cleemosynas rogaturi, & respondent: vero verius pauper sum, & indigeo. Credo tibi (respondet idem) *Diues pauperem te ipsum esse, & ego sentio tecum: quia pauperem esse est defectum patii: & tu non consideras, nisi quod tibi desit, & nec tantum possides, quantum hic, nec quantum ille, qui sunt te ditiores. vnde bene dicit, quod pauper sit: hinc tua nascitur cura, tua anxietas, tua sollicitudo.* Cursores multi concurrunt, & hunc videbis, qui multos post se relinquit, arcem anxiatu vehementius, & exanimatur, quia non illos attendit, verum alios, qui illum præcurrunt, sibi que persequat, nisi illos assequatur, & transgrediatur, nihil obtinuisse. Fugit quidam cursu rapido, taurum, seu serpentem, & scalas ascendit, in primo consistens gradu toto studet conamine ad secundum ascendere, & tertium, non enim gradus illos attendit, quos scandit, reliquit, que retro, sed qui illi superiunt, superandi. Tales sunt diuites, paupertatem vt serpentem fugiunt: ita namque de illa sentiunt: gradum vnum ascendunt, mille lucrantur & postmodum ad secundum spiritu anhelant ardentiori. Consequatur duo millia, sed nec illa considerant, at illa tantummodo, quæ sibi supersunt obtinenda. *Oportebat illos gaudere, & gratos esse, quod tam multis sint opulentiores: illi vero marent. ac lugent, quod ab vno, & altero opulentioribus vincuntur.* Hoc illos anxios habet, & in cleemosynis erogandis timidus: vt enim se ipsos velut pauperes attendunt, suosque considerant defectus, non videntur sibi habere posse superflua, nec

quod egeritis, vidua pauperi, puella orphana, capiti que distribuunt labora tibus. *Vt de- III. storem aliquem ade quaerunt, magis & akerit à Diuitum quo superantur, adquare student: & ubi istum oculi quoque transiunt, ergo alium ultra ad, in adum sublimis. rapiuntur, quemadmodum, qui scalas, & g. autis as- D. BASIL. cendentes ad vltiora progressuri, continuo ad gra- Tom. 1. dum sequentiam vestigium attollunt, nec prius quiescunt, quàm summum attingant: sic & ij à re- rum cupiditate non prius cessant quàm in alium sublati, sese à vltima firmos & securos reddant.*

O charissime (loquitur D. Basil.) si perpenderes quot post te relinquis, quotque sint, qui nec habent, quod tu, & millenis ipsos an exertas. Si considerares multos esse, qui tanti, quanti tu valent, & tristat pluris, qui nec panem consequuntur, quem tu domi per terram profectum vili pendis, nec vestes, quæ tuis in cultis à tineis superflua corroduntur. Appende quæ habes quodque multis sis superior, diuitem te cogita, qui possides quod aliis mille deficit, & te quietum forte, seruentemque animo pauperibus subueniendi miraberis. Si talem opibus non exæquet, mille aliis iustus, & in republica honoratis ditior intumescis. Quod si tanta quæta te non possideas, vite, victui, vestitui, tuæque familiaræ collocandæ hæres sufficientia, pluraque quam alius: vnde possides superfluum. Attendi quid dicat sapiens. *Sex sunt, quæ detestatur Pro. 6. 17. Deus. Et hoc statuit primicerium, Oculi sublimis. Ignoscat mihi Deus. Hocine Deus ex- etatur.*

Semper intellexi, quod omnes Philosophi & IV. S. S. PP. testantur: singulariter autem prosequitur. D. Cyp. quod Deus homini concesserit oculos loco positos sublimiori, vt illos atolleret, nec animantibus esset similis, qui semper illos deorsum in terram designant. Etiam trimuli norunt hoc infantes.

O homini sublimis dedit, celumque videre, Iussit & exaltos ad sidera tollere vultus.

Ideirco Græci qui se Lepientes iactant hominem vocant *ἀνδραγατος* quod significat: *Sublimis contemplans*: quomodo igitur execratur Deus oculos sublimis? Omnis multis alijs, quæ citra hoc PP. perpendunt, possumus intelligere, Deum hoc ægerimè ferre; oculos scilicet sublimis, qui perpetuo dignitates, celsitudinem, aliaque contemplantur, quicque se ditiores considerant, qui se dignitate sublimiorem, qui se domum habitantem magnificentiorē semper intuentur: hinc inuidia, cupiditates, æmulationes, molestiæque nascuntur, & quod se quisque

V.
Demittē-
di sunt
oculi ad
pauperes.

quisque inducet infelicem, eo quod alteri sit, in his inferior. Demitte, charissime, aliquando oculos & considera, quot sunt inferiores, quotque qui domus tuae, quas eiicis quisquiliis non possident, nec non quot sint, qui officii vihoribus, & exercitiis fungantur molestioribus: te ipsum illis attende superiorem, & gratias Deo referes, qui tibi dedit, alteri negatum, teque in Republica ad honorem euexit, & quietem pluribus altiore.

Hoc saltem, inquit D. Basil. tibi cederet in gaudium, mentisque tranquillitatem, si faceres: quanto magis, ut erga pauperes benignior, fieresque minor, nec non Deo pro collatis beneficiis humanior. Dico veritatem: in multis ordine procedimus praeposito. In diuini spiritus ualibus (inquit D. Gregor.) semper tibi spectandi sunt, qui plus ceteris illis abundant, & in illos oculi reflectendi, qui in ipsis palmam eripiunt: ut

VI.
Ordine
praeposte-
ro procedimus.
L. 2. Mo.
cap. 11. C.
12.

paucas tuas considerans diuitias, videas multum tibi deesse, & valde parum esse, quod agis, multoque te praecedere, quos subsequeris inferior. Optima est haec consideratio, qua te humiles, parique facias; & videas quam pauper sis in eis, in quibus alij te praecurrunt: pariter ut in te desiderium accendas in uita morumque sanctitate proficisci, dum cognoscis multum adhuc tibi superesse, ut tam multos, qui te praecurrunt, assequaris. Quae circa perutile est neditari ca, quae fortissimi passi sunt Martyres, quae sanctissimi operati sunt Doctores, Eremitarum vigillas, & Anachoritarum orationes. Feruorem considera S. P. N. Dominici, qui pro animarum salute caetera ferrea ter diebus singulis corpus atrocius, castigabat: humilitatem perpende; Honorumque contemptum temporalium terrem Seraphini; S. Catharinae Senensis erga venerabile Sacramentum pijissimam deuotionem quo solo passa tres quatuorque menses superuinebat, quod & ipse Christus seipsum ipse manibus uirgini conferabat; D. Pauli primi eremi cultoris contemplationem, similiter D. Anto. qui undecies diebus coniungebat: Mariae Aegyptiacae, & Magdalenae penitentiam. Charitate considera erga pauperes in Abraham, cui parui erat largiri eleemosynam occurrentibus, insuper & ipsos inquirebat, & quasi per vim coegebat in domum suam diuertere, in qua illos geniali, & magnifico excipiebat conuiuio, ipse pedes eorum abluibat, ipse illos genuflexus alloquebatur, hinc tibi liquido conuictabit, quam multi te praecurrant, & plurimum tibi superesse uix perfectionis.

VII.
Sanctio-
res atten-
dendi.

Hoc erat Apostoli Pauli frequens exercitiū, 25 ipso teste. Ego uero ad ea quae sunt priora exten-
dens in ipsum, &c. Non quae feci peccando, sed quae facienda superfluis, Curatores non a te uo, quos praecurri, sed qui me praecurrunt: hoc etenim mihi calcar infigit, ne mihi autē acta sufficiant, sed animotus captum persequar iter. culmenque perfectionis. In rebus uero temporariis ordine procedendum inueto: quoniam in illis sufficit illa mediocritas, quam petebat Salomon & habere, quibus uelamur, & contemur, ut agebat Apostolus, uide non illos attendas, qui plura, quam tu, possident: etenim te ipsum turbabis, sed illos, qui minus habent, & illo conuiescunt: ut, & tu illo similiter conuiescas, ac intelligas non esse tam parum, quod possides, & plures esse, qui uiuunt contenti paucioribus. Ordine progredimur retrogrado, nam in diuinitis, bonis spiritibus tantum eos attendi. Nos minus, qui minus, & habent, & faciunt quam perfectiores, & his conuiescimus nosque superbe extolimus, cum nos multis uideamus esse perfectiores. cum ha-

Hoc Pharisaeum perdidit, qui oculos suos non conuertebat nisi in illum, qui non tantum, quantum ille faciebat: uide tibi si ita complacuit ut diceret: Deus gratias ago tibi, quod non sum sic. Luc. 18: 11. curca. et hominum uos, ore, inuisi, ad l. eri, uelut etiam hic Publicanus. Heu quot huic annumeramus i felici: Quam tibi placeo, quando diebus ieiunias ex praepo in ieiunias, aliquoties comunicas, profusas elargiris eleemosynas? Hoc uide, quod alios, qui his minus faciunt, attendas, & hoc ipso te alij supereffers gloriosus, tibi que persuades satis esse plura, quam alij multi, te possidere. Utinam illa S. S. Patrum considerares ieiunia, eorum illas eleemosynas, qui se ipsos uendebant in captiuorum remissionem, illam solitudinem, qua se integris annis concludebant, quasi in sepulchro delitescerent, illam in laboribus pauentiam, illam animae puritatem stellis fulgentiorum. In bonis temporalibus, ditiores consideras, & te pauperem arbitratu eo quod tibi multum deficiat eorum quae alter habet, nec ad illa accedis, quae alter est iueratus: nec attendis, quod non parum tibi Deus contulerit beneficium dando tibi mediocritatem: concessit enim tibi sanitatem; opes sufficientes, quibus sine pudore uitas per alienas non coactus domos diuagari, ut alij mille, qui nec tantum possident, suntque te meliores. In illos oculos reflecte, & tranquillus eris, uices quiesus (inquit D. Basil.) & ad misericordiam ex-

ga pauperes commouebis, Christi imitatus exemplum.

§ 8. Dixit ad Philippum, unde ememus panes? Querit Dominus, ut tanto pateat miraculum euidentius, quam illud aquarum & maris: hoc tibi fit utilitati.

17 Quid hoc cælorum Domine, tunc à Philippo quæris, unde à quo tempore Magister discipulum interrogat? In sapientia æterna ab homine quæris consilium: qui ipsa est ignorantia? Nonne tu ille, qui ob scientiam tuam infinitam gloriaris, quod nulli us in rebus agendis admittas consilium, nec etiam Scaphiorum? Numquid tuo precepisti variare; et hæc hominibus inimicet veritatem exclamant:

Isai. 40. Quis consiliarius eius fuit? Cum quo iugi consilium? Hæc sunt verba, quæ ad magnitudinis tuæ publicationem tuus repetitio potius. Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Vixem tibi posse respondere, quod Discipulum suum Philippum admittit in consiliarium: tum illum interroget. Unde ememus panes?

I. Aliorum etiam in diuini iudicium explorandum, & sequendum cū Moyse.

Ex 18. D. C. II. Scriptura ait omnium hominum orat. mitissimus, amicus Deo, & in externa Phil. Sophia bene instruitus, & non minus spiritualium intelligentia instructus: multis Prophetis familiaris fuit Deus, sed nulli scit Moyse: nam alijs per anigmata &c. Omnia Dominus seruo sicut Amico loquitur. Erat itaque sapiens tam domesticus quam peregrina eruditione. Erat potens in opere & verbo. Imperabat creaturæ. Eduxit tantum populum ex Ægypto, dimisit mare: &c. Nihilominus talis homo non aduerit rem quam mortalium plerique facere consuevit. Sacer eius homo barbarus statim aduerit, & in medium attulit: &c. Consiliarijs enim omnes opus habent etiam si Moyse conferrè possint. Multa enim sunt, quæ magis, & admirabiles viri ignorant, quæ tamen paruis, abiectione seire solent. Verum ille barbarus, ubi videt Moysem quadam præter dignitatem facere, eum correxi dicens: non recte hoc secretis tuis laboro consumeris, &c. Nec sic exaspera-

ri est ille sapiens, ille intelligens, ille tot myriadum dux. Hæc audiens non erubuit, non est confusus non est reueritus subditos, non dixit inira scriptum. Con: ement me subditis, si ab alijs quid facerem. Sed didicero sed obtemperauit, & fecit iuxta consilium illius. Moyse fecit omnia, inquit S. Scripura, Quæ ille suggesserat. Hæc D. Chrysolomus hæc de Moyse referens historiam. Hinc contra multos disputat, qui ne dicatur, quod consilium acceperint, vel non aduertunt, multas committunt absurditates. Si Naaman dux potentissimus, per quem Dominus dedit salutem Syria &c. Suos non audiisset famulos, quæ ratione prospere iter illi successisset? Et scripsit hoc (inquit D. Chrysolomus) ipse Moyse: Memoria commendat: non ob aliam causam quam ut nos doceret, ne unquam de nobis ita sublimem sentiamus.

singulari proterus consilio nos Spiritus S. præmonuit, ne crederemus, quod in te, qui solus licet æternæ clarissimus, possint cadere tenebræ ignorantia, nec vlla ratione tibi opus esse, ut quempiam interroges: Sol illuminauit &c. Abyssum & cor hominis inuestigauit, & in astutia eorum excogitauit &c. Et non eget alicuius consilio. Tunc quæris, Unde? Nonne tibi manus, ut ex eodem nihilo educas cælos, & terram, & de istidem tenebris lucem fulgentissimam, ex qua ratione tuus dixit Apostolus: Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere? Ignorabas illi. Unde tot tamque mirabiles formæcæ stellæ, istaque luminaria a deo fulgentia, quæ mundum illuminant vniuersum? & unde tantam produces arborum, plantarum, fontium, mineralium varietatem, qualem in terra, cuiusque visceribus esse cognoscimus? Unde? Numquid tibi manus non sunt adeo potentes, ut ex eodem luto in illis sumpto oculos procrees clarissimos illi, qui his ortatus in lucem prodierat? Numquid tibi vox efficacis adeo, ut ex eadem lepra munditiam educat, & de sereno mortuum ad vitam, quinimo de ipso sepulchro vitum proferat ipsum, qui in puluerem redactus computruerat? Unde? an tibi potentia deest, ut de sterquilio tot horrendis & abominandis færente serpentes (intelligo Magdalena) vitrum cœules crystallinum in Ecclesie tuæ lucem, ipsis cælis multo purius? Unde? Numquid non vales de homine adeo debili, ut ad vitam vocem de tua coarctat confessione iurando, negando, periuurando, & anathematizando quod te minime nosset, per am formare Ecclesie tuæ fundamentalem, cui fides innuitur, & omnium fidelium, sanguis quoque eius

Isai. 40. 13. Rom. II. 34. I. Aliorum etiam in diuini iudicium explorandum, & sequendum cū Moyse. Ex 18. D. C. II. Scriptura ait omnium hominum orat. mitissimus, amicus Deo, & in externa Phil. Sophia bene instruitus, & non minus spiritualium intelligentia instructus: multis Prophetis familiaris fuit Deus, sed nulli scit Moyse: nam alijs per anigmata &c. Omnia Dominus seruo sicut Amico loquitur. Erat itaque sapiens tam domesticus quam peregrina eruditione. Erat potens in opere & verbo. Imperabat creaturæ. Eduxit tantum populum ex Ægypto, dimisit mare: &c. Nihilominus talis homo non aduerit rem quam mortalium plerique facere consuevit. Sacer eius homo barbarus statim aduerit, & in medium attulit: &c. Consiliarijs enim omnes opus habent etiam si Moyse conferrè possint. Multa enim sunt, quæ magis, & admirabiles viri ignorant, quæ tamen paruis, abiectione seire solent. Verum ille barbarus, ubi videt Moysem quadam præter dignitatem facere, eum correxi dicens: non recte hoc secretis tuis laboro consumeris, &c. Nec sic exaspera-

rum excogitauit &c. Et non eget alicuius consilio. Tunc quæris, Unde? Nonne tibi manus, ut ex eodem nihilo educas cælos, & terram, & de istidem tenebris lucem fulgentissimam, ex qua ratione tuus dixit Apostolus: Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere? Ignorabas illi. Unde tot tamque mirabiles formæcæ stellæ, istaque luminaria a deo fulgentia, quæ mundum illuminant vniuersum? & unde tantam produces arborum, plantarum, fontium, mineralium varietatem, qualem in terra, cuiusque visceribus esse cognoscimus? Unde? Numquid tibi manus non sunt adeo potentes, ut ex eodem luto in illis sumpto oculos procrees clarissimos illi, qui his ortatus in lucem prodierat? Numquid tibi vox efficacis adeo, ut ex eadem lepra munditiam educat, & de sereno mortuum ad vitam, quinimo de ipso sepulchro vitum proferat ipsum, qui in puluerem redactus computruerat? Unde? an tibi potentia deest, ut de sterquilio tot horrendis & abominandis færente serpentes (intelligo Magdalena) vitrum cœules crystallinum in Ecclesie tuæ lucem, ipsis cælis multo purius? Unde? Numquid non vales de homine adeo debili, ut ad vitam vocem de tua coarctat confessione iurando, negando, periuurando, & anathematizando quod te minime nosset, per am formare Ecclesie tuæ fundamentalem, cui fides innuitur, & omnium fidelium, sanguis quoque eius

confessor tantā firmitate solitarij vt eam, nec ad punctum quidem, tota possit inferni potentia diuoueri. *vide* : Tantumne tibi non est robur vt de lupo carnioro, persecutore obuiumque tuarum bellione pastorem procees tam securum, qualem notimus Paulum, qui sanguinis sui, vineque dispendio pro earum ster inuitus in acie defensione. *Videt* Tunc periculis *vide* ?

63. 28

Quanto videtur, quod ipse Euangelista nos commens admiratione suspensos, praeueniat dicendo, ne sic inte ligamus, nec suspicemus, quod illa Saluatoris interrogatio processerit ex ignorantia, quae in illum cadere non poterat, qui Dei erat sapientia, & quid acturus erat iam concluderat: sed quod hoc fecerit tenens eum: *Hoc autem dicebat tenens eum; ipse enim sciebat, quid esset faciurus.* Praenouerat Spiritus S. (inquit D. Athan.) quod prodituri forent haeretici, quales fuerunt Arianj, qui do. creent Christum putam esse creaturam, multaque ignorare: ad hoc disponit, vt ea in occasione, qua quaerit, nos praenoueat Et angelista, quod non interroget ex ignorantia, ille qui nouerat omnia, sed *Tenens eum.* Perpendunt haec verba SS. Patres Philo-

Sen. a. con-
tra Arian.
post med.

sophando, & causas huius inquirendo interrogatio: quam verò communiter dant hi omnes, ea est, quam singulariter prosequuntur D. Chrystost & D. Hieronymus, quod illa scilicet Redemptoris interrogatio ordinata fuerit, vt huius miraculi, quod facere proposuerat, innotesceret magnitudo, quia ad hoc conueniebat, vt certa primo, claraque fieret confirmatio, nullum ibi panem fuisse, nec quidquam, quo tanta populi multitudo posset sustentari, sed nec singulis mica erogari, vt videndo postmodum victus abundantiam omnibus preparatam, pateret euidenter hoc ex maiorem Saluatoris prouenire potentia.

He. 4. in
Iuanm.
In c. 24.
Matth.

III. Christus de panibus quae fuerunt, vt miraculum pateret.

IV.

Admiramur omnes diligentiam, & sollicitudinem, qua vult Spiritus Sancti, vt minutim scribatur, & certificetur numerus ex Jacob descendentiū, qui intrarunt in Aegyptum quo tempore Ioseph prorex habenas in illa prouincia moderabatur omnes etenim ad numerū referuntur. *Hae sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum. Ipsi cum libris suis, primogenitus Ruben, filij Ruben Henoch, & Phallu etc.* Et concludit summam illorum comprehendens, *Cumque anima, quae ingressi sunt cum Iacob in Aegyptum etc. Sexaginta sex.* Q. ait D. Chryostomus *Quare S. Scriptura numerum tantā diligentia annotauit. Optima ratio, vt consideratio possit*

Numerus filij Iacob ingreditur, Aegyptum cur? Gen. 46. 3

Exod. 12. 27.

modum magno illorum numero, qui ex tam paucis excreuit, Dei veritatem in suis promissis, quae Iacob iurauerat, inspiciamus. Iam noli, inquit, quomodo Ioseph ad tantam se videns in Aegypto regiam sublimatum dignitatem, ijs praeteriis quae inter ipsum fratremque ante fuerant transacta, quibus seipsum aperuit quoniam ad patrem suum Iacob, in terra Chanaan habitantem miserit requirendum, vt cum omnibus filij suis, familia, & pecoribus in Aegyptum descenderet, vbi omnibus in tanta panis inopia prospiceret, & quidquid ad vitae subsidium foret necessarium, ministraret. Patriarcha Iacob hoc ausu nuntio, illud perficere timuit: iudicabat enim vir prudens, vt arduum hoc esse negotium, totam suam mutare domum, bonaque transmittere, sed illud multo difficilius in Aegyptum proficisci. Deum consultit, petitque consilium quid in hac re factu opus sit. Respondet illi Dominus: noli timere, descende in Aegyptum cum omni domo tua, filijs, & armenus, prout tibi tuus consultit filius Ioseph: amen dico tibi, eum ero semenque tuum multiplicabo vehementer: *Ego sum fortissimus Deus patri tui.* Noli timere, descende in Aegyptum: quia in gentem magnam faciam te ibi. Expendit noster Cardinalis Caietanus, quod Deus sumere soleat nomina operibus, quae facere vult, conformia, quia vero id, quod promittebat Iacob, tale erat quod diuinam suam plus satis requirebat potentiam, ac fortitudinem: idcirco nomen hoc sumpsit: *Ego sum fortissimus Deus etc.* Vt autem Deum hoc potenter impleverit. Statuit primo fiat supplicatio, & pateat quam paruos sit numerus filiorum, nepotumque Iacob, qui in Aegyptum ingrediuntur, vt dum post aliquam temporis moram, quando de Aegypto egrediuntur, fiat certificatio eorum qui multipliati sunt, & inter se collatis, diuinae pateat veritas promissionis: nec non obur virtusque potentissimi sui brachij eius innotescat: eo igitur sine statuit, vt ad egressum ad numerum omnes transcant, qui multiplicati superuenerant, quem dum recenserent patuit quod ducentorum & quindecim antinotum tempore, cum tantum sexaginta sex intrauerint, ita fuerint multiplicati, vt eorum numerum supputans dicit S. Scriptura: *Sexcenta sex millia pedicuum virorum absque parvulis, sed & vulgus promiscuum innumerabile etc.* Idcirco inquit D. Chryostomus voluit Deus exacta insinueretur ratio parui illius numeri, qui profectus est in Aegyptum, vt postmodum magna diu-

Gen. 46. 3. V. Deus nominatus operibus, fortitudo

Exod. 12. 27.

h. r.

in manus potentia clarificet evidentiis.

VI. Quæ fuerit hora Christi miracula faciendi? *Nondum venit hora mea.* Omnis alij interpretati onibus intelligere possumus, quod illi dixerit, nondum venit hora mea illud faciendi miraculum. Miracula faciebat Dominus, ut illis diuine suæ personæ fidem fundaret vel augetet: vnde illa propria erat hora, ea faciendi, quando clarus diuina sua virtus patefceret: & hæc ea erat, quando omnibus ita patens & manifesta erat necessitas, ut respicere esset iam nullas in natura esse vires reparandæ necessitatis: proinde qui tunc illi succurreret, virtute polleret diuina. Ad phasim loquitur Pharaonem doctissimam: alij enim canantibus, & multiantibus, ipse nec labia nec linguam mouens obmutescit. Sicut dixerit illi: Magister tanta respondet, nondum venit hora mea hanc musicam suscipiendi, donec alij vires suas, tempusque expleuerint. Hoc supposito purissimè dicere voluit Mari suæ nondum venisse horam suscipiendi miraculi patriationem, ut enim hoc pateret, ratio suadebat, ut primo vini defectus euidenter constaret, & quod hydrijs illis continebatur, aqua esset pura, quatenus videndo postmodum ex ipsdem depromi vinum diuina eius virtus immortesceret.

VII. Aquarum miraculo detrahitur. *Exod. 17.* Sinistrò Deo successit (pareite verbo) facere miracula non prauilla hæc asseruntur. Notat D. Basilus id quod contigit, quando primum Deus operatus est aquarum miraculum. Egredietur Populus de Ægypto, desertum ingrediunt, ad montem accedit Sinai ubi ob aquarum amaritudinem siti omnes deficiebant. Accurrit ad Dominum Moyses, & populi magnates congrega, & illis comitatus petram illam accede ad pedem montis Oreb, & coram ipsillam virgâ percutit, fluentque gurgites aquarum copiosissimi. Præceptum implet Moyses, & Dei mandato facta conueniunt. Bibunt omnes, omnesque satiantur, verum illos continuo videbis, operi huic detrahentes, dicendo: quod non tantæ esset hoc miraculi in potentia, poterat enim fieri, & sic erat, quod iam in petra fons esset, qui ex illo debebat moueri scaturire, sed non ebulliret, quia non habebat aqua, quocirca quod Moyses fecerat, nihil erat amplius, quam in ipsa petra virgæ percus-

sione os aperire. Hoc (inquit ille) verbis illis voluerunt indicare blasphemis, quæ dixerunt diuina detogendo potentia: *Quoniam percussit petram, & fluxerunt aqua, & torrentes inundauerunt: Numquid & panem poterit dare? Nequaquam inquit, nobis aquam de petra produxit, sed in ea os aperuit, quo aperto ipsa quæ intus latitantes toras ebullierunt: Fluxerunt aqua.* Eo modo quo fluere, quæ cantharis comprehendis si officium aperias, quo scaturiant. Eo quod primum facta non fuerit euidentis certificatio, quod ibidem, nec aqua, nec fontes essent, occasionem impulerunt, diuinam in hoc opere negandi potentiam, quo sicut eorum tolerauit, dixeruntque, quod non ex illo, quod ibidem parauit, potum illis erogando, virtute valeret cibum illis in fame ministrari. Modo necessarium est, ut cum isto populo, si pascere volueris illum, exacta prius fiat asserio, quod ibidem nec sit aliquid ad comedendum, nec ratio modusque conueniendi.

Eodem modo, quando populus illi egressus est de Ægypto, iterque suum terram versus dirigebat promissionis: petens Pharaon, quod illum captiuitate absoluerat, illum decreuit persequi, quatenus in pristinam reuocaret seruitutem: eo animo comit exercitum, quo nullum vidit Ægyptus nunc osiosum. Vnde illi populus insequentem à tergo expauit, fugamque meditatur, sed fugere, non potest: constringitur enim mari litore. Confugit Moyses ad Dominum. Quid consilij Domine? Percute virgâ iube Dominus, vnde, elagi & iter pandetur aperissimum, quod & factum est, sicque pedes sicco mare perueniunt. Paucis post diebus illos videbis virtutum erigentes animum, quem sibi in Deum consecraram. Hoc illi asseribentes, quod ille esset, qui de dura nimis illos Pharaonis eduxerat seruitute, viamque per mare floridam aperisset: *Hi sunt Dns tui Israel, qui te eduxerunt de Ægypto.* Fuit autem talis hic casus, cui etiam factum fuisset hoc festinato miraculum, nec Deus singularem præstitisset certificationem, quia populus ille rudis vidisset, quod illi ipse esset, qui tale parauerat miraculum, hinc virulo attraherunt. Eo igitur igitur, inquit, Dominus modo facta, ut in simili cognoscas occasione, quod mea diuina sit virtus, quæ hoc vestitu beneficium miraculum operatur. Postquam adtra-

gunt autem se conuigunt, ut illis transiendus occurreret ad ingressum terræ promissionis, Iordanis flumens, manat Dominus, ut prius ad oram fluminis triduo consistant, rapidos considerent fluminis.

Ps 77. 10.

Exo. 14. 16.

Exo. 17. 8.

Exo. 17. 9.

Exo. 17. 10.

Exo. 17. 11.

Exo. 17. 12.

Exo. 17. 13.

Exo. 17. 14.

Exo. 17. 15.

Exo. 17. 16.

Exo. 17. 17.

Exo. 17. 18.

Exo. 17. 19.

Exo. 17. 20.

Exo. 17. 21.

Exo. 17. 22.

Exo. 17. 23.

Exo. 17. 24.

Exo. 17. 25.

Exo. 17. 26.

Exo. 17. 27.

Exo. 17. 28.

Exo. 17. 29.

Exo. 17. 30.

Exo. 17. 31.

Exo. 17. 32.

Exo. 17. 33.

Exo. 17. 34.

Exo. 17. 35.

Exo. 17. 36.

Exo. 17. 37.

(a)
De mar
umar.

fluminis (*) descentes, clareque cognoscant
suis viribus illum posse transmittere esse omni-
no impossibile. Sæpe sæpius vno, alterouè die
illum inspiciant, oculisque pateat transitus flu-
minis impossibilitas, vt dum postmodum claris
intuentur oculis, quod eo momento, quo cede-
ris arca Sacerdotum humeris delata subintrat
fluvium aquæ diuiduntur, fateantur hoc diuinâ
fieri virtute miraculum, quæ in illa latebat Ar-
ca: faderis: vt dicendum die Veneris proximo.

Eadem intentione volens Saluator signum
hoc edere singulare, quod nobis in Evangelio
describitur, accuratam prius iubet fieri certifi-
cationem, quod in omni illa multitudine nec
panis esset, nec alimentum. Vt autem hoc pateat
inquirendo percontatur: *Vnde ememus panes?*
Et: Quo referente Evangelista, quasi sedulam

X.
Quæren-
dum est
vnde tibi
hæc om-
nia.

instruunt Apostoli disquisitionem, inuesti-
gando, quot possent panes inuenire? & nulla-
tenus præter quinque alios inueniunt: vt quan-
do patebit abundantia, clarè cognoscant hanc
diuinis Christi manibus imputandum. Insuper
& hoc expediret, tu quoque rationem inires,
tesque ipsum interrogares, *Vnde?* Vt hanc fa-
ciendo certificationem cognosceres, de cuius
illud manu proveniat, quod possides, & quis
ille sit, qui te sufficienter emittat, Deus, vel
diabolus. *Vnde: Tibi Domina illa saga, illa tuni-
ca, illa vitra, illa torques preciosa, illa omnia*
viribus opibusque tuis tam inæqualia? Perpen-
de, quod non solum de manu Dei non ista pro-
fluant, sed ex enormibus, criminibus, quibus
illum, & prouocas, & offendis, & quantum in
te est, denuo crucifigis. Si quis tibi diceret,
vestem tibi dabo ornatiſſimam, & donumque pre-
tiosissimum, si Christi Domini nostri imaginem
lancæ transfixeris, aut crucifixum flagris con-
deris. Num illud esses factura? Iesus, Pater mi,
& quis hoc de homine posse imaginari Chri-
stiano? Noueris ergo, respondet Apostolus, quod
illud, quod agis pro vestimento; gemma, pecu-
nijs alimento, quod alter tibi retribuit, non ima-
ginem Christi transfodias, sed ipsum Chri-
stum etenim, quantum in te est, clavis iterum
affigis cruci Saluatorem: *Rursum crucifigentes*
sibi met ipsi filium Dei, & ostentus habemus. Vi-
tjs scilicet suis & concupiscentijs; nam quan-
tum ex parte vestia est, ad hoc illum exponi-
tis. Fierine potest talem vestem, tale subsidium
de Christi sanguine promanare? Quando tres
illi strenui milites, vt Davidis satisfacerent de-
betio, de cisterna Bethlehem aquam adduxe-
runt periculo sanguinis sui: dum illam David

Hebr. 6.6.

iam esset haustus, substitit, & ait: Hanc ego
bibam aquam, quæ tantos exposuit vitæ disci-
mini Juces exercitus? *Sanguinem hœntium isto-
rum bibam?* 2. Reg. 23.
17.

O mulier, si quando tunicam induis sericam, 30
quam tibi diabolus adduxit, diceres, hac ne ego
tunicâ Christi sanguine comparatâ superior
induar: Numquid ornatu, qui de illo procedit,
quo Christus crucifigitur, leuius adorabor?
*Vnde: Domine mi tot sericinis, tot in domo tua ta-
petia, tot in vestibus tuis serica, nisi de rubro*
sanguine pauperum: tibi namque ministri, & quis pau-
mercenarij detines sudorem, tibi facultas es al-
terius coacervas inter illos numerandus, in quot
grauiter vates inuehitur Hieremias: *In alis tuis*
inuentus est sanguis animarum pauperum, & in-
nocentium. Hebræi legunt: *In veste tua preciosa:*
Habebant enim illi vestes admodum largas,
multis strigis (quæ alæ dicebantur) conuolutas,
ad modum pallij, supra modum eleganter ad-
ornatas, hic sanguinem conferuas animarum
pauperum, quorum, tibi detines facultates, de-
bitaque non solus prædone voracior. Heu de
quantis dicere liceret, quod D. Ambr. dixit de di-
uite Epulone: *Ipsius mensa multorum pauperum.* D. Ambr.
constrabat sanguine, & ipsius pocula multorum quos
ad laqueum cogerat, rubebant curore. Et. *Vnde:*
Tibi metator tanta in domo tua copia diuitia-
rum, quem tribus ab hinc diebus vidimus dis-
calceatum, nisi de pauperum facultatibus, quas
tuis vsuris, iniquisque contractibus tibi compa-
raſti? 5. To. 4.

Mouet Lyranus questionem circa illud, quod
Tobias contigit seniori, narrat enim Spiritus S. Tobias.
quod cum cæcus esset, vocem domi suæ capri XII.
audiuit balantis, vnde non leuiter commotus. *Vnde:*
capit interrogare *Vnde? Quis illum huc detulit?* Tobias
& monuit, serio perperè derent, num forsant es- sit uera
set furto conquisitus: *Videat ne fors furivus sit,* de furto
Dicitio mhi, Sanctissime senex, vnde tibi talis suspicio?
orini potuit imaginatio? Nonne hoc iudicium Tob. 2. 21.
tines esse temerarium? An tuam non cognoscis
vixorem pluribus ab annis innocentem? An non
aducitis te gravem illi iniurere iniuriam? Imo-
etiam, vt talem illam, fert molellè, maritoque
respondet indignata. Optimè, respondet Lyra-
ranus, argumentatur. Nouera enim familiam
suam esse pauperem, eisque lucra perip uca,
eque tantum, quæ sibi propria poterat vxor
opere te trino conparare: *Procedebat quotidie*
ad opus texturium. In domo pauperis, inquit le-
nex pij limus, vix panis ad victum inuenitur,
vnde caper? Huius non conuenit statui: *Videte*
88

ne forte furivus sis. In domo alterius viri literati, cuius salarium, nec ad mille ducatos excrevit, & illos expendit, & plura singulis annis, & quod post paululum in ea mille milia numerentur? *Vide ne forte furivus sis.* Vereor, ne de lucro, de iniustitia, & de parva proveniant manuum munditie. *Vide?* Unde illum, qui tribus, abhinc diebus, nec sedem in domo habebat modo vides multis censibus, opibusque non modicis, tractibus & contractibus comparati prædicitatem? *Vide ne forte furivus sis.* Quando te gaudeas sufficientibus instructum medijs: vides autem, quod Deo serviendo, subveniundo pauperibus, hospitalibus succurrendo, gravando neminem, adhuc tibi superfluat, certo noveris tibi hæc omnia de misericordia Dei manu provenire.

31 Quam bona fuit illa Iacob sanctissimi cum Laban socero contestatio. Conscium tibi est cor tuum, parva fuisse & modica, quæ possidebas dum domum tuam ingredereris. *Modicum habuisti, antequam venirem.* Et quod postquam accessi, opes tibi creverunt ipsis spumis vberiores: armenta tua his in montibus, & divitias hæc in domo tua supra modum certis esse multiplicatas. *Vide tibi persuades hæc omnia, illi de divina manu profuissent?* Id adverte, illique gratias ages, & considera quod hoc ipso devincere te voluerit, ut cum agnoscas, ames eique servias. O quam beata foret illa in te verificatio, quod eum antea te videris, omnibus inopem; modo divitem familiam, & omnibus abundantem, te esse congaudeas, si non interuenerint vsure, seu contractus iniusti, divinæ hoc manus adscriberes omnipotenti, & ipsam esse, unde hæc tibi profuxerunt: Ex hoc cognosceres, quam sedulo illi servire teneris. Quam prudenter ageres, optime civis, si quando tua in Republica te videas familiam, facultatibus, & neque prædicitatem, quæ omnia nec tu lucratus es, sed nec lucrari potuisti, nisi quod te, Deo creante, tui patris filium, viri primarij nullo tuo labore, nullâ opera heres illi successeris, eum te create ponerit Egyptij filium pauperimum. Tu vero Baro inclyte, conferendo, unde tibi provenit tantarum Dominum esse baronarum: num illas tu meruisti, num tunc adscribendum industriæ, num putæ Domini nostri misericordiam, acceptum referere, dum qui te fecerit eius filium cuius tu talem obtineres hereditatem? unde tibi contigit in natura tam bona vigere conditione, & in domo tua sufficienti quantitate, nec non illius te Doni-

Hieron. Bapt de Lanna, Tom. III.

minum esse dignitatis? O quam expediret, ut cognosceres divinarum hoc esse opus manuum, ob quod illiteneris studio servare, singula. O quam sapiens esset ista confirmatio, si considerans te ipsum hominem animam præditum rationali creatâ ad imaginem Dei, omnium eius celestium capaci divinarum, Ecclesia sanctæ filium, luce fidei supernâ illustratum, quæ tam innumera careat provincia, gentes, mundique nationes infidelitatis tenebris obvoluta illis omnibus pereuntibus, æternamque damnationem tuas, & esse te gaudeas in porta, & in regni celestis, æternamque atrijs; deinde quod hic videris ubertim ipso Dei partem alimento quod tibi a sanctissimo tradit Sacramento, nec non natum maculâ peccati pollutum sanctissimis abluat aquis baptismatis, suum te per gratiam filium gignendo legitimum: ille denique tibi referet hic medicinas omnibus infirmitatum generibus curandis efficacissimas, quodque tibi statuerit medicos qui te curent. Confessarios, qui te abluant, Sacerdotes, qui te Deo reconcilient, Magistros, qui te doceant Prælatos, qui te regant, Angelos, qui te custodiant. Supputa rationem & inquire diligenter: *Vide?* Quis tibi hanc infudit animam? De cuius prodigi manu? Quis eam creavit? Quis hanc tibi divinam concessit fidem? Gratias istas celestes Numquid horum aliquid tuis poterat ipse viribus adipisci? Hinc cognosce divinarum opus hoc esse manuum, illique gratias referas immortales, Apostolo suadente: *Gratias agere Deo Patri, qui Col. 1. 12. dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum & transfudit in regnum filij dilectionis sue, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum.* De quibus diximus tecum de vinea ageremus.

§. 9. Hoc autem dicebat tentans eum. Tentat Christus Philippum, ut eius fidelis electus delegatur, ad cuius mensuram ipsius sunt miracula & omnium suprema fuit illa vinctura sanctissima.

32 **P**orro magis ad litteram expendamus rationem, quam dat Evangelista eius interrogationis, quam Dominus Philippo proposuit, quam dicit non ex ignorantia processisse: præsciebat enim quid esset facturus, sed quod illum tentare voluerit. *Hoc autem dicitur tentans eum: ipse enim sciebat quid esset facturus, quod bene*

E bene

beno consideratum, aliam nobis mouet quæ-
stionem: Hoc autem dicebat tentans eum. Quid
hic, ergone tentat Deus? Quærit Theologorum

1. p. q. 114.
ar. 2.

I. Glosa docet in et literalis, quæ Apostoli verba
interpretata: Ne forte tentauerit vos, u qui tentat,
proprium addit id est diabolus, cuius officium est tentare:
est dia-
bolo.

II. Tentat
nos Deus, etiam Deus tentat in bonum nostrum: eo modo
tentat &
diabolus.

Gen. 22. 1.
Dent. 13. 3

D. AMBR.
Lib. 1. de
Abraham
c. 8.

III. Similitu-
do.

Tentat vos Dominus Deus
vester. Alter tentat Deus, aliter diabolus (inquit
D. Ambrosius, Diabolus tentat, ut subvertat, Deus
tentat, ut coronet. Egressus es de studijs tuis ubi
tua erant scintilla, tux diuitiæ, & contorta semel
clausi tentas num porta sit clausa. Te digressio
latro accedit & eandem tentat, ut item experiatur.
Ambo tentatis, porro tu in bonum num, ut securas
tibi reddas facultates quas tibi securas credis
clausa firmiter iactas, fur autem, ut cuncta desipiat,
si forte aperitam reliqueris. Tentat te Deus & tentat
te diabolus: diabolus ut videat num secuta firmaque
tua sit voluntas, in bono firmiter obsecrata: vel si
forisam per consensum sit aperienda per id quod tibi
reprehenat, ut intrando celestes prædetur, quas
habet diuitias, illamque pauperem perditamque
reddat. Verumtamen labore tentat Deus: illis
quibus te premit angustijs, illo quod a te flagi-
tat, ut etiam securior, & cognoscat si talis sis,
qualem te decet in domino esse famulatum. Quin-
imo hoc ait Angelicus Doctor: Ad perfectam
In 2. Sent. rationem tentationis tria concurrunt. Primum
est, ut per tentationem alicuius dubij cognitio accipitur.
art. 2. Secundo: ut hoc sit intentum ab eo qui tentat. Ter-
tio: ut ipsemet qui tentat, cognitionem illius rei ac-
cipere velit. Et secundam hunc modum inuenitur
tentatio in hominibus. Alia vero dicitur tentatio,
ad tenta-
tionem. ignoti. Et intentio eius, Et hoc modo tentare dicitur
Deus, ut probatur in tentatione Abrahæ. Præ-
ceptum enim de immolatione filij tentatio eius dicitur,
quia per hoc manifestabatur, qualis in obedientia,
Et sic hanc etiam manifestationem Deus intendebat,
sed tertium prædictum hunc tentationi defuit,
non enim ad hoc tentauit Deus Abraham, ut fidei eius
cognitionem acciperet, quam prius sciebat,

sed ut alij manifesta esset in exemplum.
Doctrina est eisdem Doctoris. 4. quam prius
docuerunt D. Aug. & D. Gregor. & aduertentes,
quod in non tam multis rebus se homo decipiat,
quam in his quæ a ipsum spectant: communiter enim
quid amplius de seipso credit quam quod est,
& quod plura seiat quam scit, quod maior polleat
fortitudine, quam reuera pollet, etulque sit
virtus potentior, quam de facto esse cognoscitur.
Ut autem homo seipsum agnoscat, & patcat
num seipsum fallat nec ne, tentat illum Deus.
Plurimumque taliter humanus animus (loquitur
D. Augustinus) sibi ipsi innotescere non potest,
nisi vias suas, sibi non verbis sed experimento,
in quæntione quodammodo interrogante respondens,
omnis tentatio dicitur idem Augustinus. Probatio est,
& ipsium omnis probationis effectus habet fructum
suum: magis quia homo plerumque, etiam sibi
ipsi ignotus est, de quibus seiat, quidne non
ferat, ignorat: Et aliquando desumpsit se
ferre quod non potest, Et aliquando desuperat
se posse ferre, quod potest: accedit tentatio
quasi interrogatio. Et inuenitur homo a seipso,
In ps. quia latebat Et seipsum, sed artificem non
latebat. Proinde Petrus presumpsit nescio quid
& c. Iura bat Petrus semel & bis, quod
constanti viget virtute, & licet mille pugionibus
infrictis, peccatoris pressus, Christum tamen
hardquaquam abnegaret: similiter & omnes
Discipuli dixerunt, quod ipsum animam
desererent, & omnes seipsum deceperunt:
quandoquidem ad primum agnoscat hostium
occursum omnes fugam arripuerunt. ipse
vero Petrus ancillæ voce prostratus ostendit
illam negant procedendo & suas iterando
iuramentis & anathematibus negationes. Ix.
probat. tatur se David diuini opulentum
sanctoribus, & seipsum credit, ad eo
constantem esse in Dei seruitio, ut tota
diaboli Ditisque potentia ipsum nec ad
passum nec ad pedem pollet cogere retro-
gradi: Ego dixi in abundantia mea, non
mouebor in æternum. Et ad vnum
ocularem reflexionem qua multetem
intuetur tam dolendo ruit casu, ut nisi
Deus fortitudine sua subuenisset
omnipotentia, nihil efficere poterat ad
eius erectionem tota creatura potentia
videat ergo homo & cognoscat id quod
in se habet, tentat illum Deus & interrogat.

Ita de sua præsemit scientia Iob, ut de quibuslibet
se in se obiectis sibi difficultatibus ferre
posset sententiam. Apparet illi Deus, & vniam
aut alteram illarum proponit interrogacionem,
quas ipse præ manibus habebat, & seipsum
ad eo videt ignorantem, ut cognoscat, magnum
hoc esse negotium quodque turpiter erraverit
dam

21. 7.
cit. 6.
2. 7.
79. ar.
2.
6. L. 16.
de Civ.
c. 1. p.
6. 32.
6. 9.
V.
Homo
in qui-
bus se
ipsum
magis
deci-
piat.
D. Av.
Tom. 5.
In ps.
V. I.
VI.
VII.
Ex p. 19.
7.

Iob 12, 3. dum se jactat sciolum, unde hanc humilis emisit confessionem: *Insuper locutus sum, & qua ultra modum excederet scientiam meam.*

(a) De scriben la curia. Dom. 13, 3. Glorabatur ille populus se Dei esse pecuniam, quodque ab eius amore cultique non deficeret. Vt autem illos Dominus ab hoc errore deduceret, viderentque ipsi se tale non esse, quales sibi arroganter imaginabantur, tentabat illos Deus aduersitatibus, potus citique defectu, illi vero quam primum his anguntur

*(a) fidem manifestant, contra Deum graviter expostulando. Hoc illis Moyses exposuit: Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum. Hoc tentationis Abraham toti mundo notissimæ fuit fundamentum: etenim volebat Deus, ut ille ipse totisque mundus cordis eius agnosceret fidelitatem, primumque in eum locum Deum obtineret: ad hoc autem illum tentat: Tentasti Deus Abraham. Suum ab illo repulcens filium, quatenus illum ipso comica fronte offerente totus testaretur orbis hanc Abraham amicitiam non verbis insistere, sed eum amicum esse Dei, quo nullus fidelior; & quod si hoc Dei cultus exigeret, ut vicum sibi filium, cordisque gaudium, ipse pater carnisque immolaret; huic se paratum ostendisset: unde postmodum hoc de opere Deus declaravit: *Nunc cognoui quod times Dominum.* Modo factum est, ut tu totisque tecum mundus cognoscat, quod ego iam pridem noueram, te mihi esse amicum integerrimum, nec tuam solis constare verbis amicitiam.*

Gen. 22, 1. Benedicat mihi Deus, quot sunt solis verbis amici Dei. Et unde hoc patebit? Adueniat tentatio tribulatio, calamitas, occasio. Quoties dixisti, quoties confessorio promissisti te in Dei fore constantem obsequio? Quoties te cum Apostolo dicere posse iudicabas: *Quis nos separabit à charitate Dei? Tribulatio, an angustia, an fames, &c.* Et vei minima irruente tentatione, vel occasione turpiter collaberis. Tunc ille inconculsa fidei amicus? Ista te tentatio manifestauit, magis verbis quam amicum esse operibus. Quoties gloriaris Deum tuum esse Patrem, & hec protestaris dicendo, quod de ipso, sicut de tali tuis in necessitatibus speres habere subsidium, porro piemente te paupertate, & quacumque vigente calamitate declares sic rem non habere, cum oculos tantummodo pro tuo subsidio reflectas siue ad pecunias, siue ad amicum, siue ad quemlibet alium, & ex eorum te esse numero manifestas, de quibus Saluator: *Ad tempus credunt: in tempore tentationis recedunt: O quanti*

Luc. 8, 14. illorum est numerus? Ne de tua virtute præsumas, fidæque bonitate, nisi dum illam tentationibus videris confirmatam: illis quando perturbatus constans permanes Deoque adhaeres fidelissimus, ut propolueras, utque dixeras.

*Beatus Vir, qui fuffert tentationem, asserit Diu. Iacobus. Beatus ille, qui tentationibus agitur recti tenax permanet: hoc etenim virtus eius probata innotescit, & premium pro illa potest sperare beatitudinis: Quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Hinc oriebatur Davidis illa petitio: Proba me Domine, & tenta me. Nullatenus enim meam virtutem esse credidero constantem, nisi quando fuerit tentatione confirmata. Loquatur Diuus Basilus: *Vt gubernatorems nauis tempestas, arbitram fladium, militem acies, magnanimum calamitas: sic Christianum hominem tentatio probat.* Cum voluerit igitur Christus hoc patrare miraculum, ut eiusdem claresceret excellentia, primo statuit, innotesceret, qualis illa fides suorum esset Discipulorum, non adeo scilicet perfecta, & firma, qualem esse conueniebat. Eo si ne hac interrogacione tentando Philippum exorditur, ut ille Christo responderis sua manifestaret responsione fidei defectum, dicendo: *Ducentorum denariorum, & aves non sufficiunt, &c.* Similiter & Diu. Andreas illo quid suggessit: *Est puer vnus hic, &c.* Quinimo ceteri omnes, testantibus Evangelistis Diuo Marthæo, & Marco, qui dixerunt Saltatoris, ut se hoc onere liberarent, turbam dimiseret, quæ ad loca desisteret viciniæ panis alimentum questura: *Dimitte turbas, ut euntes in castella emant sibi escas.* Vt huius pateat fidei dubietas tentat Dominus: hoc quippe expediebat, ut pateret magnitudo miraculi, prout laus dicendum.*

Quando mensæ vis superponere seu tabulæ pondus grauissimum, vel illam ascendere, primo tentas num basis eius solida sit & firma, quæ te siue pondus super imponendum passeret immota sustinere. Miraculum tanti ponderis opus est, ut nullæ sint vires in tota natura creata, quæ illud in esse suo sustineant, & omnipotentia requiratur diuina fortitudo. Fundamentum super quod ponitur, & innitur, fides est: sicut autem Camentarios, qui domum cogitat erigere, supponit fundamentum, & tamque firmum, quana est eius ad seij moles, graueque pondus desuper imponendum: ita similiter, ad miracula Deus supponit fidem, ut

Iac. 1, 1.
Ps. 2, 2.
IX.
Tentatio probat hominē.
D. Basil. Orat. 11. de patient. & toller. pag. 825.

14. 10
X.
Similitudo.

XI.
Fides basis est miraculorum.

vt eius firmitati, & viuacitati sit illa conformis, qua operari predestinat, qui grandiora non edidit miracula, vbi fides modica est & exigua. Hoc nobis Dignus Paulus exposuit, vt longa, ita diuina deductione, qua fides probat, ad salutem nostram, necessitatem: Ex eo quod fundamentum sit eorum omnium, quae de Deo sperare possumus, ac miraculorum, quae in bonum nostrum est operaturus: vnde cum illa propositione, quasi axiomatica sic incipit: *Est autem fides sperandarum substantiarum rerum.* Id est fundamentum. Itaque sicut de Camerario non est sperandum, quod erecturus sit aedificium, vbi nullum praefuerit fundamentum, cui illa moles inmitatur: ita nec a Deo verum aliquid potest sperari bonum, donauit su, emanabilia, nisi fide praesupposita. Ad huius probationem, inductionem profert & quasi longam lituam celeberrimum miraculorum, quae Deus a mundi incunabulis perfecit, quae omnia perfecte viuacque fidei innuebantur. Ab ipso iusto Abel orditur supra cuius fidem prodigiosum illud fundauit beneficium, quo Deus accepto habuit eiusdem sacrificium, iratis autem Cain hostiam est dedignatus: *Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est, &c.* In illa famosum illud fundauit prodigium, quo Henoch in anima & corpore transiit in paradysum a morte saluum eripiens eo etiam tempore, quo cuncti aquarum diluuii submersi perierunt vnde ibi adhuc viuis superest incolumis: *Fide Henoch transiit in paradysum, ne videret mortem.* In eximia illa viuacque fide Noe stupendam illam fundauit arcae fabricam, qua in mundo viuentes seruari non interierunt: *Fide Noe aperiuit arcam.* In illa miranda illa fundauit opera, quae in Abraham obstupescimus, illum de Chaldaea, educendo, filium illi tribuendo, cum ipse aridus terrae celsus esset, cuiusque coniux sterilis, grauisque seculitate: *Fide Abraham extersit, &c. Fide & ipsa Sara, &c.*

35 Fidei Isaac innuebantur illa mirabilia vaticinia, quae de genitis suis Iacob & Esau praedixit, & fidei Iacob duodecim tribuum in duodecim Patriarchis filijs suis erectio, tot miris successibus & progressibus obstupenda. Per fidem patrata sunt quae de Moysse legimus hactenus non audita prodigia, ex quo recens natus flumio Nilo mictus hinc illaque conclusus a mortis periculo liberatus; & quanta eius manu in Aegypto nouimus petrata in mari, in deserto in caelo, in terra; & in ipsis rupibus:

Exod. 2. 1. Fide Moyses natus occultatus est, &c. Per fidem

patrata sunt illa mirabilia, quae per Iosue Deus operatus est, dum populus terram ingrederetur promissionis, viam per Iordanem securam lacumque steruendo, muros Ierichuntinos ad buccinarum sonum euertendo. *Et quid adhuc dicam, inquit Apostolus, deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barac, Sanson, Iephie, Dauid, Samuel & Prapheis: qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adipsi sunt propromissiones, obtinuerunt ora leonum, eximxerunt imperium ignis, effugerunt aciem gladij, conuulserunt a infirmitate, fortis facti sunt in bello, castra vertierunt exteriorum, &c.* Ita ne quotquot miracula tempore illo amiqvo Deus operatus est, fides innuebatur: & haec erat continua, Dei querela, qua de modica fide populum suum accusabat; eiusdem enim delectus locum illi non dabat tam praecleara in illis, ad eorum beneficium, patranda miracula, quanta ipse Deus patrare se velle demonstrabat.

Quinimo hinc ortum est dubium illud Moysi, quando misit illum Deus, vt opus illud faceret celeberrimum, nempe loqueretur ad petram illa verò aquis responderet; accedens enim ad illam, videntique populum illum esse modicæ fidei aduertit, vnde fide eos alloquitur. *Audite rebeldes & increduli, num de petra haec, Nu. 20. 10*

&c. Hoc item discimus, cum in mundum venisset Dei filius, qui tanto diligentius fidem exigebat, quanto opera sua esse debebant mirabiliora, eiusque signa magis obstupenda. Narrat Evangelista Marcus, quod Christum accesserit raculae vir quidam, cuius filius male a demone vexabatur, quem crebro nunc in ignem, nunc in aquam perdendum demergebat, & suam illi exponens calamitatem, sic deprecatur: *Adiuua nos si quid potes miserere nostri.* Cui sic Dominus: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* q. d. Tuue mihi dicis, si possum ego hoc patrare miraculum? Ego a te quaero, si tu credere possis? Quod si tu illud possis, potero & ego illud, & ad fidei tuae mensuram, qua tu credideris, erit & operis mei mensura, & operabor. Refert Diu. Mattheus quod contenerint Christum duo caeci rogantes vt visum illis restitueret oculorum, acclamantes: *Miserere nobis.* *Matt. 27.*

fr. Iesu fili David. Respondet illis Dominus: *Quae est, dicite, fides vestra? Firmiterme creditis patrare me hoc posse miraculum? Vtique Dominus credimus, igitur sic Christus: Secundum fidem vestram fiat vobis.* Scaturit similibus S. Evangelium operibus; imo & in illis celebri, quod D. Ioan-

Hebr. 11. 1
XII.
Vr lae
probat D.
Paulus.

Gen. 4. 4
Gen. 5. 24

Gen. 6. 13

Gen. 15. 5

Exod. 2. 1

Nu. 20. 10
XIII.
Pro me
sura Chri-
stus Mi-
9. 24
Mar. 9. 24
Matt 27.

Ioan. 11. D. Iohannes ultimum vitæ Christi de Lazari resuscitatione narrat, notat D. Pet. Chyso. quod Christus eo proficiscens haesit in via cum Martha collocutus, tam instruens, idque ut in ea securam excitaret, vivamque fidem, in qua resurrectionem fondaret, quam erat infra tre Lazari mirabiliter operaturus. Tandem à mortuis Dominus rediit, ut ad credentium fidem continua sequeretur, stupendaque miracula. *Signa eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo demonia eijcient, linguis loquentur novis, &c.*

Mar. 16. Hinc causam elicio, cur Deo supremum illud operante mysterium Incarnationis in purissimis Incarnatio D. Mariæ visceribus, quod est miraculorum Verbi miraculum, in quo omnes omnipotentia thesauri fidei B. & infinita sapientia comprehenduntur; primum quod cognata eius S. Elisabethæ intellectui innotuit, velut illud quod cæteris eminebat, quando Deus hoc illi revelavit mysterium, secunda fuerit, firma, & supereminens fides huius divinitus Principis, *Bona que credidisti* &c.

XIV. An ergo non fuerit in virgine hac virtutes alie præclariores? Nemo dubitat, quin charitas hæc fuerit eminentior, & præclarior multo tantæ Virginis plenitudo gratiæ, qua ipsi Angelis & Seraphinis noscitur fuisse formosior. Fateor, at tamen hoc singulariter attendit, quod erat operis tanti fundamentum multo singularius. Deus sapiens est, & ut talis volens tam præclaram firmamque construere domum, singulari studio huius attendit fundamentum, quia sapienti proprium est, ut securam reddat opus suum, illud supra petram fundare solidissimam. *Vir sapiens aedificat supra petram: stultus autem super arenam.* Ut autem illud redderet immotum, tam excellentem & heroicam statuit in Virgine fidem, ut licet tanta fulgeret plenitudine gratiarum, & à cæterarum omnium laudaretur prærogativa virtutum; inter illas attamen fides caput attolleret, operisque responderet, quod illi innitebatur. hinc autem adhaesces tam excellentem huius eminentissimæ Virginis fuisse fidem, ut in ea fuerit hæc excellentior quam illa fidelium omnium etiam simul comprehensa. Profundum pendit Aposto. Paulus mysterium: quod Deus opus hoc aedificaturus à mundi primordiis cum suis promissis, & figuris effulset, noluit, ut fundamento niteretur operum mentorumque mortalium: et ei in infirma sunt & instabilia, & aliquoties dum firmiora esse sperantur, sunt infirmiora, sed fidei innitebatur securæ & immobili:

Luc. 11. 45. quæ super Dei verbum fundata, impossibile est, ut deficiat: Hoc illis verbis indicavit. *Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio.* Sicut autem huius operis spem in fide Sanctorum innotuit, & Ecclesiæ suæ fundavit antiquitas: ita eius complementum in fide fundavit sanctissima Virginitas, & ea differentia, quæ est operis in se-ipsa ad spem, eadem sui fidei in Virgine, à omnium Patriarcharum, Prophetarum, iustorumque fidem quos mundus agnovit, eminentem.

Mat. 17. 24. *S. IO. Fides miraculorum operatoria est ea tam viva, ut securam excuset fiduciam: ob cuius defectum in nobis pauca Deus operatur.*

Ro. 4. 16. Otto nunc video, quod quisque mihi obijciat: si hoc ita sit, quod conformiter fidei Deus operetur, quæ ratione cerno, quod tam pauca Deus operetur in me mirabilia, cum ego via operam fidem habeat adeo certam, ut mysteria fidei habeat certius etiam, quam id quod meis intueor oculis, & pro eius fidei veritatis defensione paratus sim vitam profundere? Unico tibi verbo possem cum Apostolo respondere Iacobo, qui in forma tuæ respondet obijctioni. *Tu fidem habes? Ostende fidem tuam ex operibus.* Fidem habes, non abnuo, sed mortua est; sicut arborem illam mortuam habes, quæ nullo fructu fructuatur. Fides, quam à te reposcimus fides viva est, de qua dicit Apostolus. *Fides qua per charitatem operatur.* Fidem habes, verum tamen licet bene credas, malè tamen operaris, & licet per illam instructum habeas intellectum, per tuam tamen malitiam, vel passionem, perverfam habes voluntatem: & si per fidem cælum agnoscas, per opera tamen recta curris ad infernum. Fides quam Dominus expostulat, fides est viva, de qua spes nascitur, teste Apostolo: *Fides est spes operandum substantia verum.* Non talis qualis, sed quæ vivam firmamque in Deum quasi in Patrem optimum & clementissimum procreat fiduciam. Est doctrina hæc profunda circa quam multa SS. PP. disputant, quæ paucis comprehendam, prænotando, quod spes habeat tres actus.

I. Primus est, quo beatitudo speratur, quæ tantum bonum est, ut ex definitione Theologica Tres est & declaratione D. Thom. nulla essent in voluta & voluntate vires ad actum hunc nisi illas virtus actus fidei suggereret. Secundus, quo peccatorum speratur indulgentia, tantum enim malum est illis 2. 2. q. 17.

II. Deumari.

III. E 3

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

Deum offendere, vt sperare nullatenus possemus remissionem, nisi Deus hanc nobis virtutem infunderet Tertius est, quo speramus, quod nostras Deus preces exaudiet, nostrisque succurret necessitatibus multo verius quam pater pietissimus filij charissimi necessitatibus. Omnes illi actus spei de fide nascuntur. Ad primum, quo caeli gaudia speramus; ordinata sufficit fides, estque haec fidelibus adeo communis, vt saepe magis sit praesumptio quam spes, vt patet in te sceleratissimo, qui extrema mortis hora caelum tibi speras, cum tota vita tua ad infernum peccator properaueris. Eodem modo secundus; estque hic actus inter ipsos fideles adeo vulgaris; vt saepe numero peccatores nefandiores illum sine illo timore habeant, ita vt in quibusdam magis culpabilis arguatur esse temeritas, quam sancta spes esse commendetur. Porro tertius ex perfecta viuaque fide gignitur: dum enim quis cognoscit quis sit Deus, quae eius bonitas, quae misericordia eius erga nos amor, piaque voluntas, ad quem si nem nos creauerit, & posuerit in mundo, deinde quid nostrae salutis causa fecerit: sperat quod suas exaudiet orationes, suisque succurret omnibus necessitatibus auxiliator, multo securius quam fidere possit, quicumque filius patri suo dilectissimus, in eumque sperare quod illi prospiciet, & in necessitatibus abunde prouidebit. Haec perfecta est viuaque fides, quae firmam hanc producit fiduciam, quam Dominus exposulat, haec est qua honoratur, haec est quam petit, vt quasi eius filij firmam habeamus, & haec est illa fides quae adeo potentis est operationis, vt ipse suis exponit Discipulis. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti: Tran-*
Luc. 17. 6. si hinc illuc, & transibit. Et iterum. Dicetis huic arbori: Moro: Eradicare & transplantare in mare, & obediet vobis. Haec est Dei iustissima mensura misericordiarum.

Epiph. ad Donat. Ps. 32. 20. III. Deum sperauimus in te. Quae licet modo dicat deprecatore intelligenda tamen sunt enuntiatore, q. d. Tua Domine misericordia operabitur in nobis iuxta mensuram spei qua in te confidimus. Si igitur haec modica fuerit, erit & tua eorum modica misericordia, quod si multa & magna, formatur talis & tua futura cognoscitur. Notandae v. Ps. 30. 20. nunt dux Davidis de spe propositiones. Perfecisti id est, perfectionem dedisti eis, qui sperant in te in conspectu filiorum hominum. Et cum eis signa parat coram omnibus obstupenda. De Chri-

sto praebocutus ait. *Ex ore infantium & lactentium perfecti laudem. q. d. Miraculum quo Deus Pater omnibus perfectionem dedit miraculis in Christi gloriam, fuit illud infantium, & notandum quando Deus tuis dabit perfectionem petitionibus, complebitque desideria faciendo, te spectantem miracula? Quando in eum fideliter sperabis. Secunda propositio. *Sperantes autem in Domino misericordia circumdabit. En tibi remedium vniuersale. De homine sic Apostolus. Circumdatus est infirmitate. Plenus misericordiae, abundans calamitatibus: remedium omnibus illis mihi praescribas vniuersale: Misericordia Dei: haec medetur vniuersis, & qua ratione illam obtinebo talem quae caritas restaret? Syem habeto viuam. *Sperantes misericordia circumdabit. Quod si tibi defuerit panis ad victum, si vestis ad vestitum, si salus corpori, confide firmiter in illo, velut in patre suo filius.***

Videmus hoc accuratè completum in mirabilioribus Saluatoris operibus, cuius tanto in aliquibus misericordia operatur efficacius, quanto in illis erat fiducia constantior, nec illa quam haec, se longius extendebat. Accedit ad illud Capharnaui Synagoga: princeps supplicans, vt domum suam adire dignaretur, ubi naja duodennis iacebat mortua: credebatur enim firmiter, quod si veniret manumque suam illi superimponeret, defuncta indubie reuiuisceret. Hoc exactè Dominus perfecit, vt ille credidit & confidit. Eodem tempore mulier accedit, quae sanguinis fluxum patiebatur, eiusque fides se amplius extendebat: etenim credebatur, si vel fibriam tantum eius tangeret vestimenti, quod profusus à plaga curaretur. Hoc secundum fidem mulieris Christus esse operatus. In eadem ciuitate conuenit Christum Centurio, cuiusque eius fides eminentior: credidit enim, quod non accedendo ad domum, vt ille princeps crederat nec eius vestis contactu, vt illa sanguinaria; sed sola voluntate & praepro dare poterat Dominus seruo suo sancta enim, qui iam cum morte luctabatur. Hoc modo Christus perfecit miraculum, dicendo tantummodo, *Vade, & sicut credidisti fiat tibi.*

Hinc processit illud, quod notat Evangelista, *Matth. 8. quod veniens in patriam suam Nazareth, licet 13, animum ostenderet promptumque desiderium. V. plura ibi beneficia operaque mirabilia, quam Ob fidei in ceteris praestandi ciuitatibus (vt die Luna defectum proximo diximus) nullum tamen alienius edidit in patria considerationis: addit autem Evangelista, nulla pa-*
Et non poterat ibi virtutem ullam facere propter tractum incredulit racula.

Matt. 17. 19.

Luc. 17. 6. si hinc illuc, & transibit. Et iterum. Dicetis huic arbori: Moro: Eradicare & transplantare in mare, & obediet vobis. Haec est Dei iustissima mensura misericordiarum.

Epiph. ad

Donat. Ps. 32. 20. III. Deum sperauimus in te. Quae licet modo dicat deprecatore intelligenda tamen sunt enuntiatore, q. d. Tua Domine misericordia operabitur in nobis iuxta mensuram spei qua in te confidimus. Si igitur haec modica fuerit, erit & tua eorum modica misericordia, quod si multa & magna, formatur talis & tua futura cognoscitur. Notandae v. Ps. 30. 20. nunt dux Davidis de spe propositiones. Perfecisti id est, perfectionem dedisti eis, qui sperant in te in conspectu filiorum hominum. Et cum eis signa parat coram omnibus obstupenda. De Chri-

Ps. 32. 20.

III. Deum sperauimus in te. Quae licet modo dicat deprecatore intelligenda tamen sunt enuntiatore, q. d. Tua Domine misericordia operabitur in nobis iuxta mensuram spei qua in te confidimus. Si igitur haec modica fuerit, erit & tua eorum modica misericordia, quod si multa & magna, formatur talis & tua futura cognoscitur. Notandae v. Ps. 30. 20. nunt dux Davidis de spe propositiones. Perfecisti id est, perfectionem dedisti eis, qui sperant in te in conspectu filiorum hominum. Et cum eis signa parat coram omnibus obstupenda. De Chri-

Ps. 8. 1.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Heb. 4.

Mat. 23. Incredulitatem eorum. Ait: non poterat non quod absolute non poterat, quandoquidem quæcumque volebat, poterat, sed secundum legem, quam communiter sequebatur, quæ pro sui damno operum eius vitam supponebat. fidem, fiducia, speque sociatam, quam diximus ex fide promanare. Quinimo & hinc patebit tibi ratio, cur in te tam pauci, & admirabiles non pateant effectus diuinæ misericordie. Tu ipse potestas, ut illi fiam iuxta tuæ fiduciam mensuram. *Fiat misericordia tua Domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.* Tu Iudex esto, in quem speras? Numquid in Deum? Hinc tam longè abes, ut tua loquendi phrasi idem significet: illum Deo commenda; ac omnem spem abiicere.

VI. *Magis homini- bus quæ Deo fidi- mus.* Interrogant te Domine, talis? Num facile maritum consequetur? vtiue Domine, est enim dote prædinus: & talis? Etiam: conditionibus enim præstat excellentioribus, nobilioribus, regi consanguinea; & talis? Similiter: est etenim prædina, vultusque elegantia spectabilis. Et talis? Illam Domine Deo commenda: subueniat illi Deus. Itaque idem est illam diuino committere subsidio ac dicere quod nullum habeat quod speret. De altero dicit, quod bonam prædinationem in sua habeat causa expeditionis, quam sperare potest: eo quod Iudex sit illi addictissimus; & de alio, eo quod advocatum habeat in omnibus, quas gerit, causis superiorum: & de hoc pariter, eo quod nummis præualeat, quibus exciter procuratorem, Iudicis quoque vxorem filioque sibi deunciat. Porro si alicui hæc omnia deficient, illum diuinæ tradis tutelæ: atque illi Deus auxilietur; & hoc nunquam pronuncias de infirmo, nisi dum eius morbum cernis incurabilem: tunc enim dicit, Dei manibus curandus committitur, Deus illi subueniat.

36 *Comment. Haisas suis homines prædinationibus implicitos, & oppressos aduersitatibus, de quibus sic ait. O ter infelices, & quam agunt imprudenter! Confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates. Hic confidit, quod casus, qui tristis illi successit poterit pecunia subuenire: ille vero quod tertij alicuius opera: talis quod amico sequestro, quem habet in curia sibi coniunctissimum: alter quod promissis sibi à tali confirmatis. Infirmitas spem omnem in medici conijcit diligentiam. Qui libus inticatur, sollicitudini confidit Aduocati, & procuratoris. Pauper verbis confidit promissorijs ab altero sibi bis, terve iuratis. O quarta luna natos. Confidunt in nihilo. Stultum est, tuam in nihilo fun-*

dare fiduciam: etenim nihil sunt, quantumlibet esse ac valorem hæc omnia demoustrant, & illi omnes edicendis occupantur vanitatibus. Domine talis amicus est tali, & mihi fauet, talis multa apud talem diuitem valet auctoritate, & pro me medius intercedit. Ego, inquit altera, nullo negotio nubam, etenam præclara talis mihi promissa confirmabit. Ego, inquit lugans, illico sententiam obtinebo: talis enim persona, vel talis mihi patrocinatur. O vos pauperimos, loquimini vanitates, & si eratis in nihilo, nec vestras exiguis fiducias illas in Deo vno collocando: & quid miramini quod Dei non inueniat misericordia qua ratione operetur in vobis, cum nihil habetis vni fidei, firmæque fiduciam in eius bonitate fundamentum? Hæc de causa permittit vos Deus multa pati, ut increseat infirmitas, numquam his vestra finem accipiat, de die in diem vestra protelatur aduersitas: quia operatur in vobis secundum spem vestram & fiduciam, quam habetis in illum.

Sapienter expendit illud D. Augustini quod Ioseph Patriarchæ contigit. In vinculis captiuis tenebatur: in eodem diuina edictus revelatione bona nuntia libertatis suæ regis Pharaonis ministro pincerna prænunderat, qui eodem in carcere secum detinebatur, & pro munere proposcit, ut pristina restitutus libertati loquere in palatio digniori, regisque in conspectum admittis pro illo intercedere dignaretur, ut vinculis liber absoluatur. *Memento mei, dum bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam, ut suggeras Pharaoni, ut educat me de isto carcere. Quid credis euenisse? Vinculis absolutus pincerna regis, carceribus egredietur & Iosephi obliuiscetur: biennium elabatur, nec Iosephi vel semel remiscitur: illo namque toto mansit in carcere. Quam inelucidas, inquit D. Augustin huius fuisse rationem dispositio fuit singularis diuinæ providentiæ in supplicium eius, quod considerat in homine, eo modo aliquantulum deseruiscens ex fiducia, qua Deo fidere tenebatur: & hoc modo dicere possumus, quod diuina pariter misericordia tepnerit, patique eum permiserit. Quod si hoc modo cum electis suis agat Deus, quæso, ratione tecum ager omnium insensibilissimæ, qui nescis quid sit sperare in Domino, nec ad illum fide constanti recurrere, quando te premit calamitas, vel te affligit infortunium, qui nescis, nec proponis eius fidere misericordie, quodque ille, velut pater verissimus, tibi succurret? Ad quem accedendum viua firmæque fide monet Apost. Iacobus. *Resistite in fide nihil habetis.**

VIII. Hæc Deus in Ioseph puniuit. *Gen. 40. de temp.*

Gen. 40. 24.

Gen. 40. 24.

ant. Hæc igitur causa est, cur Christus aliquid facturus miraculum, primò fidem inquirat, vt fundamentum, & hoc est quod modo præcendit, idcirco à Philippo sciscitatur. Vnde emenit panes: Vt illum tentet, hoc est, vt eius pateat fides, quam pectore gerebat absconditam, & quousque illa protenderetur.

§. II. Tentans eum. Tentat illum Dominus inquit Magistri, & Ducis, qui tumultum fingit: aliquando est staccida fides, etiam in tam magnis Sanctis qualis Abraham, vnde de nobis quo ad hoc Deus, sicut de Rege Asa conueniunt.

I. 40
Alia ratione tentauit Christus Philippum

M Odo alia loquamur phrasia, quòd Dominus Philippum tenuerit, sicut Magister Discipulum. Refert Plato in dialogo quos inscripsit de Cratilo siue de recta nominum ratione, & in Alcibiade vulgare vocatus fuisse prouerbum, optimam methodum præceptorum docendi discipulos hanc esse, scilicet post lectionem illis argumenta circa illam dubique proponere, vt ex questionibus & difficultatibus obiectis illam perspicacius intelligant. Prælegit Magister discipulis suis lectionem, illis profundam in communi proponit doctrinam, qua noverint argumentis respondere, quæ illis in particulari quadam materia proponeret illam illi applicando: demum ad vnum eorum accedit, illique dubium obijcit circa materiam particularem non quod ignoret quid sit questionem respondendum, sed tentando & experientiam capiendo, qua ratione præfata ille valeat vt doctus & quomodo doctrinam in communi traditam noverit illi particulari applicare argumento. Prælegerat supremus hic Magister discipulis suis varias doctrinas, quibus nullæ sublimiores: porro communior illa fuit, & que frequentius occurreret scilicet, quomodo se gerere deberent oppressi laboribus, & aduersitatibus in communi, quale secumque illæ fuissent, fames, persecutiones infirmitates, paupertas, vt videlicet in eorum omnium letamen ac remedium, illud sumerent generale præceptum, vt perpetuo ad Patrem suum recurrerent caelestem, qui vt talis in se nostrorum suscepit curam omnium in se inuenientem. Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus: scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Et iterum, Petite & accipietis: quare & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Pro-

Matth. 6. in se inuenientem. Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus: scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Et iterum, Petite & accipietis: quare & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Pro-

bat hoc illa sollicitudine, qua Pater ille caelestis passerulis prouidet & herbulis, vique ad ipsas formicas: quod si horum curam habeat, illique necessaria subministrat, quanto magis seruis suis illi famulantibus, vt ante declarauimus. Hoc similitudine confirmauit eius, qui panis inopia coactatus ad amicum suum medio noctis silentio recurrit, & declarat, quod in nostris nobis aderit necessitatibus multo diligentior, quam Pater filio charissimus: vnde sic concludit: Si vos cum suis mali vobis bona dare filijs vestris: quanto magis pater vester de celo dabit, &c.

Notat D. Chrysofostomus quòd gentiles sublatarent Christianos, eo quod viderent illos calcætos, habere buras pecunias, peras: cum Christus suis præcepit sequacibus: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in vna neque duas tunicas, neque calcæmenta, neque virgam. Quomodo ergo calcætos inuestit D. Petrus, eni sic Angelus: Calcæto caligas tuas, &c. Et D. Paul. penulam habuit. Penulam quam reliquit Troade apud Carpum, veniens affer tecum, & libros, maxime autem membranas. Quid dicit Paulus, Christus iubet non habere calcætos tu autem penulam habes, & alius sandalium. Credit D. Hiero. Petrum desecisse in hoc, quia nullus est sine desectu. Verum alio loco respondet, quod non calcæmenta sed caligas habuerit. Terebat ocreas quæ sunt dimidiæ caligæ. Postquam acutè gentilibus respondisset tandem ait: Dico primo, quod Christus hoc non præcepit omnibus, sed tantum Apostolis; & his non pro semper, sed illo in itinere, & tempore, quo illos mittebat, quod ex Evangelista confirmat. Vocatis duodecim Discipulis, dixit eis, in viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ito ad oues, quæ perierunt domus Israel etc. Infirmitas curate, mortuos suscitare, leprosus mundare, demones eicere: gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum, neque argentum neque pecuniam in zonis vestris etc. Patet euidenter quod solis loquebatur Apostolis: etenim ipse Dominus dixit, quod condemnaret eum, qui nudum non vestiret: si igitur vnicam tantum habuero tunicam, quomodo nudum induam? Is enim cui non est as neque calcæmentum sed unica tantum vestis, quomodo absque tuis alium pascere? Quomodo nudum vestire? Quomodo absque his alium in domum inducere poterit? Et inueni ab illo perueniant: Quid faciendo vitam æternam possidebo. Nō præcepit vt se suis denudaret diuitiis, sed eo tantum casu, si vellent esse perfectus. Si vis perfectus esse: Consultando & admonendo dixit, non

Luc. 11. 12
Ho. in illud Pauli, Salutem, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in vna neque duas tunicas, neque calcæmenta, neque virgam. Quomodo ergo calcætos inuestit D. Petrus, eni sic Angelus: Calcæto caligas tuas, &c. Et D. Paul. penulam habuit. Penulam quam reliquit Troade apud Carpum, veniens affer tecum, & libros, maxime autem membranas. Quid dicit Paulus, Christus iubet non habere calcætos tu autem penulam habes, & alius sandalium. Credit D. Hiero. Petrum desecisse in hoc, quia nullus est sine desectu. Verum alio loco respondet, quod non calcæmenta sed caligas habuerit. Terebat ocreas quæ sunt dimidiæ caligæ. Postquam acutè gentilibus respondisset tandem ait: Dico primo, quod Christus hoc non præcepit omnibus, sed tantum Apostolis; & his non pro semper, sed illo in itinere, & tempore, quo illos mittebat, quod ex Evangelista confirmat. Vocatis duodecim Discipulis, dixit eis, in viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ito ad oues, quæ perierunt domus Israel etc. Infirmitas curate, mortuos suscitare, leprosus mundare, demones eicere: gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum, neque argentum neque pecuniam in zonis vestris etc. Patet euidenter quod solis loquebatur Apostolis: etenim ipse Dominus dixit, quod condemnaret eum, qui nudum non vestiret: si igitur vnicam tantum habuero tunicam, quomodo nudum induam? Is enim cui non est as neque calcæmentum sed unica tantum vestis, quomodo absque tuis alium pascere? Quomodo nudum vestire? Quomodo absque his alium in domum inducere poterit? Et inueni ab illo perueniant: Quid faciendo vitam æternam possidebo. Nō præcepit vt se suis denudaret diuitiis, sed eo tantum casu, si vellent esse perfectus. Si vis perfectus esse: Consultando & admonendo dixit, non

non est autem idem consule e & legem ponere: nam
 qui statuit modis omnibus fieri vult, quod præci-
 pit. Qui vero consulet, & adhortatur, senten-
 tia & arbitrio auditoris relinquit, ut ex dictis,
 quod voluerit, eligat. Igitur primum constat,
 quod non omnibus hoc dixerit, sed tantum A-
 postolis.

D. Ch. III. Dico secundo; Neque Apostolos semper huius
 legi necessitate obstringi voluit: sed eos absoluit ab
 hac lege, cum iam ad salutarem crucem iturus
 esset: unde hoc liquet ex Saluatoris sermonibus:
 nam passionem aggressurus, vocatus illis dixit: cum
 vos mitterem sine marsupio, & pera aliquidne de-
 sistis vobis? At ipsi dixerunt, nihil: Sed nunc, qui ha-
 bet marsupium, tollat & peram. Ut quid igitur
 Domine præcipis cōtraria? Primo vult illis vir-
 tus innotesceret, & cura quam eorum in se sus-
 ceperat. Illes per mundum erat missurus, mul-
 tis erant occasionibus intrandi, & necessitati-
 bus, panis salutisque inopia eoanguilandi, vo-
 luit ut viderent quod ipse curam gereret eorum,
 nihilque ipsis vniquam tali deforet protectore.

D. Ch. Ab initio vocatus hoc faciebat, ut Discipuli peri-
 culum virtutis sua facerent, & post hac in orbem
 terrarum exituri, hoc exemplo se magis fideret &c.
 Et nihil eos pati sinebat vel paruum vel magnum,
 ubique aderat muniens & circumvallans eos, ut
 omnia eis uberim affluerent. Ut ex eo discerent,
 id quod intelligere deberent, quotiescumque
 laboribus opprimerentur, idcirco quaerit ab eis.
 Cum misit vos, numquid aliquid defecit? Ipsi suo
 ore respondeant: Nihil. Hæc fuit illa lectio, quã
 illis prælegit: quã multa pro illis fecerit, ipsis
 nihil eorum curantibus. Ut pater illis adiu-
 tur. Tu quoque in Deo discere collocare fiduciam,
 qui tibi pariter aderit ut pater tuis in necessita-
 tibus auxiliator.

D. Avoc. Creavit Deus (teste D. Augustinus) materiam
 medela nostrarum necessitatum, et iudicium nos,
 ut cum maxime omni terreno auxilio destitui-
 mur, supernum nobis coelitus demitti postule-
 mus: Ut ubi deficit humanum consilium, tibi in-
 tercedat divinum adiutorium. In presenti occa-
 sione difficultas hæc occurrit particularis quo-
 ad vrgentem alimenti necessitatem: ad Philip-
 pum conuertitur, qui fuit vnus de primoribus,
 qui Christi classem frequentauerunt, imo primus
 a quo supremus ille Magister petiit ut illam
 frequentaret, dicendo, sequere me. Ea igitur Phi-
 lippe, quandoquidem tunc me intellexeris le-
 ctiones, quibus te instrui quoniam extrema
 tempore necessitatis est tibi recurrendum, qua
 ratione doctrina hæc communi poteris vti in
 Hieron. Bapt. de Lanuz. Tom. III.

hoc casu particulari. Vnde etiam panes ut man-
 ducentur hi?

Quantum sapio, voluit illum tenere Deus IV.
 instar strenuissimi ducis. Stet in acie dux cum Ter-
 mitibus suis in frontispicio, ubi frequentiores Deus
 sunt hostium imperus & furiores, suos collegit suos ut
 milites, & ordinem præcibit tempore tumultus suos
 rus bellici seruandum, singulisque dii ponit, ut militet.
 tempore confictus ille ad tale confugiat prop-
 ugnaculum, alter ad aliud, hic talem obseruet
 portam ille talem defendat turrim. Nocte quando
 maxime milites dormiunt incurij, sicutum exci-
 tat tumultum, & ad arma iubet subito conclama-
 ri: quo sine? Ut pateat quomodo ad sua singuli
 norint loca redire delectata, & qua ratione
 parati sint lancearij, in ordinem sigelli sclepe-
 rari, alij maiora præparent tormenta bellica in
 hostem explorenda. Venit in mundum Christus
 Dominus dux noster, ea intentione natus est, ut
 per Prophetam Michæam dixerat, in Bethleem.
 Ex te exiet dux, qui regat populum meum Israel. Mich. 5. 1.

Eius munus fuit docere nos qualiter Satanæ
 fortiores superemus imperus, & prænoscens sæ-
 pius illos tempore necessitatis, & per illum in-
 tentari, nos instruit, qua ratione nos in hac oc-
 casione gerere debeamus.

Sæuior aggressus, & frequentior tumultus, V.
 quo nos diabolus impetit hic est: Vnde etiam
 panes? Vnde mulier habebis tunicas & monilia, Quis
 si tali accessum minime concesseris? Vnde fene-
 stræ tuæ providebis, si modo cura non laboras
 immo tibi comparare? Vnde filiabus tuis
 habebis sufficientia maritandis? Quia ratione ho-
 nori tuo consules si non vaces vsuris? Vnde tibi
 voluptates? Vnde carnis delicia, si ad talis ædes
 nõ accesseris impudicus? Quinimo diabolus Chri-
 stum impugnante, hic eius primus fuit assultus,
 Die ut lapides istos panes sumi. In deserto, & fame
 ita premere, quid tibi agendum, nisi ut de lapidibus
 panes conficias? Attende quis sis & qualis te in-
 uenias: quid facies? Ad hoc semel & sapius suos
 Christus præuenit, & in illis fideles omnes, ut
 dū necessitatibus anguntur, oculos in manus Dei
 conuertant, ad illum cor suum erigant, dicantque
 eū sanctissimo illo Rege Iosaphat. Cū ignovimus
 quid agere debeamus, hoc solum habemus restat, ut
 oculos nostros dirigamus ad te. Quoties hanc tra-
 ctantur materiã dicendo nobis, ut diligenter at-
 tenderemus Patris nostri celestis sollicitudinẽ, qua
 passerulus provideat, qua prospicit herbulis.
 Quotiescumque te necessitate iugebis artatum,
 reipsum arma viua fide securaque spe, ad Deum
 recurre: non enim te perire patietur.

F Vult

VI. Philip-
pus vt ty-
ro miles
turbatur.

Vult nunc Christus fclum excitare tumultum, pragraui impetie necessitate, qualis nunc occurtebat. & Philipppum interrogat: *Vnde emer-
mus panes?* Videamus qualiter arma fidei spei-
que in Deum generose tractes, qua ratione o-
culos in diuinas eius manus noueris conicere.
Porro Philippi, vt Tyro turbatur, nec his ma-
num armis nouit applicare, sed sicut miles tur-
batur, qui ad vnum confogere debeat locum,
recurrit ad alterum, & qui hęc arma sumere
debebat, sumit alia. Ita Philipppus non nouit re-
currere, & dicere: Domine vnde nobis panes,
nisi de diuinis tuis manibus proventuri? Ad
quod tentorium in tali occasione recurrendum,
cum non aliud videamus apertum nisi Patris
caelestis? Recurrat ille ad pecunias, & oculos co-
nuciat in denarios, & cum videat esse paucos,
spem omnis abiicit remedij. O quam atrox est
hęc tentatio, & quam grauiter turbat ipsos A-
postolos sanctosque pietate præclariores. In il-
lam scpe cadunt etiam expertissimi bellatores,
nec huius vix fidei speique certissimæ norunt
arma tractare.

¶ 42
In Dialo.
contra
Lucif.

Paucos inueniunt ita sequitur D. Hier. Iqui fi-
dem hanc adeo viuam habeant: licet enim mul-
ti illam habeant illitatis in communi, quod est
credere quiddam de Deo credendum, de eius
potentia, scientia, misericordia bonitateque sen-
tiendum: in paucis tamen perfecta viuag, fides
reperitur irruente calamitatis casu particulari,
quantum ad tam securam in Deum fiduciam,
quantum amori debemus, quo nos diligit pater-
no, & curæ qua nobis prospicit vt filijs, multo
firmiori & efficaciori, quam omnes terreni pa-
rentes, & vt credant fidantque illi omni post-
posito dubio, quod certo certius nostris accuret la-
boribus desperatissimis, extremis providendo
necessitatibus vel disponendo quod nostra salu-
ti expediat vtilius. *Hęc fides* inquit D. Hier. *e-
st apud eos, qui bene crederent diffidit inuenitur.*
Exemplis hoc probat clarissimis, quæ prosequi-
tur, virorum illustrium, qui cum fidem haberent
integram, vt crederent & considerent in com-
muni illa tamen eis desuit, vt de Deo certissime
sperarent in suis aduersitatibus auxilium, dum
extremis laborare et angustiis.

D. Hier.
Li. 2. con-
Pelag. q.
119. &
sq. To. 2.

VIII.
Varus
probatut
ex pils.

Passim notum est facinus illud Moyfi & Aa-
ron sapius repetitum, & paulo ante expensum:
cum enim populus aquarum inopia laboraret,
illosque Deus mitteret, vt loquerentur ad pe-
tram, vt illam viderent aridam, & nullo aqua-
rum signo perficcam, nec non perpeperunt,
quam parum quis loquendo tantummodo pos-

sit, in tantam incidere diffidentiam, vt hanc
Deus tulerit ægerime. Hoc est quod ait: *Audi:
Absorpsi sunt iudices petra iudices enim.* *Et ait* 140.6
Moyles & Aaron iudices populi, euntes autem
ad petram, illique iuncti confiderantes quam
paruum esset ibi educendi aquas vestigiū, tantæ
necessitati, remedium, omnem illorum fiduciam
petra absorbit, & tantopere diffiderunt, vt nō
credentes solam posse vocem sufficere, ad ver-
bera recurrerunt, Sanctus erat inquit, Ezechias, 4. Reg. 10.
& consequenter fidem habebat integerrimam 8.
ad credendum, & fidendum in communi, ve-
runtamen illi defecit: ad perfectam in casu par-
ticulari fiduciam, vt enim se desuit morbo pro-
stratum mortali, licet ad Deum confugerit re-
medium salutemque postulans, illamque illi
Deus per Vatem Isaiam firmiter addiceret, ab
eo tem Propheta signum proposcit, cui oblate
sanitatis securus iuniretur. Signum postulat, vt
credat verum esse, quod Dominus reprimiserat, quod
parus fidelitatis indicium est.

Error hic est adeo communis, vt ex sententia
D. Chrysa. & D. Hieron. Nec ipse Abraham
tantæ fidei vir, vt ab Apostolo dicatur. *Pater* D. Hieron.
fidei, ab hoc fuerit immunis? licet enim illam a. Hom. 6.
semper habuerit talem, qualem conueniatur in de. Panit.
communi: defecit tamen in aliquo quantum ad b. i. 3. con-
casum particularem. Filium ex Sara coniuge Pelag.
principalior sibique cōsorte filium habere præ- c. Ro. 4. 19.
optabat. domus suæ, & omnium heredem iacul- IX.
tatum: talibus commune desiderium, illo fla- Etiam
grans ad extremam devenit senectutem, donec Abrahā
ob ingrauescentem sui ipsius, & vxoris ætatem in hac
omnem spem amitteret post. ritatis. Quodam defecit.
die apparet illi Deus, quocum familiariter lo-
cutus, tandem ait: Euge age mi charissime, iam
enim antiquum tuum expleturus sum deside-
rium, & optatum ex Sara coniuge filium obti-
nebis. Audit hæc Abraham, & considerans am-
bros esse verulos, & emortuos, risit, hoc iudicans
impossibile, prouide respondet: Domine mi, sal-
ua venia, iocaris. Qua namque ratione sperare
possum hoc ego, cum ambo, tam longe ab hoc
dilectus, vt nemo longius? Risi, dicens in corde Gen. 17.
suo: Vt ut scie centenarius nasceretur filius, & Sara na- 17.
gena: na pariet? Domine placet mihi quod pos-
sibile est, & vt mihi viuat Ismael, iam nulla
placent impossibilia. Vinam Ismael viuat coram
te. Reuertitur Deus, & vt eum reddat securio-
rem, promissum suum reiterat & confirmat præ-
cipiens, vt nasciturum filium nomine vocaret
Isaac, quod significat risum illum condempnans,
quem ad primum promissum incredulus effu-
derat.

derat: Hæc omnia verba sunt. SS. iustorum Patrum, iuxta quæ clarè patet in hac fide supereminenti defectus: quod declaratur auctor quidam, eo quod hæc doctrina repugnare videatur Apostolo, qui fidem in Abraham commendans excellentissimam sic ait: *Et non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cum iam sepe centum esset annorum, & emortuam vuluam Sara, in repromissione non hesitavit diffidentia. Ponderat illud verbum: In repromissione. Repromissio, est iterata, & repetita promissio quasi dicat, quod dum illi Deus promissit, de promisso dubitavit, donec denuo reverfus illud confirmavit, idem secundo repetens, de quo loquitur eleganter noster Sixtus Senensis.*

L. 5. Bibl. Anno. 93. X. Similiter & Moyfes. Ho. 91. in Matt. Nu. 11. 13. Licet autem defectus hic in multis materiis particularibus, vix sit, communior tamen est (teste D. Chrysol.) quando nos laboribus, adversitatibus, & necessitatibus circumdatos, & angustatos ingremiscimus. Quam pauci sunt qui tales non sint, ut necessitate prelii, quibus nec visus supererit nec vestis, non animo turbentur nec seiant ad Deum confugere tanta quantà par est, freti fiducia, Moysen, inquit, considera: in eum, die quodam populus insurgit seditiosus, exclamando: iam nobis manna nauscat, propone nobis carnes. Afflictus Moyses Dominum adit, & expostulat: heu Domine mi quantum humeris meis onus imposuisti, dum huus mihi curam populi commisit: ultra vires est: carnes postulant, quas nec habeo, nec video, nec scio, unde illas populo deptomam comedendas: *Vnde mihi carnes, ut dem tanta multitudini? Fateor ingenue, Domine mi cedunt mihi vires, animum abiicio. Obsecro ut interficias me, & inveniã gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis: Nô hoc te cruciet respondet Deus: Dabo vobis carnes nò uno die nec duobus, vel quinque, aut decem, nec viginti quidem, sed usque ad mensum dierum, donec exeat per naves vestras, & vertatur in nauisam. O Domine, replicat Moyses, iocus est. Numerantur hic ex vris ultra sexcenta millia, & ais, dabo vobis carnes per mensem integrum, ut tanta pariat abundantia fastidium? Vbi boves tantæ maclandi multitudinis? Quis oves videt, quis arietes, quibus tot hominum fami satietat? O Moyses (respondet Deus) quam longè retrocedis, an ignota tibi brachij mei fortitudo? Numquid manus Domini inanis? *Quis est? Stupeo, quod cum Moyses tanta viderit miracula, & potentissimi Dei brachij mirabilia, cū ille sit, quomediante Deus**

maris profunda denudavit, terram mutavit, solè obsecravit, panem de celo eduxerit, fontes in petra protulerit: modo deferta perambulans vbi nec oves, nec boves, carnesque conspicit, his ita turbetur animus, etiam cum ipso Deo colloquens qui remedium illi pollicebatur, ut non possit eius potentia, constanter promissioque confidere, quinimo hæret anxius, & licet illum dirigat Deus, & loquatur, non confidit. Itaque sic verū est nullam esse tentationem, quæ turbet magis, quaque Diabolus certius animam vincit, & prosternit, quam illa. *Vnde ememus panes? Succurrat mihi Deus, quid non fecit, ut suos in hoc prelio milites instrueret, quatenus tempore necessitatis ad Deum confugerent, illique ex toto corde fidentes adhererent? Et quàm male hanc addiscunt lectionem? Et quàm elumbi sunt impetus tempore tyrones.*

Notat D. Cyrillus Alexandrinus id quod Lib. 10. de Dominus Moysi statuerat, quando populo manna depluit, scilicet. *Imple gomor ex eo, & custo. Ex. 16. 32. Ita ut in futuris retrogenerationes: ut noveritis XI. panem, quo alui vos in solitudine, quando educti Doceat estis de terra Egypti. Cum hæc ad oculum habere populum tent, & tantilla prelii sunt necessitate, illos videre Deum ex re licet turbatos omnes, confusos, afflictos, qui præteritis vira fide constantes non noverint ad Deum fiduciam fugere, non dicere, non rogare: nonne tu Domine Pater es noster, tuæque nos curæ commisit? Idem expendit idem D. Cyrillus in illo quod Lib. 5. de Aegypti. Ex vna parte Pharaon populum insequitur, calcesque premit precedentium, & prouide retrogradi nò datur: ex altera pelagus occurrit sic ut progredi sit impossibile. Recurrit ad Dominum Moyses, aperit ille pelagus, & momento temporis viam in fundo steris: sic illis interextam pulcherrimis, qua transmittunt illi incolumes, submersis Pharaonis copiis. Quis Deus? Hic oculi attendite, ut si quando similes occurrerint aduersitates ad me confugiatis, ego vos namque restitiam incolumes. Quoniam tibi hostes occurrerint (ait Dominus) tibi que videbitur impossibile, quod te manibus eorum saluum eripies, eos ne timueris: Recordare qua fecit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Egyptiis. Nihilominus illos videbis, quod ad primam hostium vocem, & tumultum tumultuentur, alterentur, confundantur, terga vertant, atque proiciant. Hæc est illa querela, qua Deus contra populum coram Moyses lamentatur. *Quousque nò credidi mihi in omnibus signis qua feci coram eis? Quousque tandem**

penula veteris, quod te Deus deseret, emoriturque panem? Quid si tibi a Filij Iherosolymitani, qui petens tantam esse patris tui erga se dilectionem, ut ad amantem illi dederit duo milia denariorum appendentem, & smaragdum quingenta, nihilominus dubius ambigeret, num illi pomum vellet largiri, vel prunum: cum iis copiosius haberet oppletissimos. Hoc Christi fuit argumentum. Nonne tibi dedit anima tua margaritam tanto pretio aestimabilem, ut illa sola toto praeponderet mundo, Et hanc quidem tibi illam non exposceni? Nonne tibi corporis tui tradidit smaragdum tot perfectionibus sensibusque pretiosum? *Nonne anima plus est quam esca, & corpus plusquam vestimentum?* Qui tibi ista concessit molilia pretiosa te illa non rogare, panis non concederet tibi fructum extremae patienti? Rationis inops ille filius, qui si videret tantum erga se patris amorem, ut infirmo iam in valetudinis remedium suum illi propinaret sanguinem: si videret quod pro salute recuperanda pomum indigeret, de patre suo dubius haeret, num illud vellet largiri. Cum igitur cordis sui tibi profunderit sanguinem: adhuc de concedendo tibi pomum dubitabis? Hæc vna fuit ratio, cur nobis donum illud infiniti reliquerit valoris, venerabile scilicet Sacramentum, ut nempe curam notaremus, qua de omnium nostrum est salute sollicitus. *Quis credas, quod ille, qui seipsum tibi tradidit, & secum quidquid habet, tantâque profudit liberalitate, ut semper quotiescumque voluerit illum recipias, ille tibi deficiat in eo, quod tam parum est momenti, in victu scilicet vel vestitu? Defectus est fidei, loquitur D. Hieron. Incredula est illa copiositas (ita D. Cyprian.) In cuius supplicium Deus te deseret, sicut te pati permittit, omnibusque indigebis. Hanc am te discite lectionem, & si quando diabolus accesserit, tibi que dixerit: *Vnde illi responde, de Dei manibus, de Domini mei potentia, qui nullis deficit suis creaturis quantum manus illis, quos sanguine suo redemit pretio.**

§. 12. Vnde ememus panes? Non aduertit Philippus quid Christus interroget, nec ille, nec Apostoli ad eius recurrunt potentiam pro elemosina, sicut pro vindicta.

XV. Similitudo.

Epist. 8. ad Domet. Lib. de Otere elec.

83 49

Respondet Philippus: *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt, ut unusquisque modicum quid accipiat. q. d. Domine quæ-*

ris vnde panes conquiramus? respondeo nihil hic ad n. animum adesse: licet enim ducentes haberemus denarios, & illos emendis panibus infumeremus, ne vix quidem singuli nucam proportionem repererent. Aduertit D. Augustinus hoc responsum datum fuisse omnium nomine Apostolorum, sic illud signante Euangelista D. Marco quo loquendi modo figura impossibilitatis: illo namque Philippus iusticat (ut notat D. Thom. & D. Cyril.) Non quod inter omnes denarii reperiretur denarius, sed quod illi non sufficerent licet haberentur. Ait igitur nec panis est, nec ad sunt in promptu denarii, quibus illum coemamus. Prodit in medium D. Andreas germanus Petri, & ait: *Est puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces: sed hæc quæ sunt inter tantos? Quis inde quinque milia faciet hominum? Evidenter ostendunt in sua responsione boni illi Apostoli, quod licet S. Andreas omnium primus fuerit, qui Christi classem frequentarit, & D. Philippus ille qui ad eam præ cæteris aduocatus, historiam referente D. Ioanne, quocirca cæteris fuerint Discipulis antiquiores, in fide tamen defecerint, nec in Christi doctrina satis fuerint eruditi quam ut ante diximus, in primis ille Magister illi prælegerat, quod illa fuissent sufficienter instructi, parati habebant responsum, illud scilicet quod postmodum illi dedit D. Petrus Apostolus: *Domine tu nosti omnia. Tu Domine nosti vnde.* Illud idem in simili occasione dederat Propheta Ezechiel, cui cum Deus ad oculum spectandum obtulisset campum innumera conuersum hominum multitudinis ita mortuorum, ut illis nihil aliud præter ossa arida, & conuulsa superesse videretur, illa conspiciens, vatemque interrogas, sic ait: *vnde spiritus, vnde vita colligenda, qua mortui illi reuiuiscant? Hoc enim indicat hæc interrogatio: *Vnde sunt viuunt ossa ista? Cui sic Propheta? Hoc tu Domine nosti, cum enim tuis in manibus sit potestas, illis dare vitam non es impotens, quolibet modo tibi placuerit: Domine Deus tu nosti.***

Lib. 2. de conf. uanag. c. 46

In hunc locum.

1. Si hic produnt Apostoli fidei defectum.

100. 21. 17

Ezech. 37. 7

11. Cui Christus dixit in plurali: *Vnde ememus panes.* Ita vt suam iunxerit personam cum Philippo, vnde eodem demonstrans quod ipse simili cura premere ur. *meus.*

Hoc modo respondere debuissent Apostoli, tantoque magis, quanto Dominus illis ad hoc dabat occasionem ipso modo percontandi: non enim dixit: *Philippus vnde emes panes, quos manducant hi? Sed vnde ememus panes.* Ita vt suam iunxerit personam cum Philippo, vnde eodem demonstrans quod ipse simili cura premere ur. Si famulus quidam pauper Domino seruiret ditissimo, cui lectura surgerent opibus, cellaria vino, horrea tritico, quidam autem accederent

III. Similitudo.

suam Domino necessitatem exponens: ille vero conuersus ad famulum, cum sic interrogaret, vnde, mi famule, remedium his necessitatibus dabis opportunum? Iuste famulus hic posset repli: are: gone, Domine, vnde quaso mihi media, qui quantum habeo & possum, non sufficit, vt illis par coenam mihi calcetum? Si vero illi sic Dominus, famule, vnde necessitatibus his laute providebimus? Parata esset in ore responsio: Domine mi nosse: cum enim ad manum tot tibi sint facultates, ipsis domus tuae fordidus, illis poteris opitulari. En tibi immensam Dei misericordiam: vt enim nostram in laboribus animaret fiduciam, sese offert nobis coniunctum, vultque intelligamus, vbi tales sumus, quales conuenit, nos solos non deserat, vt solis nostris viribus studioque nostra restauremus incommoda, nostras curemus infirmitates, nostram superemus pusillanimitate, nostris occurramus necessitatibus: quinimo nobiscum coniungatur, non minori quam nos de nostris subleuandis miseris, cura sollicitus.

IV. 46. Vt, fidem Deus excitaret, cum populo habitaret vicinus. Isa. 31. 9.

Hinc illa dispositio: cum enim populi sui vellet excitare fiduciam, inter illos domum suam statuere voluit habitationis, primo tabernaculum suum, deinde Templum: Hic ignem suum, hic mensas suas hic arcam suam, hic suppellectilem suam, suaque hic altaria. Hoc illis laeta verbis indicatur: quod Deus posuerit ignem suum in populo suo, posteris videlicet nepotibus Iacob: *Deus cuius ignis est in Sion*. Vt declaremus aliquem alicuius ciuitatis oppidanum, dicimus ignem suum habet ibi siue fumarium, & vt eius numeremus vicinos, phrasia haec est: tot sunt illic ignes siue fumarum. Notum sit igitur, inquit, quod Deus huic sit populo vicinus: etenim ibi domum suam habet & ignem. In quem hoc Domine finem? Abieci est animi populus meus, elanguit fiducia; volo recuperent animum, cum me viderint adeo sibi proximum, vt cum illis habitent, meque illorum reddam vicinum. Hinc illi tanta populo fortitudo, qua terram versus tendebat promissionis, vt illos impedire sciret posse neminem. Occurrit illis Rex Balac, sese opponit illis aduersarium, magum adducit Balaam, & incantatorem, qui populo maledicat. In montem ascendit Balaam hoc executurus, aras suas erigit, suas disponit victimas, suas exorditur conuersiones: porro populum attentius considerans, & stupore totus attonitus exclamat. Proh populum illustrem! Populum felicem, quis est qui tibi noceat? Milite tibi debentur, veniantque benedictiones. Au-

V. Populus Deo fretus a Balaam no potest incantari,

dit illum Rex Balac, atque, quid rerum agis? Nonne te vocavi populo huic malechaturum? tu vero e contrario illi benedixisti; & incantaturum: tu vero illi te submisisti. O Rex, ne dicta mea demittens: etenim video, quod ille populus solus non veniat, sed Deo tuo comitatus, ille vicinus eius est, armatus ille est, vt populo tribuat victoriam contra quoslibet sibi inimicos: *Domine. Nu. 23. et nus Deus eius cum eo est, & clamor victoriae regis in illo.*

Hinc similiter elicere sensum possumus verborum regis & Prophetae Dauid. hic enim Dei beneficia illi populo praestita decantaturus, sic ait *Qua est, vt populus tuus Israel, gens in terra. Etc. 1. Reg. 7. Quam videntis tibi ex Aegypto gentem, & Deum eius. Quid inter dis d. Dauid? Bene vtiq; intelligimus quod diuina sua Deus virtute populum Deo cum hunc de seruitute vindicavit Aegyptiaca: verum populo quomodo & seipsum de illa pariter exemit, liberatur *Gentem & Deum eius*: Num forsitan Deus cap. ab Aegyptius tenebatur? Num Deus Regi Pharaoni magis seruicium in Aegypto significare vult, quod Deus tunc, cum populo suo pariter tanquam captiuus in Aegypto haberetur, proinde ita illis recuperanda studeret libertati, ac si ipse esset, qui pernam lueret captiuitatis: *Deum eius* (inquit Vatablus) id est respicimus: quod videris affligi cum tui affliguntur, de quo dicendum die Venetis proximo. Et hoc vult vt intelligamus de illis, qui ei seruiunt: quod ipse sit in captiuo captiuus, infirmus in infirmo, pauper in paupere, miser in misero: vt hinc discamus, quod si eorum quilibet suo diligenter studet remedio, ob laborem, cui subijcitur, pariter & Deus studeat, qui se praesentat, quasi ipse ille pateretur incommoda.*

Sic illum nobis describit Spiritus S. cum Ioseph puteo demersum, venditum, in carceratum, & afflictum: *Venditum iustum non dereliquit. Etc. Sap. 10. 23. Descenditque cum illis in foueam, & in viscera. VII. non dereliquit illum. Etc.* Nemo non scit, quod Deus cum multoties Dominus nobis praedixit, vt videntes iustus pauperem, captiuum, vulneratum, & inopia laborantem, ipsum in illis cogitarem, quasi realiter esset ipse, qui paupertatem, seruitutem, inopiam, plagasque sustineret. Dixit hoc ita Dominus in nostrum alacrumque beneficium. Primo: in diuitem emolumentum, vt illo moueret ipsos ad misericordiam erga pauperes: cum scirent, quod Deus ipse realiter esset, qui, quod datur pauperi, se recipere consistit: *Quid vni. Matt. 25. ex minimis meis fecisti mihi fecisti.* Secundo: in animi ipsorum pauperum; in firmitatemque commodum: etenim si diues Deum debeat in paupere contemplari,

templari,

templari,

templari,

templari factum pauperem & afflictum : multo magis ipse par per in se debet contempleri Deum, ut cor habeat, quod si Deus seipsum in illo statuatur, ut homine illi faueat, multo magis ipse Deus adert, ut faueat, ut succurrat, qui vicinior est ei, & clarior eius videtur inopia, & benignior mouetur misericordia, & ardentior salutis nostræ desiderio.

47
Pf. 90. 15.

De hoc certificare nos ipse voluit per regium Prophetam : *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum.* Vnde postmodum dicit ipse Dauid potuit : *Iuxta est Dominus ijs, qui tribulati sunt corde.* Itaque charissime sic capiendum est, quod si Deo seruus non solus sis, quando te famas, prupertas, inopia, & ægritudo premit sed illum tecum habeas : & si tibi videatur quod nec habeas necessitates, vnde panes obquiras, vnde tuis remedium calamitatis, ipse scit ipse habere vnde, Hec Dauidem in grauissimis suis aduersitatibus omni soluebat solitudine liberum. *Si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu macum es.* Hoc voluit Dominus infirmos Apostolorum animos roborare : cum enim illis dixisset, quod in paupertatem incidere persequutiones, & carceres, omnibusque circumdarentur ijs, quæ in mundo adferre possunt homini calamitatem, adiungit: nolite timere: *Eccc ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* O charissime, qui nimia tuis in tribulationibus querela fatigaris, oculos aperito, contempeque tuis tibi possit adferre subsidium, quam securus gauderes, si Deum tecum haberes laborantem ? Si quando te Domina, nudam & famelicentem ingemiscis : & tu, Domine mi, te multa prole, modico pane, pluribus obligationibus, & nullis dolens afflictum facultatibus: tu vero pertinaci lapsus in firmitate: tu vero anxius pressus necessitatibus ; hoc vobis remedium procuraretis, ut Deum scilicet vobiscum comitem habere retis ; Qua ratione illum habebis? Integram & lacrymosam facie: do confessionem, perfectâ scelerum tuorum contritione prolata, & ipsum Dominum in venerabili sumendo Sacramento. Non audis illum dicentem : *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo ?* O coniunctionem admirabilem, ipse in te & tu in illo. Tu in illo eius honoris, obsequij & gloriæ studiosus nec non passionis eius sentiendo cruciatus, quasi illos tu patereris, illud Apostoli perficiens: *Hoc facite in vobis: quod est in Christo Iesu.* Ipse in te suas tibi gratias, sua dona, suum robur suumque largiendo spiritum: ipse de tuo

19.
Pf. 11. 19.

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

VIII.
Hinc iustorum ia aduersis fiducia.
Pf. 21. 4.

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

Math. 28
20.

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

IX.
Stude Deum habere tecum.

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

Joan. 6. 57.

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

Phil. 2. 5.

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

remedio, inaque salute ira sollicitus ac si ipse pateretur, & laborem qui te affligit, sustineret. Hoc voluit, ut Philippus intelligeret, ostendens quod ipse partem haberet in ea solitudine succurrendi turbæ necessitati, *Vnde ememus panes ut manducem hi ?*

48
XII.
Ad opus
autem
miseri-
cordiæ,
eiusdem
obliuif-
cuntur.

XIII.
Ita passim
homines
suis place-
ant vo-
luptati-
bus.

hic denariorum qui quantum sit paruus est, & pani necessario comparando insufficientis: ille verò panis, qui modicus est, quem inueniunt ad tantam pasendam multitudinem, sed nec aduertunt quod respondere possent idem quod in præfata occasione. Domine si vis manna de celo deducemus, & de alia terræ regione coturnices melius quam Moyses adferemus. Hæc fuit Apostolorum fidei dubietas, & hic nobis defectus est frequentissimus. Quot licet inuenite, qui suas vt sequantur passiones, suis satisfaciant appetitibus, & desideria compleant, diuinam considerant potentiam, & nullatenus illius recordantur, quando coram illis abstat indigus, & necessitatis illos urget calamitas, & fame percussis intolerabilis angustia: sed tunc tantum oculos suos reflectunt ad id quod habent, inuendo rationes denariorum & facultatum, quæ modicæ sunt, & multitudinis & obligationum, quibus grauantur, quæ multæ sunt: quo fit, vt se ab elemosinarum subducunt erogatione. Prodigè consumit hic facultates suas in lusibus, momijs, vanitatibus, epulis, insignibus, choræis, alijsque cupiditatibus: à quo si quaras: Domine mi, perpende tuas his consumi facultates, bonaque dilapidari, & te tandem ad extreme reduendum angustias: quid tum agest responderet Dominus providebit, qui Pater est omnium, & nec ipsis animalibus, nec auiculis prouisor deest prudentissimus: si puellæ orphanæ extremam proponas indigentiam, vel pauperi viduæ, vel captiui laborantis, vel perfecti iam hospitali, mille continuo prodit rationibus: obiciens census suos annuos diminutos, pecuniarum collectiones exiguas, paruaque luca, quæ familiæ alendæ, & itatum suo minime sufficiunt.

49 Ignoscat mihi Deus, quàm diligenter oculos tuos in diuinam conijcis potentiam, & misericordiam, vt tuis satisfacias appetitibus, & quàm negligenter, vt ea quæ diuino eius feruunt cultui, procures. Alteram considera libidinofam, vitâ perditâ infamem, & vsque in abyssos luxuriæ demersam, cui si dixeris: Domina, qua ratione sic vitam iustitius, scandalum populi, lapidationis animæ damnationi exposita, Deoque inimica? Tibi respondet: Domine mi, *Vnde ememus panes?* Leberide pauperior sum, non census mihi sunt, non abundant opes, nec quo mihi victum & vestitum conquiram inuenio, ad quem recurram, ignoro, quod verò possideo, is quæ semper occurrunt, non sufficit. Perpendas igitur, quid facies si premaris ægri-

tudine vel si in tales incidere animos, quibus toties te mundus in angulum reijciat vile peripetoma? Domine, Deus providebit. Num igitur sic decet, vt fidas quod Dominus tibi providebit talem sectanti vitam, & oculos in omnipotentem eius dirigas misericordiam, in peccatis persiliens diuini nominis irritatrix: & illi non confidas sperans, quod si à peccato resurgas, euique te consecres obsequio, tibi providebit, & quælibet necessaria ministrabit? Si alteri dixeris: Domina, qua ratione sic tuis placet obedire voluptatibus in tam apertum animæ tuæ detrimentum, sed nec attendis, quod subita possis morte præueniri, vt in mundo mane surgendo, noctem in profundo inuenias inferni in æternum: tibi respondet, quod diuinæ fidas misericordiae: Deus peccatoribus indulget, & qui pro illa in cruce mortuus est, eam non sinit perire, quinimo tempus locumque dabit penitentia: verum si illi dixeris, quandoquidem hanc in Deo cognoscas clemenciam, & ille tam bonus sit sibi seruentibus, vt legis suæ obseruatores non perire patiatur, oculos reflectit ad illud, *Vnde ememus panes?* Et solum attendit, quod seipsum ducentis inueniat denarijs inopem. *Ducentiarum denariorum panes &c.* Et si panis frustulum habeat, tantis non sufficiat, sericis vestibus, ornatiorebus tunicis, monilibusque pretiosis: *Quid inter tantos?* Si profano loquaris iuueni, vel stulto seniori, vt se recolligat, ieiunet, carnemque mortificet, hunc consideret qua ratione illi vita transeat, & alterum, qua ratione transacta euoluit: responderent mille faciendo computus, hic ætatem adfert, oportet illum crescere, nec enervanda est adolescentia: alia vires producit elanguidas: & nihilominus omnes videre licet Deo fidentes, quod illis vires ministrabit, vt tota nocte peruigiles discurrant, totum diem impendant iniquitatibus, sine lusibus, sine quocumque voluptas ferat inordinata. Itaque quo Deo feruunt vires tantummodo perpendunt, quas in se sentiunt, & cum illis exigua videntur, spem, vt decet in Deum non conijciunt: vt verò suis vacent delicijs, Deumque grauius exulcent, Dei perpendunt potentiam, qui vitam illis largietur vt hoc & illud, quod in Dei cedit ignomiam, aggregantur.

§. 13. Ducentorum denariorum, &c. Est puer vnus hic, &c. *Quidam pauperi respondent cum Philippo, qd non sit: alij cum Andrea quod tantis non sufficiat: cum elemosyna crescere debeat tantum, quantum crescit tanti.*

§. 50
I. de opere
& elemosyna.
1. Apostolorum
responsionem
semper
habent
auti in
ore ne
dent elemosynas.
Ho. 6. in
dantes
auror.

Divus Cyrillus cuius hic argumentum apponimus, ingeniose perpendit horum responsa Apostolorum. D. Philippus in sustantia sic respondet, quod non sit, nec habeat quod tanta sic curat famis medicum non ad sit denarij. D. Andreas respondet: verum est quod habeatur aliquid, sed parum tantis insufficientis. Hoc considerat (loquitur ille) duo responsa, quae pauperibus dant homines elemosynam rogantibus, quibus censent se ab illa eroganda solutos. Vnus autem non est. Certè, charissime, gratulauer darem tibi sed non habeo. Alter autem habeo quidem, sed hoc parum est, & tantae meae sunt obligationes, ut illis non sufficiat. *Quid inter tantos? Habes sic teste D. Basil. quod te in danda elemosyna reddat locorem, quod nempe tibi videatur, licet habeas facultates, tuae tibi sunt rationes sumptuum, ut illis non respondeant.* Versuta est haec dialoli (sic ipse) qui cum novem quatuor tibi referat elemosyna, laborat illam tibi quantum potest impedire: & medium huic efficacius hoc est, tot tibi in domo tua proponere necessaria, ut firmiter credas quod etiam ad illa non sufficiat, & te ipsum tibi tot conditionibus proponit spectabilem, ut omnia tibi illis ferendis pauca videantur. Nobilis es stemmate, ut verò hoc pateat, necessaria tibi sunt argentea vasa, sedes holostreæ, aulea Babylonica, stragula pretiosa, tibi famuli stipendati, & pedissequæ vixit; Praefes concilij, iustum est ut fulgeat aurum in umbellis, & in curibus, magnus sit saculorum numerus, sint aula stratae petelegant. Titulo praemissis alijs, suadet ratio, ut domus titulo conveniat, & ut differentia pateat in domesticis, sicut est in qualitate, requiruntur insignia, feracula, vehicula. Domina nobilior commendatis, hoc parere debet in ornatu, vestibus, gemis, annulis, auremulis, torquibus, domicellis, pedissequis. Hoc fatagit sumptuose diabolus, ut tuam tibi persuadeat dignitatem, qualitatem, & obligationes.

II. Allegoria
Facinus fuit regis Nabuchodonosor Babyloniae principis omni superie admirandum: erat hic vit communi statura mei, tuique similis. & nihilominus Hieron. Bapt. de Lan. 2. n. Tom. III.

nus ex intoleranda superbia cupiens ab omnibus adorari, statim triginta auream sexaginta cubitorum altitudine. Cuius communitas sex continet palmos, & Babylon eius maior erat, vnde statua illa ad minus centum habebat vias nostrates altitudine. O spiritem & bardum, & quantum seipsum facit, & quam magnum se existimat, & quoniam odo eius persona in eius crevit conceptu & imaginatio, ut homo cum esset tam exiguus, statim magnum imaginaretur, ut tota haec altitudo respectu suae parva videatur ita multis contingit, quibus diabolus in cogitatione sua suam extollit personam, & qualitates, & tanta prepositi celsitudine si blumes: ut illis conseruandis & satisfaciendis omnia parua reputentur, & putent quod ipsi soli omnibus terrae iugibus indigeant, & quod ad tantam alimentum hominum multitudinem, & tantis occurrentium expensis, quantas illa requirunt quilibet habeant, minime sufficiat. Illo tunc ait D. Basil. tibi sit dialolus tuorum saniliam, ut D. Basil. arbitretur licet multa possideas quod omnia sint necessaria, quoniam tantis non sufficiant, & hoc tunc modo pauperes repelitis, dicendo: licet habeam, tantis non sufficit. *Quid sunt inter tantos? De sumptibus non necessarios pensitamus, ait D. Basil. (non sumptus necessarij sed tibi diabolus persuadeat esse necessarios.) Quot argentei thori, mensae item argenteae, lecti eburnei, sella eburnea, ut ne nequeant illo modo ad pauperes penetrare diuitiae. Et quamquam ad tuas veniant fores, miseram rogando vocem emittentes, tu tamen negas, affirmans rogantibus cunctis non posse sufficere.* Prae sequitur eleganter hoc argumentum frater eius D. Greg. Nisi hanc fuisse probans altitatem diaboli, qui a persuadet hominibus, suis familijs, statui & vitantia esse necessaria, tam superflua, qualia quotidie conspiciamus. Quot argentea serinia, quot tapetia, quot aulea, quot margaritae, quot vaiuitates? & omnia haec (inquit) ut videns tantis te debere prospicere, iudices impossibile pauperibus elemosynam erogare. Haec fuit illa responsio illius diuitiarum belluonis Natal Carmeli. Erat hic ad luxuriam affatim dives, de quo sic Spiritus S. Erat homo ille magnus nimis. Magnus erat magnopere ob armentorum opumque abundantiam. Per magnificum die quodam conuiuium intruxerat de quo sic S. Pagina. *Ecco erat ei conuiuium in domo eius quasi conuiuium regis. Omnes explicita fronte laetabantur egrediatur, hic & illic ubique mensae, caernatum panes, copia carnum supereffluens: mittit ad illum David profugus cum suis a facie Saul, deprecans, ut beneuolè concederet quidquid a iuno sederet, & qui.*

§. 51
2. Reg. 25.
(a)
Todo ynd
a la bar-
ra.

III.
Auaritia
Nabal
taxatur.

qui quid primum occurreret. *Quodcumque in-*
uenierit manus tua, da seruis tuis, in media laboranti-
bus. Quibus ille dure nimis: turget mihi multi-
tudine domus gregum meorum tonforibus, par-
storibus & famulis: huic & illis omnia sunt ne-
cessaria, sicque satis ignominiose Davidis famulos
domo eliminavit. Excanduit David vehementer
& merito, illeque euenit quod ibidem enarra-
tur. Notat autem Spiritus S. quod quidam de
numero famulorum qui dominum iustus & iacu-
te nouerat tale de ipso tulerit testimonium. *Et ip-*
se filius Belial: Et bene quidem: etenim illi dia-
bolus tam efficaciter tantos illos proposuerat,
quos domi habebat, & illa tanta, per qua crede-
bat se teneri subuenire, vt suo iudicio, non ob-
stante tanta rerum affluentia, quibus ita circum-
dabatur, vt per pauimentum panes, arui, car-
numque femora teterentur, non tamen quid re-
liquum esset indigis impetendum, qui deforis
eleemosynam petitiui conuenerant.

Vitam vos tales non sitis, nec diabolus ille
sit qui tui describit rationes, illoque tantos vobis
proponat famulos, populum, qualitates, vt ex
vestras sententia quod etiam tantis non sufficiat, pau-
peri deuge eius eleemosynam. Optime D. Aug.
exponit rationem non reuertens, coram ad ar-
cam, quando à Noë dimittebatur: & hæc ea
est: cum enim aus illa ex vna parte mitum in
modum rapax sit & avara, vnde quidquid videt,
furatur, & abscondit, ex altera vero vna vi-
ua longissima, trecentis enim superuivuit au-
nis, & semper defectum sibi formidat: huic li-
cet totus mundus mortuorum cadaueribus ob-
sterneretur: sibi tamen illa non sufficere vere-
batur, quia quantumuis illa multa essent, multi-
pariter dies sui forent, & timuit quod si arcam
repeteret, interim alij illa deuorarent, sibi verò
deficeret. Tales sunt hodie multi huius sæculi di-
uites. Attente considerant, quod vita possit esse
longæua, quod annus pluribus consistat diebus,
quod filij sit prouidendum, & auctoritas dignè
conseruanda: nihilominus quamuis opes abun-
dent, illis tamen pro tantis modicè censentur,
licet eorum domus tot bonis regurgitem sicut
mundus mortuorum cadaueribus. Non sic co-
lumba reperiens etenim elux ramum, illum
Noë detulit, quoràm Noë quam arcam iustifi-
cater: hoc enim modo agit ille, cui cor simplex
est & columbinum, non autem avarum & co-
ranium, quia Deo fidit, & credit contra rationem
esse, vt oliua, quam illi Deus indicauit facul-
tatum, sibi soli remaneat, sed ramum sed
partem eius destinat orphano, alteram iudicenti

puella, alteram constricto carceribus.

Hoc docere voluit (ex mente D. Cyp.) Elias 52. *Et*
Propbeta viduum illam Sareptanam. Accedit il-
lam vates fame, sitique deficiens, calicem aquæ, & *Elem.*
mucamque postulat panis. Cui illa, libentissime, VI.
Domine mi, darem tibi, sed parum est quod ha-
beo: viuit enim Dominus, non enim habeo, an-
telemosy-
cilla tua in domo mea, nisi pugillum farinæ, vt nae docet.
inde mihi totam compinsum, filioque meo, & seruus.
demum ad sepelchra tendimus. Ne timueris o
Domina respondet Elias, timere hoc parum vide-
tur, nec tibi filioque sufficiens. Ex hoc igitur
mihitribue, & experientia discas, quomodo per
hoc nedum tibi non deficiet, sed potius crescet
alimentum, vt omnibus habeas sufficienter. Et
euentus probauit dicti veritatem. videtur tibi
(loquitur D. Cyp.) illud quod habes modicum esse,
& vos esse tantos, vt etiam tibi, filijque tuis non
sufficiat, proinde quanto plures sunt illi, tanto
strictius conclusis manum, & à dando te conti-
nes avarius: Noueris, inquit, multum te decipi,
& à recto deuiare: quinimo tibi euidenter proba-
bo, quod hoc ipso, quo tanti estis, eleemosyna
tanto debeat esse liberalior, illaque crescere de-
bet amplius ad proportionem, quàm numerus cre-
scit istorum.

Primo, ex eo quod animam spectat. Passim no-
rum est, quod quo maior est numerus infirmorum,
tanto debeat esse & numerus remediorum. Et si
quando domus incendio vastetur, tanto copiosius
infunditur aqua, quanto crescit flamma vehemen-
tior, varijsque partibus sibi inde dilatur. Dimi-
ter manifestum est, peccata censenda animarum in-
firmitates, quibus presteritur, omni vigore & vi-
ribus ad virtutem delibuta: nec non ignem esse
voracissimum, qui in illa accenditur, quo quid-
quid boni habet, consumitur: Hoc enim sym-
bolo illud declarat Iob in adulterio. *Ignis est usque*
ad perditionem d. uorans, & omnia eradicans gem-
mina. Eodem modo in prepatulo est oleosymna
medicinam esse mirabilem curandis peccatis effi-
cacem idcirco namque illam adhibuit Propbeta
Daniel ter maximo illi peccatori Nabuchonosor.
Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas
miserationibus pauperum. Imo Christus expertissi-
mus ille medicus primis illam prescribit pec-
catoribus: *Date eleemosynam, & ecce omnia muna-*
da sunt vobis. Verba hæc conuenienter expen-
dit D. Chrysost. Pariter aqua est eleemosyna ad
hunc ignem extinguendum aptissima: sic enim
de illa Salomon. *Ignem ardentem extinguunt aqua,*
& eleemosyna resistit peccato. De quibus alibi fu-
suis. Quod cum ita sit, harum videlicet ægritu-
dinum

Tract. 6.

in Ioanē.

IV.

Cur Cor-

uus non

sit reuer-

sus ad

arcam.

V.

Diuitum

auaritia.

VII.

Elemo-

syna tan-

to fit ef-

fusior,

quanto

familia

copiosior.

1. Ratio

ex simili-

tudine.

Iob. 31. 20.

Dan. 4.

24.

Luc. 11. 14.

Ho. 33. ad.

Pop.

Ecc. 3. 33.

VIII. Eleemo-
lyna a-
quæ co-
paratur.
T. 1. 12.
Nu. 46.
C. 1. 9.

Summa medicinam esse eleemosynam, & aquam, quæ ignem hunc extinguit; necessitas sequitur quod quanto crescunt amplius infirmitates, & huiusmodi ignis vehementius flammæ consurgunt, tanto necesse est amplius resicere eleemosynam. Quæ-ritur autem, numquid res est luce clarior, quod quanto magis augetur familia tua tanto plures sunt filij, filia, domesticis, tanto plures sunt & iustitiam, & ceterum in creuit flammæ voracitas? Quisquam enim sua habet peccata, & ab illis recipitur nemo; quocirca populus ubi copiosior, tanto & scelus, simul modo numerosior. Ad hanc igitur mensuram necesse est crescant eleemosynæ, & quanto illi multiplicentur amplius, tanto ille similiter amplius augetur.

IX. Exemplo
Iob pro-
batur.
Iob. 1. 5.

Fuit hoc, si Cypriano credimus, argumentum Iob, quod, eo modo quo filiorum numerus au-gebatur, & familiae suæ tanti, suas ille multiplicaret eleemosynas & sacrificia. *Offerebat hostias pro singulis.* Septuaginta verterunt ex Hebraeo. *Secundum numerum eorum.* Et vocat sacrificia, non solum ea quæ Deo litabantur in altari, vitulorum & ouium; sed etiam eleemosynas: hoc enim nomine in sacris litteris decorantur, ut probat D. Augustus. Hoc autem nomen (teste Cyp. illis Apostolus adscripsit Philippensibus) ob-rogatas eleemosynas congratulatur. *Misisti odorem iuauitatis, hostiam acceptam placentem Deo.* Iob, inquit D. Cyp. *sacrificia numerosa pro filiis offerebat, quantumque erat in domo pignorum numerus, tantus dabatur Deo etc.* Et hoc verum esse deberet exercitium, ut ad mensuram quæ domes-
tici tui multiplicentur, etiam augetur eleemo-
synam.

L. 10. de
Cuis.
Dei. 6.
Philip. 4.
18.
D. Cyp.
L. de orat.
2. Rationes
similitu-
dine.

Secundo, respondet Cyp. quantum attinet ad corpus, & vt temporalibus iuuenias. Dico mihi, si videris agricolam, qui suam solet sustentare familiam exercitio sui seminis, sed cernens sibi filios accrescere, gentemque familiae multiplicari, multo parcius seminat, cui si deceres: Amice, cur hoc anno minus, quam præterito, seminas? Ille vero responderet, quia familiae numerus excreuit, qui illi diceret: Amice, toto ab-
etras celo: quoniam crescente numero domest-
icorum crescere debet & seminatio: quod nam-
que tibi plures sunt tantum & indiges pauca abun-
dantiori: modus autem illum abundantius colligendi est plura terræ semina committendi. Eo-
dem modo si mercatorem cerneret, qui ad cambium mutaret, mundanas percurreret, mille sumptus in illis faceret, magna liberalitate pio-
mus, qui nunc se subduceret, nec auderet negoti-

tiari, nec dare summam aliquam cambii: diceret autem illi, Domine mi, vt quid ab hoc te substra-
his mercatu tibi adeo proficere? responderet au-
tem: Domine, eo quod pignorum meorum in-
crescat numerus, maiorque familia, cui mihi
promittendum; an non illi responderet: à seopo
delictis, aules sunt hæc fabule: cumimo tanto
tibi modo diligentius est negotiandum: cum e-
nim maior cura tua sit commissa multitudo,
pluribus indiges quoque facultatibus: has autem
conquirendi praxis hæc est vnica, diligens pruden-
tisque negotatio.

Dico nini, querit ille S. an non tibi dicit S. Lectio [& postea probabimus] eleemosynam se-
men esse securum & abundantissimum: etenim
vnum dando tibi centum in hac vita repondit, &
in altera messem infinitam. *Centuplum in hac
vita, & in futuro vitam æternam.* Nescis quod
si hic aliquoties sementi non respondeat messis:
eo quod supra terram cadat, vel nebula vel sicca-
tate vel terra sterilitate corrumpatur, nullum
horum incurret periculum sementis eleemosynæ?
Numquid milles tibi Deus in S. suis litteris as-
seruit, eleemosynam cambium esse & negotiatio-
nem in quo dando vnum, centissimum est lucrum
vltra centum; & mille & decem millia? Ad men-
seram igitur, quæ familiae tuæ tantum crescent,
crescere debet & sementis ista, illa negotiosior,
nullam autem inquit idem Sanctus) potes face-
re, quæ tibi victum reddas tuisque filiis securior.
Sic illud alleuerat in hac materia veratullianus
David, vnum scilicet ait toto vitæ suæ decursu,
se fuisse expertum, quod vniquam viti filium
eleemosynarij viderit stipem suam emendican-
tem; aut illi defuisse necessaria, eiusve filijs.
*Tutor sui, etenim senis, & non vidi iustum dere-
litum, nec semen eius quarens panem.* Eleemo-
synam vocat iustum, iuxta S. Scripturæ
phrasim, quæ eleemosyna dicitur iustitia prout
alias notauimus. Sciat, inquit, qui continuis in-
stat eleemosynis, quod illis sibi, suisque filijs
diuinam confirmet benedictionem. *Tota die
miseretur & commodat, & semen illius in bene-
dictione erit.* Si hoc modo diuinam sibi obti-
neant benedictionem, in tuto sunt illis omnes
sue facultates: iam enim Spiritus S. rogamus
sententiam. *Benedictio Domini ditans facit.*
Hoc ipsum tu experieris, fierique ita, si fides
tua viva esse, credendo, & confidendo ita
securus, vt nihil magis, id quod tibi Deus pro-
mittit: atamen illa languescit, & tuo iudicio,
quod pauperibus erogas, tuis censet decrescere
facultatibus.

X. Eleemo-
lyna se-
men est
securum.

Pf. 36. 25.

Pf. 36. 16.

Pf. 104. 10.

25.

XI. Si alioru geras curam, tui ne obliuiscaris.

Tertiam addit D. Cyp. rationem, quam velim aucteris quod non ob tantorum familiae tuae multiplicationem tui ipsius obliuiscaris, nec est ex ratione, ve de ceteris omnibus sollicitus, tui solius uinas cogitans. Num tibi quatuor prospiciendum est filijs? Alterum adde, tuum ipsum spiritum, cuius non par est, vt obliuiscaris, nec deseras adiutum. Expendit D. Berna & dat Eugenio Pontifici suo quondam Discipulo Spiritus S. conuilium *Bibe aquam de cisterna tua etc. Et deriuentur fontes tui foras. q. d. Accurre, de bonis tuis faciendo fontes, filijs tuis tuoque familiae: ve tantamen tu primus bibas, nec ita stultescas, vt singulis distribuendo, portionem, tu solus exaresecas. Quid solus fraudaris munere tui? Omnibus dabis os, & solus negas te tibi, omnes participat te, omnes de fonte publico bibunt peccata tua, & tu scorsum sicuti sta is? Recordaris, inquit, illius maledictionis, quam Dominus ipse fulminauit. Maledictus qui partem suam facit detrimere. Si maledictus ille, qui alijs elargiendo ipse partem sibi seruat detrimere. Quid illi, qui se penitus reddidit experient? Portio melior, quam tibi tuoque potes elargiri spiritus, est elemosyna: quod enim alijs distribuis, perditur, tibi que demitur: solum tibi das, solumque tibi remanet, quodcumque mendicis erogaueris. Rationem hanc acurè satis expendit D. Basil. Denique e spiritibus tibi consulasti, & quod dedisti, ad te cum auxilio remittitur. Hoc, inquit, est, quod Dominus monebat, consulebatque diuitibus. *Thesaurus aere uobis in saecula in caelo.* & belaturizate uobis, nec omnia tantis illis impendite, nec vos reuini remanete nihil uobis reueruantes, de quibus alias susus diximus, & dicturi postmodum sumus.*

D. Bern. l. 1. de Cons. ad Eng. Front. 5. 17

De Bas. Ho. 7. in dicit. 2. es. Tom. 1. Matt. 6. 20.

§. 14. Praecipit Christus, sibi tradantur manibus, vt tribuas comedendum asseclis suis: quinque uidelicet panes hordeacei, & duo pisces: quæ tanquam Deus tantum intendit necessitati remedium in uictu, quem illis concedit, & non superfluas carnis delicias.

¶ Vbet igitur Saluator, uarante sic D. Mattheo, vt diuitis suis tradantur manibus panes illi quinque hordeacei: *Afferite mihi illos huc.* illos ergo factis suis accipit manibus, quos cum haberet, praecipit Discipulis suis, populum ordinatum suo quemque loco disponent, vt illi cibum ministrarent. Eminensillime Domine, numquid mens tua hæc est, totam hanc pascere multitudinem?

Vtique, si igitur tibi dixerint quinque solummodo adesse panes hordeacos, duosque pisces, & hæc tantum eis portio preparata conuiuio, famem autem, & turba necessitas summe extrema est, vt quid disponis per ordinem dig. rantur locaque sibi desumant ad comedendum? Si laxare famem intendi tantam, quantâ populi multitudo cruciatur, & illi tantummodo quinque panes hordeacei sint distribuendi, quo sine statuis illos tibi consignandos, quandoquidem epulum tam modicum & substantiæ tam exigua tantam non possit implere necessitatem? Quod illud, quæso, conuiuium? Tu uene conuenit maiestati, tu amne decet celsitudinem, & omnipotentiam, vt illi conforme, sit epulum, quod intendis, victus adeo parcus, vt uix uis parciat? Parus hordeaceus tantummodo caribus adijcitur, in quantum hordeum communis est esca animalibus rationis expertibus, & quod magis illorum quam hominum seruit alimento. Quâ igitur ratione, Domine turbam iuuatis cibo illo solis animalibus proprio; que nec notitiam habent, usumque rationis? forsitan minus suauis es populo, te modo sequenti, quam facti populo tuo antiquo? Cum igitur illis escam largitus fueris adeo suauem, vt te ille Sapiente tuo dederit spiritui tuum suauis, in eoque cibo tuæ ciuitatis monstraueris dulcedinem. *Quam bonus & suauis est Domine spiritus tuus, &c. qui ut dulcedi. e. n. tuam in filios demonstraret, pane suauissimo de caelo prestitit.* Vt autem illo modo filij tui dulcedinem illam experirentur, panem illis de caelis dedisti descendentem, panem, inquam, Angelicis preparatum manibus, ex quo tuam agnouerunt suauitatem, tuique spiritus dulcedinem: em: illis autem, qui te comitantur, in prandiu panem præparas hordeaceum? Illi populo carnes ministrasti in deserto plus satis abundanter, per aera transmittens coturnices, & aues eorum palatio gratulissimas, circa tantoria quorumlibet instat pluuia: cateruatum decedentes: *Uespere comedetis carnes, & mane saturabimini panibus.* Quomodo nunc describitur epulum, quod illis instituit in duobus piscibus, & quinque panibus hordeaceis: cum ita sit, quod illis non minus quam istis te uelis ostendere suauem, promptumque prouisorum? Quinimo uerbo promisseres, quod habitaturus inter homines ministreres te sequentibus cibos optimos suauissimos, & eminentissimos? Hoc praecitius nobis indica at Isaias: *Faciet Dominus exortum omnibus populis in monte hoc, conuiuium pinguium, conuiuionem medullatorum, uindemia defecata.* Quæro Domine, numquid pingutor, & melioris substantiæ cibus est modicum panis hordeacei,

X. Cur Chy stus panibus turbâ fatia hordeaceis. Sap. 10. Obie- cto. Exo. 16. 12. Isa. 25. 46.

deacei, & duo pisciculi, quàm aues & coturnices?
 ut quid igitur tubas quatenus illos pascas, tibi
 tradant, nitesque manus tuas panes illos quinque
 ponant hordeos? Et nunc Domine, quando
 quidem statuas illos turbæ proponere in cibum
 saltem illos prius in panem transmuta triticeum
 album & tenerissimum, ut illo ipso quod ministras
 ipsis cœteris reddatur illorum alimentum. Panis
 est velut communij fundamentum: ea de causa. S.
 Pagina nomen assignat, & titulum panis omnige-
 no cibo, significans quod in pane totius funde-
 tur essentia communij. Quando panis apud est &
 bonus, licet talia non sint rel. qua fercula, saltem
 qui cœmuni interest ex gustu comedit. Porro si
 panis durus sit, asper, & niger, necesse est alijs
 mensam ornari, obfous, ut iam inuitatus, quã-
 quidem pane non possit se satiare, quia durus est
 ne famelicus à mensa relurgat, alia habeat fer-
 cula, quibus manum apponat, & famis pellat in-
 diam. In hoc autem cœmuni, quod instruis, panis
 adeo durus est, ut nullus sit qui velit illum com-
 edere mortaliter: quandoquidẽ alimentũ hordie so-
 lis obijciatur animantibus. Si quid verò hoc in
 prandio duritiẽ possit panis supplere, duo sunt pi-
 sciculi, ex quibus vir singuli frustulum accipiat.
 Quo igitur sine tale Domine cœmuni instruis?
 Ut intelligas, dum Deus cibum amministrat,
 quod in ipso cœmuni carnis non intendat satis-
 facere detritis, sed obviare necessitati. Necessita-
 ti consulit, alimenti, non gula nostræ superflui-
 tan. Quocirca huic multitudine prospicit, eaque
 ministrat, quibus indiget, ut fami, qua premetur,
 satisfaciatur. Nec intendit, ut luxuriam gulæque
 carnis occurratur, sed satisfiat naturæ necessita-
 ti, & non inordinatis voluptatibus. Hinc sequi-
 tur, quod in illo Christus faciatore nostra cor-
 demnet conuiuia, epulasque rejiciat abundantes.
 Quis etenim verbis explicet excessum quem in
 illis quotidiana nos docet experientia? Adferri
 debet panis, non qui communij sufficiat alimen-
 to, sed nisi sit summo pete candidus, & non
 vulgaribus sapidis condimentis, iam illum non
 dignum mensa ducimus viri, qui se cæteris æ-
 stimat digniorem: eius superfluitas requiritur ut
 in mensa exponatur, cibi plures esse debent, &
 non communes, altilium magna diuersitas, ve-
 natu captorum varietas, multitudo condimento-
 rum, carniũ, placentarum, & ferculorum.
 Hæc tota namque superfluitas necessitatem non
 arceat, sed ea carnis nostræ luxuriæ parantur ille-
 cebræ, quibus acius exciteatur, fortiusque robore-
 tur. Et sine mendacio dicere licet hodie de
 plebis, & maxime propriè, quod de quibus-

dam Apostolus. Quorum Deus venter est, qui ter-
 rena sapiunt, inimici crucis Christi. Tanto nam-
 que grauiorem crucis Saluatoris homines ostendunt
 inimicitiam, quanto epulis vacant abundan-
 tantioribus, carnisque appetitui gatiõibus. Qui
 hoc se modo fercimant, veri crucis Christi per-
 hibeant esse inimici: non eius ligni quod ipsi
 adorant, & tanti faciunt circumferentes fecerunt;
 sed eius crucis quam Redemptor noster susti-
 nit in suis reuinis, & ut non tolerandis, ita non
 numerandis, quas passus est, aduerlatibus. Ni-
 hil aliud sapiunt illi nisi terrena: nam prima est
 hæc & eorum vltima sollicitudo, qua ratione
 suum excipiant corpus epiparè: Quorum Deus
 venter est.
 Optimam assignat rationem Hugo de S. Vi-
 ctore, cui Apostolus dicit de similibus: Quo-
 rum Deus venter est. Audiamus illam: sicut enim
 Dijs templa consecrantur & altaria, sacrifici-
 cantur aues & animalia, in consum & fragran-
 tissimi adolentur odores, dedicantur ministris, sta-
 tuuntur altaria, vasaque consecrantur, ita dicen-
 dum de illis, qui tanto studio cultui ventri in-
 dulgent: etenim huic videntur erigere templum:
 si namque curam eorum attendimus, qua corpo-
 ris ornatui diligentius in eumbunt, quid aliud de
 illa sentiendum, quàm esse quamdam similitudi-
 nem illius ornatus, quem in templis aique de-
 miramur. Mensæ qualibus auib, venatione, &
 animalibus visuntur opulente, & gustui per om-
 nia consecrata? Quæ animalium, auiumque
 sacrificia videntur in Templi altaribus dedicata,
 Tantus est numerus ministrorum, tot dispensa-
 tores, tot coqui, tot emptores, qui ad nihil ali-
 intendunt, quam carniũ condieris, preuisioni,
 & preparationi. Demum odores, muscum &
 aromata clarè conspiciamus, & in illis experimur,
 quod sibi complacent quacumque transferunt,
 quod æterem odoriferum exhalant ambari, mul-
 ci, & aromatum, quibus eorum redolent con-
 sperfa vestimenta, quot odorifera vasa in aulis,
 quas inhabitant? Hicce suppositis tu indicaueris,
 an ventrem suum Deum consecrat & ado-
 rent.
 Expressius, & elegantius illud ex doctrina D.
 Aug. declaratur docentis in hoc non miniam
 nostram consistere calamitatem, quod rerum or-
 diem indebitè perterramus: & quod medium
 est, vitium finem nostrum obtinendi, ipsam
 vltimum finem nostrum constituamus, & inteu-
 damus, quasi si illum vltimi finis locum haberet.
 Liquidò constat Deum nostrum esse finem vlti-
 mum, & quatales est, ad illum omnes nostras
 tenentur

Phil. 3.
 16.
 V.
 Gulosi
 crucis
 Christi
 sunt i-
 nimici
 Lib. d e
 num Dei venter est. Audiamus illam: sicut enim
 Dijs templa consecrantur & altaria, sacrifici-
 cantur aues & animalia, in consum & fragran-
 tissimi adolentur odores, dedicantur ministris, sta-
 tuuntur altaria, vasaque consecrantur, ita dicen-
 dum de illis, qui tanto studio cultui ventri in-
 dulgent: etenim huic videntur erigere templum:
 si namque curam eorum attendimus, qua corpo-
 ris ornatui diligentius in eumbunt, quid aliud de
 illa sentiendum, quàm esse quamdam similitudi-
 nem illius ornatus, quem in templis aique de-
 miramur. Mensæ qualibus auib, venatione, &
 animalibus visuntur opulente, & gustui per om-
 nia consecrata? Quæ animalium, auiumque
 sacrificia videntur in Templi altaribus dedicata,
 Tantus est numerus ministrorum, tot dispensa-
 tores, tot coqui, tot emptores, qui ad nihil ali-
 intendunt, quam carniũ condieris, preuisioni,
 & preparationi. Demum odores, muscum &
 aromata clarè conspiciamus, & in illis experimur,
 quod sibi complacent quacumque transferunt,
 quod æterem odoriferum exhalant ambari, mul-
 ci, & aromatum, quibus eorum redolent con-
 sperfa vestimenta, quot odorifera vasa in aulis,
 quas inhabitant? Hicce suppositis tu indicaueris,
 an ventrem suum Deum consecrat & ado-
 rent.
 Expressius, & elegantius illud ex doctrina D.
 Aug. declaratur docentis in hoc non miniam
 nostram consistere calamitatem, quod rerum or-
 diem indebitè perterramus: & quod medium
 est, vitium finem nostrum obtinendi, ipsam
 vltimum finem nostrum constituamus, & inteu-
 damus, quasi si illum vltimi finis locum haberet.
 Liquidò constat Deum nostrum esse finem vlti-
 mum, & quatales est, ad illum omnes nostras
 tenentur

III.
 Panis
 in me-
 sa ne-
 cessi-
 tas.
 VI.
 Ut o-
 stendat se
 non
 gulæ
 sed
 necessi-
 tati
 consu-
 dere.

temerur actiones dirigere & consecrare. Qui-
dam autem in tantam labuntur prouisi misericordiam,
vt cogitationum suarum, actionum, & operum,
ventem solummodo suum constituunt finem
vltimum, illique omnia sua dedicare, soli suas
videantur impendere sollicitudines. Si ab illis
quiseris in quem finem laborent? Respondent,
vt victum mihi conquiram. Quia mente tractent,
tractent, & negotientur? Respondent ne sibi
deficiat alimentum. Porro non tolerabilis error
est hic eorum, dolusque pernitiosus: non enim
nos Deus in hoc mundo statuit ad comedendum
tantummodo: sed vt viuamus quatenus illi ser-
uiamus fideliter, prompteq; obediamus: vt ve-
ro viuere possimus, disposuit vt comederemus,
viam non ordinauit ad epulum, sed vobis prae-
cepit, vt epulas ad vitam ordinaretis. Itaque fi-
nis, cui comestorem ordinauit, viuere fuit, at-
tamen ipsa comestio finis non est principalis; vt
nobis vita concedatur. Illi qui terrena tantum
cognoscunt, & sapiunt seipfos velut animalia
omnis experta rationis oriuntur, quae praeter vi-
tum nihil aliud meditantur, nihil aliud inten-
dunt. Hic illerum est finis, & huc primauid in-
cursant. Satis liquidò patet perpetua inter spi-
ritum, carniemque contentio: illis autem, *Qui*
terrena sapiunt, non magnam adfert haec lucta
molestiam, quia illam non sentiunt. Illi vero
quorum desideria, & cogitationes caelestibus
consecrantur, acriter hanc luctam sentiunt, &
cognoscunt bellum esse eorum, quo contra
tenebrarum principes colluctantur: nostra vero
caro medium est, quod praualent ipsi, vt impetu
nos impugnent vehementiori, & ipsi s lauta su-
sistentatio, & prauorum appetituum indulgentia,
nihil aliud est, quam nostras vires hostibus sup-
peditari, spiritus autem vires insimulare, quò sit
vt sita inimicus integram de nobis sollicitetur
victoriam.

Attende igitur, o Christiane, quid tibi sit age-
dum scilicet id quod imprudenter praevidebat,
& faciebat Rex Aegypti Pharaon. *Eccc populus fi-*
liorum Israel multus, & fortior nobis est, &c. Si
ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris,
expugnatisque nobis egredietur de terra. Vnum
igitur carni nostrae circumferimus spiritum: est
autem haec illo fortior in isto sensu quod quam-
uis spiritus fortiores exorat constanter vires, illam
perfectè non potest sibi subiugare, de quo cum
Apostolo conque dicit, *Infelix ego homo, quis me*
liberabit de corpore mortis huius? Video aliam legem
repugnantem legi mentis meae &c. Non quod volo
bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio.

Datus est mihi stimulus carnis meae, &c. Ambigit
nemo carnis nostrae luxuriam fortem esse, & si
illa vehementius augetur & laetius enutrit,
principibus tradatur tenebrarum, nostris inimi-
cis, non est quod dubites, quia propria nos caro
superabit, si vires eius ipsam saginando roborer-
imus, & potentior euadet luasi, tenebraeque excep-
tione, nec non superior euadet diabolus, et ui-
que ipse & caro duo contrarij inimici, vni soli
nempe spiritui. Quid igitur consilij? *Venite, sa-*
pienter opprimamus illam. Et qua est hoc ratione
faciendum? Seruanda illi vita, deliciae ampu-
tandae illi vigor, illi resecanda luxuria: non
illi, quibus indiget ad vitae necessaria, dene-
ganda, sed nec illi, quae eius flagrat concu-
piscencia, concedenda. Unde sic concludit
Apostolus. *Ego fratres, debitores sumus, non*
carni vt secundum carnem viuamus. Quis autò vi-
rum conspicis benignum, eiusque fauorem,
qui perpetes illi molitur prodiciones, numquam
non insidiatur, vt illi vitam auferat, de illo di-
eis: non tenetur sollicitam illius curam afferre,
nec manum suam extendere, qua illi postulata
concedat. Eadem phraasi loquitur Apostolus:
Debitores sumus, non carni. Caro hostis est noster
mortalis, quae perpetim nobis struit infidias
tenditque saqueos, vt vitam adimat sicut spiri-
tui. Nunc igitur perpende, quid carni debeas,
quae saepe te circumuenit, perditque & vitam
admit animae? Si igitur nihil illi debeas, quae
ratio illam penialiter excipiendi, omnemque cur-
am in eius pueni incrementum? Apertum est
omnibus, quòd si videris illam petulantem,
& impinguatam, spiritus in tantum decreseat, vt
illum possit omniatò estimare subuersum: sicut
cum nauis metibus onerata fluctuat, si venti
contrarij, & tempestas in illam tantò citius in-
gruerint, quanto potentiores, & saeviores in il-
lam insurrexerint, illam in profundum demer-
gent, tantoque profundius, quanto fuerit onerata
ponderosius. Hac de causa dixit Christus:
Cauete, ne grauentur corda vestra in crapula &
ebrietate. Hinc processit, vt quotiescumque
Deus parare debuit suis victum famulis, hoc tanta
fecerit moderatone, vt illis tantam leuioris
cibos ponderis ministraret. In statu iulitiae ori-
ginalis, in cibum il is terrae fruges solummodo
permisit: *Ex omni ligno paradisi comede.* Dixit
Dominus ad Adam. Quando populo suo carnes
indulxit, voluit vt tenues essent & leues, vt patet
ex Genesi. Quia caro sanguine saginatur, &
Deus alimentum vitae carnis tantummodo prae-
oculis habet, & non vt impinguetur, viresque
sumat.

Exo. 1.
9.
VI.
Sapien-
ter caro
est op-
peimen-
da.
Rom. 7.
23.

Ro. 8. 22
VIII.
Nihil
carni
hosti-
nostra
debe-
mus.
Luc. 21
34.
Gen. 1.
16.

19. sumat contra spiritum ampliores ex delicijs, qui-
 bus illa praeter debitum fascinatur. Quando illis
 Leuio- 20. manna concessit, satis apparet, quod cibus fue-
 res 21. rit delicatus & leuis, qui nec caput turbaret,
 Deus 22. nec corpus impingueret: & quamuis magna fue-
 rit copia, quae illis de caelo deplebat, inhibuit,
 Homi- 23. ne ex illo plus singuli colligerent, quam ad quo-
 nibus 24. tidianum victum indigebant. Vatem Eliam so-
 cibo 25. lo pane pasceit submerico & vase aqua frigida;
 conce- 26. Epulum pasceue. Eliseus Prophetis propo-uit
 lit. 27. comedendos panes hordeaceos, quia si lumino-
 28. do vitae sustentationem inspiciebat, filijs autem
 29. Prophetarum eadem intentione herbas apposuit.
 D. Ioannes Baptista vir ille caelestis locustas e-
 30. debar & mel sylvestre. Cibus hos concessit
 31. Deus suis antiquae legis amicis, & modo in
 32. lege noua gratiae, quando spiritum apparet libera-
 33. lis effusio, illos ad ieiunia & abstinentias con-
 34. stringit, vt robore possint carnis petulaciam retri-
 35. mere fortiori. Hoc supposito, pateat ratio, cur
 36. Conditor noster non dederit illis sui sequaci-
 37. bus in eo conuiuio, quod illis preparat, quid
 38. amplius quam quinque panes hordeaceos, duos-
 39. que pisciculos: illo namque voluit declarare,
 40. quod necessitati turbae succurreret, & non car-
 41. nis luxuriae, gulaque cibus saucet opulentio-
 42. rous.

§. 15. Afferte illos huc. Tu aliquid ex parte
 tua Christi trade manibus, vt crescat: &
 magnam ostendit eleemosynae excellentiam,
 quam facit, ex hoc, quod in tuum habebas
 alimentum.

57
Modo bene, inquit Dominus, sic referen-
 te D. Mattheo: *Afferte mihi illos huc.*
 Quis hoc non admittetur? Domine ce-
 lorum tuam intendis diuinam cunctis luce cla-
 rius manuum eximiam declarare potentiam.
 Nonne satis esset ad hoc quidquam alienum
 non assumere, nec quidquam ab alio mutando
 operari miraculum? Tanto probatur artifex esse
 potentior, quanto minus sibi de alienis usurpat
 ad opus aliquod quod intendit facere prae-cellen-
 tissimum. Numquid illa tuae sunt manus, quae
 nihil assumptas caelos eduxerunt, terramque
 procreauerunt? Numquid illae sunt quibus pro-
 prium est in ipso nihilo operari, & de illo quod
 fuerit & quomodo libet producere? omnes assen-
 tiunt, quod illud sine mysterio non fecerit par-
 uulari: iam enim Dei miracula considerantes

nos praenit D. Aug. vt intelligamus: *Et quae
 facit Dominus noster Iesus Christus suspenda atque
 miranda, & opera & verba sunt, opera quia facta
 sunt: verba quia signa sunt.* Et opus illud expen-
 dens, quod praemanibus habemus, postquam e-
 ius in se perspexerit excellentiam, sic addit: *Nec ia-
 men hoc fuit intueri in miraculis Christi. Inter-
 rogemus ipsa macula, quid nobis loquar ut de
 Christo habem enim si intelligantur, linguam suam.*
*Nam quia ipse Christus verbum Dei est, etiam fa-
 ctum verbi est, tum nobis est.* Et verum est, quod
 Dominus hoc parari clementiae miraculum,
 cum in honorem suum, tum in nostrum profes-
 sum, & instructionem.

Primo in gloriam suam: etenim per hoc in-
 tendebat manuum suatum diuinam declarare
 virtutem: exigebat autem ratio, vt illud eo mo-
 do perficeret. Si panem de suis profertet mani-
 bus, nil in eis prius conspecto, cauillarentur in-
 iurici, qui cuncta eius opera diabolo studebant at-
 tribuere quod praestigium quosdam esset, & o-
 culorum illusio. Si panes de caelo deduceret vel
 per aera cateruae circumuectae adrolarent, calum-
 niarentur quod illud iam olim Moyses effecisset
 sed in omnium oculis paucos assumendo panes
 ibidem iuuentos, & quod sola eius benedictio-
 ne manuumque virtute in tam immensum excre-
 sceret cumulum, hoc ipso se naturae probabat
 Dominum, & quod ille, qui de tam paucis pau-
 bus suis in manibus tam multos de repente in-
 turbae illius alimentum proferebat, idem esset,
 qui de paucis granis tetrae commisisis, decursu
 temporis proventum elicit abundantissimum in
 totius mundi sustentationem.

Ex eadem ratione, dum patrare voluit mira-
 culum, quo ceteris omnibus praefuit, vt se mun-
 do manifestaret, defectum nempe vni in nup-
 tijijs si pplendo, illa ipsa voluit vt aqua, quam
 ministri praemanibus habebant, tangebant, &
 de loco ad locum deferebant: vt illi ipsi testes
 viderent, quod nullum hic intercurreret praesti-
 gium, nulla fascinatio, sed potentissima Christi
 virtus qui velut Dominus & auctor naturae ope-
 rabatur in illa, & de illa pro animi sui benepla-
 cito. Praenouerat Dominus, ita D. Chryl. a quem
 sequuntur Theoph. & Eutym. b. quod ventri ef-
 fent haeretici, sicut de facto venerunt Manichaei,
 dicentes, quod panes tetraeque fructus visibiles,
 creaturae non essent Dei boni, sed opera dia-
 boli mali & ad hunc euincendum enotem,
 voluit ostendere, quod panis sua esset creatura,
 & sicut talis, suis tradita manibus, suae obediret
 voluntati, de quo & in quo, quantum, & quo-
 modo

D. Abec
 Trac 24m
 Ioannem
 Rom. 9.
 II.
 Duabus
 do. causis.

Ho. 42. 10
 Ioannem
 In hunc
 locum.

no lo volebat operabatur, quod diuini proprium esse nouimus omnipotentia.

¶ 58

Secundo ad instructionem nostram, quod nos doceat i lud. quod ex industria prosequitur D. Chryf. quod si volueris, vt Deus operetur in te

III.

Aliquid Deo dandum, vt multum pleretur.

D. Chryf. Ho. 33. in Gen. 10. 1.

offerat illi, cuiusque tradas manibus aliquid ex eo quod potes, quod licet in se, & per se quid modicum sit, nullas meriti, suam ille dando gratia benedictionem, ita crescat, ita multiplicabitur, vt magni, imo maximi fiat meriti. Quando quod a nobis est (audet D. Chrylostomum) offerimus, largitur diuinam operationem consequimur: nam vt ne desides, & superini sumus, vult etiam nos aliquid conferre, quo sic sua declarat, & non totum sit superini auxilij, sed oporteat etiam nos aliquid nostrum adferre. Non a nobis exigit totum scilicet nostra infirmitatis excellenciam, sed suam seruans misericordiam & volens aliquam occasiōnem accipere, vt suam declarat liberalitatem, expectat vt offeramus qua a nobis sunt. Et hoc (eodem teste D. Chrylost.) significare voluit, disponendo, vt celeberrimus ille Patriarcha Isaac filio suo Iacob benedictionem impertiturus, quibus illi tribuebat vt bonorum omnium & familiarie censeretur hetes prius aliquid ab illo depolceret, quod venatione ceperat paternis manibus oblaturus: vnde sic illi ait: *Affer mihi de venatione tua.* Quae verba conuenire videntur illis, quae Christus hic protulit panes sibi adfetti postulans: *Afferre mihi illos huc.* Qui namque diuinae gratiae benedictionem ambit, qua sibi ad aeternae gloriae hereditatem tribuitur, accipit primo necesse est cum aliquo, quod ex parte sua est: ne tibi persuaseris, quod Deus illam tibi largietur benedictionem si tu quod ex parte tua potes, illi non attuleris; ieiunium, eleemosynam, corporis castigationem, bene examinatam confessionem, orationemque seruentissimam.

Gen. 28. 7

IV.

Ex his intelli, quod in S. Scriptura confiderari. Nullum in illa miraculum inuenio diuinae omni potentiae praelatum, quod non fecerit primo postulans aliquid ab eis in quibus & pro quibus illud erat operaturus, vt haberet nescio

etiam quamdam similitudinem cum eo quod faciendum offerebatur. Egre dimittitur de Aegypto filij Israel, autam penetrant solitudinem, & potum quarentes, aquas effendunt felle amariores. Postulat a Deo Moyses retedum; cui ille praecipit, sumat lignum sibi ostentem, mitratque in aquas. Opusatur D. Aug. fuisse stipitem aliquem inuaniorem, & confirmari a Lyr. ex dicto Salomonis: *Nonne a ligno inducta est aqua amara?*

L. 99. in Exe. 17. 5. In 1. 15. Exe. Escl. 38. 4

Quid hoc optime Domine? Quis aquam hanc dulcorauit, tunc vel lignum? Patet non potuisse lignum: quantum enim totum ex saccharo foret, fontem non posset amare reddere dulciorem. Ad quid igitur vis lignum adferat? Ad mortem infirmatur Rex Izechias illi dare disponit Deus valetudinem adeo miraculosam, vt quatenus videat hanc diuinis adscribendam manibus, in eius hoc agit confirmationem, vt sol decem lineis in horologio retrocedat: & nihilominus dicente illi Isaia, quod in praesentiam a Deo saluatis testiteretur, illi praecipit, vt cataplasma de massis ficorum vlcere superponeret. Quamvis inter D. Basil. Domine, si restituta tales praecide tua sit opus omnipotentia, quo sine massam iubes apponi sicuum? Inuenis quidam arborem rescindebat, & ecce ferrum securis excidit illi in flumen, confugit ille ad Eliseum, Eliseus ad Deum. Mandat, vt ille qui ferrum perdidit, quatenus illud recuperet, lignum in aquam deiciat, quo facto extemplo ferrum supernatur & colligitur. Domine ad quid truncus ille ligni, si non posset ille, nec vis haberet ferrum educendi: cum illud sit opus manus tuae diuinitus? In miraculis illis primicerijs quae patratum Elias & Eliseus ille hospitis suae filium ad vitam reuocando, hic alterum matris afflictissimae: vterque ad Deum recurrat, attamen videre est quibus vntur ceremonijs vitam procurando puertis illis defunctis, quoties illos circumgyrent, quoties illis sese coniungant, super illos aspiciant quasi mortuum corpus carnisque calefaciendū. Quis iterum agitis i propheta sanctissimi? Resuscitatio mortuorum, numquid diuinae opus esse debet omnipotentiae? Numquid aliquid hoc referte potest, & aliquam potestis adferre dispositionem efficacem, circumeundo, circum illo aspirando, & defunctum cadaver ac frigidum calefaciendū, vt ad lucem resurgat, vitamque recuperet? Ad quid igitur tot istae diligentiae? Si miraculum illud praecise ab omnipotenti debet manare potentia, numquid expediret, (& hoc euidens patet) ista non admittere opera, quae faciebant homines externis?

4. Reg. 20.

1. de Regul.

Quamvis inter.

55.

4. Reg. 6.

3. Reg. 17.

4. Reg. 4.

Vult Deus vt intelligas, quod quantum agis, & ex te potes agere, vires non habeas, nec efficaciam ad vitam gratiae recuperandam, quam per peccatum amulisti, nec potest efficax esse dispositio, efficiens & euadens meritoria: deinde quod illam dare merum sit opus omnipotentiae tuae & misericordiae; porro necessarium esse, vt in ex parte tua agas quod potes, & ponas aliquid quod conuenire videatur illi, quod agendum

59. D

V. Aliquid ex te faciendum.

dum est, plerando, gemendo, pœnitentijs tepidum subducendo, calorem aliquem procurando recuperare pietatis operibus, & eleemofynis: si namque non accurras aliquid addendo ex parte Dei manibus, ne tenere speraveris, quod ille gratiæ suæ largietur tibi benedictionem, quâ sit in te misericordiæ dona multiplicentur. Non toleranda fuit illa hæmonis impudentia non offerentis nisi lymphas, duasque lapides, & à Christo postulantis, ut illos in panes converteret, *Die vs lapides isti panes fiant*. Talis quoque tua damnatur: non enim offerendo nisi dura seclera, qualia Propheta nominat: *Dura facta sunt peccata tua*. Non accurrendo nisi cum lascivijs, impudicijs, furis, perituris, alijsque criminibus, ob quæ divinam æternamque meritis maledictionem: rogas ut tibi benedicat, & in te panes misericordiæ suæ, gratiæque multiplicet. Videamus, amice, quid Domini manibus imponas? Tempus nunc est misericordiæ, & divinam poscimus benedictionem, ut nostras remittat culpas, peccatis indulgeat, infirmitates restituet, nostraque sanet vulnera: & quid precor, eius imponis manibus? Quid adfers? Quas eleemofynas erogasti, quoties carnem castigasti? Numquid adire lupanar intermissisti? Numquid male parva restituiti? Numquid operatio pauperi satisfecisti? Numquid inuitam inimico remisisti? Igitur si nihil attuleris, nihil tibi remanebit.

Accedit Eliseus Propheta ad melierem pauperem viduam, cuius maritus moriens illam debitis oneratam ita grauitur reliquerat, ut creditores ipsam eiusque filios pro recuperando debito diuendere mirarentur: petit illa tantis oppressa malis à Propheta suppetias: pereunctatur ille, *Quid habes in domo tua?* Non habeo quidquam, respondet illa, nisi parum olei in lecytho. Certissime melier, si nihil haberes quod offerres, nihil acciperes: cum igitur aliquid habcas quod offeras, hoc ipsum appone: quantumvis enim modicum sit, illi tamen quod dederis, amplissimam suam Deus adijciet benedictionem. Vasa tibi vacua procura, cantharos, hydrias, caldarias, lebetes illisque vel guttam olei infunde, & diuina benedictione in tantum augetur, ut sufficiens habeas, quo tuis satisfacias creditoribus, tu verò, & filij tui viuere de reliquo. Heu quam graua sunt debita, Deo quibus obstringeris e b peccata tua, & quam longè abes, ut habeas aliquid, quo soluas licet ipse tu venderis! Habere vis quo satisfacias & oleum diuina tibi crescat misericordiæ? Guttulam adfer ieiuniorum, eleemofynarum, disciplinarum, orationum, confessionum, communionum, stationum: hanc manibus trade Saluatoris, & videbis qua ratione tibi in bonum vitamque sumet incrementum.

Alind hic admittetur. Panes illi nec Christi nec Apostolorum erant, sed adolescentis, qui illos sibi pro totius hebdomadæ victu prouiderat, aut à Dominis suis sibi tractos in huic finem attulerat. Sic expressè dixit D. Andreas: *Est puer vnus hic, qui habet quinque panes etc.* Et per hoc, quod D. Ioannes scribit, exponi debet id quod alij Evangelistæ videntur indicare; quod panes & pisces erant Apostolorum. D. Mattheus narrat, quod ad Saluatoris interrogationem responderint: *Non habemus nisi quinque panes, & duos pisces*. D. vero Marcus, quod interroganti Christo. *Quot panes habetis, ite & videte*. Responderunt: *Quinque & duos pisces*. Reuera tamen inuenis erant: dixerunt autem, quod eos ipsi haberet eo modo, quo declarat D. Andreas: *Est puer vnus hic* Domine, numquid eleemofynam his intendis dare pauperibus? Felix faultumque sit: at tamen non de eo fiat, quod adolescenti huic pauperi necessarium est, & de eo quod sibi comparant in alimentum. Conueniens sic erat. Primum: ad euidentiam miraculi: huius nomen pueri panes accipientes, nullus suspicari poterat, quod in eis aliquid lateret præstigium, & abscondita fascino. Secundò: ut nos duo doceret. Primum: neminem esse qui animo magis sincero, magisque pio, quam ipsi pauperes, erogat eleemofynam, qui vix habent, nisi quod illis est necessarium: unde illis vixit. Intendit Deus largiri Danieli eleemofynam Iacu leonum concluso iam septiduo ieiunio. Quid agiti Angelum mittit, ut vadat ad pauperem, ad sanctum Prophetam Abacuc, qui messibus suis prandium in aluicolo deferebat, cui præcipit ut illud deferat Danieli, quod & fecit eo modo quò supra diximus. Quid hoc Domine, ergone de pauperum alimento vis fiat eleemofyna? An illo non indigent ad sui subsidium? Numquid tibi fuerat facilis alicui mandare dimiti, ut illi prospiceret, vel Angelus fructum aliquem de paradiso Danieli deferret, aut in ipsis nubibus manna conuerteret? Ut scilicet intelligant diuites, qua debeant sollicitudine pauperibus subuenire: etenim si quatenus illis ministrat alimentum, tollat id, quod necessarium videbatur operarijs: quanto magis incumbit illis providere ex eo, quod sibi tantopere superabundat, ut quid de illo agant, ignorent: & amplius, ut pateat quanta promptitudine pauperes largiantur eleemofynas, sibi de ere bolum extrahentes,

60. VI

Cur Christus à puero paupere panes supererit?

VII.

Pauperes sunt extra risibetarios.

H. dautes.

danteque illud quod i. sifinet opus erat : plures etenim duites , vt eleemofynam praesent multas inueniunt , & obrudunt difficultates, illos numerando tantos, quos supra retulimus.

VIII. Quae elec mosyna fit Deo forior?

2 Cor. 8. 13

(a) L. de Opere & eleemof. (b) Ho. 15 ex vnijs in Matt.

D. Chryl. Tom. 3. D. Cyp. 62 IX.

3m. 21. 4.

secundum: vt noueris, quod quamuis omnis eleemofyna Dei amore concessa, grata sit illi: verumtamen illa coram eo pluris aestimetur & excellentiores propter illam effectus operetur, quae tribuitur ex eo, quod homo in propriam habet sustentationem sibi:que vadetur esse necessarium. Nolo dicere te constringi ex illo dare eleemofynam, aut alteri tribuere, quod tibi deficiat, & reddat te sollicitum: sic enim hoc declarat Apostolus exhibitus Corinthios, vt pauperibus fauerent sed eo quidem modo. Non ut alijs sit remisso, vobis autem tribulatio. Sed dico eam eleemofynam a Deo pluris aestimari, quam facis ex eo quod tibi ipsi seruaeras, & quod vix tu videtur esse necessarium, confidens quod ille Dominus, cui tale quid offers, non te perire patietur, ob hoc quod illi detulisti. Hac de causa extollit michi (a) D. Cyprian. & D. Chryso. (b) eleemofynam viduae Sareptanae praesentam Elic quam ab illa Propheta postulabat, cui respondit illa: viuit Dominus, non habeo in domo mea, nisi quod praecise michi, filioque meo est necessarium: hoc enim consumpto nihil aliud nobis superest, nisi vt nos ad mortem coponamus. Ait ergo Propheta, hoc est quod a te flagito michi des in eleemofynam. Dedit illa viua fide, & secuta in Deum fiducia liberalis. O magnam eleemofynam exclamat D. Chryl. O rem laudabilem. quod in tanta estrarum penuria ipsa modicum quod residuum erat, non denegauit etc. Non de abundantia porio loquitur D. Cyp. sed de modico totum datur, & esurientibus liberis pauper prius pascentur. Hac est illa miraculorum eleemofyna insignium operatrix certa fide, viuaque in Deum fiducia concessa, poteps quae crescat panis, & miraculorum operum opes. Hae namque ingrauescente in tantum vt ipsi ditiores, imo ipse Rex Achab eiusque curiae magnates vix frustum panis obtinerent: in domo tamen viduae toto famis tempore affatim omnia superfluebant. Ea ratione dum tot diuites liberales in Templi fabricam offerret eleemofynam, declarauit Christus pluris valuisse duo minuta a vidua paupere concessa: quia si quid, inquit, illi dederint ex superabundantiis dederunt, & quo in nullam cadent inopiam. Omnes hi ex abundantia sibi miserunt in munera Dei: haec autem ex eo quod deest illi, omnem victum suum, quem habebat, misit. Tales enim eleemofynae non sunt sine feruenti charitate, sine fidei viuacissima actibus, se-

curaque in Deum fiducia, & has Dominus aestimat ceteris excellentiores. Eleemofyna, quam frigidissimo hiemis tempore largitus est D. Martinus diuidendo & meo D. Martiano chlamydis, quo ipse tegebatur, distribuendo pauperi, haec inquam fuit tanti meriti, vt non Catharice loquentis Christum viderit chonis stipatum ne eleemofynae in illo ipso pallij segmine decoratum mosynae in haec verba se prolecutum. En opus maximu, laudantur in praclarum Martini facinus, quibus me nudum veste contexti. Non praeterco, quod proli-guum illud sanctuatis Catharina fecit Senensis a qua cum pauper nullus qui frigore tremulus interibat, reposita erat operimentum: illa vero quod dare posset, non habere nisi proprium amiculum illud exiit, illique contulit. Opus illud oculis diuinis non fuit acceptum, vt eadem ipsa hora illam alia Deus tunica miraculosa adeo contexerit, vt hoc vnum inter huius S. Virginis miracula non vltimum esse censetur: cui postmodum aperuit, quod ipse pauper ille fuisse cui pallium suum propria concessisset, qui, quatenus ipsa tanti meriti tantaeque pariter opus excellentiae, sub pauperis habitu se nudum obtulerat. Haec est illa mirae laudabilis eleemofyna, quando ex eo ipso quod comedis, tibi que sapit dulcius partem tollis vel totum, pauperique distribuis quando tunicam tibi maxime placetrem vel nudo concedis, vel hospitali. Quinimo ipse nosse Apostolus D. Vincentius Ferrar. suadet Tract. de religiosis, vbi refertorio vescentes, modicum vna spiri-illus omissant, quod salua sapit dulcius mendic. 11. c. 8. cis erogandum, & reliquias exinde statuunt, quae XI. simul cum eis, quae dari solent ex mensa religiosi, Eleemofy erogentur. Non male quis interpretetur verba haec ex ieraphaelis Angeli ad Tobiam: Bona est oratio iunio Deo cum iunio & eleemofyna. Nec est aliquid plu- est grar-ies in Scriptura repetitum, quam eleemofyna cum iunio. iunio, sicut diximus quantus enim hic com. Tob. 12. 8. munis sit sensus, quod ista duo opera multa referant, magnique fiant apud Deum, & efficacia Trac. 2. sint ad eius impetrandam misericordiam: credo Nu. 4. 4. tamen etiam, quod significet hanc esse eleemofy- synam excellentem, quae fit cum iunio. Eleemofyna cum iunio. Id est vado tu ieiunas vt comedat pauper, quando illi tribuis, quod tibi primoparaueras, eo contentus, quod merx sufficit necessitati, Deo confidens, quando quidem ipse videat, quod etiam illud, quod est tibi necessarium, pro eius amore dispertis, quod non solum tibi necessaria prouidebit, sed etiam eo modo, vt in domo tua affatim omnia regurgitent: sicut hic: etenim dando pauperibus quod erat alimen- to re-

to ieiunio necessarium, duodecim cauitri super- fuerunt.

S. 16. Facite homines discumbere. Præcipit Christus, ut ordine suo turba resideat, quo factum est, ut esca superflua: cuius figura fuit cyphara uasis Elisei.

Facite homines discumbere. Traditis panibus ac piscibus coram Salvatore nostro, mandat ipse Apostolis, ut turbam componant ad comedendum, iam manifestè declarans, quòd illis uellet parare prandium. Hoc uerbum illud significat discumbere, id est ad mensam sedere & ipsum exponit D. Lucas dicendo, quòd illis Redemptor præcepit: *Facite illos discumbere per conuicta quinquagenos.* Et apertius D. Marcus. *Præcepit illis, ut accumbere facerent omnes secundum contubernia super uiride fœnum.* Nomen illud contubernia proprie significat quòd dicimus, sodalita, nunc eorum qui erant patriotæ, modo eorum qui erant amici, modo eorum qui congregabantur, modo uisitorum cum uiris, & mulierum cum mulieribus, quinquagenos & quinquagenos, Turba suo centenos & centenos. Sic exponit D. Aug. dicta ordine discumbens Euangelistarum. O si quis uideret ponitur: quàm sedulo hoc Apostoli exequantur hos & illos ordinando, ut illo sederent ordine & illo: *cen. Euân.* & turbam cerneret ita se penem ex eo quòd illi præciperetur ut discumbetet cum nihil uideret, quòd comederet, sibi que posset administrari? Quis bombytus inter illos dum unus alterum interrogat? Deinde si quis tam innumeros conspiceret inuitatos per contubernia dispositos sedentes super uiride fœnum, cuius multa aderat ibi copia, inde sibi mensa sedesque sternentes? Quis conspiceret ad illos omnes intuentos: quòd si ex uiris quinque milia numerarentur, computatis mulieribus & pueris quindecim milia superarent dicit etiam D. Hil. quòd mulieres & paruuli erant innumerabiles. Quomodo omnes resederunt, dilatatis oculis Christum intuentes quid rerum ageret, quidne facturus esset.

I. Turba suo ordine discumbens Euangelistarum. O si quis uideret ponitur: quàm sedulo hoc Apostoli exequantur hos & illos ordinando, ut illo sederent ordine & illo: *cen. Euân.* & turbam cerneret ita se penem ex eo quòd illi præciperetur ut discumbetet cum nihil uideret, quòd comederet, sibi que posset administrari? Quis bombytus inter illos dum unus alterum interrogat? Deinde si quis tam innumeros conspiceret inuitatos per contubernia dispositos sedentes super uiride fœnum, cuius multa aderat ibi copia, inde sibi mensa sedesque sternentes? Quis conspiceret ad illos omnes intuentos: quòd si ex uiris quinque milia numerarentur, computatis mulieribus & pueris quindecim milia superarent dicit etiam D. Hil. quòd mulieres & paruuli erant innumerabiles. Quomodo omnes resederunt, dilatatis oculis Christum intuentes quid rerum ageret, quidne facturus esset.

II. Hoc ita dispositum primo ad populi commodum, ut facilius posset omnibus cibis administrari ordinatè recumbentibus, ita ut quietè & delectabiliter comederent nec non ad omnes abundantia pertingeret, quòd fieri non posset, si inordinatè, & in unum collecti discubissent. Secundum: in gloriam suam: ut hòc modò patet: euidentius miraculi magnitudo, cum omnibus

manifestum esset id quòd agebat, omnesque uiderent abundantiam, quàm cunctis prouidebatur, & fragmenta quæ supererant: sic enim sedendo cernebat unus alterum, & cum per centenos & centenos diuiderentur, nullo negotio tanti poterat populi, qui pasciebatur, suppetari multitudine. Tertio: ut nos instrueret, quòd si uolumus, ut panis sufficiat, & licet modicus sit uertitas tamen sit & superfluitas: primum hoc requiratur, ut omnes per ordinem resideant, illi que se uent, quisque seipsum tractans conformiter illi, quòd debent eiudem secum dignitatis, comedendo & uelut iuxta morem eorum qui eiudem seculi sunt opificij. Hoc est per contubernia. Unde prouenire copias, quòd nedom non sit in domo tua panis abundantia sed insuper fames, uictusque penuria, quòd tibi uelut panis, & necessaria deficiat? Ex hoc, quòd nemo suo uelit ordine residere, sed omnes contendat, uelutque illum prætergredi quòd opetarius, qui affatim haberet, si ut talis uiuere dignaretur suo opificio uel officio laborando, uelit inter ciues annumerari: Cuius inter nobiles uelit recenseri; hic inter dignitate magnates; & nullus sedem figere uelit eo in ordine, qui sibi conuenit iuxta sibi coæquales.

Demeritè nota est historia, referente eam Spiritu S. quæ centigit in adificatione turris Babilonice. Proposuerant superbi illi egredientes intentum, quo nullus unquam audiuisset solidus. Et quòd illud? ut turrim erigerent tam altam ut cæli possent sydera percurrere, Deo uolentes esse coæquales. Crescit opus in manibus eorum quia ordinatè procedebant, unde nec illis calx, aqua, lateresque deficiebant: calcem portigebant illi, qui suo loco consistens calcem expetebat, & lateres illi, qui lateres in suo ordine flagitabat. Stulta hæc intendit Deus euertete proposita, descendit illud facturus & realiter perfecit. Quomodo? nunquid forte calcem illis abstulit? Nunquid lateres consumpsit? Nunquid exsiccauit aquas? Nunquid necessaria perdidit operi promovendo? Nequaquam: quinimo hæc omnia illis abundè suppetebant. Quæ igitur ratione? *Confusum est labium uersa terra.* Ordinem inuertit, omnia inter illos confudit. Quæ hæc tanta confusio? Inguarum, ut inuicem non intelligerent: unde fiebat, ut petenti calcem aqua daretur, postulanti lateres calx adferretur, & qui petebat illud, aliud sibi delatum indignabatur. En tibi confusionem, quàm factum est, ut non deficientibus materialibus, omnium copitationes in nihilum euauerunt, & hæc est illa confusio, quæ mundum

III.
Ordo in omnibus seruandus, ut panis superfluit.

61. Gen. 11.

IV.
Turris Babel, ex ordinis confusione dissipatur.

Gen. 11. 9.

perdit, & supplantat. Non oritur fames, & inedia, quā te in domo grauium ingemiscis, ex eo quod in mundo panis deficiat comedendus, aut vinum potandum, aut panis aut fetica induenda aut pecunia ad negociandum: satis enim hæc in mundo cuncta superabundant. Officinas omnes perambula, & videbis si omnigenæ sint vestes, si lini, tela, hisque sit copia. Tentoria ista ingredi, & vide num sint ibi fetica, bombycina, holoferica, &c. In hac basilica perlustra, si denarij, sint, si recipere velis ad cambium, siue negociari. Nullus hic requiritur apparatus, vt vita transigatur; sed ordo: nam omnia confusione turbantur, & qui proferat, quod ab eo quaeritur, videas esse neminem. Status exigit officialis habitum honestum, mensamque moderatam, vt opere manuum suarum laboret: prodit autem feticis indutus, recreationibus, mensaque superflua fastuosus. Alterius conditio reposeit vestem communem & vulgarem, & apparatus polymitis ornatus statui suo non conuenienter: qualitas alterius verò, vt colofuso, suaque viliori prodeat, suppellectili vel laborans in illa, quo victum sibi conquirat: & ecce superbit manicis, annulis, pellibus Babylonicis, & stabellis pretiosis. Medietas in expensis familiaris suæque personæ decet statum oppidani: sed superflua profert, in quibus etiam titulares excedit, curribus & equis, calamiltrais, & acupictis remtens in vxote, & filiabus, indumentis. Numquid his intendis, vt opus intermittatur, teque necessitatibus prestum Iuges infinitis? Dominus, cuius status requirit vestem, ex rudi panno, eo optimo refulget: illa verò, cui hic maxime conuenit, bombycinis adornatur: illa quæ polcit vestes communes vestitur acupictis & scutulatis. In propatulo est, quod pudore tandem confunderis, attonitus hætebis, & defectu pæmetis lamentabili.

Insuper hoc est, quod Diabolus mundum in sui ruinam agit, dum fatagit omnium ordinem statumque perturbare. An tibi forsitan excidit, quod dominicâ præterita diximus: quod Deus, vt indicaret omnibus hominibus diaboli machinas & insidias, nomen eius tribus diuersis linguis pronuntiat: in Hebræo namque dicitur

Apoc. 9. 11

Abaddon. Græcè ἀπολλύων Latine *Exterminans* q. d. hoc diaboli munus est principale, hoc ipse molitur, suis cuncta cardinibus euellere, vt hoc modo mundum evertat. Creauit Deus mundum, Deus omniumque in suo esse conseruat cum summa summa suo oritate, rerumque abundantia disponendo, vt dicitur crea-quidquid in eo est, sit iuxta compositum, omnia

11.

que suum conseruent ordinem. *Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi præceptum posuit & non præteribit.* Sic cavit Dauid. Hoc præceptum, ordo ille est, quem rebus singulis præscripsit, vt viuant & operentur secundum suam naturam: ita vt dicere liceret Salomoni. *Omnia in mensura, numero & pondere dispositi.* In caelis innumeram condidit spirituum immortalium multitudinem, attamen ordine tali, vt omnes in tres distinxerit Hierarchias, & singulas illarum in tres choros tali dispositione, vt nullus eorum suum vel ad punctum excedat, nec Angeli esse velint Archangeli, nec Archangeli Principatus, nec illi Virtutes, nec illi Throni, nec illi Cherubini, Seraphini: illos autem, qui ordinem hunc tentant euertere, superiorem alium ambientes, ilico caelis eimittunt, teste Iuda Apostolo. *Angelos vero, qui non serauerunt suum Principatum, sed dereliquerunt suum domicilium in iudicium magni dei vinculis æternis sub caligine reseruantur.* Quinimo notat D. Paulus quando per Dei misericordiam ad caelos ascendemus, vt perfectè finis beati, & infinita diuinorum bonorum abundantia fruamur æterna, & imensa, quod omnes ita inter Angelorum choros ordine nostro collocabimur, vt nullus de suo vel atomo deficiat. *Vnusquisque in suo ordine.*

Pf. 148. &

Sap. 11. 20

Iuda. 6.

1. Cor. 15. 26.

64. d. VII.

Omnia hunc seruant ordinem.

Iudic. 20.

Caelos, admirabili perfecit ordine, quosdam maiores, minores alteros, singulos in suis sphaeris, qui ne puncto quidem illis egressi suos perpetuo concentu perficiunt motus, in quo se conseruant, vt tam integri sint & perfecti, sicut eo erant die, quo Deus illos creauit. Eodem ordine dispositæ fulgent stellæ cæteraque luminaria maiora, vt illum ne minime commoueat *Stella manentes in ordine suo.* Elemenata tam certo ordine sunt constituta, vt illo sese conseruent, & si terræ vapores ad altioris aëris velint ascendere regionem, illico percipiunt alterationem, quæ mouetur, tonitru & fulguris, quibus non leuiter perturbentur: & si quædam aëris portiones ad ignem velint assurgere, confestim exuruntur. Quem non ordinem in ipsis statuit artibus, illas creans, disponendo, vt quæque fructum suæ proferret naturæ consistem, & sola proferret eidem conuenientia? Numquam pyrus vult esse pomus, nec pomus nux, nec ficus amygdalus: iam enim talis singulis præscriptus est ordo, vt quæque in suo fixa remaneret, *Lignum pomiferum suum fructum iuxta genus suum.* Inter agri flores admirare concentum: etiam planta singula, ne deficiente quidem

Gen. 1. 11.

quidem apice vel minimo, suis floribus folisque reuolunt iuxta naturæ suæ limites: nec caryophyllæa sit lilium, nec lilium ad folis florem heliotropium ascendit, nec ille tam venustus ac platanus vestitus folijs nec illa præteritis ita floribus, vt sagminis adornari. Hoc ordine conseruatur orbis: & quàm bellè respública conseruaretur, si uiuentes in illa hunc custodirent, singulis sedentibus modo viuendi & comedendi, & expensas faciendi, pro status sui qualitate, nec illum transgredirentur.

Hoc ordine præmaxuos nostros creauit Deus Patentes compositos, & ordinatos, præcipiens illis, vt quandoquidem homines illos creasset in ipso residerent, uiuentes vt tales, Deo subiecti uelut Domino suo legitimo. Ad huius autem dominij demonstrationem, & superioritatis in se, & submissionis ac seruitutis in illis, præceptum illis statuit de non comedendo ex fructu arboris prohibitis. O quanta gauderet abundantia, & pace homo, si in illo se statu conseruaret! Deest illi nihil abundarent omnia. Quid agit diabolus: illum studet supplantare. Eo sine conatur illum excitare, vt uelit, præcedas, & laboret hunc ordinem transire, nec illo statu hominis hominis esse contentus; uelis autem ascendere, se habere, & esse similis altissimo. *Erta sicu Dij.* En tibi illud *Ex-*

Gen. 3. 7.
VIII.
Ex non seruato ordine penuria sequitur.

terminans: hoc namque modo illum, omnesque nos perdidit, nos fami addixit perpetuæ & in eternam compulsi infeliciter necessitatem, ex hoc enim illa manauit, quam patimur, quodque in sudore uultus nostri, angustijs, & calamitatibus panem nostrum, uitæque subsidia comparamus. Insuper eo ipso, & te supplantat oppressum, & perpetuis arctatum angustijs; familiam tuam fame milleque languidam necessitatibus, quo tibi persuasit, vt status tui terminos transires ordinatos: cum enim tuus sit operarij, & officialis nobilitatem affectas, & qui cum mediocritate potes viuere, vis vt domus tua præcellat, in eaque plura concupiscis, quàm uelut status optique patiuntur. Adhuc mihi Deus; & quàm multos hoc modo diabolus exterminauit? Ordo necessarius est, vt panis sufficiat.

Factum admittit uatis Elisei. Fædera iniuxerunt Ioram Rex Israel, & Iosaphat Rex Iuda, quatenus copiosissimum ex duobus regnis constarent exercitum, quem contra Ammonitas produxerunt. Cum iam legiones turmatim incederent per desertam Moab, aquæ penuriam laborarunt, ita ut omnem spem uitæ tristes abijcerent. Reges assignantur, ducem conueniunt, milites ingemunt, cum se uiderent, ne accepto quidem uerbere aut uolue-

re ab hoste, cuius nec quidem faciem uiderant, deficere mortique traditos per dilecta illa prostratos pabulum esse bestiarum. Quibus, am intermissis, ad Prophetam conuenerunt Eliseum, deprecantes illis hoc procuraret, à quo omnis eorum Elisei uiuendi ratio dependebat. Sermone cum regibus cum de

IX.

utro citroque habito (a) iubet Eliseus, *Nunc autem Cytharam adducite mihi psalterium.* O Prophetam (a) Elisei (a) Def-me, remedium à te postulauit siti exarscentes, & puer al-tibi profert iubes cytharam? An conueniret, *ut gannus das* moriente te fame, & à vicino postulante subitum: *ij præ-* dium, ille psalterium sumeret, tibi que præciteret *sui.* de capta Granada cantilenam, vel rhythmos alios. *4. Reg. 3.* quos auribus acceptissimos? Domine non hoc 15. mihi conducit: quantumlibet enim suauis sit musica, in rabiem ager me, siti fameque perentem. Noueris igitur, quod prudenter Prophetam fecerit, dum suam namque pulsaret cytharam uenit illis aquæ subsidium, uitæque remedium adfuerit: etenim subito uiderunt ex aqua dictus altius aquas defluere ita conuenienter, tantæque copiam, ut omnium satisfactum fuerit necessitati, & quidem superfluo. Propitius sit mihi Deus, quæ conuenientia cytharæ & harmoniæ que per illam fit, ut defectu & necessitate tot legionum, turmarumque satisfiat? Communis est 33. Patrum sententia, quod Prophetam spiritum suum ad Deum eleuare contulerit, ut opportunum ab illo remedium tam numeroso flagitare exercitui, & apprimè notum est ad hoc maxime ualere Lymphomam, quæ dum consona est te suspendit, & uidebitur per illam quasi pati mensis excessum hæc enim de causa Dauid illa uehatur, quando spiritum suum studebat erigere ad grauissima prædicenda: quocirca ait: *Aperiam in psalterio propositionem meam.* Non contradico, at patitur opinor, quod illo agendi modo uates aliquod intenderit declararet mysterium, quod nunc exponimus.

Pf. 48. 7.

65. 23.

L. x. de

Cant. cu

L. 2. de res

pu.

X.

Respubli-

ca ut cy-

thara guber-

uanda.

Sequitur D. August. argumentum quod ait clebrasse Creeronem de stituo illo, in quoque ducet Scipione Carthaginiensi exatore, qui hoc in ore habebat, quod dixit, qui apertè suas uellet ordinare legiones, & suam gubernator Rempublicam, hoc facere deberet, sibi proponendo cytharam, & suum exercitum disponendo; & Rempublicam, ad normam cytharæ: sic ut enim in ea multe extenduntur stiles, porro eius conuenientia in ea consistit, ut eam unaquaque in sua parte portionem uocemque collocauerit, hæc uocem habeat gratem, illa mediam; & semper in hac conseruentur, nec una uelit solum edere similem alteri: sic quoque in Republica, multi sunt diuersorum

graduum status: quidam alijs & alijs altiores, & eius in hoc salus ferabitur, si in suo quisque statu resideat, nec voces confundantur: si namque a prima vocem requiras inferioris, & inferior esse prima contendat, musica non audietur sed confusio rebebitur. Officialis vivat ut talis & nolit esse nobilis, & miles vulgaris suo statui congruenter vestiat, & non imitar Ducis, & cuius obferret in sumptibus suis, quod suae convenit qualitati, nec velit dignitate praecellentibus aequari. Quinimo ad hanc regulam vnaquaeque est componenda familia; quae ad normam cythara dispartur.

In illis instrumentis prima fides primam attenditur, quantum scilicet illa ascendat, & continuo huic proportionaliter tertia, quarta & caeteris omnibus sonus atemperat, ut convenientibus inter se vocibus musica concors audiat. Sic in familia tua sit epotet. Primum primam attende, quae tuae sint facultates, quod officium, quod opificium, quousque tuae vires extendantur, vnde tibi comparandum viri subsistum, & caeteras fides compone, ut prima convenient, & huic conformiter resonent: disponas, menta tua ut vestis, domusque supellex, nec non vxoris ornatus huic primae fides continent. Quam prudenter ageres si opifex, qui panem ex arte tua tuoque labore lucraris, expensas tuas ita disponas, ut huic correspondent, quod sudore tuo vales tibi comparare. Si enim agas, qui victui possides sufficientia moderato, ordinares hic convenientem vestitum tuum, tuoque vxoris, ac eius ornatus quod si hoc fiat, panis & necessarium erit assuetudine, etiam integro exercitui adeo copioso, qualis horum Regum fuisse describitur: si vero in hoc error committatur, necessario fames sequitur, & panis inopia, teque ad extrema redactum ingerentes.

XI. Hanc tuina processit regis Pharaonis, eiusque exercitus, eo quod hanc non eservaverit proportionem. Accedunt Israhelae ad littora maris, ad Deum confugiunt; praefertur hic ut Moyses efficaci sua virga miraculum operatrice praevaleret, illaque maris undas percussit: quo factum est, ut per pelagi medium via fieri ceterum amplissima, secura & placida, quam omnes ingrediuntur praefluente illis columna miraculosa, in qua diuini nuntii habebant assistentiam. Intrarunt, profecti sunt, & ad aliam maris oram salui transmittunt & incolumes, alacres, cantantes & palentes Domino. Conspicit illos Rex transneantes, atque: quid hoc? Sicut illi cunctis suis legionibus maris profunda penetrant, non potero &

ego meas & hac transferehe legiones? Numquid illi plura possunt quam ego? Numquid illi plus valet quam ego? Ingredatur; & dum medio pergit iunete, tempestas oritur, insonant venti, coadunantur aquae, dissoluntur curtus, rotarum axes confringuntur, & huc illucque disperguntur, effraes equi quaquaersum accurrunt, cuncta dissipantur, cuncti demerguntur. Vnde hoc precor infortunium? Eo quod sua non proportionabiliter disposuerit, proprias considerans vires: non enim erant illius similes Hebraeorum: illi namque supernaturalibus, diuinisque pollebant, illi virgam efficacem praeferebant, illi columnam ducem habebant miraculosam, quae velut Dei sedes habebatur: verum illa Pharaoni deficiant: vnde conatus illud facere quod alij, ipse cum suis copijs maris abyssis abberbetur. Hoc est in mundo quotidianum. Perpendit hic, quod opes suae vix ad medietatem vicini facultatibus accedant, qui thedam, equos, famulos enutrit, & familiam suam, vxorem, filiosque alit fastuosius. Quid hoc, nonne melior? Nonne me potentior? Sic multo isto fastu missus, praecipit idem iter ingreditur, simuliter vult eadem cum altero veste fulgens incedere, percutit. vult vxor sua non cedat vxoris alterius ornatus bene compta, vult ut filij sui pretiosioribus & honestioribus cum vicino vestibus in publico praefulgeant: & post pusillum omnia videbis dissipata, hic eius theda venditur, ibi equi vel meli, hic stragula, lecti, si pellex: hic illum mercator argret ob id quod de sua detulit officina, illic alius ob praestitum cambium, quibus oppressus totus deperditur. Numquid expediret, ut primam illam attentius considerares opum tuarum status & potentiam, & huic conformiter fides caeteras attemperas, nec te ipsi precipitares, ut alium sequi contendas, qui tibi & dignitate & potentia, & opibus est longe superior? O munde, quam graues te huius defectus ordinis fame conditringat, & superbus ille animus tuam panis coarctat penuria familiam, praesertim in mulieribus: ut eum expendit D. Hier. tractatum quemdam describens Theophrastus, ille sunt quae frequentis in romanam agunt familias, quia similes alijs in vestitu esse gestant, nec minoram habere volunt, quam illa, quae praevalet opibus, miserum coniugis curarum in pendio, & faxit Deus non fiat animarum scarum, & vitorum honoris delectamento. Recumbit ordine, vestro statui congruo, & eolum ar pite vel pauperem supellectilem omittit vero chirothecas & annulos: tibi placeat honesta vestis omnis polijmitis & calamitate

L. I. omnia
Iohann. ad
finem.

ministratis : mediocritas tibi sufficiat supellex tua
conformis dignitati, quod si hoc modo feceris,
panem gaudebis tibi superabundantem.

§. 17. **Accipit ergo Iesus panes, & cum
gratias, &c. Accipiendo panem oculos at-
tolle cum gratiarum actione versus caelum,
& te felicem reputa, qui proprijs possis ser-
uire manibus pauperibus, quibus Christi &
Apostolorum manus deseruiunt.**

instit, ut beneficiorum diuinitatem habere memo-
riam. Et similiter darent gratias ac recognoscer-
ent quam iustum esset illi seruire, qui talibus tan-
tisque eos afficiebat beneficijs. Et hoc Christi s-
mos docuit. Optimus filius, qui accipiens pa-
nes, manibus ore gratias referre bonorum om-
nium largitori.

Considerat D. Chryl. hanc iniquorum esse con-
suetudinem, oculos ad caelum attollere, Deumq;
requirere, quando vacuas habent manibus,
quas cum plenas habuerint, oculos demittunt, & illo
Dei liberalissimi promissoris oblitiscuntur, & illo
nihil est nobis familiaris. Quo tempore calamita-
te, necessitate, periculis, infirmitate, & laboribus
ultra modum angustaris, quam velox ad Deum
securis quam feruens in oratione lacrymantes
atollis oculos promissis, misericordibus, vniuersis
pyssimus, sed quam primum obtinisti sanita-
tem, & es, & gratum tuis precibus respon-
sum, tuis in aduersitatibus remedium, & pro vo-
to te gaudes exauditum, iam illa cessant angus-
tia, illa diligentia, illa sollicitudines, quibus
ad Deum festulus recurrebas, eiusque abijcis
memoriam, comparandus illi, qui ingrassatus est
dilectus, & reuelatus, ingrassatus, impugnavit,
dilatatus, dereliqui Deum factorem suum, & re-
cessit a Deo salutari suo. Nostram hanc conditione
graphice Deus Osee calamo descripsit, nos palle-
tibus equiparas. Ephraim quasi autumnius, traxerit
horreum tuum inuolans tritici grauium collecturus
a te velut a pelle diuolar, & illius accepta car-
ne tibi a v. natore oblata euro citius auolat, nec
est quod tibi diutius haereat, sed suis satisfaciens
cupiditatibus a te demigra. Idcirco, si D. Chry-
sostomus singulari nos Deus cura prouocet, ne
simus ingrati cibo potuque repleti. Cum comedere,
& saturatus fueris : cane diuinitatem, ne oblitiscaris
Domini. Vel, ut legit D. Chryl. recordare Domini
D. tui. Quocirca confirmat D. Chryl. praecipuum
inter ceteras religionis ceremonias, esse gratiarum
actionem: illis etenim protestaris Deum esse, qui
te nutrat, & si silent : & eo ipso eius te debere
dominatum esse seruitio. Rationem hanc eleganti
stylo prosequitur D. Aug. epinatur episc. lanil.
hanc a spiritu S. commendat, ut iote, magis
obligatoriam illis verbis Salomonis, qui cum ea
quae in conuiujs sunt agenda praecipisset : adiun-
git, & super omnia benedictio Domino, qui fecit te,
& inebriantem te ab omnibus bonis suis. q. d. Deum
collauda, qui esse tibi dedit, quod habes, sua-
que tribuit bona, quibus te abundanter emul-
teret. Iudica quam indecens & iniquum iso-
re non illi seruire, qui tanta tibi concedit
bona,

Ho. 17. ad
Populum.
181.
Mali tan-
tum in
necessi-
tate ocu-
los ad
Deum
attollunt.

Deum 320
150

Osee 9. 11.
VI.

Deum 60
11.

Serm. 279
de temp.
In c. 32.
Eccl.

Eccl. 32.
17.

66
O. ai. de
Resur. &
ora. in
S. Pascha.
Luc. 7. 14.

I.
Deus
fructu
suade-
te no-
bis
grati-
tudine.
Evo.
23. 14.
V. 17.
II.
Tria
Iuda-
eorum
Pal-
chata.
Exod.
23. 15.
Exod.
23. 16.
Tria.
In c. 23.
Exod.

T Verbis recumbentibus panem Christus sa-
ctofanctis accipit manibus, ut pateat, ex
opinione D. Greg. quod in illis diuina sa-
tietet virtus, & conuictum essent instrumentum,
quo diuinitas operabatur. Ea de causa viduae
filium resuscitaturus *Terigit loculum*, quo defun-
ctus efferebatur, ut manifestum sit, quod ex ce-
lestibus illis manibus vita promanet & in se con-
tineat vitae principium virtutemque viuifican-
ti innotuos. Sublati in caelum oculus Patri gratias
agit celesti. Et cum gratias egisset, quo doceat
nos qualiter Deo gratias referamus pro cunctis
de manu eius receptis. O quam solenter intendit
Deus, ut illi de pane, & vitae subsidio a se tibi
concesso gratias rependeres. *Tribus diebus per
singulos annos mensis celebrauit*. Et paulo post
addit: *Ter in anno apparebit omni masculum coram
Domino Deo tuo*. Erant haec res Paschata. Primum
agni, in quo post statas gratias ob egressum de
Aegypto, iubebat, ut exortis iam spicis, & irugi-
bus nouis, earum aliquas Deo dedicarent. hac
de causa dicitur *mensis novorum*, & hoc dicitur
Pascha floridum. Secundum Pentecostes: solutis
enim ob receptam legum gratiarum actionibus,
sibi praecipiebat fructuum offerri primitias, qui
tunc in illa regione nati fuerant: & ita vocatur
*mensis primitiarum Primitias frugum terrae tuae de-
feres ad domum Domini Dei tui*. Tertium: Solemni-
ter em quoque in exitu anni, quando congregauerit
omnes fruges tuae de agro. *Exitus anni*. non natu-
ralis, nec ecclesiastici, sed collectarum. Hoc erat
Pascha tabernaculorum seu scenopegiae: nam
petactis de more Deo gratias, quod illos quadra-
ginta per desertum annis deduxerat: insuper &
messem largitus esset abundantem: erat autem
tunc *Iustum ius aut collecta*, eorum quae Deus
populo concesserat, dandi elemosynam ex auo-
se Dei pauperibus & tabernaculo dedecimis
frugum collectarum. *His itaque solemnibus diebus*
loquutus Theodoretus: est ad templum conuenire

Gen. 1. 28. V. Discipuli panes distribuit.

a. l. p. 11. b In c. 25. Exod. 13. 25. D. GREG. VI. Allegoria.

Tr. 7. 24. in Ioann. a D. Ave. In p. 90. b Ho. 41. in Ioann. c. 1. 3. de Trin. VM. Quomodo sunt multiplicati paucos.

bona, sed criminibus illum irritare, quod si namque quempiam, alter alit, illicque cibum ministrat, hoc illum obligat, ut sit leuius: quanto magis te seruum eius esse indicare debes a quo quotidie vitæ subsidium accipis immeritus? A cuius gratijs benedixit Christus panes, ut ait D. Lucas, & benedixit illis, quod aliqui capiunt quasi quædam proclerit verba præcipiens illis ut multiplicarentur: hoc namque modo in mundi primordio dicitur, quod benedixerit aubus, piscibus & hominibus, quia benedicere nihil aliud fuit quam crescere & multiplicari: quo virtutem illis ad hoc contribuit. Incipit Christus dispertere panes coram tot innumeris telibus, quo videant omnes illos esse panes veros, nec vllum hic intermisceri præstigiũ, & eorum frustra tribuit Apostolis, ut inuitatis portigaret iam ad prandium anhelantibus. Illos videre licet diligentissimos, euntes, & venientes, de Christi manibus accipientes, & turbæ deferentes apium instar secularium: Dedit Discipulis, & apposuerunt turbæ. Munus hoc Christi conuenit Discipulis ad populum dona deferre & beneficia, quæ Deus illi per ipsos mittit, Deoque populi supplices offerre petitiones. Expendunt D. Greg. & Beda b. à Deo præceptum, quatuor fieri annulos ex auro ad arcæ fabricam: Facies quoque vectes de lignis Setim, & operies eos auro. Inducetque per circulos, qui sunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis: qui semper erunt in circulis, nec unquam extrahentur ab eis. Quia nimirum interpretare D. Greg. me esse est, ut qui ad officium prædicationis excubant, à sacra litionis studio non recedant. Ad hoc namque vectes esse in circulis semper esse iubetur, ut cum portari arcam opportunitas erigit, de introitibus vestibus portandi tarditas nulla generetur: quia videlicet cum ad speciale aliquid à subditis pastor inquiritur, ignorantiosum valde est si tunc quarat hñscere, cum questio non debet enodare. In manibus Christi (autore D. Aug.) multiplicabatur panis, quæ videbatur esse lapidicia vel fodina panum inexhausta, quinimo instat fontis subsidiarij: per virtutem namque eorum in illis agebatur. Fontes panis erant in manibus Domini, ait D. August. a D. Chrysest. b opnatur panes in manibus Apostolorum accrevit: D. autem Hil. credi iuter manus ammiratorum & in ipsis mensis, quas de fano construxerant. Sis Benedictus celorum Domine, qui hoc exoptas, ut videamus quanti pauperes facias, ut ipse esse velis qui proprijs prantium illis præparas, condisque manibus, & tui Apostoli familie tuæ principes, regni que optimates sint illi, qui in propria persona, proprijsque seruiant manibus

turbæ pauperula. Turba per Apostolos alimenta suscipiendo, scribit D. Hier. Intelligite & videte, quod ipsi magnates divini regni honori ducant, si per se ipsos pauperibus administrant, imo ipse primogenitus æternitatis in hoc delectatur proprijs exponens personam hoc in officio, proprijsque natus: at immerito; de mendicis enim, quod sentipdum est sentiunt, illosque considerant ut considerari debent: quia in ipsis attendunt & recognoscunt ipsos Dei personam. Non dubito loquitur D. Aug.) quantumlibet excellens sis princeps, magnum & ineffabile confetes esse beneficium, sicut reuera foret inexcusabile si ipse Christus Saluator noster ad tuas accederet ades famelicus, sitiens, fatigatus, & ardore Solis exhaustus, panisque micam à te supplex efflagitaret. Aduro te dicito mihi, quid retum ageres? Cui præciperes, ut Christo ministraret? O pater mi, & hoc nãhi obijcis; quæ gloria mihi huic comparanda, quàm si me ad pedes eius prosterneram, ipse genuflexus illi seruiam, panem, delicias, vinumque portigam? Et optarem, ut terra desiliore esset quàm ipsum profundum, ut illum, quæ velim, reuerentia demissis adorarem. Numquid famulo permittes alicui, ut ipsi te sedente ministraret? Absit omnino: ad summum ad hoc confortem tuam admitteres uxorem, quò illum honorares, vel filium tibi primogenitum, ut illos tam beatæ fortis faceres esse participes. O ter me beatum, inquis, si mihi liceret illi cum Martha ministrare, & ad pedes eius cum Maria sedere deuotissimum? Quid tibi videtur, numquid multum laboravit Martha tot Domina ancillarum, quod ipsa per culinam cucurrit tanto hospiti paratura conuiuium? Hoc igitur tibi præstat Deus beneficium, teste D. August. non semel sed crebro ipse domum tuam accedendo. Quando? Quando mendicus accedit. An ignoras, quòd, ut tibi conferat donum se voluerit transfigurare, & in paupere statuere, & ipse tibi hoc declarat, dicens, Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? An Ps. 108. Dauidem non audiuitis (ovare D. Chrysest.) 30. De mino consistentem? Confitebor Domino, nimis in ore meo & in medio mulierum laudabo eum, quia adfuit à dextris pauperis. Hoc est, inquit David, ita hoc est quod agnosco beneficium à Deo mihi concessum, & propter hoc laudem illi dicam, daboque gratias si finitas nimis, si nimis in hoc posui inuentiri. Confitebor Domino nimis. Quod ergo est illud, & David, beneficium? Quòd Deus, ad meas veniat, accedatque ades, potum, cibumque à me pauper expoliatus? Qui fieri potest hoc? Pauperes

D. Hier. In c. 14. Matt. 10. 9. VIII. Gloria est ipsis per te pauperibus laudare. Serm. 25. de verbis Domini.

Matth. 25. 40. An Ps. 108. 30. 67

IX. petes debent accedere : Veritati confentio, sed hoc non te lateat, quod ad latus , dexteramque mendior Saluator adueniat : Aditit à dexteris pauperis. Est ibi, illum ibi confidero , & contem- plor: dum enim extendit manum pro stipe mendicis, attendo, quòd ipse sit , qui de manu mea quod tribuo; recipit : Est Christus suscipere paratus. An D. Chrysol. Manus pauperis (audio D. Petrum Chrysol.) gazophilacium est Christi, quia quicquid pauper accipit, Christus accipiat. O Mo- talium felicissimum, qui eo modo contem- platur indigentem: Beatus exclamat Dauid, qui intelligit super egenum, & pauperem , id est qui super aut præter personam pauperis ipsum Deum recognoscit. Hoc ipse stimularat sanctos, ut illi ipsis accedentibus a se pauperibus mini- strarent: Satis numquam possunt grauitet ex- pendere SS. Patres D. Hieron. & D. Chrysol., Patriarchæ Abraham facinus. Sedebat hic ad fo- lis æstum ardentissimum in ipso seruore, diei ad tabernacul. h. sui ianuam, totus. Argus rias in- spiciens; si forte pauperem aduertet acceden- tem: nec illa dabat locum sollicitudo solis ardo- rem sentientiendi feruentissimum. Quo sol eum exutebat arden- tis, eo notabat diligentius si quispiam appareret aduena pauper itineris la- bore fatigatus. Post pusillum à longe tres in- tuetur peregrinos, quos reuera tales esse sibi persuadebat, auctore D. Paulo. Illico currit illis obuius quam primum illos aduertit; eorumque se supplex prosternit pedibus, & iunctis mani- bus sic exorat Domine, hoc mihi præsta bene- ficium, ut ædes meas accedas à labore recrean- dus: aurâ namque feruentior est: hanc ne mihi iniuriam feceris, ut domum meam transeas in- cernatus: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum. Hoc autem tanto spi- ritus egit ardore, ut ipsos ad suum induxerit ta- bernaculum. Extemplo procumbens in genua corrigiam illis soluit calceamentorum, ipse pe- des abluir, ipse festinat ad armentum, ipse tollit in humeros vitulum tenerrimum. Ipse (loquitur D. Chryso.) ad boues cucurrit, non permissu ali- que famulum eo transire, per omnia demonstrans quan- ta voluptate persusus fuerit, & quod pro thesauro hunc habet honorum. Confestim aduocat uxorem Saram: Domina prodi huc ilico: proh quâ fau- stus familiæ nostræ dies eluxit! Tu ipsa de fa- rina candidissima panes fac subnicinios, tu ipsa sternere mensam ne dedigneris. Saram adest ite- rum D. Chrysol. venationis sociam facit: accerera, magnam negotiationem assueti sumus, ne perdamus thesaurum, quoniam sciebat boni operis magnitudi- Hieron. Bnpt. de Lanza Tom. III.

nem, volebat vita sua sociam etiam retribuendam mercedum esse participem. Ideo nulli famulorum precepit, sed mulieri nonagenaria, & illa partem refert alacritatem. Omnia sunt, & peregrinos ad mensam collocat (notes autem quod re ipsa crederet illos esse peregrinos) & ille ipse peregrinis aperto ministrabat capite, nec non stupius vxor ambo stantes. Bone Deus, quid hoc reit? Qualem amamus fuisse domum Abraham? Et quis populus, quique famuli in ea morarentur? Ex sol s vernaculis, trecenti numerabantur, & sine numero famulæ. Quis credat, quod vir, qualis ille, tanta famulorum caterua diues, nolit ut il- lorum aliquis adit peregrinis seruiturus, sed ipse solus ciuitque coniu, & nec ancilla Agar, sed Domina Sara? Quis hoc non admittet? Non seruis & ancilla imparabat (extollit sic eum D. Hier.) ut ministrarent hospitibus, nec bonum quod exercebat per alios minuit, sed quasi reperta præda cum Sara sua humanitati solus incubuit: ipse pedes lauit, ipse pinguem vitulum humeris portauit de ar- mento: stetit ut seruis peregrinis prædentibus, & Sara manibus coctos cibos ieiunaturus apposuit. Ipse per se (produco D. Chryso.) ad boues cucurrit, & ser se ipsum electionem vituli fecit, & optimum accepit. Sicut Abel qui greges Deo litarius op- timos se legit & tenerimos: Et neque his senex D. Chr. quæsit, sed iterum in ministrorum ordinem transit, Tom. 1. & accepit buyrum & posuit eis etc. Per semetip- sum omnia facit, & opponit, neque dignum semetip- sum cen'uit qui consideret et, sed illi comedentibus abstabat ipse sub arbore. Abstabat centenarius com- edentibus illis: Mihi videtur tunc pro gaudio & ala- critate multa sua imbecillitate factus est superior, & robur quoddam accepit. Abstabat Patriarcha quasi famulus summum honorem suum existimans, quod presentibus ministrare, & solaretur iueneris eorum laborem. Non solum panes, & vitulum sed cum quan- to honore posuit considera. Quid hoc: proh oculos illuminatos: Proh fidei patrem, quam bellè illam demonstras? Oculi pauperes explorant, & fides in ipsos, Deum hæcque causa fuit, cur illos cõ- tuens accurreit, & in terra procubuerit, in illis ipsum Deum, quem in illis considerabat, adorâ- do. Idcirco cum tres essent ipsos alloquitur in singulari, Domine. Plures hoc exposituri varia in medium producent, qua ratione tres videns vnum adorauerit, tribusque locutus in singulari dixerit, Domine. Sentiant aliqui, quòd eorum vnus esset principalior cæterisque forma venu- stior, qui Christum præfererat, & quod illi spe- rit locutus, eumque pronus adorauerit. Vero ve- rius est, quod tres videns in illis Deum agno- uerit,

D. CHR. Hom. 2. ad pop. Antioch. To. 5. D. PET. CHRYSO. Serm. 8. Pl. 40. 1.

Ep. 26. ad Pama. D. CHR. Ho. 4. in Gen. To. 1. X. Abraham hospitalitas expectatur. Heb. 13. 2.

Gen. 18. 3.

Ho. cit. IX. A Patri- bus lau- datur.

D. CHR.

D. HIER. Ep. cu. T. 4.

D. CHR.

XII. In tribus Deum agnouit.

uerit, in illisque Deum adorauerit, & idcirco dixerit, *Domine*, & hac mente procedit & optimam suam agnoscit sortem, ipse quoque felicem se reputat, quod proprijs possit seruire manibus; nec non euidenter offendit, quantum in hoc bonum agnoscat, quandoquidem nullis aut famulis aut ancillis locum cedit seruiendi, sed tantum vxori suæ principali. Sic est, ita sic est, intelligebat quinam essent pauperes, & quinam daret quod illis dabat, & quam sedulo cordis affectu illis ministrare teneretur.

XIII.
Fabiola
in pauperes
charitas.
D. Hier.
Ep. 30. ad
Ocean., de
Epiaphio
Fabiola.

Hinc tibi patebit idem in multis sanctis, qui fide viua confortati in ipsis pauperibus Christi personam considerantes, illis velut Christo, quo poteram cultu seruebant. De Matrona illa genere nobilissima Romana Fabiola, litteris tradit D. Hieronymus, quas in eius consecratis encomium: quod amplissimum & suæ dignitati conformiter excellentissimum distraxerit patrimonium: *Erat amplissimum, & respondens generi eius, ut autem illud egentibus distribueret Xenodochium erexit, quale Roma nondum viderat: Præma omnium xenodochium construxit.* Vbi ipsa seipsam infirmorum consecrauit obsequio, manibus ipsa suis ægros seruebat: illis autem diligentius, quæ erant vitæ putridiora, horribiliora, magisque leprosa: illos ipsa suis humeris ad grabatum græua deferabat: ibi illa ipsa vulnerum abluere plagas tanto mentis affectu, ut multi pauperes sani morbidis inuiderent. Audire lubet ipsum Hieronymum: *Quoties morbo regio, & fadore confectis humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum saniem, quam alius spicere non valuit? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadaver sorbentibus irrigabat, ut multi pauperum sani languentibus inuiderent.* Sanctus Ludouicus Francia Rex ipse in propria persona pauperum se seruitio dedicabat, & ceteris diebus eos festiuis excipiebat, pedes eorum abstergebat. S. Elisabeth Hungaria Regina ad hospitale secessit curam susceptura languentium, quibus vitæ suæ tempora consecrauit. Eduardum profero Anglia Regem, qui leprosum cernens prostratum, eum in humeros suos sustulit, & in palatium adduxit onus gratissimum, nullatenus permittens ut quisquam præter ipsum, manibus suis leproso deseruiret. Pissimam loquor Imperatricem Placillam D. Ambrosii & D. Gregor. Nyssen. laudibus celebratam: hæc Theodosij magni Imperatoris vxor, ipsa ad hospitalia pergebat, ipsa proprijs manibus, nihil fastidians curabat infirmos, ipsa præparabat nihil morata cenitium,

XIV.
Alij quoque in
pauperes
benefici.

ipsa sterneret nihil dedignata lectulos infirmorum.

ipsa sterneret nihil dedignata lectulos infirmorum.

Vt autem hoc intelligamus, & certo certius noverimus, sæpe sapius ipse Saluator noster sub habitu formaque pauperis dignatus est hominibus apparere. Simili schemate Monacho apparuit D. Martyrio forma scilicet purulenti leprosi, teste D. Gregor. cui quis esset tandem aperuit. Sic quoque se nudum obtulit D. Catha. in pauperem vestem effragians, qui demum illa conpetere repperit, quis esset indicauit. Ita quoque pluribus tipidus, alijs sanctis: quinimo in dicit D. Hiero. *Quam. D. Hiero. us omnem censum tuum in pauperes distribuas, Ep. 8. ad. nihil apud Christum erit pretiosius, nisi quod ma. Demet. nibus tuis ipsa conseceris: hoc namque fidei tuae Tom. 1. præclarum præbet exemplum, quod ipsum Deum præ oculis habeas, ipsum que sic pietatis opus ad eum tendit multo directius. Hoc age, charissime, ad laus pauperis petende Saluatorem, mendicumque videns, in ipso personam Christi recognosce: nihil dubites, experientis, quanto gaudio manum extendes ad leuamen curamque mendicorum. Hoc credo firmiter, ipsos reddidit nunc Apostolos adeo diligentes, adeoque sollicitos, tanta mentis alacritate seruiendos pauperibus, quodque in ipsis tota viua persistit ut illi ipsi proprijs suis manibus ministrarent indigentibus.*

§. 18. Apposuerunt turbæ, &c. Sicut Apostoli numquam predicationis intermiserunt officium, sic nec proprijs manibus obsequium præstare pauperibus, ut declarat D. Paulus.

Hinc occasione notat D. Hieronymus, quod 68. *Quamuis legamus que d. Apostoli ceteris Episcopis. 1. 10. aia commendarunt officia, qua passim Hæretico. occurrebant v.g. baptizare, sanguinis Christi g. n. Sacramentum ministrare, & altari deseruire: quatenus ipsi liberè, antequam modo, & pure verbi Dei ministerio insisterent à Christo sibi commendato, eoque sine septem illos elegerunt Diaconos viros meritis excellentes, quorum antesignanus erat D. Stephanus 6. Porro nullatenus AA. 6. commendare voluerint alij, ministrare pauperibus: ita ut per semetipsos tantummodo duobus intenderent: Evangelij scilicet, fideique Christi predicationi nec non subsidio, remedio, & obsequio pauperum. Hoc ipse declarat Apostolus Paulus interprete D. Hiero. Iqui Galatis scribens rationem dat, exercitiorum, quibus*

con-

proficisci capero

Quid igitur o Sanctissimi Apосто-

le iter tuum remoratur,

si annis pluribusque

mensibus iter Romanum conceperis,

teque alia

detinuerint occupationes, illis nunc absolutis,

quis tibi remoram iniicit?

Deinde Hispaniam

transire conceperas,

vt eminentissimum quod-

dam negotium: si tibi in illis regionibus nihil

agendum superfit, cur iter tuum procrastinas?

Noueris, respondet, quod alia mihi proficil-

cendi in Hierusalem offertur occasio, ad defe-

rendum scilicet quasdam elemosynas ex libe-

ral. ciuium Achayæ & Macedoniae oblatas ani-

mo, quas ipse pauperibus illis deferre gestio: il-

lud etenim subuenire talibus, alijs quam meis

distido manibus, & ego ipse satago islem pau-

peribus inferuire: Num verò hoc explevero, a-

liud aggrediar: Nunc autem proficiscar Hierusalem

ministrare sanctis: probauerunt enim Macedonia &

Achaya collationem aliquam facere in pauperes

sanctorum &c. Hoc igitur cum consummauero, &

assignauiero tibi fructum hunc, per vos proficiscar in

Hispaniam. Singula notate verba in orat Chryf.

quo tendere proponit Apóstole: Ierusalem. Ad

quid ministrare Sanctis, seruire pauperibus. An

ego non sufficeret, vt per fidelem quempiam

tuum Discipulum hanc mitteres elemosy-

nam? Et cum iam illam tu deferre proposueris,

an non satis esset dicere: quid ad hoc tenderes:

Nequaquam, quia nedum ascendo illas delatu-

rus, sed etiam per meipsum illis tendo seruitu-

rus: Vide quam magnificè de tibi vultur: non

enim dicit, proficiscar, & elemosynam deferens, sed

ministrabo. Ascendo illis ministraturus, ego i se

proprijs manibus nudorum humeros contegam,

vulneratis assistam, infirmis ministrabo, cibum

que porrigam pereuntibus.

Subsiste paululum: numquid tu ille, cui super

omnia inuocandum est omnium supremum mi-

nisterium ad quod te Deus elegit & vocauit,

prædicationi scilicet Euangelica? De te ipso sic

scribitis ad Romanos? Segrega tu in Euangelium

Dei: Quod Deus te de quibuslibet huius mundi

segregauerit occupationibus, vt totus incum-

beres prædicationis: Roma numquid caput or-

bis, & Hispania mundi pars eminentissima, &

si mens tua sit, cæteras subdere nationes, num-

quid maxime refert Hispaniam Ramamque

subingere Euangelio? Hic patet (ita D. Chryfo-

stom.) quid sit seruire pauperibus; cum enim

Paulus talis esset qualis erat, & supremis inten-

derit prædicationis occupationibus: offeratur

autem occasio eandem & Romæ & in Hispania

excercendi; differt tamen: eo quod offeratur oc-

casio eundem ubi posset ipse proprijs manibus ser-

uire pauperibus & extreme laborantibus a mini-

strare. Si Paulus ministrat, cogita quomodo sit, D. Chr.

quid sit nimirum quod Doctor orbis defendendum

recipit. Nec hoc mireris: vide namque quo no-

mine pauperes intigit et, videlicet Sancti. Mini-

strare Sanctis. Numquid igitur omnes pauperes VII.

sancti sunt? Numquid inter illos plurimi profa-

ni, & feruente austeritate habendique cupiditate: cur san-

cti sunt, non distiterit si ipsos per se consideres, at-

tamen non eos ego per seipos arcento, sed

Christum qui se mihi in singulis offert, ita vt

vnumquemque velut Dei contempler sanctuar-

ium, & considerem Christum ipsum esse, qui

in persona pauperis sese meis offert oculis, me-

ndictum famæque laborantem: quocirca seruando

pauperi ipsi seruiuo Saluatori.

Perpende verò cum D. Thom. quod non se- Inc. 2. ep.

mel sed crebro eadem Themas Apóstolum di- ad Gal.

stentim occupatione, prout in duabus ad Corin-

thios epistolas liquido demonstrat vos instrues, su-

quid vobis sit agendum, qui Pauli non estis, nec 1. Cor. 9.

tam eminenti, & perpetue prædicationis Evan- 2. Cor.

gelice, incumbens officio, quod sibi dicebat 8 & 9.

non licere intermittere. Vt enim mihi est si non 1. Cor. 9.

Euangelizauero. Prosequitur hoc argumentum 10.

eleganter D. Chryfost. Hiccirco vae mihi si eius

vobis verba subtraxero; perpendens enim hinc

Christi sententiam, Qui auerit potum vni ex Mit. 10.

minimis istis &c. Contra eos insurgit, qui iudi-

cabant indecens per semetipos seruire pau-

peribus: Non sum nefcius ad tantam eruditatem VIII.

nonnullos deuenisse, vt ex desidia sano peruenire diuitum

neglexerint, & ad hac verba impudenter prorupe-

rim: nullus in præsentia: um mihi famulus adest, erga pro-

peres.

procul à meis adibus absum. O inhumanitate: ad om-

ni humanitate alienam. Ne paululum itineris de-

fatigeris habere iudicia mendicis peribit? Nec cogi-

tas tanto maiorem mercedem tibi esse repositam,

quod magis laboras? nam quando de tuo solum-

modo præbes pro eo solum, quod dedisti: quando ve-

ro ipsi ad dandum profectus es, huius etiam laboris

retributio tibi debetur. sed & Patriarcham iteo

magis admiramus, quoniam cum trecentum decem

& octo haberet verbas, non alium nisi sed cursum

VI.
D. Paulus
iter suum
differt vt
seruiat
pauperi-
bus

D. Chr.
Ho. 30. in
ep. ad Ro.
Tom. 4.

70
VII.
Obiectio.

Rom. 1. 1.

D. Chr.

VII.

Pauperes

cur san-

ctos vo-

cat.

Ine. 2. ep.

ad Gal.

lec. 2. ad

1. Cor. 9.

2. Cor.

8 & 9.

1. Cor. 9.

10.

42.

VIII.

Taxatur

diuitum

desidia

erga pro-

peres.

Inc. 2. ep.

ad Gal.

lec. 2. ad

1. Cor. 9.

2. Cor.

8 & 9.

1. Cor. 9.

10.

42.

VIII.

Taxatur

diuitum

desidia

erga pro-

peres.

Inc. 2. ep.

ad Gal.

lec. 2. ad

1. Cor. 9.

2. Cor.

8 & 9.

1. Cor. 9.

10.

in latrones: prestare nobis intendit misericordiam, & elemosinam erogare. Tu quare consideras, num illi satis fuerit per manus & ministerium Angelorum suorum Prophetarum, & servorum nobis ministrare? Minime, ipse ipsemet voluit sese servum fecit, ut se servum: *Filius hominis non venit ministrare, sed ministrari.* Ipse proprio nos latit creare: morte sua redemit, passione reconciliavit, ipse se nobis in cibum, potumque præbet, ipse venit ut pastor, & propriis nos humeris, ut oves perditas sustinet in ovile. Numquid hoc ratio fidet, ut tu qui vides illum in paupere paupere, in vulnerato vulnerato, in famelicis famelicis, in nudis nudis in ægrotis ægrotis, tu inquam, ipse accurras, propriis illi manibus ministraturus?

§. 19. *Excellentiam conivii in quantitate declarat ipsum quantum volebant; & in qualitate, ipsum Impleti sunt, licet ex pane hordeaceo & sine potu.*

71. **D**istribuitur discumbentibus quantum volebat. Distribuebat igitur Dominus dabatque frustra panis & piscium Apostolis, illi vero ea accipientes. hic & illic, his & illis erogabant, donec omnibus, tantum quantum velent largirentur. Notes autem verbum, *Impleti sunt.* Primò namque significat abundantem quantitatem, quia populo eibus ministrabatur, qui non solum tantum comedit, ut quisque suum implet stomachum, sed etiam sinus suos, peras, caputia, manicas: facile namque creditur est illos egisse, quòd mendicis est familiare, ut i paucis illis tali distribuitur abundantia: nam procura comedere in præsentis, secumque deferre in futurum, præsertim, quandoquidem eorum multi de longè venerant, & quia reverti oportebat, provisionem conferre secum optabant de manna adeo suavi, quantum ut in ædibus suis comederent. Hoc ita esse debuit opinatur Theophilactus, ut pateret quòd Christi potestas longè superabat Moysi potestatem. Panis Moyses manna populum; porro non eo necesse, quantumvis tam abundanter decideret, ut quisque pro habitu colligeret, minus autem ut reseraret, sed hoc decrevit, ut quisque contentus esset certa mensura, quæ dicebatur Gomor, sub pœna, ut id quod plus collegisset, aut detulisset, subito in vermes putrescens deperiret. Pronidit Elias viduæ Sareptanæ pro temporis angustis, sed so-

lummodo de his quæ fuerunt ei necessaria: Salvator autem. *Quantum volebant.*

Secundò, qualitatem declarat cibi, quo populum impleti: *Impleti sunt.* Hoc est omni gustui & corporali singulorum appetitui satisfacere: ita ut ut nunquam quid comedere, nec in mundo quare itas comestum fuerit, quòd ita satisfacere gustui, olfactui, dentibus in molendo, lingue in sapientando, ois in suavitæ Romacho, placendo, satian, conivij. do; & non gratiando. Monet Plato difficultatem quando dicitur quædam perfectio & integro fini gaudij? Respondet: *Totus est perfecta voluptas (lib. 11. de quando homo plenus est.)* Vnde sic definit voluptatem: *Nihil aliud est voluptas, quam expletio aut de Leonem imperio.* Hoc concessio, dicitur Evangelista: *Impleti sunt; tanquam si dicit, summa voluptas in cap. 55. te gaudij & delicias implebantur, quantum potest in genere refectionis corporis adipisci. (Isa. pag. 842.)*

Secundum hoc voluit Evangelista per illud verbum *Impleti sunt*, de abus respondere difficultati. Duabus rationibus, quæ circa consilium illud ad manum offeruntur: etenim illud, si bene consideremus, in detur duobus videtur defecere. Primum, in eo quod difficile apponebatur; quod panis fuit hordeaceus duobus rationibus, quæ pise culi: videtur enim magis Veneris san- de pane est conivium, quam festina-recreatio. Secundum, in eo quod non apponetur, nempe potus: non enim hunc adfuisse comperimus: & cibus sine potu turbæ præsertim fatigatæ triste videtur epulum; licet id quod apponitur panis non sit hordeaceus; sed pectusculum perditis: quòd autem nonnulli dicunt, quòd potum habere potuerint, eundo ut biberent, ad mare Galilaum ibi proximum, eo quod aqua Iordanis esset suavisissimum habet incommotum: Primum namque sunt aliqui, quibus cibus non proficit, nisi panis adfuit, & potus, nec omnes possunt differre potum usque dum prandium sit absolutum. Secundò quamvis hoc esset, avarus, parcusque Christus esse videretur, si eibem tantummodo ministraret, potum verò illorum committeret diligentia conquirendum. Videtur minori hoc dubium esse momenti, continet tamen Evangelij nostræque fidei profundissima mysteria.

IV. Dico igitur primò, cum opinione communi Panis rectorum: quod quantumvis cibus esset in se ditus est asper & insipidus, & panis animalium esset essentia, utpote hordeaceus, & pice: cibus ieiunio & minus ex mortificationi consecratus: in illis tamen Dominus minus omnem miscuit dulcedinem, quorumlibet ciborum: & hoc egit, illum per manus suas Christi, erogando. Pro huius confirmatione notat D. O. ar. 1. de

Gregor. Nyssen. quod in hoc facto liquido virtutem ostendit voluerit omnipotentem; quæ in Christi Domini manibus latebat abscondita. In Christo Domino nostro verum erat hominis corpus, anima vera veraque. Filij Dei diuinitas quæ non tantum vnebat animæ sed etiam corpori, & hoc indicat Apostolus his verbis: *In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, q. d. superior Christi portio, scilicet anima, non solum ipsa diuinum habebat esse, sed etiam eiusdem particeps erat: & corpus eius partique inferior per substantiam diuinam, quam corpus & anima in Christo communicabant per vniouitatis diuinitatis in persona Verbi. Hinc ortum est, vt aliquoties prodigiosa pataret miracula absque vno sacrosancti corporis sui contactu, vt ostenderet, quod vbi esset ipse, esset pariter & ipsa diuinitas: & ad diuinitatis solam presentiam illa fierent miracula: ita vt nullus alius contactus requireretur. Alias operabatur ista miracula concurrente sacri corporis sui contactu ad exercitium diuinitatis, quæ vnita erat suo corpori, vt inde virtutem, & efficaciam diuinitatis, quæ operabatur, agnosceremus, licet sub velo suæ carnis abscondita.

Ea ex ratione modo manibus suis panem accipit, quem præterdit multiplicare, vt in opere miraculoso pateat, quod illud efficere deberet virtus diuinitatis: quæ licet humanitatis tecla secreto, illis in manibus tanta prodigia operabatur. Licet etiam crediderim, quod panem in diuinis suis sumptu manibus, vt panes in los ex natura sua diuos & insipidos redderet. suauissimos & omni dulcore dulciores, pariter vt certum arbitror, quod ex tota illa multitudine nullus vnquam in vita sua comederit, quidquam suauis, gustuque sapidius quam suus panis ille hordeaceus, illique psces, quos illis Saluator erogauerit. Ratione huius mutationis, & mirandæ conuersionis panis asperi, duri, & hordeacei in panem dulcem & delicatū, dixerunt D. Augustinus, Beda, Cyrillus & Haymon, quod Christus in illa declarare voluerit, quod aduentu suo legis antiquæ duritiem, his quinque panibus hordeaceis præ figuratam, mutasset & conuertisset in legis Euangelicæ suauem benignitatem, benignamque suauitatem: clarum argumentum suauitatis illius panis, quem turbæ seipsum porrexerat, diuinis Christi manibus hanc suauitatem panum operantibus, quæ tanta erat, vt omnium satisfacere posset appetitus. Imo forsitan hoc animare voluit D. Ioannes, dum ait: quod ex illo pane tantum omnibus distribuerit: *Quam*

tuam volebant q. d. quod eius grata suauitas omnium satietet voluerit: hanc autem dulcedinem hauserunt illi panes ex manibus Christi per quas transferunt.

Solent aquarum riuuli saporem sumere ex fodinis & canalibus, per quos decurrunt. Quam dulces illi forent aquarum gurgites, qui per sacchari tubos transmeassent? Quam amari e contra, qui per aloes canales defluxissent? Christi manus canales erant dulcissimi, per ipsas composuit ipsa gloriæ dulcedo, quam ergo dulcem efficient cibum, qui per illas transiret? Die mercurij declarabimus, quod quantumuis luteo tanterepepe contrarij sit oculis, vt nihil illis amplius officiat, quam si quis oculi luti fragmen iniiciat, nihilominus notat Evangelista, quod, quando Saluator illud suis accepit manibus, quo cæci linitet oculos, illud quod ex se molestiam adferebat non parum, illi tamen in oculis solumen attulit non exiguum: hoc etenim est, *Luce. Ioan. 9. 6. ni oculos eius, vt postea dicendum, lutum erat, VI.* quod per manus transferat Redemptoris. Ex Mers ex pendunt SS. Patres quod mors suavis modo sit, Christi gratæque bonis, quam & exoptant, quæ de morte stantur. Qua ratione sit illud? Numquid non illa est, quam formidabat Elias, & per montes, reddita silualque fugiebat exterritus? Numquid illa est, est ad cuius eon pedum David Patresque anriquæ tremiscebant? Sic est vt dicit, potro per manus transit Saluatoris, ipse gustauit illam. *Pro omni. Heb. 1. 9. bus gustauit mortem*: asserit D. Paulus. quimmo D. Pet. sic ait: *De gustu mortem*. Vita Christus est, *1. Pet. 3.* per illum mors transiens, per vitam transit Sanctis æternam. Idem de cruce sentiehdum: cum enim nihil ita homines exhorrescerent: tacto tamen Christi corpore ita dulcis & accepta reddita est vt illa D. Andreas & delectetur & recreetur: exclamat enim, *O crux inestimabilis. Sæpe desiderari te amplecti.*

Quam dulces sunt Christi famulis cruciatus, qui prius erant amari, postquam per Christi corpus transferunt: In illis impletu aduertimus Moysi vaticinium de Isachar. *Inundationes maris quasi lac sugent.* Iustar sacris prædulces, illæ sunt aquæ marine, de quo supra. Quis tantam aduersitatibus indidit dulcedinem, quis suauitatem nisi quia prius per illos Christus transit, & omnes illosque in se suscipit? Audiamus Sponsam: hoc cruciatus enim nobis indicat eleganter. Dicit ergo repositus à Sponso suo: *Trahæ me post te curremus in Cant. 1. 3. odorem unguentorum tuorum: oleum est nomen tuum inum, Duo. Sponsa dicit, Primo: vt à Sponso suo*

V.
Lex
vetus
muta-
tus in
legem
Euang-
gelij.

suo trahatur quasi cum violentia, & sui ipsius
 repugnantia. Hoc enim proprie significat verbum
 trahit. Secundo: quod post Sponsum eureret.
 suauitatem quærens eius vnguentorum. quasi
 dicat: ille trahit me, velut per vim & assidue te-
 cum: sequi: do autem te, inquiram, ambarum:
 balsamum, delicias, suaviter. Si attentius hæc
 verba inspi. iauus, contradicere videntur verbis
 nostri Saluatoris. Si quis vult venire post me, ab-
 negat semetipsum & tollat crucem suam & sequa-
 tur me. q. d. quod nem. ni vim inferat, vt se sequa-
 tur: cum neminem ad sui sequelam vocet, nisi
 illum, qui voluerit eum sequi voluntarius. Por-
 to aduertat ille, qui sequi voluerit, quod in eius
 sequela, non nisi labores, amaritudinem, eremem,
 mortemque inueniet, quæ omnia amata sunt a
 deo, vt ex auditu solo quemlibet terrefaciant.
 Et hoc clarum est, quod verbis videtur Sponsæ
 repugnare. Verum enimvero subtiliter declarat
 pia Sponsa dilecti sui verba, & suis consummat
 veritatem eorum, quæ Sponsus suis incluserat.
 Ad Christi sequelam requiritur, vt ab ipso Chris-
 to, qui secutus est attrahatur. Sine namque
 diuina virtute, & gratia præueniente, nec ad
 passum quidem posset in Christi sequela proce-
 dere, & hoc eo modo, vt qualibet faciat actio-
 nes vt Christum sequatur, intelligendū est, quod
 ex ipsius Christi virtute procedant efficaci. Ve-
 rum his coniunctim requiritur, hominis libera
 voluntas & consensus liber eius, qui secutus
 est, quo declaratur, quod illum non violentè tra-
 hat, & hoc est quod D. Aug. in c. 10. Ioannis ele-
 ganter exponit.
 Præter hæc necesse est, vt secutus Chri-
 stum ipsius insistant imitator vestigiis, & quod ait
 D. Ioannes: Debet, quemadmodum ille ambulauit,
 & ipse ambulare. Viam arripere debet laborum,
 ignominiarum, amaritudi. um, crucis & mor-
 tis viam, inquam, illam, quam Christus præuius
 ingressus est, carnem debet mortificare, delicias
 aspernari, valedicere voluptatibus, exhorrescere
 suauitates, quas caro repositis, amplecti ieiunia,
 precibus instare, feruere pietatis operibus, vacare
 solitudin: Christus hoc expresse proposuit,
 dū ait: Tollat crucem suam, & sequatur me. Hæc
 omnia Sponsa asseuerat esse suauissima, esse gra-
 tissima, quodque hanc habeant dulcedinem, eo
 quod in illis Saluator nos præcessit antesigna-
 nus, & per hæc omnia transire dignatus est. Ma-
 nibus hæc omnia tangendo sacramentis. Hoc
 autem significat illis verbis: *currerem in odorem*
vnguentorum tuorum, q. d. suauitate tracti vngue-
torum currerem, quam in istis inueniemus,
 1. Job.
 4. 13.
 IX.
 Chri-
 sti ve-
 stigia
 scda.
 da.

postquam illa suis manibus Christus tetigit. Po-
 stea namque crucem, mortem, ignominiam, iei-
 unium, mortificationem, & labores nouum us
 reddita esse suauissima, & suauitatis ineffabilis,
 ex eo solum, quod per Christi manus transierit,
 suoque diuino contactu illa dignatus est redde-
 re suauiora. Papis hordeaceus per Christi ma-
 nus transit, quæ sors omnis sunt dulcedinis, &
 quam suauis & quam vigorosus, quam gratus
 apparuit. Transit ros per manus Angelorum, &
 quamuis non sit, nisi minima gutta aquæ, tamen
 ex manibus illis Angelicis corpus hausit, crenit,
 tantumque accepit virtutem, vt natura iam sa-
 ctum in se omnem saporem complecteretur sua-
 uitatis, omnemque gustum, quo cuncti terræ
 fractus, camelque gratissime palato sapiunt. Ita
 testatur Spiritus S. *Habentem omnis saporis suau-*
itatem, & omne delectationem. Quam magis acci-
 pient panes hordeacei, & pisces per manus
 Christi transeunt? Vnde dico, & vt verum ha-
 beo, quod nunquam in terra quicquam cibum
 sumplerit gustui, illo suauiore, intrent, hec,
 fercula Regum Babylonæ, missusque Persici,
 tantæ pere Scriptura teste celebrati, fructus ter-
 reni proferantur Paradisi: quid dico? & ipsum
 huic cibo manna postponitur.

Dico secundo: necesse non fuisse potum in
 specie procurare: Christus etenim diuinus suis
 manibus ita panem, piscisque præparabat, vt ci-
 bus potumque supplerent. Apud nos cibos habet
 mus, qui suppleant vtrumque: scilicet, vvas,
 aliosque cibos humidiores, & indubium est, de
 vtroque manna commendari, ita vt si qui illud
 comedebant, potum flagitarent, vitio illis hoc
 vertebatur, & morofitari: nunquam enim illis
 integrè placebat, quidquid illis Dominus largie-
 batur: vt ex multis S. Scripturæ locis constat, &
 fuse disputat Abulen. in Exo. Hec igitur est Dei
 conuiuium, quod satiat, perfectèque satisfacit:
 vult autem hinc intelligamus, quod sibi ser-
 uientes excipiat, illis necessaria prouidendo, non
 parcè sed abundè, totum implende desiderium,
 quantumque concupiscunt, largiendo. *Quantum*
volebant, & impleti sunt.

Sat sæpe de hoc egimus, & malitiæ ac tyrannidem
 ostendimus, qua diabolus, mundus, &
 caro suos excipiunt alumnos, quibus non solum
 non abundantur proficiunt, nec vacuos im-
 pleant appetitus: imo potius, quod habebant peni-
 tus consumunt, & grauiori deserunt fame cru-
 ciarios. In mentem tibi veniat, qualiter nobilis
 ille auarus prodigum exceperit, dum eius se tra-
 deret, seruituti, nam non alio hunc honore exce-
 pit.

X.
 Panis hic
 fuit cibus
 & potus.

XI.
 Diabolus
 non ho-
 minem
 satiat sed
 fame
 enecat.

pit, quam ut illum ad subleui munus vile reuiceret, talique euentu, ut illi nec siliquas, quas porci manducabāt, edendas indulgeret: sic enim se res habet: nam diabolus sensibus istis animalibus deliciarum sensualium, & gustus siliquas concedens, spiritum fame pereuntem enecat, cū illis hic non vescatur, ex quo non satialis illa fames oriebatūr, qua contabescens miser hic, ex-

Luc. 15. 17 clamabat: *Ego autem hic fame pereo.* Tandem oculos aperiens, & in patris sui respiciens domum, vidit eius famulos tanta scitatos abundantia, ut illis omnia superfluerent, ipse vero vltima rabidaque fame male faustus intiret. Vide duodecim fragmenta cophinorum, qui manducantibus superfluit. Tua verò caro, ne timueris, quantumlibet illi seruas diligenter, quòd te ad luxum satiabit, quinimo stum accendit inextinguibilem: ut dicit Veneris exposuimus. O bone Deus, quales sunt aqua tuae, quae sitim omnem

104. 4. 14. perfectissimè sedant: *Quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum.* Et panes tales sunt, ut quicumque ex illis comederit, non eluxiet iterum satiatus: & vera proloquor, ipse namque solus est, qui vacuum animae nostrae valet implere, eiusque satiare potentias, prout ostendimus cum de statu gloriae in mysterio Transfigurationis ageremus.

§. 20. Colligite, quae superauerunt fragmenta &c. *Docet Saluator qualiter tibi nihil pereat de domus tuae reliquijs, multo meliori forma, quam Deus Stercutinis.*

74 **C**um omnes, quantum volebant, comedissent, & quantum quisque poterat, colligisset, ait Christus Discipulis: *Colligite qua superauerunt fragmenta, ne pereant.* Quid hoc optime Domine, hac enim reliquiarū collectione tuae videris detrahere liberalitati, quam dando demonstrasti, cum illa distributio tanta facta sit profusione, sine numero, sine mensura, ita ut multa superessent, sapere videtur auaritiā de manibus modo panum fragmentis esse sollicitum, quod in homine huius mundi vulgari superflua dicitur esse et piditas. Ne Christum de illa taxaueris, qui in dando tam prouus ostendebat. Prima: ut patentius innotesceret miraculum, quod in tribus omnium oculis erat manifestum. Primum, cum enim tanta tamque innumerabilis esset hominum multitudo, comederunt omnes: ut autem illud & illi viderent, iussit Do-

minus turbam super terram discumbere, prout diximus. Secundum: quod omnes impleti sunt, & satiati. Tertium: quod ad centum viderint peracto prandio duodecim canistros superfuisse sicut duodecim fuerunt Apostoli, qui cibum distribuerunt, & vult ut videatur, quod superest, non numerando duo vel tria sed nec centum fragmenta, sed per canistros integros, qui tantam ostendunt abundantiam, quae omnem excedat rationem. Refert D. Aug. de Hannibale Carthaginiensi, quod bellico stratagemate Cannas ciuitatem in Apulia intercipientis tantam hominum ceciderit multitudinem, ut ex solis annulis aureis, quibus tantummodo optimates Romani ciues utebantur, tres modios impleuerit, & in iidem mensuris illos miserit in trophaeum Carthaginiem: *Tres modios annulorum aureorum Carthaginiem misit, quo intelligeretur, tantam in illo dignitatem Romanorum cecidisse, ut facilius eam ca-* *D. AVOVS. li. 3. de ciuitate. 19.* *peret mensura quam numerus.* *Tom. 5.*

Secunda: non intendit Christus haec anlecta et ligi pra auaritia, sed ne pereant. Vera liberalitas dilapidationem non admittit, effectus enim hic est prodigalitatis: vult autem omnibus sit tu lociat manifestum, quantum faciat opera manuum suarum, qui nec micam patitur panis, qui de manibus eius prodierit, intire. Primum: ut liquido tibi constet quantum haec iturus sit animam tuam quae merum est opus diuinarum manuum suarum toto pretiosior vniuerso, & hinc tibi patebit quod Christus dixit. *Non est voluntas aeterna. Matt. 18. 3.* *tres vestrum, qui in caelis est, ut pereat vnus de pusillis istis.* Quantumuis visis, paruus & sordidus homo sit, animam habet de ipsius Dei manibus eductam immediate per creationem: quia nihil aliud ab eo tempore, quo mundum condidit, proprie creauit. Et si suis praecipiat Apostolis ut de quo libet fragmento quantumlibet paruo sollicitam curam habeant, eo quod de suis prodierit manibus quantum diligentior erit ipsius de anima tua sollicitudo? Hinc quoque collige quantum fidere illi possis, qui tantam tui curam gerit, ut ne capillum quidem capitis tui tibi velit deperire; quos omnes, velut quid magni pretij, numerauit: *Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Et capillus de capite vestro non perit. Secundo: ut hinc o diues addiscas, quod quicumque in domo tua possides, opera sunt manuum Dei, nec velit vel micam panis, nec filū tunicae deperdi: non enim ut illa dilapidet tibi cōcedit, sed ut in tuum proficiant commodū: nec quidquam i'a moleste patitur, quam si fragmentum palis, vetusque tunica in domo tua depereat.* *Luc. 21. 7.* *Vidue.*

desert. An ergo non sic illico consumetur? Iam medicum habet, & ad minimam distributionem evanescet. Falleris. Quare mutuo, mandat Pro-

4. Reg. 4.6 pheta. *Vasa vacua non parca*, illudque inter illa

II. divide, & liquidò videbis, quòd pari passu, quo

Exemplo distribues, oleum accretet, & ultra non crecet,

probat cum vitra non distribueris. Sicque se res habuit,

viduæ in nam cum distribuere cessaret, eo quod plura nò

Sapientia. essent vasa vacua implenda: *Stetit oleum*, nec vl-

Ho. 33. ad tra multiplicatum. Composuit D. Chrysostratum

Pop. particularem cui hunc praefixit titulum,

quem probare & exponere conatur, *Quod ars*

est *elemosyna*, & *omnium artium quasuosissima*,

& quæ maiora & tutiora lucra consequuntur. Ven-

nit Christus nos docturus artes, quibus lucrari

debemus, & cū ipse sit omnium præceptorum, do-

ctissimus, nihil ambigendum erat, quin nos doce-

ret eas, quæ nobis possent esse vitiosiores. Inter

illatum decem cæteris utilitate præcurrit ars

elemosynæ.

III. Rationem huius prosequitur D. Chryso. pro-

batque inductione mirabili: quod si ars agri-

Arts ele- cultura ad vitæ subsidium prodest plurimum,

mosynæ quæ dat pro vno viginti, cum plurimo grandis-

simissima. nis, nebula, bestiarum, quæ depalcuntur & sicci-

ratis discrimine: hæc pro vno centum dat in

hac vita ad eius commodum, & in altera vitam

æternam, sic ut grando illa non perdat, nebula

non consumat, non exurat arida: Si quaestuosa

est architectura, quia nobis in terra domos æ-

dificat, ubi nos in æstate à calore, & in hyeme

à frigore treamur, & nostra bona salua tetue-

mus, illisque potiamur, domos, mille periculis,

& infortunij expostis, terræ motuum, vento-

rum aquarum, incendijs: hæc in cælis domum

operatur æternam ab omni periculo tutam, in

qua omnia Dei bona possidentur. Si tanti lucri

perhibetur esse ars camporia, quæ dat ad cam-

bium, quibus lucra obtinentur de quinque, vel

sex, vel decem pro centum; cambiorum datorum

hominibus, qui sæpè foro cedunt & frætera refi-

ciunt: hæc lucrum refert infinitum pro vno: ce-

tenim Deus est, qui quod datur acceptat, & cre-

ditor est fidelissimus, qui temporalia æternis

compensat. *Fanerator Domus, qui miseretur pau-*

peris, & c. sic Salomon.

Pro. 19. 17. Omnia comprehendens, ratione concludit ita

clara, ut manibus tangatur. Inter artes vitales, &

Ineritatis illa cæteris antecedit, quæ minori

summa exposita, minori assurance, & subsi-

dio aliarum, lucra reportat abundantiora: Hæc

autem ars est elemosynæ. Lucra refert ars A-

griculturæ, sed indiget fabro ferrario, qui vome-

rem exacuat, & lignario, qui aratrum, currum,

iugumque componat, indiget quoque tritico, &

quidem multo quod seminet: si namque modi-

cum seminaverit, modicum reportabit. Si lucrum

ex cambijs referre studeas, opus tibi est pecu-

nia, & correspondentia, & fide & mundinis. Tandem

in omnibus a tibus, ut ex illis & per illas

lucrum reportetur, ea sunt necessaria. quæ sunt

in se substantialia. Ars elemosynæ nihil amplius

requirit præter integram bonamque volunta-

tem, quæ quidquid habueris elargiris: quia calice

æ aquæ frigida, veste detrita, panis fragmento,

duobus minutis sicut vidua Evangelica, cunctas

Dei lucratur divitias: ipse namque de his omni-

bus suum nobis promissum oppignoravit. Lu-

cratur elemosyna sola in vno (sic D. Chrysostr.) *Ho. 26. in*

totum hoc, quod multi alij mille pietatis exerci-

trjs: hoc etenim est (inquit) quod Saluator his *Matt. 10.*

verbis indicavit? *Qui recipit Prophetam in no- 41.*

mine Propheta, mercedem Propheta accipiet, & qui

recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti acci-

piet. Qui elemosynam erogat pro lucro sibi re- elemo-

portat opera eius, cui illam facit: præmium ha- synæ.

bebit prædicatoris cum illo, qui prædicat, &

Confessarij, cum illo qui confessiones excipit, &

peregrini cum illo, qui peregrinationem iusti-

tuit: enimvero, qui subsidium & vires ministrat

occisori, occidit, mereturque cum illo patibul-

um, & qui furi, quatenus furetur, cum illo me-

retur flagellari, estque cum fure fur, & cum sac-

crilego sacrilegus, & homicida cum homicida.

Sic ille qui suæ elemosynæ vires administrat

Prædicari ad prædicandum, Sacerdoti ad sacri-

ficandum, Confessarij ad audiendas confessio-

nes toti conveniunt, ut ad posturum surgat ma-

tutinum, totique Ecclesie, ut in ea semper Dei

præconia celebrentur, horum omnium assequer-

tur præmium, si noverit artem elemosynam

erogandi: nempe cum affectu & voluntate, ut

Deus in his omnibus honoretur: itaque panis

qui distribuitur, non perditur, sed mille modis

adaugetur.

Noverunt omnes in natura (testis est D. Bas. *Ho. 7. in*

silus) quod seminare, agricolam non reddat *divites.*

pauperem: si in fertili terra feminet: contra ve-

to hoc est, quod illi horrea replet & grana. Similitu-

riam, & quo sementis amplior, eò messis vbe-

rior. Voluit Deus in S. Eloquio elemosynam

vocare sementem, prout declarat Apost. Paul. *1. cor. 9. 6.*

& hoc certum est, si feminet, ut competit in terra

fecunda, qualis est in manibus Dei: nam ut dix-

imus, in manibus pauperis magis attendere de-

bes Dei manus: o quam frugifera terra? Ex

illis

✠ 75

Vidua largitur oleum per Prophetam suum Eliseum, præcipit hic ut vasa vacua non pauca conferat, sit lecythus olei perennis sions omnia replens vasa, & quam primum omnia repleta sunt, inquit S. Scriptura: *Seruit oleum*. An non excellentius fuisset miraculum, si flueret licet vasa decissent, feretque velut olei fluminis, terra proxima? Nequaquam: non enim hoc fuisset quædam excellentia, non quædam sit eialias, sed prodigalitas, quam ita Deus execratur, ut nullo modo illam patiatur. Quæ de causa quærit D. Augustinus) posuit Deus in mundo pauperes, & quidem tantos? Omnibus providere potest, & non vult, sed tibi curam committere, ut nihil in domo tua pereat ex iis, quæ diuina tibi manus contribuit. In domo diuitis millia sunt, quæ illi non seruiunt. Quot obsoletæ vestes, quot pallia à vermibus corrota? Quæ superfluitas in mensis? Ut nihil horum pereat, sint pauperes, in sportas illas, id quod superest, commi-

Lib. 18. de civ. c. 15. IV. Quis & vide Deus Stercutius;

D. Avv.

Notat D. Aug. de antiquis gentilibus, quod in numerum Deorum suorum receperint, Saturnum patrem Pici primi regis Laurenti, quem alij vocant Stercutum, dicitque hanc esse causam, quod homines docuerit de stercore, quod in qualibet domo non tolerandum excitat factorem, aurum componere, & de pulvere, qui domum inficit, argentum, & de corruptio stramine triticum & alimentum. Qui hoc agit, eoque modo nos diuites reddit, æquitas suadet (aitur illi) ut Deorum honore adoretur: videtur etiam in nostrum commodum non quælibet patriare miracula. Quæres, quæ ratione Saturnus hoc fecerit? Disposuit, ut stercois graueolentum, corruptaque palea eo loco poneretur, ubi hæc eodem modo provenirent, quia notavit & docuit, quod arua stercois, facunda per stercois redderetur, & sordes domus, equorum fimo collectus, & per arua liberaliter dispersus, messè produceret non contemnendam, quo feret, ut ad luxum homines argento, auroque ditescerent, & ut ait D. Aug. *Ab Stercutio stercois dictum est*. Si hoc cum Saturno factum est, ut diuini illi dedicarentur honores, eo quod modum præscripsisset ex stercore, & domus tuæ sordibus fructum colligendi, illisque augendi diuitias: quæto stridimus obstringimur Deo, qui methodum nobis dedit commodiorem idem faciendi: scilicet domus tuæ stercois & sordes in argentum aurumque convertendi? Quæ ratione? Illa in campos proice pauperum, hic sordes illas disperse, illas erofas tunicas, illos lectos, qui tibi non seruiunt, imo tuam domum

Hieron. Bopr. de Lanza Tom. 111.

inquinant, Illa mensæ tuæ fragmenta, quæ in domo tua superflua sunt, in arua proice pauperum. *Facundus est ager pauperum, & cito reddit donatibus fructum*, ait D. Aug. O quam diuitem colli-geres proventum? Quælem tunicam auro obri-
zo, superbius elaboratam, & triplici fimbria circumdatam tibi largirentur, in compensationem vilioris indolis, quo pauperem recreasti? Quam immensum beati iudicis aurum proteruo daretur pauperibus! Eo sine campos illos instituit, ut est æger nihil in domo tua frustra consumatur. Hoc tui pauperum muneris est, domum inuestigare diligenter, & quibus non indiges, ea distribuere pauperibus. Cave tibi ne peccentur, monet D. Jac. iam enim contra te vociferantur: *Agite nunc dicitis, plorantes in miseris vestris, quæ aduenient vobis: diuitiæ vestra purifacæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt: aurum & argentum vestrum aruginant, & erugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnis vestras sicut ignis*. Verba sunt hæc maximi momenti, si liceret eis diuini immorari.

§. 21. Collegerunt duodecim cophinos. *Distributus panis crescit: est enim elemosyna ars lucrandi aptissima: Cum pauperi prouisum est, collige, & non ante.*

EN tibi rationem aliam, cur istas præceperit colligi reliquias, quam ponderat D. Cyril. quæ liberalitati non derogauit sed eius virtutem commendauit. *Liberalitas nobis com Ioan. c. 8. mendatur. Quanto plura dabis liberaliter ac misere. D. Cyril. corditer, tanto plura tibi largius confluent. Ut verificetur propositio Catholica, Deique promissum, quod suis ipse manibus in S. Pagina misericordibus, promissumque conscripsit. Videlicet, quod nus prodare elemosynam pauperi, nedum non reddet iatur. pauperem, sed facultates adaugebit centuplum, & panem distribuere, non illum diminuet, sed faciet accrescere. Quinimo auisim dice e cum D. Augusti. quod ea quoque ratione Christus huerit, ut panes manerent integri, sed benedictis suis illos accipiens manibus, fregerit ut illo modo multiplicarentur, quatenus o diues, addiscas, quod panis distributus non consumatur, imo potius pro mensura distributionis augeatur. Kursum adduco vatem Eliseum, huius rei doctoris in illo toties repetitio miraculo: vidua præcipit, cui non nisi modicum supererat olei, quod si vellet, ut illud cresceret & augetur, illud diuideret, distribuere, & in vasa vacua distribu-*

K

deret.

desert. An ergo non sic illico consumetur? Iam medicum habet, & ad minimam distributionem evanescet. Falleris. Quare mutuo, mandat Pro-

pheta. *Vasa vacua non parca*, illudque inter illa

4. Reg. 4.6 divide, & liquidò videbis, quòd pari passu, quo

Exemplo distribues, oleum accretet, & ultra non crecet,

probat cum vitra non distribueris. Sicque se res habuit,

viduæ in nam cum distribuere cessaret, eo quod plura nõ

Sapientia. essent vasa vacua implenda: *Stetit oleum*, nec vl-

Ho. 33. ad tra multiplicatum. Composuit D. Chrysostratum

particularem cui hunc præfixit titulum,

quem probare & exponere conatur, *Quod ars*

est eleemosyna, & omnium artium quasuosissima,

& quæ maiora & tutiora lucra consequuntur. Venit

Christus nos docturus artes, quibus lucrari

debemus, & cū ipse sit omnium præceptorum, do-

ctissimus, nihil ambigendum erat, quin nos doce-

ret eas, quæ nobis possent esse vitiosiores. Inter

illatum decem cæteris utilitate præcurrit ars

eleemosynæ.

III. Rationem huius prosequitur D. Chryso. pro-

batque inductione mirabili: quod si ars agri-

culturæ ad vitæ subsidium prodest plurimum,

quæ dat pro vno viginti, cum plurimo grandis-

nis nebula, bestiarum, quæ depalcuntur & sicci-

tatis discrimine: hæc pro vno centum dat in

hac vita ad eius commodum, & in altera vitam

æternam, sic ut grando illa non perdat, nebula

non consumat, non exurat arida: Si quaestuosa

est architectura, quia nobis in terra domos æ-

dificat, ubi nos in æstate à calore, & in hyeme

à frigore treamur, & nostra bona salua tetue-

mus, illisque potiamur, domos, mille periculis,

& infortunij expostis, terræ motuum, vento-

rum aquarum, incendijs: hæc in cælis domum

operatur æternam ab omni periculo tutam, in

qua omnia Dei bona possidentur. Si tanti lucri

perhibetur esse ars camporia, quæ dat ad cam-

bium, quibus lucra obtinentur de quinque, vel

sex, vel decem pro centum; cambiorum datorum

hominibus, qui sæpè foro cedunt & frætera refi-

ciunt: hæc lucrum refert infinitum pro vno: ce-

tenim Deus est, qui quod datur acceptat, & cre-

ditor est fidelissimus, qui temporalia æternis

compensat. *Fanerator Domus, qui miseretur pau-*

peris, & c. sic Salomon.

Omnia comprehendens, ratione concludit ita

clara, ut manibus tangatur. Inter artes vitales, &

Ineratas illa cæteris antecedit, quæ minori

summa exposita, minori asservatione, & subsi-

dio aliarum, lucra reportat abundantiora: Hæc

autem ars est eleemosynæ. Lucra refert ars A-

griculturæ, sed indiget fabro ferrario, qui vome-

rem exacuat, & lignario, qui aratrum, currum,

iugumque componat, indiget quoque tritico, &

quidem multo quod seminet: si namque modicum

seminaverit, modicum reportabit. Si lucrum

ex cambijs referre studeas, opus tibi est pecunia,

& correspondentia, & fide & mundinis. Tandem

in omnibus a tibus, ut ex illis & per illas

lucrum reportetur, ea sunt necessaria. quæ sunt

in se substantialia. Ars eleemosynæ nihil amplius

requirit præter integram bonamque voluntatem,

quæ quidquid habueris elargiris: quia calice

æque frigida, veste detrita, panis fragmento,

duobus minutis sicut vidua Evangelica, cunctas

Dei lucratur divitias: ipse namque de his omnibus

suum nobis promissum oppignoravit. Lucrat

eleemosynæ sola in vno (sic D. Chrysostr.) *Ho. 26. in*

totum hoc, quod multi alij mille pietatis exerci-

trij: hoc etenim est (inquit) quod Saluator his *Matt. 10.*

verbis indicavit? *Qui recipit Prophetam in no- 41.*

mine Propheta, mercedem Propheta accipiet, & qui

recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti acci-

piet. Qui eleemosynam erogat pro lucro sibi re-

eleemosynam ergat pro lucro sibi re-

portat opera eius, cui illam facit: præmium ha-

bit prædicatoris cum illo, qui prædicat, &

Confessarij, cum illo qui confessiones excipit, &

peregrini cum illo, qui peregrinationem iustitiae

inimvero, qui subsidium & vires ministrat

occisori, occidit, mereturque cum illo patibulum,

& qui furi, quatenus furetur, cum illo me-

retur flagellari, estque cum fure fur, & cum sacri-

lego sacrilegus, & homicida cum homicida.

Sic ille qui suæ eleemosynæ vires administrat

Prædicat: si ad prædicandum, Sacerdoti ad sacri-

ficandum, Confessarij ad audiendas confessiones

toti conveniunt, ut ad posturum surgat matutinum,

totique Ecclesie, ut in ea semper Dei

præconia celebrentur, horum omnium assequetur

præmium, si noverit artem eleemosynam

erogandi: nempe cum affectu & voluntate, ut

Deus in his omnibus honoretur: itaque panis

qui distribuitur, non perditur, sed mille modis

adaugetur.

Noverunt omnes in natura (testis est D. Be. *Ho. 7. in*

silus) quod seminare, agricolam non reddat *divites.*

pauperem: si in fertili terra feminet: contra ve-

to hoc est, quod illi horrea replet & grana. Similitu-

riam, & quo sementis amplior, eò messis vber-

rior. Voluit Deus in S. Eloquio eleemosynam

vocare sementem, prout declarat Apost. Paul. *1. cor. 9. 6.*

& hoc certum est, si feminet, ut competit in terra

fecunda, qualis est in manibus Dei: nam ut diximus,

in manibus pauperis magis attendere de-

bes Dei manus: o quam frugifera terra? Ex

illis

III.
Ars eleemosynæ
quæstuosissima.

Provi. 19.
17.

77

IV.

illis cælum prodiit suis fulgidum syderibus, mare suis piscibus abundans, aer suis aëribus obductus, suisque fructibus terra fecundior. Hinc Angelus hinc Archangeli: & hoc quidem, quando in illis nihil erat seminatum; quid ergo producent si in eis seminatum quid fuerit? Si regio quædam esset adeo fecunda, ut nihil in ea seminando triticum profertur, quo nullum in mundo melius, vinum, quo nullum lapidius; fructus quibus nulli dulciores: quid non bene seminata produceret? O charissime (loquitur Deus) sicine in meis seminare manibus reformidas: Numquid solitudo factus sum, aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus: cessimus, non venimus ultra ad te: O vos ingrati, & calumniatores, numquid videntur vobis manus meæ inculcæ esse plantis, campusque sterilis omnino humore vacuus, ut in illis seminare metuis? Hoc, velim ego, perpenderetis & intelligeretis de diaboli, mundi, carnisque regionibus, quia quidquid in illis seminaveritis perdidistis, dicatque testis illud, qui hoc in se experitur. Numquid talem esse me creditis (inquit Dominus) terram esse me sterilem & maledictam, quæ accepto selecto semine spinas germinet, & tribulos, sicut in mundo doletis accidere? Vitam seminaretis, disceretis experientia, quod si quinque panes posueritis, plusquam ad quinque milia multiplicabuntur, tamæque potentiam abundantia, ut tandem, cum omnibus prouum fuerit, duodecim sportæ superfuturae sint, hoc Christus intendit, ut pateat, præcipiendo colligi fragmenta, ut illa videantur.

1er. 2. 31.

VI. Deus terra est fecundissima.

78

VII. Quod datur pauperi Christi accipit.

Obiicies: ego quidem in manibus Christi tradam quidquid habeo, cum iam videam in tantum accrescere, porro in manibus pauperis, potius illa omnia consumi conspicio. O te mentis inopem (ait D. Chryso.) ergone ignoras manus pauperis manus esse Saluatoris? Quando porrigitis his indigentibus? Est Christus suscipere paratus. Et dicitur: *postquam tibi seruire, nec tantum seruire, sed etiam populum multiplicare, & cum multo fenore reddere.* Hoc D. Chr. verbis eiusdem D. Chryl. concludamus: *Tu vero si terram quidem pinguem ac fertilem coleres, terra aratam & molliam, & qua plurimum esset oportuna seminibus, non tantum illam propria horrea seminando, euacuaret: verum etiam multasque alunde quod serues: maximum enim detrimentum putares in re tali, deesse paucitatem: cælum vero cum culturus sis, ubi nulla aëris inaequalitas, corruptio nulla ventorum est; sed plurimo ubique cum sanore semina iacta proueniunt cunctarum & dissimulata nec incelligis, quia possimus & parcendo perdere, &*

spargendo colligere? Sparge ergo, ne perdas, noli retinere, ut magis congreges &c.

Ultimò: vult Christus illo præcepto; *Colligite qua sperauerunt*, euidam respondere difficultati, quam aliqui proponunt, an conueniens sit, ut Ecclesiastici opes congregent, earumque habeant abundantiam? Videtur quod sic: quandoquidem Christus suis præcepit Apostolis: *Colligite.* Eleganter hanc soluit Saluator noster obiectionem, dicitque primò, quod principa-

VIII.

Qua cõditione hæc enim de causa voluit, quod ipsa panum liceat Ecclesiastica, eorumque fieret manus: quomodo illis hoc euidenter inuixit ut alij tradunt Evangelistæ: *Dategere, vos illos manducare*, quæ verba ad viros Apostolicos, & utique Episcopos diriguntur: *Gloria Episcopi est, pauperum inopia prouidere* sic D. Hier. D. Hier. quæ, ut die Iouis præterito diximus, eorum filij fuit pauperes. Secundo dicit quod illis bene liceat colligere, & sportas atque feruina implere, etiam duodecim sicut hic factum est, postquam sufficienter pauperibus est prouisum, & eorum subuentum necessitati. Et ita inquit Evangelista quod illis non dixerit, *Colligite*, nisi postquam omnes essent integrè satiati. Ut autem pauperem omnes impleti sunt dicit: *Colligite qua sperauerunt, fragmenta, ne periant.* Non vult Deus, o Ecclesiastice, ut de bonis tuis vel unum pereat acicula prouide tibi præcipit, ut omnes colligas: sit autem hoc, quando iam nullus superet pauper, cui non sit prouisum. Hoc sic dicit, o diues, tuo modo intellige: non enim tibi soli studendum, ut colligas, conserues, impleas horrea, cistæque concludas nisi si illud postquam pauperibus liberali manu dispersisti: illo namque modo bonorum omnium in domo tua securum erit incrementum, ita ut parvis superest abundantanter.

IX.

Cum prouisum est pauperibus.

Ad holidè hic cauit, quod ante in factò perpendimus Elisei, quando in domo viduæ multiplicatum est oleum. Aduertunt S. Literæ, quod viduæ multa sunt alata vasa vacua, & omnia impleta sunt, & dicitur in hoc opere lecythus olei, plura reposita vasa vacua: *Afferte mibi ad hoc vas.* Cui responderunt, nulla superesse vasa vacua repleda: tunc, teste Scriptura: *Stetit oleum, inftar stagni & lacunæ in lecytho*, quo te docet Spiritus S. quod nunquam stagnum faciendum sit benedictionis in oleo S. Propheta, quo bona signantur Ecclesiastica, quamdiu vasa super sunt vacua, quæ impleantur; hoc est pauperes quibus succurratur: quando verò illi deficiunt,

X. Exempto cõfir-matur Viduar. 4. Reg. 4. 6.

ciunt, lactura fiat & collectio, ne quid deperdat-
 tur, ne quid impendio et n'umatur: Colligite, quae
 superauerunt fragmenta, ne pereant. Sicut Salua-
 tor quaedam confert beneficia, vt per illa ad a-
 lia disponat maiora, sic per hoc beneficium, tur-
 ba huic communicauit aliud longè præcellen-
 tius, cognitionem scilicet suae diuinæ personæ:
 quocirca illum voce publica, vt verum Mes-
 siam, regemque legitimum proclamauerunt. a'eo
 constanter, vt reiecto Romanorum, Caesarisque
 timore, cui directè videbantur contradicere, vo-
 luerint illum in regem assumere, quod &
 fecissent, si illis hoc Christus permisisset, atamen
 ab illis se subduxit, montemque petiit altissi-
 mum.

§. 22. Fecit hoc miraculum Christus, volens il-
 lud de SS. Sacramento publicare, vt esset
 velut arcus suus, fuitq, verè in tredecim cir-
 cumstantijs notatu dignissimis.

Multa licet circa hoc miraculum expen-
 derimus, superest tamen supremum &
 maxime singulare, nimirum intentio,
 quam Christus habuit hoc faciendo, videlicet
 quia praemittere voluit expressum symbolum
 omnium suorum supremi miraculi, quod erat
 venerabilis institutio Sacramenti, quam vocat

D. Tho. D. Thomas Miraculorum ab ipso factorum maxi-
 mum. Exaggerat D. Chrysolto. modum agendi
 Ad epr.

Dei nobiscum prorsus suauem: sicut enim ille,
 qui desiderat, vt alter locum ascendat altio-
 rem, illi scalas erigit, in quibus pedem figendo, possit
 alterum in locum illum attollere sublimiorem:
 similiter, quando patrare vult miraculum, om-
 nino singulare, atque præcellsum adeo, vt eo ne-
 queat noster intellectus ascendere, patrat aliud
 minus in conspectu nostro, quatenus illi oculos
 V. insigendò se possit intellectus ad aliud atcolle-
 re sublimius. Accedit Propheta Samuel, & ex
 præcepto Dei vocat Saulem iuuenem, terræ fi-
 lium, officio vilem; erat quippe mulio vel agasos;
 & oleo inungit, dicens: noueris te populo huic
 præfectum in regem. Obsupefcit ille ultra quã
 credi potest, & visa sunt illi quasi deliramenta
 verba hæc Prophetae, nec illis fidem adhibendã.
 Vt autem his fidem adhibeas, inquit Samuel:
 intranti te ciuitatem chorus occurret Prophe-
 tarum, & sociatus illis, prophetabis vt vnus
 ex illis, & in vtrum mutaberis alterum: ete-
 nim cogitationes tuæ non erunt de iumentis
 sicut hæcenus, sed de rebus celsioribus atque

I. Fuit hoc miraculũ minus in conspectu nostro, quatenus illi oculos
 Sacramenti. II. Similitudo.

I. Reg. 10. 6.

regio viro conuenientibus.

Communis est illa notatio, quam etiam pro-
 sequitur D. Chy. circa illi verba, quæ Gabriel Ho. 17. in
 Angelus dixit Virg. Mariæ purissimæ, quando Gen.
 legatione functus fuisse, quam illi ex Dei nomi-
 ne deferebat, ipsaque respondebat: Quomodo fiet
 istud? Inter alia dixit & illud: Et ecce Elisabeth Luc. 1. 36.
 cognata tua, & ipsa concepit filium, &c. quia non
 erit impossibile quod Deum omne verbum. Trinita
 verbum, ecce. Publicè nota est. Domina, cogna-
 ta tuæ sterilitas, & senectus amosa nihilominus
 liquidò eam videbis iam à sex mensibus vterum
 gerere præg: autem: Miraculum hoc, quod mul-
 tier ætate grauis, sterilitaque concipiat, gradum Ab vno
 faciat, vt intelligatur, quod puella concepit Vir-
 go permanens. Neminem laetè id, quod Chri-
 stus cum Indæis egit, nam vt eorum dispone-
 ret intellectum quatenus crederent, quod pote-
 statem haberet animas liberandi, fe-
 cit hoc, vt oculis testibus viderent, quod pote-
 statem haberet corpora curandi ab infirmitati-
 bus: vnde cum ante se haberet paralyticum, cui
 dixerat: Fili, restituntur tibi peccata tua: quia
 hoc illi non capiebant, imo contra blphemiam
 esse reprehendebant, dixit: Vt scias, quia filius
 hominis habet in terra potestatem dimittendi pec-
 cata, tunc ait paralytico: surge tolle lectum tuum,
 & vade in domum tuam.

III. Ab vno
 minore
 scanditur
 ad maius

Matt. 6. 9.

Hoc est, inquit Chrysologus quod docuit IV.
 nos Apostolus, qualiter fidei nostræ mysteriosa A Visibi-
 sint excipienda miracula; non a tendendo in il-
 libus ad
 lis solummodo & simpliciter id quod supersti-
 cialiter offeritur rationi; hoc quippe conuenit a-
 lia scan-
 animalibus, quæ tantummodo sensibus vtuntur. dendum.
 sed aliis alia conferendi, & ex ijs, quæ carnis
 oculis spectamus intellectum ascendendo diuino
 collustrati lumine ad ea, quæ tantum n. entis
 acie possunt comprehendì, spiritualibus spiri- 1. Cor. 2.
 ritualia comparantes, id est quædam clariora 13.
 & euidentiora comparantes ijs, quæ profun-
 dioris sunt intelligentiæ. Voluit igitur Chri-
 stus supremum patrare miraculum, quod cæte-
 ris omnibus palmam eriperet, & in quo cõpre-
 henderet omnia, quoniam suam sapientiam &
 omnipotentiam, scilicet sanctissimæ conuuium
 Eucharistiæ, de quo à pluribus annis præceci-
 nerat. Dauid: Memoriam fecit mirabilium suorum,
 misericors & miserator Dominus. Miraculum a-
 deo profundum & mysticum, vt futurum esset
 superbis audacibusque cloaca ingenis, & maxi-
 mæ difficultatis ad credendũ ipsis etiam inuita-
 tis. Vt igitur inciperet intellectus ad hoc præ-
 parati voluit primò stupendum quoddam ac
 prodigio-

III.

Matt. 6. 9.

1. Cor. 2.

Pf. 110. 4.

prodigiosum in eadem materia coniunxi exhibere mihi aculum, idque milleis & milleis oculis inspectantibus, ut dum hoc considerant, & quasi gradum velut in scalis figunt, posset eorum intellectus ad illius excellentiam magnitudinemque ascendere.

80 Proceffit in eo Dominus velut sapiens architectus, qui erigere conatus, alium propyleum, velut quaedam primo substituit fornices, & licet inferioris qualitat. ac substantiæ, magni tamen artificij, super quas arcum erigit, gradusque consolidat. Inlittere vult SS. Sacramentum, quod porta quadam est cælorum eminentissima, nec huic inconueniens symbolum cum ipsum contineat Christum, qui de se

Ioan. 10. 9 tale perhibet testimonium: *Ego sum ostium.* Gradus est, per quem scandit anima ad diuinos obtinendos thesauros, eoque accedit ut ipsum Deum recipiat. Primo: quostam fundare vult arcus securos, illud nempe miraculum certo certus, cum in confessu factum sit infinitæ prope multitudinis: ut formam haberet, & imago fieret gradus ac portæ, quam erigere intendebat. Quocirca duo continet singularia. Primum, quod sit maximum, & primæ notæ inter ea quæ Christus operatus est, & ut tale vnum fuit ex illis quæ Sybillæ prædixerunt, ut aduertit Lactant. Firm. & Dni. Augustin. qui eius expendit magnitudinem, dicendo: quod vnum sit ex quatuor vnicè singularibus, quæ Dominus noster vno in die operatus est, nempe sexta Ianuarij ad personæ suæ manifestationem.

Li 1. e. 15. Sermon. 20. de tem.

VI. Primum fuit immediatè post suam natiuitatem: quando seipsum illo die genibus in persona Regum orientis manifestauit, qui stellâ præniâ ducti Bethleem venerunt eum adoraturi. Secundum, triginta post annos, quando Redemptor noster annum agens trigésimum ad Iordanem accessit aquas: sanctificaturus ad Baptismum: idcirco venit eo baptizandus, suæque se manifestauit Baptista præcurso, medio illo prodigioso spectaculo, quo cæli aperti sunt, & super eum Spiritus S. in specie columbæ descendit & vox altisona Patris intonuit: *Hic est filius meus dilectus.* Tertium, quod anno sequenti ipso proprio die effecit, aquas in vinum ad nuptias in Cana Galilææ conuertendo: quo teste Evangelista, suis se Discipulis ibidem existentibus manifestauit. Quartum fuit, quod vltimo vitæ suæ patrauit anno, eodem pariter die: quo suam declarare voluit potestatem ad mysterij

Matt. 1. 13
Mat. 1. 21

venerabilis Eucharistiæ preparationem, quod illico erat publicaturus, sicut illis ipsis dubitauit, postquam illud viderunt miraculum, quod in pane, pis. & bulque erat operatus: Verba Dni. Augustin. proferamus: *Proximo celebravimus se. D. Ave. suum Natiuitatis, &c. Hodie vero illud colit. Ser. 29. de mus, quo se Deus in homine virtutibus declarauit, ut p. qui pro eo quod in hac die, siue quod in celo stella ortus est primus sui vniuersum præbuit, siue quod in Cana Galilææ in de Epiph. consuetudo nuptialis aquam in vinum conuertit, siue Tom. 10. quod in Iordanis vndis aquas ad reparatorem generis humani suo Baptismo consecrauit, siue quod de quinque panibus quinque millia hominum satiavit. In quolibet horum saluus nostra mysteria continentur. Videtur hic D. Aug. sentire, quod illud miraculum eodem die, quo alia, factum sit sexta Ianuarij ut diximus, cum vltimum annum suæ prædicationis inchoaret.*

Diligens Cardinalis Baron. opinatur D. Aug. 1. Augustin. dicere voluisse quod omnia illa miracula, vno eodemque die facta sint, quia dies ille inquit à principio mundi celebris fuit, ex operi. D. Auer. bus iunioribus, quæ Deus illo die patrauit: *Ser. 134.* perhibetur: hic etenim dies fuit, quo lucè creata temp. nit, & in quo filij Israel mare rubrum, sicco vestigio transferunt, nec non in quo manna concessit illis de cælo suauissimi, &c. quod clarè satis ipse D. Augustin. declarauit: *Venerabilis est hic dies, qui Dominicus dies, & dies primus, atque perfectus est, & dies clarus, in quo visa est prima lux, in quo transgressi sunt filij Israel mare rubrum, sicco pedibus, & in quo pluit illis manna in deserto, & in quo Dominus baptizatus est in Iordane, quo vinum de aqua factum est in Cana Galilææ, quo benedixit Dominus quinque panes, & satiavit quinque millia hominum, in quo resurrexit Dominus à morte, quo intravit Dominus in domos clausas, ubi erant Discipuli congregati propter metum Iudeorum, in quo Spiritus S. descendit in Apostolos, & in quo speramus Dominum Iesum Christum ad iudicium venurum, & verum est, quod in eo loco hoc dicere voluerit D. Aug. & hoc dixit: sed in illo prior dixit euidenter, quod illa quatuor miracula facta sint eodem die, Card. Tolet. dicit, *In r. 65.* quod sit probabile, hoc intelligendo prout for. Ioan. nat, quod scilicet illud miraculum de panibus eodem die gestum sit, quo tria reliqua. Ego vero dico, quod hoc eo modo non sit intelligendum quia dicit Evangelista, quod Christus hoc ediderit signum, imminente iam Paschate, quod cum ad vltimum Martij vel in Aprilij celebraretur, haud potuit sexta fieri Ianuarij, sed opi-*

nor, quod loquatur de miraculis, quibus singulos
sue prædicationis annos solemniter inchoauit:
erant enim hæc ceteris eminentiora, eaque
mente facta, vt singulare quoddam, altumque
mysterium hominibus aperiret, quod & factum
est: nam omisso primo puerilis ætatis anno, quæ
exorsus est stupenda illa atque prodigiola Re-
gum adorazione, quæ fecit in cuiuslibet anni
sue prædicationis exordio, ita fuisse cognos-
cuntur.

¶ Tres enim dimidio computamus annos Chri-
sti prædicationis, vt prædixerat multo ante An-
gelus Daniel. Annum Christus ingreditur æta-
tis sue trigessimum, quo prodigium illud in
Iordane operatur, quo se Baptiste manifestan-
do, cepit & se mundo clarius aperire. Trigesi-
mi & primi anni exordium miraculo nuptia-
rum honorauit, seipsum discipulis manifestan-
do. Ad primam lucem anni trigessimi secundi
paralyticum ad piscinam mirifice solidauit in
Ierusalem coram non exigua populi multitu-
dine; ea intentione, vt per illud clarum hominibus
sue personæ noticiam infunderet, declarans se
Dei filium esse naturalem, quod fecit sermone
factis protracto, quem instituit cum Iudæis hu-
ius occasione miraculi, & post illud in media
tate hanc eam de causa volens D. Ioannes distin-
ctè sermonem hunc describere, primo miracu-
lum illud debitis illi circumstantijs ornatum
enarrauit. Annum trigessimum tertium vt pote
celebriorem & vltimum hoc paupum miraculo
consecrauit, cui & finem imposte famosa illa
Lazari viuificatione: nam quia per illud paten-
ter se Dei esse filium ostendebat in eius recem
Iudæi, conspirarunt, quam etiam sunt executi:
Iud igitur, vt primicerium stare voluit eor-
um, quæ vltimo illo vitæ anno agenda conce-
perat: cum enim diebus annis precedentibus
verbi prædicationi grauius militasset publican-
do, & detegendo de sua persona mysteria pro-
fundissima, reseruauit sanctissimi Sacramenti pu-
blicationem huic anno tertio, & vltimæ vitæ pe-
riodo: vt sic in opere postremum vitæ sue fuit,
esset pariter sue prædicationis & publicationis
vltimum.

Secundum: quod continet hoc miraculum,
vt fornic scilicet eius quod erigere contende-
bat SS. Sacramenti exemplar hoc est, quod
Christus eam hoc signa, formaque disposuit,
qua illud agere disponebat. Ita vt illud ipsdem
ediderit circumstantijs, quas & huic præuidebat
debere interuenire. Hinc elicit D. Chrysostom.

Ho. 41. in
Ioan.

causam legitimam ob quam Ioannes Euangeli-
sta, cum iam illud de industria, & omnibus suis
distinctum circumstantijs alij tres enarrau-
it Euangelistæ idem tam amplè, nullisque omis-
sis ediderit circumstantijs: res, vt diximus, E-
uangelistæ insolita, qui per pauca scribit mira-
cula: nam præcipue conuabat, doctrinam
Christi literarum tradere monumentis. Et
ratio est, quod sicut illam scribere voluit quam
Christus prædicauit publicando SS. Eucharis-
tiæ Sacramentum ab illo mox instituendum,
sicut illud ipse solus particulariter exposuit, to-
to sexto capite, ita tamquam principium hoc
voluit collocare miraculum, quod Christus vel-
ut arcum statuit eius, quod statim & publicare
volebat, & de facto publicauit. Quod si, suppo-
sito etiam hoc miraculo durum valde vitium
fuerit auditorijs, id quod illis indicabat, in-
deque dixerunt: *Durus est me sermo & quis potest Ioan. 6. 61*
eum audire. Tantamque illis mouerit difficulta-
tem, vt nonnulli, qui Christo adhærere statur-
ant, classemque ipsius sectari, illo audito terga
verterint, abeuntisque Magistro valedixerunt:
quid agerent, si non supposuisset illi stupendum
adeo miraculum in tantæ confusu multitudi-
nis? Hac igitur de causa ita D. Ioannes, sicut
alij tres Euangelistæ referunt illud omnibus suis
circumstantijs eleganter expositum, quæ mira-
culo sanctissimi Sacramenti ab ipso instituendi
perbellè contemebant: & licet illæ plures sint,
tredecim tantum nostro congruas intencio per-
pendemus.

Prima huius miraculi circumstantia celsitu-
dinis ea est, quod illud Dominus fecerit nulla
fide viua præ intencio, quæ ad hoc requireba-
tur: vt enim huius pefectus innotescere, inter-
rogauit Philippum, qui respondens illi patentes
que D. Andreas modicam fidem suam esse pro-
diderunt. Aduertit autem D. Lucius quod ceteri
Apostoli eodem modo responderint, ostenden-
tes se omnes illa vacillare. Signa nulla Domi-
nus operabatur, nisi præ oppoñta fide, & secun-
dum illam, vt diximus, ita vt, vbi hæc defi-
ciebat, videtur, quod se admiracula patran-
ta ostenderet impotentem, ea phraſi qua dixi-
mus: & nihil ita eorum opus, quam fidei defe-
ctus, impediebat: vnde habemus illud, quod
Dominus Martiæ dixit, iam iam fratrem eius
resuscitaturus: dum enim præcipit perire monu-
mentum, illaque diceret: *Dominus iam factus Ioan. 11. 40*
est. Respondit illi Dominus: *Nonne dixi tibi*
hoc, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei?
q. d.

VIII.
Prede-
cim cir-
cūstantiæ
huius
miraculi
cum ve-
nerabili
sacra-
mento.
Luc. 9. 13.

q. d. perpende, quod tua miraculo obset incredulitas, neam que impedit potentiam: crede, & magna videbis que operor ad gloriæ Dei manifestationem.

Hoc quoque panum miraculum ab illo præceteris commendatur, quod ad eius patratorem, cum illo nullus si excellens, non tantum nulla fuerit fides in hominibus inuenta præceteris, sed insuper voluerit, ut eius defectus in suis pateret Apostolis: quocirca, in fallor, turris fuit altior, nulli iuxta fundamentum: nam miraculorum basis fides erat, quæ hic defectus eo modo, quo prædiximus: quinimo idcirco illud facturus, oculos suos Saluator in cælum subleuauit. Quando alia edidit signa illos coniecit in fidem eorum, cui signa postulabant, ut antea probauimus. Illos vult: hic in fidem conijcere mortalium: tamen inuenit illam ambiguum: quare oculos attollit, erigitque in cælum, q. d. miraculum ex mera patratum est misericordia, quæ me de cælis in terram attraxit: velle namque videtur dicere, quod alia occasione dixit per Ezechielem: *Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum.*

Exe. 36.
22.

Secunda circumstantia est, quod factum sit hoc miraculum circa festum Paschatis: Proximum erat Pascha dies festus Iudæorum. Tertia, quod panem illum non creauerit, in quo & per quem operari volebat miraculum, sed sumpsit illum in terra pistum. Quarta, quod quinque fecerit, quæ singulariter adnotantur Evangelista: quod panem sacrosanctis suis sumpsit manibus: quod illis assumptis aspexerit in cælum, quod gratias egerit, quod panes benedixerit, quod frægens illos distribuere discipulis. Quinta, cum panis esset hordeaceus, alio modo transmutari illum, virtutem illi tribuens diuinam adeo, & propriam naturam superari: ut in se manens, & superficialiter, & ad oculum in forma panis hordeacei, consensum in se haberet cælestem quandam & inuisibilem suauitatem, ita diuinam & supernaturalem, ut quicumque illum comederint integrè legantur esse satuari. Sexta, quod cum nullum præberet potum, nullus tamen defectus fuerit in conuiuio: quia Saluator eo modo præparauit panem, ut in se virtutem potus coniuicet, quo non solum fami sed etiam siti perfecte satisfaceret, ut diximus. Septima, quod diuidens panem, illum dedit Apostolis, ministros illos huius conuiuij constituens: quatenus per eorum tantum manus &

de eorum manibus illum populus acciperet: crede autem quod eo modo factum sit illud, videntes illi populo panem, ipsi de eodem etiam comederint, qui non minus, quam isti fame vexabantur: quocirca illos Apostolis æquiparauit, licet meritis impares, sed nec ab hoc ministerio Iudam exclusit proditorem, qui cum alijs æqualiter panem distribuere, & in eius manibus, sicut in aliorum, mirabiliter augetur: qui etiam ad hoc voluit Dominus, ut duodecim cophini superessent iuxta numerum duodenarium Apostolorum: ut liquido constaret, quandoquidem vnus vnusque partes essent reliquæ, dispar non esset ministerium, quantum ad opus, licet non quantum ad intentionem & charitatem qua Iudas cæteris impar erat & inferior. Octaua, quod mandet Dominus, ut populus antequam illi cibum porrigeret, illud sciat, & se ad illum recipiendum rite disponat, discumbendo per contubernia super viride scænum hoc enim indicat iubendo: *Facite homines discumbere.* q. d. ut prælibauimus: præcipite turba, ut sedent, & se componant ad conuiuium. Nona, quod panem hunc tanta largitus sit munificencia: ut ex illo sumpsissent *Quantum volebant.* Decima, quod impleti sint & satii, nec ultra quid appetierint etenim diuina virtus panis illi contributa ad hoc sufficiebat. Vndecima, quantumlibet comederint, tanta nihilominus vberitas superfluit, ut duodecim cophini complerentur. Duodecima, quod conuiuium hoc illis sensum aperuerit, quo Christum agnoscerent tanquam verum Messiam, Regem legitimum, cælique solique Dominum. Tertia decima, quod illo tam vigorosos fortisque reddiderit, vti ipso facto determinarint Christum in regem inaugurare, pro illo sanguinem vitamque profundere paratissimi, sicut venisimiliter hoc illis periculum imminere si propositi tenaces illud exequi conarentur, ea tamque de causa Romanis, illos Imperator occideret, qui hoc perferte dedignaretur, quod alius in illa regione Rex extolleretur.

Numquid huius miraculi circumstantias attendilli? Quis igitur sapiens non aduertit in illis delinatas eas esse, quæ in miraculo sanctissimi Sacramenti poscuntur interuenire? Illas omnes luce clarius intue. Prima, quod ad huius institutionem Dominus h. em. ut basim non præmiserit, sed nec in terra sufficientem repererit diuinitatem, imo potius tota illa consurrexit, ut crudeli Christi bello lacesseret, et que.

que vitam adimeret, vt factum Timus, & nunquam minus tantum mundum beneficium recipere mereretur: hoc namque ponderat ipse Apoll. Paulus hic verbis: *Et Dominus quidem Iesus qui nocte tradebatur, accepit panem* &c. Secunda, quod signum illud fecerit eisea solemnitate Pasche: si namque de hoc dicit Ioaues: *Erat proximum Pascha*, de illo dicit *Ante diem festum Pasche*. Sicut ad rem trinitat Alcinus, quem refert D. Thom. Tertia, quod Dominus panem non creauerit, ex quo SS. Sacramenti coniuiuium instituit, sed panis fuerit pistus mambus estque hic eius materia necessaria: quod si verò fuerit hordeaceus, qui figurat, & fornicis seruiebat alter hic fuit & esset debet triticeus. hic enim legitima est huius materia Sacramenti. Comparatur in hoc Christus (inquit Origen.) D. Patriarchæ Isaac: primum etenim mirabile, quo fementis illis plurimum acceruit, factum est in hordeo, quod pro vno fructum retulit centesimum: & post illud ilico successit illud mirabile in fementis tritici abundantissima. Sic opinatur Origenes: quod in nostra vulgata legimus: *Inuenit in ipso anno centuplum*, vertunt Septuaginta *Centuplicatum hordeum*, sicque aduertit D. Hieron. Quarta: quod fecerit habens in manibus panem, eas ipsas quinque circumstantias ad hoc epulum, quas in ptiori præmiserat: eas enim specificè notauit Euangelistæ eodem ordine, ij demque verbis, quibus vitur Ecclesiæ: *Accipit panem, & eleuatis oculis in caelum gratias agens benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis.*

Quinta: quod cum panis esset materialis, diuini illius verbi suis transubstantia: erit verè & propriè eius substantiam in eam, quæ sui corporis est transmutando, sub speciebus accidentalibus comprehendens totum esse, scilicet diuinitus personæ diuinitas: eo modo, vt oculis nostris velut panis obiectus integrum filij Dei corpus, animam, diuinitatem, gloriam, omnipotentiam, opes realiter vereque contineat. Sexta: quod licet solus videatur esse cibus, qui porrigitur, virtutem tamen, vicesque potus obtinet, quamuis enim Sacerdotibus, qui illud offerunt in altari, conueniat & necessarium sit, vt vtraque species cibi & potus su nant: sit tamen hoc ita, vt intelligas, tu qui species tantummodo sumis panis, coniuiuium non esse defectuosum, vt nonnulli docuerunt hæretici: nam continet hic cibus potus supplementum, quandoquidem non solum corpus, carumque contineat Christi, qui

tibi datur comedendus, sed etiam preciosissimum venarum ipsius sanguinem ad potum omni liqore saniore. Prorinde ne tibi persuaseris vllam, tibi fieri iniuriam, aut Sacramenti diminutionem, dum tibi romuli sub specie cibi ministratur: etenim tantum sub illa sola recipis, quantum sub vtraque Sacerdos offerens. Septima: quod missæ huius coniuiuij, soli sint Sacerdotes Apostolici, & Euangelici huius ministerio consecrati, prout prudenter S. Theologiae Coriphæus cecinit D. Thomas: *Sic sacrificium istud instituit, cuius officium committit voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit vt sumant & dant ceteris.* Hoc autem amplius significat, quod omnes Sacerdotes consecrati pari vigeant, potestate, ratione ordinis ad huius mysterij operationem, licet quis Iudas sit, quodque tam veraciter illud bonus admittat Sacerdos quam maus: & quod in se tantam habeat diuinus ille panis virtutem à Sacerdote receptus, qui meritis refert D. Petrum quantum ab illo, qui demeritis Iudæ perfido comparatur, licet quantum est ex parte ipsorum, multa sit notaque differentia, quâ modo nequimus explanare.

Oclaua: quod velit vt quicumque ad hoc accedit coniuiuium, præmonetur: etenim sicut in illo turbam disposuit iustique discumbere ad comedendum: ita similiter hic præparauit Apostolos eorum prius pedes abluendo, & desiderat vt intelligat, credatque iniuratus, quis sit ille, qui sibi porrigitur comedendus, & iuxta D. Pauli præceptum: *Prober autem seipsum homo* &c. *1. Cor. 11. sic de pane illo edat.* Nota: coniuiuium illud instituit, vt tantâ largiretur illud abundantia, quantum hoc habeas, possisque recipere quotiescunque volueris. Quocirca mentis inuenies Ecclesiæ ita redundantes, vt in singulis illud prouincijs, regnis, & ciuitatibus te gaudeas inuenire: completum videns Iocelis vatis oraculû: *Latinum in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Iocel. 23. D. Actorem Iustitie &c. Et implebuntur arca frumento.* Decima: quod hic cibus sit ille qui homines satiet, quicumque illum vt decet receperint: & illum recipiendo, de illis dici potest: *Impleti sunt:* quoniam in illo, & cum illo omnia Dei bona recipiunt, quibus eorum anima vberim adimpletur, & SS. virginis Prephetissæ vaticinium adimpletur: *Esurientes impleti bonis.* Luc. 1. 53.

Vndecima: quantumlibet comedatur, nunquam finitur, consumitur numquam, sed tantâ semper regurgitat abundantia vt merito vereque de illo Cyprius ille cælestis cecinerit D. Thomas:

2. Cor. 1. 25.
 Iuan. 13. 1.
 In Cas. Iuan. 6.
 Ho. 11. in Gen.
 Gen. 26. 12. Li. de bu. Hebraicis Gen.

D. Tho.

84

1. Cor. 11.

Luc. 1. 53.

Sumit

*Sunt unus summi mille, quantum isti tantum ille nec sumptus consumitur. Duodecima: cum proprium sit cibo gravate caput, & intellectum obtenebrare, e contra hic illuminat: eo quod cum eo recipiatur ille, qui ipsa lux est gloriæ, agnus ille, quem vidit D. Ioannes qui totam Dei civitatem illuminat, idque tanta claritate, ut coram eo ipse solis fulgor tenebræ esse videatur, unde epithetum illi convenit quod Spiritus S. imposuit: *Cibavit illum pane vite & intellectu*. Tertia decima: quod animas fortificet, & illis virtutem, roburque concedat ad fidei impetritam confessionem, etiam coram omnibus fidei hostibus crudelissimis, qui propter confessionem illis vitam adimere moluntur, nec non ad omnes inferni superandas ridentisque potestates: ita ut de illo, qui panem hunc, ut par est, sumpsit, verificetur illud Sapientis:*

Firmabitur in illo & non flebitur. Aperitur hic non campus varijs discubibus latissimus: nostris his finem imponamus, Christum imitantes: si namque ille, ut panem hunc in deserto concederet invitatis, vique alterum tribueret, quem in vltima cæna suis instituit fidelibus: primum oculos suos sursum in cælum elevarit, Patrique gratias retulerit: nos ut illum pro muneris obligatione debite recipiamus, eo nostros dirigamus animos attentius tam singularia recolentes beneficia, gratias illi referamus qui tanta nos alit vberitate, ditatque favoribus in utroque homine, illum ut Dominum nostrum, regemque confessi ac protelati, cui ut fideles eius, vitam hanc impendere debemus, illi per gratiam eius serviendo, quatenus illo in gloria beati perfruamur. Amen.

SUMMARIUM

HOMILIÆ VIGESIMÆ OCTAVÆ SEQUENTIS.

HYSUM Dei filium nobis Evangelista D. Ioannes describit per semetipsum, ac propria manu flagellantem: opus ut novum, ita mirabile, quod nos cogit Philosophari causas eius inquirendo. *a. & multa sunt.* Prima: quod velit incipere, timorem statuendo, omnis boni principium. *b. Secunda: quod intendat legem status evertere, ac docere, quod medium ad eius conservationem efficacissimum sit, Dei non perferre iniurias. c. Tertia: magnam hanc esse iniuriam, quæ Deo in domo sua propria irrogatur; quæ Templum est, omni reverentia multo nomine dignissimum. d. Quarta: quod in domo sua mercatum reiiciat, in qua, dando sua beneficia etiam gratis, illa plures dedignantur. e. Quinta: Zelosum se monstrat, & in Templo suo nulla permittit idola, quorum omnium maximum est pecunia, quam in eo reperit, in mensis, velut in altari collocatam. f. Fraternali non præmittit correptionem; est enim avaritiæ morbus incurabilis, licet verbera fuerint temperata misericordia. g. Denarios in terram abijcit, ut bonus iudex, & mensas evertit, nullus ut locus idolo remaneat. h. Flagellum quod ipse composuit, ex funibus fuit, quos illi contulerant: ex funibus enim nostrorum scelerum flagella conficit, quibus nos castigat. i. Equali cunctos flagello perfringit: cum sit in omnibus culpa æqualis. k. Optime dicit Evangelista, quod opus hoc, effectus zeli fuerit, quo cunctos oportet feruere, præcipue verò Principes. l. Hæc autem eorum fuit calamitas: quod flagellis cæsi gratiam minime retulerint. m. Signum postularunt, & signum dedit illis Dominus suæ resurrectionis. n.*

§. I. Prodigium est à Christo assumi flagellum, Hieron. Bapt. de Lanuzza Tom. I. l. i.

vnde de hoc nobis arsevius disputandum.

L

§. 2. Pro-